728.3 161

Epiſtolarum

CONSCRIBENDARVM ME-thodus, unà cum Exemplis, incerti autoris, Græcè & Latinè, in utriuſq; linguæ ſtudioſorum gratiam nunc multo quàm antea & emendatior, & locupletior edita.

IOANNE SAMBVCO PANnone Tirnauienſi interprete.

ITEM,

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ, HOC *eſt, Epiſtolarũ formæ quaſi figuris deſignatæ. Libellus planè aureus, nunc primùm ab eodem Ioan. Sambuco de Græco Latinus factus.*

Adiecimus Io. Lud. Viuis, D. Eraſmi, Con. Celtis, & aliorum de ſcribendis Epiſtolis libellos.

BIBLIOTECA NAZIONALE 1872

BASILEAE, PER IOANnem Oporinum.

PRAESTANTI ET AMABI-
li indole pueris, Vuolfgango & Georgio
Kremeris, Viennenſibus Auſtriacis,
Ioan. Sambucus S.

COnuerti his dieb. Libanij, ut quidẽ mihi uidetur, libellũ, de formis epiſtolarũ: ac quemadmodum ipſæ conſtituendæ ſint, expedita ratione. Quẽ & ipſum uobis ego nũcupo fratribus: & ut iam tãdem uos ad ſcribendũ applicetis, cohortor. Omnino enim capienda uobis ſtili exercitatio eſt, atq; iſta ſtudia ad rhetorũ dialecticorumq; pręcepta ſeuocanda: quò tum diſſerendi uobis, tũ dicendi facultatẽ cõparetis. Mitto aũt ad uos hanc opellã conuerſionis, ut quoniam initia, & quibus iſta ætas imbui debet, diligenter accepiſtis: hoc eſt, rudimenta Græcæ linguæ cum Latina, nota ac tractata mediocriter habetis: peruulgata hæc quoq; percipiatis uelim, quibus moderari ſtilum utcunq; poteritis. His cognitis, e-

runt legendi, qui hæc numeroſius perſequuti ſunt, Eraſmus, & alij: in quibus tamen & ipſis non omnis ę-tas exigenda eſt, ſed tranſeundum ilicò ad maiores illos, qui in acie, in puluere, atq; clamoribus magnam ſibi dignitatem repererunt: Demoſthenem dico, Ciceronē, Ariſtotelem de oratoria inſtitutione, Hermogenem: atque ad ſummam, tota Sophiſtarum ac Oratorum ſchola erit adeunda, ſuo tamen & idoneo tempore, & niſi conuenienter. Ciceronem uerò ante alios ut admiremini, rogo, atq; etiã uobis autor ſum: qui cum artem accuratè tradidit, tũ quomodo ad eam orationis exercitatio cõformanda ſit, apud Latinos nemo perfectius omnis generis retulit exemplis. Et quanq; mihi dubium non eſt, quin de his quotidie pręceptorem audiatis ueſtrum, GEORGIVM TANNERVM, uirum omniũ ſententia & amabili literarum cognitione prædidum, eundemq;

181.3

demq; neceſſarium meum intimũ: quia tamen uos non parum diligo, modeſtiam etiam utriuſq; comprobo: & quia ſponte ad me amandũ acceſsiſtis, uolui hoc uos munuſculo appellare, ut ſignificationẽ præ ſe ferret meæ erga uos mutuæ beneuolentiæ. Porrò aũt, ut hoc de me adijciam, præſentio hanc primam quaſi ingreſsionem uertendi meã, non quidem illam nouam ratione, ſed à doctis repetitam, nonnullam habituram reprehenſionem, quòd ea liberior ſit. Negare id non poſſum. Veruntamen feci id, tum quia exemplar Græcũ mendoſum erat: tum quia non ſolum uerba reddenda, ſed uerò etiam latinè faciendum id eſſe putaui: præter quòd nihil inde rudiores incõmodi accepturos cogitabam. Poterunt enim ex alijs linguæ Græcę & Latinæ naturã diſcere, non ex hoc libello epiſtolari, qui ad eum finem comparatus eſt, ut pueri ad cõſuetudinem ſcriben-

di introducerentur, rudemq; ſtili celebrationem. Habebunt me conſitentem omnes: ac ipſe ſanctè affirmo, & denuncio, nihil me ſcire: & agnoſco parum me in his uerſatum. utpote qui ad alia quoq; non ita pridem tranſieram: ueruntamẽ in quo nunc peccatũ eſt, corrigam aliquando, ac luxuriem hanc orationis profuſam exercitatione depaſcam. Etenim retuli me ad hæc ſtudia, ut ſcitis, quæ ex ea parte, quatenus per ingenium licet, ſtudioſe perſequor. Quem quidem ego curſum ſi tenere potero per facultates, eas quidẽ non omnino lautas, aliquas tamen: præſtabo fortaſſe aliquid expectatione dignum meorum æqualium, ac alijs etiam olim meum ingenium ſuppeditatum intelligetis. Quòd ſi nihil aſſequar: relinquam tamen conatus aliqua indicia. Sed ad uos redeo fratres, à quibus hæc declinatiuncula facta eſt. Vos, ut facitis, ſtrenuè in optimarũ artium ſtudijs elaborate:

boráte:nihilq́ꝫ cogitatote antiqui-us uobis debere eſſe, quàm ut multorum ſalus ueſtra olim nitatur ope: eloquentia ſedē in uobis ſuam domiciliumq́ꝫ conſtitutum habeat, patrocinium rerumpublicarum in uos conferatur: & ita claram, neqꝫ mobilem memoriam uobis conſtituere queatis. Memineritis illius apud Poetam,

ἐκ μουσῶν ἀγαθὸν κλέος ὄρχεται ἀνθρώποισι,
χρήματα δὲ ζώοντες ἀμαλδύνουσι θανόντων.

Non deficit eam ad rem præſtantis ingenij uis. habetis formatorem ſtudiorum, Tannerum, uetere mihi beneuolentia, ut minimè omniũ ignoratis, & ſtudiorum genere conſociatiſsimum. Iam nunc etiam in eo cõuentu doctiſsimorũ, & officina percelebri uerſamini: in qua ſi uoletis, ut certè debetis, breui, eruditione auctos conſpiciemus. Cuius rei omnibus ueſtra ſedulitas magnam ſpem affert. Ingenuas enim, & humanas iſtas artes quotidie auditis:

quæ quoniam huiuſmodi ingenium ueſtrum repererunt, hoc eſt optimum, aliquid amplum & perfectũ olim elucubretis neceſſe eſt. Sed acres ad palmam ultro pluribus excitare nolo. Oro autem eum qui omnia poteſt, Deum optimum maximum, ut omnem ueſtram uitam ſalutariter uobis & cõmuni rei gubernet: quod, niſi eum dilexeritis, nunq̃ futurum expectabitis.

Valete, Lutetiæ. 1551.

DE CONSCRIBEN DIS EPISTOLIS LIBEL-
lus, de Græco Latinus factus, per Ioan-
nem Sambucum P.

DE EPISTOLARVM CHA- ractere, earumq; conficienda- rum ratione

SPecies & quaſi figura orationis, qua epiſtolæ tractantur, uaria & multiplex eſt. Itaque ſcribere uolenti, debet eſſe curæ, ne ſimpliciter ac quoquo modo in mentem uenerit, eam exaret: ſed ſtudioſe, ac multa cum arte. Quod ipſum præſtiterit is uel optimè, qui antè quid ea ſit, quas item materias admittat, atq; etiam quot eius formæ numerentur, bene cognouerit. Eſt igitur EPISTOLA, colloquium in literas miſſum ad abſentem, utilis ea ad exponendam noſtram ſententiam. Comprehenduntur uerò in ea omnia, quæ aliter præſens cum præſente communicaret. Diuiditur autem in multa genera. Neque enim, quia complures eodem atq; uno appellantur nomine, iccirco omnium, quarum in uita uſus eſt, eadẽ dictio, adeoq; unicum erit cogno-

 men:

men: ſed, ut dixi, uaria, & inter ſe differentia. Vniuerſæ autem formæ, quibus omnis epiſtolaris character comprehenditur, hæ ſunt quæ conſequuntur.

EPISTOLARVM *generis Iudicialis, qbus de præteritis agitur, finis, iuſtum & iniuſtum eſt propriè. Aſſumunt præterea tamen utile, inutile: boneſtum, turpe: quibus confirmant ſuum finem.*

Διαβλητικὴ, *Infamans, & traductoria, qua traducimus ob admißum facinus, quempiam, hoc modo·* *Multa mihi per illum intemperatis moribus hominem, damna ſunt importata. Irrepſit enim in notitiam, quaſi reuera amicitiam nobiſcum iuncturus. Innumeris igitur à me beneficijs affectus, tandem, quòd ex æquo reſpondere ob rerum difficultatem non poterat officijs, magnis me incommodis inuoluit. Quapropter tibi, ut ab eo caueas, prædico, ne ſimilibus ab eo malis attentere.*

Σχετλιαστικὴ, *Execrans, & querimoniam continens, eſt, in qua indignari ac lamentari uidemur, ſic ferè·* *O` quantis malis conuerſatio infelicis Hermogenis cauſam præbuit? O` in quantas ærumnas atque labores nos ille dedit? Præſtitißet mehercle, in Ditem nos ipſum incidiſſe, q̃ in eum qui ſuperis inuiſus omnibus eſt.*

Απαγο

Απαρνητικὴ, Inficialis, qua imus inficias, atque etiam negamus aliquid. Nihil à me admiſſum eſt, amice, eorum quæ audiuiſti, & cuius adeò me conſcelerati facinoris inſimulas: neque eſt cur ſiniſtri aliquid ſuſpicere. Nam calumnijs aures præbere minimè decet, neque fides habenda incertæ famæ, quæ ficti prauiq́;, non modò ueri nuncia fertur. Boni enim ipſa nihil affert: & calumniæ bellum excitare ſolent.

Αντεγκληματικὴ, Recriminoſa, qua criminationem oblatam diluimus, referimusq́; in eum ipſum qui aliquid crimini dederat, hoc pacto. Quare obijcis, nos tibi accepti infortunij cauſam extitiſſe? ac non potius temet accuſas, qui malum tibi accerſiuiſti? Tu enim infinitorum cauſa malorum es, qui cùm alijs iniurioſus fuiſti, tum uerò nobis non parum ſæpe: qui tamen neminem unquam læſimus.

Απειλητικὴ, Comminatoria, uel minas denuncians, eſt, qua cuipiam minamur. Precare uerò omni animo, ſiue potius totis uiribus, ne ad te proficiſcar. Quippe ſi uenero, multa, quæ non expectauiſſes, infortunia experiere.

Ελεγκτικὴ, Conuincens, eſt, in qua firmis argumentis aliquem conuincimus, qui negat aliquid factum à ſe, & uerò etiam inficiatur dictum. Non clam te eſt, quemadmodum hoc feceris.

Quamuis enim negaueris, tamen ſuppetent multa & grauiſſima argumenta, quibus id docebimus. Qui conſcij ſunt, ijdem atq; affines ſceleris, teſtes prodibunt. Quare noli eſſe in ſpe, elapſurum te nobis eſſe.

Λυπητική, *Mœſta, ſiue offenſionem acceptam ſignificans, dicitur ea, quæ grauiter offenſos nos refert. Per nobis magnum, confecto eo negotio, attuliſti mœrorem. Eò uehementer tibi iraſcor, quòd in eiuſmodi ſum dolore cõſtitutus, q̃ ægrè leuari, aut omnino minui poterit. Quæ enim ab amicis acciderunt offenſiones, difficulter illis leuatio adhibetur, quod contumelijs hoſtium acerbius feriunt.*

Θεραπευτική, *Mitigatoria, qua offenſionem mitigatione obliterare conamur. Huic & Purgatricis nomen eſt. Quibus nam factis, aut omnino uerbis te læſi? Ad ſummam, non putabam offendi te ea re poſſe. Quod ſi de ore meo uerbum exijt, aut actione profecta à me iniuria eſt, debes, uir optime, tibi perſuadere, in poſterum eorum in me recepturum eſſe me nihil. Conſtitutũ enim habeo, quib. cum mihi uſus interuenit, obſequi potius illis, quàm offendere grauiter.*

DELIBERATIVI GENERIS *Epiſtolæ, in ſuaſione ac diſſuaſione uerſantur. Hæ ad utile & inutile dirigũtur, aſciſcunt etiam*

locos

locos æqui & iniqui, honeſti ac eius contrarij. Temporis ſunt futuri.

Παραινετική, Hortatoria, *ex officio eſt, qua aliquem, ut uel ſuſcipiat aliquid, uel ab eodem ut ſe contineat, officioſé hortamur.* Ita παραινέτις *duas habet formas, exhortationem & dehortationem. Hoc genus epiſtolæ Conſultorium quoq; nonnulli uocarunt, ſed ineptè: quòd cohortatio differat à conſultatione. illa enim refutationem non admittit ullam, nec eſt quòd in ea dubium párere poßit. Vt ſi quiſpiam Deo honorem adhibendum eße pronunciet, cui, niſi antea mentis expers, nemo contradixerit. At conſilium oratio eſt, qua huiuſmodi conſulitur, quod quæſtionem recipiat. uerbi gratia. Bellum eſſe ſuſcipiendum, ſi propterea ſuadeas, quia multum ex eo lucri capiatur: alius uerò contrà non ueniendum ad arma dicat, quoniam uarij bellorum & improuiſi euentus conſpiciantur, ut clades, ut ſeruitus, damna, ut plagæ, etiam crebræ euerſiones.* Παράδειγμα παραινετικῆς, *Exemplum hortatoriæ. Complectere ac imitare, omnium chariſsime, eos ſemper, qui ex uirtute, conuenienterq; naturæ uiuunt. Etenim præſtat bonorum ſtudia perſequēdo, apud omnes laudem inuenire: quàm æmulando malos, uituperationem ſuſtinere.*

Παρα-

Παρακλητικὴ, Petitoria, eſt, per quam rogamus aliquid. Et pridem iam antea rogaui te, ſanctiſſimum uirum: & uerò nunc rogo, liceat id conſequi: atq; certò ſcio me eſſe conſequuturum. Apertum enim neceſſarium par eſt impetrare, de quo laborat: maximè ſi honeſta ſit, ei que bono ſuerit.

Εὐκτικὴ, Optans, ſeu precatoria, qua aliquid ut nobis contingat, impenſè optamus· Vellem deorum mihi immortalium beneficio contingeret, conſpectū uidere tuum, cuius intuitu me frui poſſe continenter ſpero. quò etiam preces fundere ſoleo, ad eum qui nobis melior eſt, Deum opt. max.

Παραγγελτικὴ, Denunciatoria, qua præmonemus aliquem, & interdicimus re quapiam. Eidem quoq; etiam Διαμαρτυρητικῆς nomen tribuunt, Teſtificantis. Sæpenumero uillicum noſtrum affeciſti iniuria, quaſi neſciens eam in nos recidere contumeliam. Tu igitur deinceps ut iniurius eſſe deſinas, prædictum uolo: ne ſcilicet prioris quoq; nequitiæ pendere pœnas cogaris.

Μεταμελητικὴ, Correctoria, & Pœnitens, qua nos pœnitere declaramus eorum quæ nobis euenerunt: aut etiam, ſi qui per nos in errorem fraudemq; inducti fuere· Equidem fateor deceptus ipſe, quomodo in te peccarim. Quare quando

quando reſipui, errato ueniam impetrare, mihi quæſo per te liceat. Aequum eſt enim, amicorum delictis ueniam dare: & eò magis, ſi ignoſci ſibi poſtulent.

Παροξυντική, Excitans, *eſt, qua iritamus aliquem, atq; impellimus ad pugnam capeſſendam, aduerſus alium· Etſi ego à te infelice & ærumnoſo procul abſum, nihilominus etiam ualde animo commoueor, ex ea parte, quatenus aliqui accepta iniuria meritò indignantur. Eoq́; nomine minus inultum ferre id, ſed gratiam cumulatè reponere, non iniquum erit. Neque enim uitio ponitur, grauius ſi peruerſos punias, quàm commeriti ſunt: ut comminuatur, reprimaturq́; eorum petulantia.*

Παραμυθητική, *Conſolatoria, eſt, qua quempiam confirmamus, eiusq́; angoribus ob aduerſam fortunam ſuſceptis quaſi medicinā facimus· Poſteaquam in grauiſſima te pericula demiſſum à fortuna cognoui, grauiter moleſteq́; tuli: atq; etiamnū magnopere doleo, pro eo ſanè ac uſus noſtri uinculum requirit ac flagitat. Sed tamen ne te angoribus totum des, moneo: neq; committas, ut amiſſorum luctui ſuccubuiſſe uideare.*

Παραθαρρυντική, *Addens animum, qua exhortamur aliquem, metumq́; demimus omnem· Quando grauiter ſanctèq́; rem communem adminiſtras:*

*miniſtras: fac, intrepido ſis animo. Siquidem fau-
torem habes Deum. Vbiq; enim uitam ſanctè
degenti, numen diuinum propitium eſt.*

Πρεσβευτική, *Legata, cui committimus legati-
onem alicuius grauiſſimæ cauſæ. Liberalibus
ueſtris donis cum perpetuò fruamur, nunc uos le
gatione hac uiros in primis bonos, oramus, li-
ceat id impetrare, quod ultro largiri aliàs ſole-
tis: quo ipſo magnanimitatem ueſtram omni-
bus teſtatam facitis.*

Ἀπομνηστική, *Submonitoria, qua de quæſito
aliquem breuiter monemus, ſummam rei in ea
complectentes. Proficiſcens ad eum locum, ubi
offenderis antiquæ uirtutis hominem, hæc ex
me referas ei uelim.*

Ἀναθετική, *Conſilium exponens, eſt, qua no-
ſtrum animum deliberationemq; aperimus, &
quid de ea ſentiat neceſſarius, quærimus. Om-
nino conſtitui hoc negotium perficere, quo eti-
am meum tibi conſilium expono, ut ſcilicet ſi
quid conquiſiuiſti animo, ex uſu mearum rerum
quod futurum ſit, ſcribas: & quid agendum ſta-
tuas, à te certior fiam. Namq; à peritioribus,
& qui multo rerum uſu imbuti ſunt, mihi con-
ſuli ſemper cupio: quòd ſanum amicorum con-
ſilium in maximis beneficijs reponendum eſt.*

Συστατική, *Commendatoria, eſt, in qua aliquē
damus*

damus commendatione noſtra alteri, in amicitiamq́; conferrimus: quæ & παραθετικὴ nuncupatur, in hunc modum. Virum in primis honeſtum, & officioſum, tuo uelim accipias hoſpitio: magnoq́; opere rogo, eum liberaliter tractare ne recuſes. quo ipſo mehercule & humanitati ſeruieris tuæ, & mihi gratiſſimum acciderit.

LAVDATIVI GENERIS EPIſtolæ *ad honeſtum & inhoneſtum exiguntur. tum laudant enim, tum uituperant, interdum etiam ſuſcipiunt reliquorum generum fines. Omnis temporis ſunt, præcipuè tamen præſentis.*

Μεμπτικὴ, Reprehendens, *eſt, qua conquerimur, factumq́; alicuius reprehendimus, ut* Non rectè *abs te factum, quòd benemeritis iniuriam impoſuiſti.* Hoc *enim pacto excitaſti adſimile facinus alios, erga benefactores ut ſint contumelioſi.*

Ὀνειδιστικὴ, Exprobratoria, *qua eum corripimus, qui officiorum acceptorum abiecit memoriam. Multa & præclara de nobis in te profecta ſunt beneficia.* Miror *itaq; etiam atq; etiam, te nullius meminiſſe, ſed uerò maleuolos etiam dictitare nos. Quod ingrati ſanè animi documentum eſt. Qui enim diſſimulant officia erga ſe, ne obſtricti uideantur, omnis honeſti obliuiſcuntur: ac beneficos inſuper hoſtes, uerùm id iniquè, ſibi quodammodo depoſcunt.*

Ὑβριστική, Inuectiua, qua inimicius quempiam inſectamur, propter aliquid· Si honeſtius fuiſſes, multorum tibi uſum comparaſſes, ac familiaritatem: nunc quoniam praua es indole, nulloq; expectatu ad uirtutes, meritò nullus ad tuam ſocietatem ſe contulit. ſiquidem omnis qui prudentia cæteris præſtat, ineptos ut fugiat, ſemper id ſtudio ſibi eſt.

Σκωπτική, Irriſoria, qua de re cuipiam illudimus. Ortum te Cilicia, ex omnibus audio: intuens uerò Indum potius reperio. quomodo nigredo etiam iſta quibuſuis decantat.

Εἰρωνική, Diſſimulatoria, eſt, cum in ueſtibulo aliquem laudamus, aliter ac ſentimus: in extremo autem literarum aperimus, ut ad ſpeciem ueri facetè dixerimus omnia, & quod cum ſimulantia uerbis uſi ſimus. Vehementer tuam humanitatem cum modeſtia coniunctam amo, quod tam citò mores commutaueris, à legum obtemperatione ſcilicet in contrarium (uereor dicere nequitiam) etiam comprobo. Neq; enim conueniens erat, ex hoſtibus amicos efficere, ſed ex amicis inimicos conciliare. Factum uerò præ ſe fert, & amicis hoc indignum fuiſſe tuis, & uerò peruerſitate tua longè digniſſimum.

Εὐχαριστική, Grata, ſeu gratias agens, qua ob accepta beneficia gratias agimus. Cùm propter

pter alia in me tua officia gratias habeo tibi, humaniſſimo uiro: tum uel maximè, quas modò poſſum, ob hanc rem confectam, in qua ipſa tu cum alijs operam mihi, beneuolentiamq; in primis nauaſti egregiam.

Ἐπαινετική, Laudatiua, qua euehimus quempiam uirtute clara præſtantem. Ingenioſum te, ac incredibili literarum doctrina, laudo & obſeruo. Dignum eſt enim diuinitùs afflatis non tantum laudem tribuere, uerumetiam aduerſus eos reuerentiam adhibere.

EST QVODDAM EPISTOLArum genus familiare, quibus narrationes atq; nunciationes continentur: quarum finis quoniam ipſa ἐξήγησις καὶ ἐπάγγελμα eſt, conuenienter ad genus demonſtratiuum referas, utpote cuius finis etiam ipſa narratio eſt, atq; cognitio.

Ἀντεπιςαλτική, Reſpondens, qua ſcriptis ad nos reſpondemus. Acceptis tuis perfamiliariter ad me ſcriptis, eiſq; lectis, animaduerti & didici, cuncta tibi ex uoluntate ſuccedere: eoq; mirum in modum me delectarunt. In uotis enim habeo, coniuncti mihi neceſſitudine ut ſemper proſperum uitæ curſum tenere queant.

Ἐπαγγελτική, Nunciatoria, per quam de eo quod accidit, quoſpiam facimus certiores. Non paucis ciuitas noſtra periculis, quam hoc tem-

pore incolimus, afflicta eſt. Inteſtinis enim ſeditionibus dum fertur, multo maxima eius pars uexata, concidit adeò, ut ipſa haud diſsimilis uideatur, & uaſta Scytharum ſolitudo.

Συμπαθητικὴ, Condolens, eſt, qua condolemus, magnamq; moleſtiam nos ex malis alicuius, in quibus eſt, capere ſignificamus. Mirum in modum animo conſternatus ſum, ſimulac de calamitate, in quam incidiſti, ad me relatum eſt. Precatus ſum Deum, uellet his te malis liberare. Quippe amicitiæ eſſe arbitror, cupere, neceſſarij ut perpetuò tuti ſint, & immunes à periculis.

Συγχαρειτικὴ, Congratularia, qua felicitatem alicui gratulamur. Valde lætor, tibiq; gratulor, in certamine probatum eſſe te uſque eò, ut famam tibi reperceris apud omnes: & digna res ſit, quæ mandata ſcriptis, ad eos qui uita conſequentur, cum laude tranſmittatur. Congratulandum amicis profectò eſt, rem bene gerentibus: quomodo etiam fortuna non benè afflante, condolendum.

Ερωτικὴ, Amatoria, in qua amabiliter ad eas quas diligimus, uerba fiunt. Amo, & item, mediusfidius, amo, tuam liberalem & integram faciem: neque erubeſco. Honeſtus enim amor initio non eſt. Nam, ut ſi quis perditè diſſolutiusq;

uſq; amat, uituperatur: ita ſi formoſam expetat, laudari etiam poteſt.

φιλικὴ, Amica, & officioſa, in qua ueteris beneuolentiæ duntaxat mentio fit, & commemoratio. Cùm mihi hominum copia, quibus literas rectè dare poſſem, offerretur, non potui tibi non ſalutem dicere, homini induſtrio. Enimuero honeſtum duco, uſu nobis deuinctos familiari colere præſentes, abſentes uerò per literas appellare.

QVONIAM GRAVISSIMAE quæq; res dubiæ frequenter epiſtolis tranſiguntur: collocemus, ſi quibus eadem ſententia mecum eſt, ſciſcitatorias, erudientes, atque certò aliquid ſtatuentes, in quartum genus Rhetoricæ orationis, etſi magis in diſceptationibus uerſentur, διδασκαλικὸν uidelicet, & quidem id docendi cauſa.

Ἐπιτιμητικὴ, Corripiens, eſt, qua aliquem ob inhoneſtius factum reprehendimus. Pudeat te peccatorum tandem & deſine delinquere: neque arbitrare, niſi exercitationem eſſe malorum, hanc uitam. Tui enim nos pudet.

Παραλογιστικὴ, Captioſa, ſeu potius deſpiciens, eſt, qua tenuem quempiam, & ſimplicem contemnimus. Etſi magnus es, ac ex eorum numero, qui ob potentiam nobilitati ſunt: uerunta-

men nulla te ratione metuerim. Quare multo etiam nunc minus adulor, propter confidentiam tuam. Nihil enim me offendis: neq; id facis, quia nocere non uelis: ſed quoniam eius perſequendi tibi facultas adempta eſt.

Ἀποφαντική, definitoria, eſt, qua decidimus aliquid, ac ſententiam diſertè pronunciamus. Decreui de ſeruo meo, quòd inſidias mihi nexuit, pœnam exigere. Quamobrem patrocinium eius ne recipito: omnino enim exequar inſtitutum, eumq́;, ut par eſt per omnia, rectè puniam.

Διδασκαλική, Docens epiſtola dicitur, quòd ea quempiam erudimus. Rerum tibi aduerſarum cauſam Deum fuiſſe, exiſtimare minimè debes: ut qui liber ubiq; eſt, atq; uacuus à malis. Qui enim alijs præcipit ut uitia fugiant, qui idem ipſe alicui malorum autor extiterit?

Ἐρωτηματική, Sciſcitatoria, qua de eo quod ignoramus, percontamur: idq́;, ut eo quod peperit dubitationem bene percepto, reddamur peritiores. Cum ſæpe cogitationem ſuſceperim de hac quæſtione, tamen eius ſententiam aſſequi non potui. Itaq; facturum me operæ precium putaui, ſi propoſitionis meæ explicationem à uobis peterem, quo me poßim expedire. Quocirca nihil impedimento eſt, quo minus roganti hoc beneficium denegetis, ambiguumq́; diſcutiatis.

Αἰνιγ-

Αἰνιγματικὴ, Perobſcura, ſcirpoſaq́; epiſtola, in qua aliud ſubintelligitur, atq; uerba præferunt. Velut dictum hoc à quopiam Hypandro: Vide ne alterius coniugem grauidam reddas, in pœnam enim incurres. Nam qui uicini agros ſuo colunt nomine, grauiſsimas referunt pœnas.

Μικτὴ, ἢ σύνθετος.

Mixta eſt, quæ ex uarijs, & quaſi multiformibus conficitur. Cognoui te piè uiuere, atque cum laude rei præeſſe publicæ. Ita quidem tu irreprehenſibilis uitæ, cum uirtute, laude, non parum nobiliſsimæ philoſophiæ ornamenti adijcis. Peccare tamen in eo grauiter mihi uidẽris, quòd amicorum exiſtimationem libenter imminuis: quod & ipſum ſanè deponendum eſt: ſiquidem philoſophorum uitam à calumnijs diſiunctam eſſe conuenit. Precor extremò, ut ualens diu conſeruere, uacuáq́; aduerſis uitam exigas omnem: ac illis quæ ex uoluntate fuerint, omnibus ſuauiter fruare.

FINIS.

DISTRIBVTIO QVALISCVNque Epiſtolarum, in quatuor genera cauſarum Rhetoricarum.

Generis iudicialis, cuius finis iuſtum & iniuſtum.

- διαβλητική, calumnians.
- ἐπιτιμητική, inuectiua.
- δικαιολογική, experiens apud iudicem: cõmunisq; eſt utriuſq; partib.
- κατηγορική, accuſans.
- ἀντικατηγορική, mutuò accuſans.
- δικαιολογική, amicè expoſtulans.
- ἀντεγκληματική, referens crimen.
- μεταστατική, remouens criminationem.
- ἀντιστατική, comparatè purgans.
- ἀπολογητική, ἢ αἰτιολογική, purgatoria.
- ἀπαρνητική, inficialis.
- ἀπειλητική, comminatoria.
- ἐλεγκτική, ἢ διαμαρτυρητική, conuincens.
- θεραπευτική, mitigatoria.
- παθητική, ἢ λυπητική, ἢ ὀδυρτική, lamentatoria, & querula.
- σχετλιαστική, execrans, quæ tamen etiam ad genus demonſtratiuum referri poteſt.

παρα-

Generis de liberatiui, quarum finis cum honeſto, utile & inutile.

παραινετική, officioſè hortans.
συμβουλευτική, ſuaſoria.
εὐκτική, exoptans.
παροξυντική, concitatoria.
παραθαῤῥυντική, animum addens.
παραμυθητική, confirmatoria.
παρακλητική, petitoria: eadem & ἀξιωματική.
ὑπομνηματική, ſiue αὐτογραφική, regeſtoria, rerum quotidianarũ annotationes habens.
συστατική ἢ παραθετική, commendatoria.
φιλοποιητική, amicos iungens.
ἐπαρεστική, reconciliatoria.
νουθετική, monitoria, cui affinis eſt ἀπομνηστική.
ὑποσχετική, receptoria.
ἀποῤῥητική, uetitoria: propriè magiſtratus. cui opponitur προσταγματική.
προστακτική, mandatoria.
πρεσβευτική, legationem obiens.
παραπρεσβευτική, ementitò legata.
μεταμελητική, pœnitentiam indicans;

cans: quod cum petitione coniungitur.

ἀναθετική, conſilium aperiens.

ἀξιωματική, in ſpecie interceßoria.

Generis demōſtratiui ſunt, quæ ad honestū & turpe exiguntur. Itē familiares epiſtolæ, quarum finis etiam ipſa notitia eſt.

ἐπιδεικτική, abſolutè laudans.

ἐπαινετική, laudatiua minus perfecta.

κολακευτική, adulatoria.

μεμπτική, reprehendens.

ὀνειδιστική, ἢ σκωπτική, exprobratoria.

ὑβριστική, Inuectiua.

παραλογιστική, contemptoria.

εἰρωνική, ſimulatoria.

εὐχαριστική, gratias agens.

διηγητική, narrationem perpetuam continens.

παραγγελτική, nunciatoria: cuius tres formæ ſunt.

δηλωτική, hoc eſt, rerum præſentium.

προῤῥητική, futurarum.

ἀντεπισταλτική, reſpondens.

ἀπαγγελτική, præteritarum.

συμπαθητική, condolens.

φιλική, amica & officioſa.

ἐρωτική, amatoria.
προσφωνητική, delicatoria.
εὐτράπελος, iocoſa.
Adde huc ἀποφαντικήν, magna aſſeueratione decidentem aliquid

Generis didaſcalici, ſiue eius quæ docent, aut diſceptant.
διδασκαλική, erudiens.
ἐρωτηματική, percunctatoria.
αἰνιγματική, perobſcura.
ἀλληγορική, inuerſa, ſeu ex multis metaphoris conflata.

Sciendum imperitioribus, nos, cum ἐπαινετικήν aut συμβουλευτικήν, aut aliquam aliam nominamus: eius contrariam quoque ſemper ſubintelligere, & in idem genus collocaſſe.

GENEROSI COMITIS ATque Palatini Hungariæ, D. Franciſci de Reuua filijs, Ioan. Sambucus Pannonius Tirnauienſis, S. D.

VEl meo ipſius tenui exē-plo ſcire poſſum, generoſi Comites, uel quantum inſit detrimēti, uel quantum difficultatis in mendoſis codicibus. Conuerſo enim de hac eadem re, Libanij quodam libello: miſit ad ad me Oporinus noſter, τοῦτ' ἀνώνυμον βιβλίον, περὶ τῶν ἐπιστολικῶν τύπων. Qui ipſe adeò uitioſè & excuſus ab Aldo eſt, & à quopiam correctus: ut, præter ὁρισμοὺς, quæ ſunt proprijſſimæ, nihil ex eo ſperare initiò fuerim auſus. Veruntamen ſæpius lectum, utcunque latinum feci, ac propemodum παραφράσει donaui: quo explicatior eſſet rudiorum intelligētiæ. Neque ſanè cuiquam criminoſum eſſe debet, ſi huiuſmodi præceptionum annotatiuinculis ab interprete

prete illuminatius aliqd addatur: pręſertim quòd ſit definitionibus affine. Quod me feciſſe liberius etiam, fateor: idq́ maximè, quòd nomen autoris nuſquam appoſitum fuerat. Itaque uos, ſi interdum hac opella operoſa indigebitis, ſaltem uoluntatem probabitis meam: parentisq́ ueſtri, antiquæ fidei, atque memoria inſequentium quoq; temporum maximè digni, humanitatem, candoremq́ imitabimini: deq́ mea uoluntate, patrocinio poſthac complectemini, donec aliquid elaboratius, maiusq́ à me accipiatis. Valete.

Lutetiæ, 1552.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ ΤΥ ΠΟΙ, HOC EST, EPISTOLARVM formæ quaſi figuris deſignatæ, interprete Ioanne Sambuco Pannone Tirnauienſe.

EPiſtolarum quoniam ea ratio eſt, Heraclida, ut plures earum ſint formæ, uſurpentur autem ſemper ad rem præſentem accommodatæ: cũq; debeant artificioſè confici, interdum tamen ſubitò effunduntur: præſertim quas negotiorum adminiſtrationes recipiunt. Cum igitur animaduertam ſtudioſum te optimarum artium, & cupidum cognitionis, earum ego formas aliquot ſtudioſè collegi, atque componendi rationem differentijs ſuis diſcriminaui: ordineq́; ſingularum expoſita prius diſciplina, argumentis quibuſdam illuſtraui. Quod ipſum feci hoc libentius, quòd arbitrabar probatam iri meam tibi operam, quamuis ipſa hæc uel optimè tractata teneres. Is enim tu uir es, qui decus, atque hominis dignitatem non uoluptatibus, uerum pulcherrimarum rerum cognitione metiendam intelligis. Inductus etiam ex parte ſum, nonnulla ſpe laudis, hominũq; fauore. Ergo figuræ, quarum hoc quidem tempore

pore uſus conſtat, una & uiginti ſunt. Fortè uerò numeroſius iſta multiplicata olim exiſtent. Tempus enim atq; caſus, optimi ſunt artium atque ſciẽtiarum factores. Hac uerò memoria nullus character alius, præter hos, literariam uſurpationem aptè ſubierit. Cæterùm quilibet appellationem ex ſuo compoſitionis genere ſortitur.

FORMAE XXI.

Amica, Commendatoria, Quaſi reprehendens, De beneficijs expoſtulãs, Conſolatoria, Inuectiua, faciendorum admonitrix, Minans, Corripiens, Comprobatoria, Suaſoria, Deprecans, & petitoria: Percunctatoria, Certum habens, Translationibus inuerſa, Rationalis, Expoſtulans, Purgatoria, Gratulationem ſignificans, Simulata: Grata, ſiue officiorum memor.

ΦΙΛΙΚΟΣ.

AMICA, & Familiaris, eſt, quæ plerũq; ab amico mittitur: neq; tamen omnes ea, ut amici, utuntur. Non parum enim ſæpe, qui potentiores ſunt, apud tenuiores literis agere quibuſdam uidentur familiariùs: utpote ob affines functiones, ſcilicet ad alios militum præfectos, quiſpiam imperator: aut regios procuratores, diœcetæ, etiam ignotos. Quod ipſum hoc ab illis fieri ſolet, non quòd nullum inter ſe diſcrimen dignitatum eſſe cupiant, ſed quia neminem

aliquid

aliquid denegaturum ſibi arbitrantur, amicè appellantibus. Hoc genus epiſtolarum Amicum uocatur, *ſi quidem ad neceſſarios exaretur, hoc modo:*

Exemplum.

Etſi magno locorum interuallo diſiuncti ſimus: corpore id ſolum tamen fit. Non enim unquam uel tui, uel omnino educationis illius noſtræ communis, atque à ſceleribus uacuæ, memoriã intermitto. Ac quoniam mihi uel optimè conſcius ſum, quo loci te habeam: deq; omnibus quæ ad tuam utilitatem ſpectare uidentur, ſine exceptione ut accommodem, eandem te ſuſcepiſſe erga me uoluntatem, mihi perſuadeo: hoc eſt, congruere omnes animi ſenſus noſtros. Gratum igitur acciderit, ſi familiæ meæ curam receperis, ne aliqua rerum difficultate laboret: ſiq; illis ubique paratam beneuolentiam tuam nauaueris, quæ uoles, interdum ad nos ſcribendo.*

ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΣ.

Commendaticia eſt, quæ alicuius laudibus contexta, inſtituitur cauſa aliorum: ignotosq;, ea in amicorum notitiam conferimus.

Exemplum.

Qui tibi has reddit, homo à nobis cognitus atque probatus eſt: obq; mirificam ſuam fidem ſum mè diligitur. Quare ſi eum hoſpitio acceperis, per

per id tibi fuerit honorificum, cùm propter me, illūq; ipſum: tum uerò tua cauſa. Etenim non pœnitebit te, illi unquam credidiſſe ſiue factum ſiue dictum, quod occultum uelis. Quin etiam apud alios eius prædicabis uirtutes, ubi, quantum ille te iuuare poſſit, intellexeris.

ΜΕΜΠΤΙΚΟΣ.

Reprehendens, quæ præ ſe fert, non omnino aliquid moleſtum eſſe.

Exemplum.

Cum tibi per occaſionem nondum licuerit prò beneficijs gratiam referre, alienum tamen quoq; ab officio boni uiri iudicas memoriam ſaltem eorum cuſtodire, uſq; eò, ut etiam conuicijs nos uerberare decretum tibi ſit. Quòd ita ſis affectus, non accuſo: uerùm quia te talem non cognoueramus, idipſum conqueror.

ΟΝΕΙΔΙΣΤΙΚΟΣ.

Expoſtulatrix, qua beneficijs cumulatos, propter aliquod facinus iurè inſectamur. exempli cauſa:

Exemplum.

Debebas Apollinis illud, γνῶθι σεαυτὸν, prius cognouiſſe, quàm alios præ te contemneres. Nunc, qui hanc lucem, atq; animum à nobis accepiſti, quem liberaliter educauimus, plus æquo ſapere concupiſcis. Haud ſanè fieri oportebat, ex

ſeruo ut eſſes liber: & ut maximè tui iuris extiteris, tamen abiectum & ſeruilem animum retinuiſti. Quare perge allatrare maledictis, quando bene loqui non couſueueris.

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ.

Conſolatoria, eſt, quæ conficitur ad eos, qui ob aduerſum aliquem caſum in luctu ſunt conſtituti.

Exemplum.

Poſteaquam mihi ſignificatum eſt de tua fortuna, qua inimica uſus eſſes, nihil tale meritus: maximum ex ea re dolorem accepi: quòd eam uim communem mihi eſſe tecum exiſtimabam. Itaq; eo die omnes uitæ partes animo pertractans, reperi omnium eã euentibus his naturæ expoſitam: quæ neque temporis, neque ætatis ærumnarum ferendarum ullam rationem duceret, ſed iniuſtè ex improuiſo inſcios opprimeret. Quoniam autem abes, hæc ut eadem cogitares, perſcribendum cenſui. Quod igitur potes, fortiter uim fortunæ ſuſtineas: teq; ipſe, quomodo alios ſoles, confirmato. Etenim ſcire potes, id quod à tempore molliendum ac leniendum eſt, ſermone facilius animos eò deduci.

ΕΠΙΤΙΜΗΤΙΚΟΣ.

Inuectiua, eſt, quæ territat quempiam ob delictum: hoc argumento.

Exemplum.

Varia ſunt hominum errata. Alia enim uoluntaria, contraria alia: quædam etiam grauia, quædam leuiora: hæcq; item aut damnoſa, criminoſaq; eius autori, aut etiam alijs. In quibus tu omnibus induſtriam ueluti exercere uideris: ſiquidem permagna & complura, eadem atq; noxia multis per te extiterunt. Ideoq; dignus es, qui uehementius etiam corripiare: quod nunc faciendum præſertim eſſet, ſi præter æquum, & alienis nocuiſſes. Verùm hæc culpa emendari poteſt: hocq; ſi ipſe corrigas, præbebis cauſam, quamobrem non ita omnino aduerſam eſſe cogitaro.

ΝΟΥΘΕΤΙΚΟΣ.

Erudiens, ſiue de ratione monens, cuiuſmodi ſit, uel ex notatione ipſius colligitur. Eſt enim νουθετεῖν, *cui conſulimus, quaſi mentem pararet quidq; agendum ſit, quid non, declarare.*

Exemplum.

Iniquè fit abs te, parumq; uerecundè, quòd abuteris conuictore illo tuo perhoneſto: qui congruenter naturæ uiuit, nihilq; in te unquam peccauit. Quamobrem cogita, facinus tibi excuſandum eſſe: quoniam tu quoq; facilius iniuriã excuſatam tuleris. Quòd uerò etiã tibi patrocinaris, neq; ingenij parẽtũ, neq; educationis bonæ ſignificationẽ habet: neq; poſtremò amicum habiturus es, qui audeat uelitq; errorum te commonere.

ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΟΣ.

Comminatoria, eſt, quæ cum aliqua mora metum animis inſerit, ob res uel factas, uel animo præceptas.

Exemplum.

Si tibi malorum impunitatem polliceris aliquam, perſequere quod inſtituiſti. Atqui ſcias, nuſquam te, ſiue ſurſum, ſiue deorſum, abiturum ita, ut ſine pœna tempus uacuũ extrahas. Etenim omnes uias perſequare: tamen nunquam elaberis.

ΨΕΚΤΙΚΟΣ.

Vituperans, eſt, cum uitioſum alicuius modũ, actionisq; indignitatem enunciamus.

Exemplum.

Quàm illiberaliter in ſuſcepto ille negotio ſe gerat, idq; cum ſummo rei dedecore, uel me tacente, ex alijs reperies. Quippe literis ea conſignanda ſunt propriè, quæ aliorum cognitionem fugiunt. Peruagata uerò crebris ſermonibus indicare, ſuperuacuum fuerit: præſertim quæ ipſa ſe produnt.

ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΟΣ.

Comprobatoria, qua uel factũ laudamus: uel certũ id, decretumq;, cohortatione approbamus.

Exemplum.

Vehementer inſtitutum probo: ac tametſi antea ex literis præclaras animi dotes, morumq; amabili-

bilitatem cognoſcere potuerim: nunc tamen hoc etiam factũ probo: utq; perficias, tibi autor ſum: quoniam utriq; bono fuerit.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ.

Suaſoria autem erit, cum expoſita noſtra ſententia, hortabimur ad aliquid, aut dehortabimur, ita ferè.

Exemplum.

Quemdmodum in curatione ſubditorum, famam mihi conſtituerim celebrem, explicaui tibi ſummatim. Animaduerto igitur iiſdem te artibus præditum, facilè tuorum animos conciliaturum: qui tametſi amicorum multitudine minimè delecteris, nihilominus modeſtiam ſingulari quadam coniunctam humanitate, apud omnes præ te feras. Quocirca, quoniam huiuſmodi prædicaris, ſine labore commendationem à multitudine inibis, ac perpetuum ſtabileq́; imperium creabis.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ.

Venialis, ſiue deprecatoria, conſiſtit in precibus, cauſarum enumeratione, atque uotis, quas λιταvείας uocant: quæ interdum excuſatione configuratur.

Exemplum.

Inuectus ſum in illum, ob iniuriam tibi illatam: atq; acerbius quàm par erat, cum eo expo-

ſtulaui:& fortaßis aliter, quàm ipſe tuo nomine fa ctururus eras. culpam igitur in me transferas uelim, quo in gratiam redeatur. ſcio enim te amicis tuam operam dare ſolitum, & gratificari libenter. Omnino igitur eum flectas, ut eſt apud Homerum;

—uince iram, cœptos inhibeto furores:
Vota mouent ſuperos: turpe, implacabile pectus.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΣ.

Percunctatoria, cum de quæſitis, ut nobis reſpondeatur, rogamus.

Exemplum.

Audio philoſophum illum ad uos profectum. Igitur optarim me certiorem faceres, diſceſſerit iſtinc, an apud te adhuc hæreat.

ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΟΣ.

Certum habens, ſiue reſponſoria, qua reſcribimus quodcunq;, illi qui ſciſcitatus eſt.

Exemplum.

Quæſiuiſti ex me, apud uos'ne ſit, nec ne, quē hic demorari putes. Itaq; ſcias, nondum eum diſceſſiſſe, quomodo audire potes: neq; commoturum ſe hinc, antè quàm huc aduoles.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΚΟΣ.

Inuerſa, eſt, in quam conijcimus, quæ alterum tantum intelligere uolumus, idq; ſub alterius rei obtentu adumbramus. ut:

Exem-

Exemplum.

Qui tecum certamen inibit, cum nudum extra mœnia, in abiecta quadam caſula ſe continere, audio. Omnino igitur uictoriam reportabis. Hic non explicatè ſcribit, quod tacitè intelligit: aduerſarium cauſa fortè caſurum. Item alijs minatus exitium, in hanc ſententiam ſcripſit: *Non uultis antè quieſcere, quàm ad glebas ſtridentes cicadas conſpiciatis.* Hic quoque etiam inuertit ſignificationem, alio prætextu. Eſt enim intelligentia: *Quieſcere non poteſtis, priuſquam agrum omnem uideatis ſuffoßum, atq; euerſum, & lignis exectis prorſus apertum.* Cicadæ enim, niſi lignis, murisq; omnibus amotis, in agro uerſari non poſſunt.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟΣ.

Rationalis, eſt, qua quodcunque tandem, uel cur ſit impeditum, atq; intermißum, oſtendimus: uel cur nunquam abſolutum iri putemus.

Exemplum.

Scribis, ut primo quoque tempore ad te nauigem. quod ipſum mehercle facerem, ſtatimq;, niſi eßet impoßibile. Omnia quæ ad profectionem attinent, aduerſaria nobis acciderunt. Nam & nauium magna eſt anguſtia, difficultasq;: ſiquidem ad Reipublicæ negotia ſunt anti-

cipatæ:ut in alias quaſcunq; ob tempeſtatum iniu riam incidere uix potuerimus. Præterea non ita pridem iudicio appetiti ſumus: neq; ſpes eſt qui rem moderetur, atq; tranſigat, commodum iudicem habituros. Morbo etiam conflictatus, uixdum conualui. Vbi uerò hæc omnia uerſata atq; mutata fuerint, præſtolabere nos.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ.

Criminoſa, in querelis conſiſtit: cum uidelicet, præter æquum quippiam factum eſt, contraq; officium.

Exemplum.

Haud libenter audiui, quòd me neſcio quorũ apud illum præfectum inſimulaſti: cum non infimarum cohortium ductorem. Ac eius ipſius quoque iudicio, cui te adiunxiſti aduerſus me, inconſideratiorem credidiſti. Cum antè ſcire potueris, maledicum hominem, atq; nugatorem eſſe uanũ. Intelligis enim, quid uelim. Caput autem eſt negotij, eius te uſum habere, cuius uel os atque intuitus cunctis hominibus eſt inuiſus: quòd tu nihil curas quo magis alij calumnianti ſiue apud te, ſiue alios, à te contradici oportebat. Quocirca doleo quidem quòd ille hoc faciat: attamen tu, qui ſapientiam tibi concedi flagitas, non opponis te pro tuis neceſſarijs.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ.

Purgatoria, quæ accuſationem remouet, ratio nes

nes firmas, cum aſſeueratione uehementi, continens.

Exemplum.

Quòd ad te quiſpiam de me ſcripſerit, quemadmodum apud Imperatorem te incuſauerim, id opportunè præter ſpem accidit: quæ res ad me purgandum, non parum momenti affert. Aiunt enim illi, feciſſe id me recenti memoria, & quidem intra tres menſes, prius quàm in Alexādriam ſoluerim. Certum eſt ergo, neutrum ab altero uiſum: neque illi, qui de me ſcribunt, per literas te inſimulatum, fateri poterunt. Et certè in uitio inhumanitatis eſſet, quicum nulla uel iniuria, uel offenſio interceßiſſet, à me falſo criminatum. Verùm id ſe genus hominum ipſi arguunt. Quanquam fortaſſe ſtultè facerent, ſi, dum apud te ſunt, eos non accuſarent, à quibus ipſi accuſari deberent. Ac ſi res ita, ut mentiuntur, haberet: tamèn an fidem illis habeas, reſcribito. Si patiere excuſationem in aduentum meum differri, uti par eſt, omnia planius cognoſces. Quippe ſi unquam alios apud te criminari ſolitus ſum: facilè nùnc etiam, an hoc patratum à me ſit, iudicaris. Expectabis igitur me propediem uenturum. Componemus tum inter nos omnem controuerſiam: atque ita, ut quàm rectè in hanc opinionem inductus ſis, poßis intelligere. Ego

GENEROSI COMITIS ATque Palatini Hungariæ, D. Franciſci de Reuua filijs, Ioan. Sambucus Pannonius Tirnauienſis, S. D.

VEl meo ipſius tenui exẽplo ſcire poſſum, generoſi Comites, uel quantum inſit detrimẽti, uel quantum difficultatis in mendoſis codicibus. Conuerſo enim de hac eadem re, Libanij quodam libello: miſit ad ad me Oporinus noſter, τοῦτ' ἀνώνυμον βιβλίον, περὶ τῶν ἐπιστολικῶν τύπων. Qui ipſe adeò uitioſè & excuſus ab Aldo eſt, & à quopiam correctus: ut, præter ὁρισμοὺς, quæ ſunt proprijſſimæ, nihil ex eo ſperare initiò fuerim auſus. Veruntamen ſæpius lectum, utcunque latinum feci, ac propemodum παραφράσει donaui: quo explicatior eſſet rudiorum intelligẽtiæ. Neque ſanè cuiquam criminoſum eſſe debet, ſi huiuſmodi præceptionum annotatiunculis ab inter-

prete

prete illuminatius aliqd addatur:prę ſertim quòd ſit definitionibus affine. Quod me feciſſe liberius etiam, fateor:idq́ maximè, quòd nomen autoris nuſquam appoſitum fuerat. Itaque uos, ſi interdum hac opella operoſa indigebitis, ſaltem uoluntatem probabitis meam: parentisq́ ueſtri, antiquæ fidei, atque memoria inſequentium quoq́ temporum maximè digni, humanitatem, candoremq́ imitabimini: deq́ mea uoluntate, patrocinio poſthac complectemini, do nec aliquid elaboratius, maiusq́ à me accipiatis. Valete.

Lutetiæ, 1552.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ, HOC EST, EPISTOLARVM formæ quaſi figuris deſignatæ, interprete Ioanne Sambuco Pannone Tirnauienſe.

EPiſtolarum quoniam ea ratio eſt, Heraclida, ut plures earum ſint formæ, uſurpentur autem ſemper ad rem præſentem accommodatæ: cũq; debeant artificioſè confici, interdum tamen ſubitò effunduntur: præſertim quas negotiorum adminiſtrationes recipiunt. Cum igitur animaduertam ſtudioſum te optimarum artium, & cupidum cognitionis, earum ego formas aliquot ſtudioſè collegi, atque componendi rationem differentijs ſuis diſcriminaui: ordineq; ſingularum expoſita prius diſciplina, argumentis quibuſdam illuſtraui. Quod ipſum feci hoc libentius, quòd arbitrabar probatam iri meam tibi operam, quamuis ipſa hæc uel optimè tractata teneres. Is enim tu uir es, qui decus, atque hominis dignitatem non uoluptatibus, uerum pulcherrimarum rerum cognitione metiendam intelligis. Inductus etiam ex parte ſum, nonnulla ſpe laudis, hominũq; fauore. Ergo figuræ, quarum hoc quidem tempore

pore uſus conſtat, una & uiginti ſunt. Fortè uerò numeroſius iſta multiplicata olim exiſtent. Tempus enim atq; caſus, optimi ſunt artium atque ſciẽtiarum factores. Hac uerò memoria nullus character alius, præter hos, literariam uſurpationem aptè ſubierit. Cæterùm quilibet appellationem ex ſuo compoſitionis genere ſortitur.

FORMAE XXI.

Amica, Commendatoria, Quaſi reprehendens, De beneficijs expoſtulãs, Conſolatoria, Inuectiua, faciendorum admonitrix, Minans, Corripiens, Comprobatoria, Suaſoria, Deprecans, & petitoria: Percunctatoria, Certum habens, Translationibus inuerſa, Rationalis, Expoſtulans, Purgatoria, Gratulationem ſignificans, Simulata: Grata, ſiue officiorum memor.

ΦΙΛΙΚΟΣ.

AMICA, *& Familiaris, eſt, quæ plerũq; ab amico mittitur: neq; tamen omnes ea, ut amici, utuntur. Non parum enim ſæpe, qui potentiores ſunt, apud tenuiores literis agere quibuſdam uidentur familiariùs: utpote ob affines functiones, ſcilicet ad alios militum præfectos, quiſpiam imperator: aut regios procuratores, diœcetæ, etiam ignotos. Quod ipſum hoc ab illis fieri ſolet, non quòd nullum inter ſe diſcrimen dignitatum eſſe cupiant, ſed quia neminem*

aliquid

aliquid denegaturum ſibi arbitrantur, amicè appellantibus. Hoc genus epiſtolarum Amicum uocatur, ſi quidem ad neceſſarios exaretur, hoc modo:

Exemplum.

Etſi magno locorum interuallo diſiuncti ſimus: corpore id ſolum tamen fit. Non enim unquam uel tui, uel omnino educationis illius noſtræ communis, atque à ſceleribus uacuæ, memoriã intermitto. Ac quoniam mihi uel optimè conſcius ſum, quo loci te habeam: deq́; omnibus quæ ad tuam utilitatem ſpectare uidentur, ſine exceptione ut accommodem, eandem te ſuſcepiſſe erga me uoluntatem, mihi perſuadeo: hoc eſt, congruere omnes animi ſenſus noſtros. Gratum igitur acciderit, ſi familiæ meæ curam receperis, ne aliqua rerum difficultate laboret: ſiq́; illis ubique paratam beneuolentiam tuam nauaueris, quæ uoles, interdum ad nos ſcribendo.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΣ.

Commendaticia eſt, quæ alicuius laudibus contexta, inſtituitur cauſa aliorum: ignotosq́;, ea in amicorum notitiam conferimus.

Exemplum.

Qui tibi has reddit, homo à nobis cognitus atque probatus eſt: obq́; mirificam ſuam fidem ſummè diligitur. Quare ſi eum hoſpitio acceperis,

per

per id tibi fuerit honorificum, cùm propter me, illũq; ipſum: tum uerò tua cauſa. Etenim non pœnitebit te, illi unquam credidiſſe ſiue factum ſiue dictum, quod occultum uelis. Quin etiam apud alios eius prædicabis uirtutes, ubi, quantum ille te iuuare poßit, intellexeris.

ΜΕΜΠΤΙΚΟΣ.

Reprehenderis, quæ præ ſe fert, non omnino aliquid moleſtum eſſe.

Exemplum.

Cum tibi per occaſionem nondum licuerit prò beneficijs gratiam referre, alienum tamen quoq; ab officio boni uiri iudicas memoriam ſaltem eorum cuſtodire, uſq; eò, ut etiam conuicijs nos uerberare decretum tibi ſit. Quòd ita ſis affectus, non accuſo: uerùm quia te talem non cognoueramus, idipſum conqueror.

ΟΝΕΙΔΙΣΤΙΚΟΣ.

Expoſtulatrix, qua beneficijs cumulatos, propter aliquod facinus iurè inſectamur. exempli cauſa:

Exemplum.

Debebas Apollinis illud, γνῶθι σεαυτὸν, prius cognouiße, quàm alios præ te contemneres. Nunc, qui hanc lucem, atq; animum à nobis accepiſti, quem liberaliter educauimus, plus æquo ſapere concupiſcis. Haud ſanè fieri oportebat, ex

Varia ſunt hominum errata. Alia enim uoluntaria, contraria alia: quædam etiam grauia, quædam leuiora: hæcq; item aut damnoſa, criminoſaq; eius autori, aut etiam alijs. In quibus tu omnibus induſtriam ueluti exercere uideris: ſiquidem permagna & complura, eadem atq; noxia multis per te extiterunt. Ideoq; dignus es, qui uehementius etiam corripiare: quod nunc faciendum præſertim eſſet, ſi præter æquum, & alienis nocuiſſes. Verum hæc culpa emendari poteſt: hocq; ſi ipſe corrigas, præbebis cauſam, quamobrem non ita omnino aduerſam eſſe cogitaro.

ΝΟΥΘΕΤΙΚΟΣ.

Erudiens, ſiue de ratione monens, cuiuſmodi ſit, uel ex notatione ipſius colligitur. Eſt enim νουθετεῖν*, cui conſulimus, quaſi mentem parare: quidq; agendum ſit, quid non, declarare.*

Exemplum.

Iniquè fit abs te, parumq; uerecundè, quòd abuteris conuictore illo tuo perhoneſto: qui congruenter naturæ uiuit, nihilq; in te unquam peccauit. Quamobrem cogita, facinus tibi excuſandum eſſe: quoniam tu quoq; facilius iniuriã excuſatam tuleris. Quòd uerò etiã tibi patrocinaris, neq; ingenij parẽtũ, neq; educationis bonæ ſignificationẽ habet: neq; poſtremò amicum habiturus es, qui audeat uelitq; errorum te commonere.

ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΟΣ.

Comminatoria, eſt, quæ cum aliqua mora metum animis inſerit, ob res uel factas, uel animo præceptas.

Exemplum.

Si tibi malorum impunitatem polliceris aliquam, perſequere quod inſtituiſti. Atqui ſcias, nuſquam te, ſiue ſurſum, ſiue deorſum, abiturum ita, ut ſine pœna tempus uacuũ extrahas. Etenim omnes uias perſequare: tamen nunquam elaberis.

ΨΕΚΤΙΚΟΣ.

Vituperans, eſt, cum uitioſum alicuius modũ, actionisq; indignitatem enunciamus.

Exemplum.

Quàm illiberaliter in ſuſcepto ille negotio ſe gerat, idq; cum ſummo rei dedecore, uel me tacente, ex alijs reperies. Quippe literis ea conſignanda ſunt propriè, quæ aliorum cognitionem fugiunt. Peruagata uerò crebris ſermonibus indicare, ſuperuacuum fuerit: præſertim quæ ipſa ſe produnt.

ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΟΣ.

Comprobatoria, qua uel factũ laudamus: uel certũ iã, decretumq;, cohortatione approbamus.

Exemplum.

Vehementer inſtitutum probo: ac tametſi antea ex literis præclaras animi dotes, morumq; amabili-

bilitatem cognoſcere potuerim: nunc tamen hoc etiam factũ probo: utq; perficias, tibi autor ſum: quoniam utriq; bono fuerit.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ.

Suaſoria autem erit, cum expoſita noſtra ſententia, hortabimur ad aliquid, aut dehortabimur, ita ferè.

Exemplum.

Quemdmodum in curatione ſubditorum, famam mihi conſtituerim celebrem, explicaui tibi ſummatim. Animaduerto igitur iiſdem te artibus prædıtum, facilè tuorum animos conciliaturum: qui tametſi amicorum multitudine minimè delecteris, nihilominus modeſtiam ſingulari quadam coniunctam humanitate, apud omnes præ te feras. Quocirca, quoniam huiuſmodi prædicaris, ſine labore commendationem à multitudine inibis, ac perpetuum ſtabileq; imperium creabis.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ.

Venialis, ſiue deprecatoria, conſiſtit in precibus, cauſarum enumeratione, atque uotis, quas λιτανείας uocant: quæ interdum excuſatione configuratur.

Exemplum.

Inuectus ſum in illum, ob iniuriam tibi illatam: atq; acerbius quàm par erat, cum eo expo-

ſtulaui: & fortaßis aliter, quàm ipſe tuo nomine facturus eras. culpam igitur in me transferas uelim, quo in gratiam redeatur. ſcio enim te amicis tuam operam dare ſolitum, & gratificari libenter. Omnino igitur *cum flectas, ut eſt apud Homerum;*

—uince iram, cœptos inhibeto furores:
Vota mouent ſuperos: turpe, implacabile pectus.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΣ.

Percunctatoria, *cum de quæſitis, ut nobis reſpondeatur, rogamus.*

Exemplum.

Audio philoſophum illum ad uos profectum. Igitur optarim me certiorem faceres, diſceßerit iſtinc, an apud te adhuc hæreat.

ΑΠΟΦΑΝΤΙΚΟΣ.

Certum *habens, ſiue reſponſoria, qua reſcribimus quodcunq; illi qui ſciſcitatus eſt.*

Exemplum.

Quæſiuiſti ex me, apud uos'ne ſit, nec ne, quē hic demorari putes. Itaq; ſcias, nondum eum diſceſſiſſe, quomodo audire potes: neq; commoturum ſe hinc, antè quàm huc aduoles.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΚΟΣ.

Inuerſa, eſt, in quam conijcimus, quæ alterum tantum intelligere uolumus, idq; ſub alterius rei obtentu adumbramus. ut:

Exem-

Exemplum.

Qui tecum certamen inibit, cum nudum extra mœnia, in abiecta quadam caſula ſe continere, audio. Omnino igitur uictoriam reportabis. Hic non explicatè ſcribit, quod tacitè intelligit: aduerſarium cauſa fortè caſurum. Item alijs minatus exitium, in hanc ſententiam ſcripſit: Non uultis antè quieſcere, quàm ad glebas ſtridentes cicadas conſpiciatis. Hic quoque etiam inuertit ſignificationem, alio prætextu. Eſt enim intelligentia: Quieſcere non poteſtis, priuſquam agrum omnem uideatis ſuffoßum, atq; euerſum, & lignis exectis prorſus apertum. Cicadæ enim, niſi lignis, muris q; omnibus amotis, in agro uerari non poſſunt.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟΣ.

Rationalis, eſt, qua quodcunque tandem, uel cur ſit impeditum, atq; intermißum, oſtendimus: uel cur nunquam abſolutum iri putemus.

Exemplum.

Scribis, ut primo quoque tempore ad te nauigem. quod ipſum mehercle facerem, ſtatimq;, niſi eßet impoßibile. Omnia quæ ad profectionem attinent, aduerſaria nobis acciderunt. Nam & nauium magna eſt anguſtia, difficultasq;: ſiquidem ad Reipublicæ negotia ſunt anti-

 cipatæ:

cipatæ:ut in alias quaſcunq; ob tempeſtatum iniuriam incidere uix potuerimus. Præterea non ita pridem iudicio appetiti ſumus: neq; ſpes eſt qui rem moderetur, atq; tranſigat, commodum iudicem habituros. Morbo etiam conflictatus, uixdum conualui. Vbi uerò hæc omnia uerſata atq; mutata fuerint, præſtolabere nos.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ.

Criminoſa, in querelis conſiſtit: cum uidelicet, præter æquum quippiam factum eſt, contraq; officium. Exemplum.

Haud libenter audiui, quòd me neſcio quorũ apud illum præfectum inſimulaſti: cum non infimarum cohortium ductorem. Ac eius ipſius quoque iudicio, cui te adiunxiſti aduerſus me, inconſideratè rem credidiſti. Cum antè ſcire potueris, maledicum hominem, atq; nugatorem eſſe uanũ. Intelligis enim, quid uelim. Caput autem eſt negotij, eius te uſum habere, cuius uel os atque intuitus cunctis hominibus eſt inuiſus: quòd tu nihil curas quo magis alij calumnianti ſiue apud te, ſiue alios, à te contradici oportebat. Quocirca doleo quidem quòd ille hoc faciat: attamen tu, qui ſapientiam tibi concedi flagitas, non opponis te pro tuis neceſſarijs.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ.

Purgatoria, quæ accuſationem remouet, ratio
nes

res firmas, cum aſſeueratione uehementi, continens.

Exemplum.

Quòd ad te quiſpiam de me ſcripſerit, quemadmodum apud Imperatorem te incuſauerim, id opportunè præter ſpem accidit: quæ res ad me purgandum, non parum momenti affert. Aiunt enim illi, feciſſe id me recenti memoria, & quidem intra tres menſes, prius quàm in Alexādriam ſoluerim. Certum eſt ergo, neutrum ab altero uiſum: neque illi, qui de me ſcribunt, per literas te inſimulatum, fateri poterunt. Et certè in uitio inhumanitatis eſſet, quicum nulla uel iniuria, uel offenſio interceſsiſſet, à me falſo criminatum. Verùm id ſe genus hominum ipſi arguunt. Quanquam fortaſſe ſtultè facerent, ſi, dum apud te ſunt, eos non accuſarent, à quibus ipſi accuſari deberent. Ac ſi res ita, ut mentiuntur, haberet: tamen an fidem illis habeas, reſcribito. Si patiere excuſationem in aduentum meum differri, uti par eſt, omnia planius cognoſces. Quippe ſi unquam alios apud te criminari ſolitus ſum: facilè nunc etiam, an hoc patratum à me ſit, iudicaris. Expectabis igitur me propediem uenturum. Componemus tum inter nos omnem controuerſiam: atque ita, ut quàm rectè in hanc opinionem inductus ſis, poſsis intelligere. Ego

uiciſſim tuam fidem experturus re ipſa. Ac fie ri poteſt, ut qui diſſidium inter nos uelint, nobis exoſi: tamen in gratiam nos priſtinam reconcilient.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΚΟΣ.

Gratulatoria, eſt, quando de rebus præclarè fortuitoq́; geſtis gratulamur, comprecantes omnia læta.

Exemplum.

Vix à tuis tantam eſſe gratulationem factam credo, ob fortunatos ſucceſſus, atque de me audito rerum tuarum ſtatu, incolumitateq́;. Enimuerò renunciatum mihi eſt, fortuna afflante, locupletiorem te factum: idq́; meritò. Non enim obſcura eſt uirtus etiam principibus tua, qua tu fauorem quidem hominum copulas: erga Deos uerò pietatem quoq́; declaras inſignem.

ΕΙΡΩΝΙΚΟΣ.

Ficta, eſt, cum rebus contraria tribuimus, ac bonitatem hominibus profligatis aſſimulamus. Exempli cauſa.

Exemplum.

Quam beneuolentiam erga nos habes iampridem conſtanter, eandem uiciſſim expectato. Siquidem cognita nobis eſt tua uoluntas: crebroq́; celebratur, propterea quòd nos pro tuis uiribus ſubleuaris. Quamobrem ſi tantundem

reponetur,

reponetur, æqui boni facies. In certam ſpem ueni-mus, Deo uolente, occaſionem nos eſſe nacturos referendi, qualem tu nunquam aduerſus nos.

ΑΠΕΥΧΑΡΙΣΤΙΚΟΣ.

Beneficiorum memor, quæ ad eum finem mitti tur, ut nos commemores beneficiorum denũciet.

Exemplum.

Pro acceptis officijs, nunc tantum habeo gra-tias: cumq́; uehementer cupiam re ipſa declarare meum animum, quod tamen à me proficiſcere-tur: id nequaquam reſpondere magnitudini tu-orum beneficiorum poſſet. Quorum in memo-riam cum redeo, ſi uitam effunderem, nondum ta men mihi ipſi ſatisfacerem. Si quid porrò eſt, quod tibi mea opera, diligentiáq; præſtiterit, ne roges, uerùm utere imperio: quippe id faciendum mihi eſt.

Aliud.

Eruditi, atque hominis Muſici nomen habes? nec ita multum à lyra differens. Iam nunc etiam ſcriptio, linearumq́; ipſe ductus, argumento ſunt artis muſicæ. Quæ ipſa appellatio ſuauiter & optimè crebrò à nobis uſurpatur. Ea enim ad uocem noſtram, ſtudio, atque omni induſtria ſe accommodare expetit. Ac ſanè non iniquè fit, imò uerò diuinitus, qui nobis præſtant, aut in eam rem, quod poſſunt, conferunt, ſuis titulis ſa-

INGENIO ET MORIBVS
*elegantiſsimo adoleſcenti, Philippo Mi-
cyllo, Suo ſuauiſsimo, Ioan. Har-
tungus* S. P.

CVm libellum hunc, quem de
conficiendis græcis Epiſto-
lis, humaniſsimus uir D. Mi-
chael Vueſterman, ſuperiore
anno communicauit, à non
paucis mendis repurgatum
emittere deſtinarem, Philippe dulciſsime, ac
circumſpicerem patronum, cui potiſsimum
conſecraretur, occurrit nemo uel opportu-
nior, uel dignior te: ſiue quòd mei officij alio
qui eſſe exiſtimarem, diuturni mei ſilentij a-
pud te rationem aliquam reddere, ſuſpicio-
cionemq́; ſi qua fortaſsis oborta obliuionis
amolirer: ſiue quòd non parum ſtudijs tuis
Græcis, quę partim ex me, partim ex parente
tuo, uiro in omni genere uirtutũ clariſsimo,
minimè infeliciter hauſiſti, conducturum
gratificaturumq́; iudicarem ac conſiderem.
Exiguus quidem eſt, ſed multis, mihi crede,
quales hodie prouolare ſolent, prę ferendus.
Quocirca tibi dicare ſtatui, eo animo & ſpe
fore ut uiciſsim conſilium meum factumq́;
ſis candidè amplexurus. Porrò ne patroci-
nium iſta nuncupatione putares impoſitum
ſolum

ſolum, ſed & penſum quoq́; ſimul obtruſum, curaui, idq́; compoſitò, uerſionem ſolam epiſtolarum, relicta interim methodo, iuxtà excudi: non ut eas addubitarem te intelligere, uel uertere poſſe, ſed ut eſſet præter exempla familiaria, quæ tu facile aſſequeris, etiam materia æmulandi. In ea enim ſententia perpetuò mecum eſſe debes, ſtudia ipſa quamlibet intenta, etiam frigere, niſi adhibeatur ſtylus, dicendi judicandiq́; certus magiſter. Tanto fœlicius ergo tu hunc reſiduum laborem traducendi præcepta capeſſere debes, quo eſt maior: neque grauari iniquitate penſi, qua tibi ſoli tantundem, quantum ſeptem alijs impoſitum ſit, cum & uberior fructus, illuſtriorq́; gloria proponatur, expectetur'que. Non adtinere hic opinor, etſi locus, te ad Græcas literas ut extimulem, quòd ſuperuacaneum intelligam τὸν αὐτὸν σπεύδοντα ἐποτρύνειν, præſertim etiam cui domi ſit monitor & moderator multo fidelior. Quicquid ergo huius fuit, quod te ſubmonui, exiſtimes factum non ut quicquam de tuo ſtudio dubitarem, ſed potius ut urgendo laudarem. Si enim uerè dictum eſt,

Acer, & ad palmæ per ſe curſurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus. Et,

Qui

Qui monet ut facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo:

nequaquam improbanda feci. Vale ergo plus millies. Ex Friburgo Briſgoiæ: pridie Circumciſionis Domini. Vale iterum, cum parentibus, quos mihi quàm officioſiſsimè ſaluere iubebis.

1548.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙ-σταλτικοῦ χαρακτῆρος.

Ὁ μὲν ἐπισταλτικὸς χαρακτὴρ ποικίλος τε καὶ πολυσχιδὴς ὑπάρχει. ὅθεν καὶ τῷ γράφειν βουλομένῳ προσήκει, μὴ ἁπλῶς, μηδ' ὡς ἔτυχεν ἐπιστέλλειν· ἀλλὰ σὺν ἀκριβείᾳ πολλῇ, καὶ τέχνῃ ἄριστ' ἂν ἐπιστέλλοι δυνηθείη τις, εἰ γνοίη τί ἐστιν ἐπιστολή, καὶ τί λέγειν ὅλως ἐν αὐτῇ θέμις, καὶ εἰς πόσας προσηγορίας διαιρεῖται. ἐπιστολὴ μὲν οὖν ἐστιν ὁμιλία τις ἐγγράμματος, πρὸς ἀπόντα γινομένη, καὶ χρειώδη σκοπὸν ἐμπληροῦσα. ἐρεῖ δέ τις ἐν αὐτῇ, ὥσπερ ἂν ὡς παρὼν εἴπῃ τις πρὸς παρόντα. Διαιρεῖται δ' εἰς συχνάς γε καὶ παμπόλλας προσηγορίας. οὐ δὲ γὰρ ἐπειδὴ ἐπιστολὴ προσαγορεύεται ἑνὶ τῷ ὀνόματι, ἤδη καὶ πασῶν τῶν κατὰ τὸν βίον φερομένων ἐπιστολῶν εἷς τις χαρακτήρ ἐστι, καὶ μία προσηγορία, ἀλλὰ διάφοροι, καθάπερ ἔφην. εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ προσηγορίαι, ἃς ὁ ἐπιστολιμαῖος ὑποβάλλεται χαρακτήρ, αἵδε.

Παραινετική.

Παραινετικὴ μέν ἐστι, δι' ἧς παραινοῦμέν τινα, προτρέποντες αὐτὸν ἐπί τι ὁρμῆσαι, ἢ ἀφελέσθαι τινος. ἡ δὲ παραίνεσις εἰς δύο διαιρεῖται.

ἄς τι

DE MODO CON-SCRIBENDI EPISTOLAS,

interpretibus Caſparo Stiblino & Chriſtophoro Caſſeano.

RAtio conſcribendi epiſtolas uaria eſt, & multiplex. proinde neceſſe erit, ei qui uelit conſcribere, non ſimpliciter, aut temerè exarare, ſed accuratè & cõſilio: quod quidem, ſi quid epiſtola, quid in ea ſcribendum, adeoq; in quot genera diuidatur, cognitum habuerit, aſſequetur. Eſt ergo Epiſtola, *literis comprehenſum colloquium, ad abſentem, utile aliquod inſtitutum implens: qua omnia quis explicat, quæ præſens præſenti indicata uellet.* Di*uiditur autem in multas & uarias ſpecies: neque eſt quòd, quia nomen ſingulare epiſtola, putes ideo etiam unum exemplum, unam formam ſolam de ijs quæ in humanis rebus occurrere ſolēt, ſcribendi: ſed uarias potius, &, ut diximus, multas. Sunt igitur, quas potiſſimum ſequimur, uſurpamusq;, fermè hæ ſpecies.*

Hortatoria.

Hortatoria eſt, qua hortamur aliquē, excitantes ad audendū, auerſandum ue aliquid. Eſt igitur

ἔστι προτρεπτικὴν καὶ ἀποτρεπτικήν. ταύτην δέ τινες καὶ συμβουλευτικὴν εἶπον τὴν ἐπιστολήν, οὐκ εὖ. Παραίνεσις γὰρ συμβουλίας διαφέρει. Παραίνεσις γάρ ἐστι λόγος παραινετικός, ἀντίρρησιν οὐκ ἐπιδεχόμενος. οἷον, ὡς εἴ τις εἴπῃ, ὅτι δεῖ τὸν θεὸν τιμᾶν· οὐδεὶς γὰρ ἐναντιοῦται τῇ παραινέσει ταύτῃ, μὴ πρότερον μανείς. Συμβουλὴ δέ ἐστι λόγος συμβουλευτικός, ἀντίρρησιν ἐπιδεχόμενος. ὡς εἴ τις εἴπῃ, ὅτι δεῖ πολεμεῖν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδη. ἕτερος δέ τις ἀντείπῃ, οὐ δεῖ πολεμεῖν· πολλὰ γὰρ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου συμβαίνοντα, οἷον ἧττα, αἰχμαλωσία, κίνδυνος, πληγαί, πολλάκις δὲ καὶ πόλεως κατασκαφή.

Παραινετικῆς παράδειγμα.

Ζηλωτὴς ἀεί, βέλτιστε, γενοῦ τῶν ἐναρέτων ἀνδρῶν. κρεῖττον γάρ ἐστι, τοὺς ἀγαθοὺς ζηλοῦντα καλὸν ἀκούειν, ἢ φαύλους ἑπόμενον, ἐπονείδιστον εἶναι τοῖς πᾶσι.

Μεμπτική.

Μεμπτικὴ δέ ἐστι, δι᾽ ἧς μεμφόμεθά τινα. Οὐ καλῶς ἔδρασας, τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀδικήσας. δέδωκας γὰρ τοῖς ἄλλοις κακίας χαρακτῆρα, τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν.

Παρακλητική.

Παρακλητική ἡ, δι᾽ ἧς ἀξιοῦμέν τινα διά τι πρᾶγμα. Καὶ πάλαι μὲν ἠξίωσα τὴν σὴν ἱερὰν διάθεσιν, καὶ νῦν ἀξιῶ, τυχεῖν τοῦδε τοῦ πράγματος.

duplex, Exhortatio & dehortatio. hanc nonnulli ſuaſoriam, ſed perperam, appellare conſueuerũt. Differt enim hortatio à ſuaſione, quòd illa controuerſiam neſcit: ueluti ſi quis dicat Deos eſſe colendos, quod apud neminem niſi captus mente ſit, controuerſum erit. hæc uerò controuerſiam admittit, ut ſi quis ſuadeat, Bellum gerendum, quòd ex eo magna ſpes prædæ lucriq; ſit: alius uerò non eſſe gerendum contendat, quòd plura detrimenta ex eo ſequantur, quod genus eſt fuga, captiuitas, uulnera, & ſæpenumero totius ciuitatis euerſio.

Hortatoriæ exemplum.

Eorum ſemper, chariſſime, qui uirtutibus ſunt dediti imitator eſto. præſtat enim bonos imitantem bene audire, quàm ſectantem malos apud omnes probro eſſe obnoxium.

Obiurgatoria.

Qua obiurgamus aliquem. Peſſimè abs te factum eſt, quòd eos qui te plurimis beneficijs proſecuti ſunt, iniuria afficis. & ferendum hoc, quanquam atrociſſimũ: ſi non alijs exemplũ, bene meritos de ſe eadẽ ingratitudine tractandi, præberes.

Petitoria.

Eſt, qua aliquem oramus, alicuius gratia. Et antea quidem oraui tuam excellentiam, & nunc oro, ut me uoti tandem compotem

γματος. καὶ σὺ οἶδ' ὅτι τεύξομαι. δίκαιον γάρ ἐστι, τοὺς γνησίους φίλους τυγχάνειν τῶν αἰτήσεων, ὅταν αὗται μὴ πονηραὶ πεφύκασι μάλιστα.

Συστατική.

Συστατικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς συνιστῶμέν τινα παρά τινι. ἡ δ' αὐτὴ καὶ παραθετικὴ καλεῖται. Τὸν τιμιώτατον ἄνδρα καὶ περισπούδαστον τόνδε δεξάμενος, ξενίσαι μὴ κατοκνήσῃς, σαυτῷ πρέποντα πράττων, κἀμοὶ κεχαρισμένα.

Εἰρωνική.

Εἰρωνικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς ἐπαινοῦμέν τινα ἐν ὑποκρίσει παρὰ τὴν ἀρχήν, ἐπὶ τέλει δὲ τὸν ἑαυτῶν σκοπὸν ἐμφαίνομεν, ὡς καὶ τὰ ῥήματα καθ' ὑπόκρισιν εἰρήκαμεν. Λίαν ἄγαμαι τὴν σὴν ἐπιείκειαν, ὅτι οὕτω ταχέως μεταβάλλῃ ἀπ' εὐνομίας εἰς τὸ ἐναντίον. ὀκνῶ γὰρ εἰπεῖν εἰς μοχθηρίαν, * οὐ γὰρ ἔοικεν οὐ τοὺς ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν παρασκευάσας, ἀλλὰ τοὺς φίλους ἐχθρούς. Τὸ γὰρ δρᾶμα δέδειχεν, ὡς καὶ φίλοις ἀνάξιον, καὶ τῆς σῆς παροινίας ἐπάξιον.

δὴ, ὡς ἔοικεν, τοὺς ἐχθ.

Εὐχαριστική.

Εὐχαριστικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς χάριν γινώσκομέν τινι, διά τι. Πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ἕνεκα χάριν γινώσκω τῇ σῇ καλοκαγαθίᾳ, μάλιστα δὲ τοῦ τοῦδε πράγματος, ἐφ' ᾧ μετὰ τῶν ἄλλων ὑπεραπάντων ὠφέλησας πλέον.

Φιλικὴ

facias: quodq; certò ſcio, facies. par eſt enim, ſyn ceros amicos precum, præſertim ſi piæ fuerint, compotes fieri.

Commendatitia.

Eſt, qua commendamus aliquem alicui. eadē & Collocatoria, ſiue traditoria dici poteſt. ut: Optimum hunc uirum, ſimul & doctiſſimum, excipere, tractareq; ne graueris: in eo facturus es officium, & nobis rem quàm qui gratiſſimam.

Ironica, ſeu ficta.

Eſt, qua laudamus aliquem fictè, ſiue diſſimu lanter in principio: in fine uerò mentem, & quid uelimus, declaramus, ut: Supra modum admiratus ſum humanitatem tuam, tam ſubitò à tanta æquitate in contrarium (uereor enim dicere iniquitatem) tranſmutatam eſſe, ut ex amicis hoſtes, cum ex hoſtibus amici tibi ſint parandi, conciliandos exiſtimes. Quo, ut res indicat, amicis indigna, tua uerò dementia digniſſima mo liri uideris.

Gratiarum actio.

Eſt, qua alicui gratias agimus ob aliquid. ut: Cùm ob alia beneficia innumera, tū ob hoc quoque, quod præ omnibus alijs me fideliter iuuiſti, gratias ago immortales.

Φιλική.

Φιλικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς φιλίαν ψιλὴν ἐμφαίνο- μένον μεν † μόνην. Γνησίων σοι παρόντων γραμματοφόρων, ἐσπούδασα τὴν σὴν ἀγχίνοιαν προσειπεῖν. ὅσιον γὰρ ὑπάρχει, τοὺς γνησίους φίλους παρόντας μὲν τιμᾶν, ἀπόντας δὲ προσφωνεῖν.

Εὐκτική.

Εὐκτικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς τυχεῖν τινὸς εὐχόμεθα. Εἴθε μοι τὸ θεῖον παράσχοι, τὴν σὴν ἱερὰν θεάσασθαι μορφὴν, ἧς ἀπολαῦσαι πάλιν ἐλπίζω, διηνεκῶς εὐχὰς ὑπὲρ τούτου ποιούμενος τῷ κρείττονι.

Ἀπειλητική.

Ἀπειλητικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς ἀπειλοῦμέν τινι. Εὔξαι πάσῃ ψυχῇ, ἢ παντὶ σθένει, μὴ παραγένωμαι. καὶ γὰρ εἰ παραγένωμαι, πολλῶν πειραθήσῃ κακῶν, ὧν οὐκ ἤλπισας πέρας λήψεσθαι.

Ἀπαρνητική.

Ἀπαρνητικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς ἀπαρνούμενοί τινι φαινόμεθα. Οὐδὲν εἴργασμαι βέλτιστε ἀνδρῶν, ἔτι ὧν ἀκηκοὼς ἐγκαλεῖς μοι δεινῶν, † ὅθεν μὴ φαῦλα φρόνει περὶ ἐμοῦ. οὐ γὰρ θέμις διαβολῇ πιστεύειν, καὶ φήμῃ ματαίᾳ μηδὲν ὑγιὲς ἐχούσῃ. διαβολὴ γὰρ μήτηρ ἐστὶ πολέμου.

Παραγγελτική.

Παραγγελτική ἐστι, δι' ἧς παραγγέλλομέν

τινι

Amatoria.

Eſt, per quam amicitiam ſolam declaramus. Idoneos nactus tabellarios, conatus fui tuam prudentiam compellare: præſertim cum pium iudicarem, præſentes amicos colere, abſentes uerò literis compellare.

Votiua, ſiue Optatiua.

Eſt, qua impetrare aliquid optamus. Vtinam mihi Deus *præberet copiam tui conſpectus, quo tandem frui indeſinēter ſpero: utq; fiat,* Deo *opt. max. uota faciam.*

Comminatoria.

Eſt, qua minamur alicui, utq; deprecetur intima mente, ſummisq; uiribus noſtrum aduentū, denunciamus: alioquin ex aduentu maiora, quàm ſperaret, mala ſenſuro.

Expurgatoria.

Eſt, qua inficiando expurgare nos ſolemus. ut, Optime *uir, nihil eorum commiſi, quorum me inſimulas.* Quare *tam inepta de me non eſt quòd ſuſpiceris, neque calumniæ leui, famæq;, qua nihil incertius, aures præbeas, ut quæ mater omnis diſcordiæ habeatur.*

Denunciatoria.

Denunciatoria eſt, per quam denunciamus

τινι περί τινος. αὕτη δὲ καὶ διαμαρτυρητικὴ καλεῖται. Πολλάκις ἠδίκηκας τὸν ἡμέτερον γεωργὸν, ὡς μὴ γινώσκων εἰς ἡμᾶς ἀνατρέχουσαν τὴν ὕβριν. ἀλλὰ παῦσαι τοῦ λοιποῦ, μή σε καὶ τῆς προτέρας ἀδικίας δίκην εἰσπραξώμεθα.

Μεταμελητική.

Μεταμελητική ἐστι, δι' ἧς δηλοῦμεν μεταγι-
ἢ γρ. ἐφ' οἷς ἐδεξάμεθα ἐσφάλ. νώσκειν, ἐφ' οἷς ὑποδεχόμεθά τινα, * ἐσφάλθαι.

Οἶδα σφαλείς, ὡς κακῶς σε διεπραξάμην. διὸ μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ σφάλματι, συγγνώμην αἰτῶ μεταδοῦναί μοι, ταύτης μὴ κατοκνήσῃς. δίκαιον γάρ ἐστι συγγινώσκειν πταίουσι τοῖς φίλοις, ὅτι μάλιστα καὶ ἀξιοῦσι συγγνώμης τυχεῖν.

Ὀνειδιστική.

Ὀνειδιστική ἐστι, δι' ἧς ὀνειδίζομέν τινα, ἐφ' οἷς ὑφ' ἡμῶν πεπονθὼς καλῶς ἀμνημονεῖ. Πολλὰ καὶ καλὰ πέπονθας ὑφ' ἡμῶν, καὶ θαυμάζω καθ' ὑπερβολὴν, πῶς οὐδενὸς τούτων μνήμην ποιεῖς, ἀλ-
ἢ κακῶς λὰ † κακὰ λέγεις· ὅπερ ἐστὶν ἀχαρίστου γνώμης. οἱ γὰρ ἀχάριστοι, τῶν καλῶν ἀμνημονοῦσι, καὶ τοὺς εὐεργέτας ὡς ἐχθροὺς κακῶς ἐπὶ τούτοις διατίθενται.

Συμπαθητική.

Συμπαθητική ἐστι, δι' ἧς δηλοῦμέν τινι συμπάσχειν, ἐφ' οἷς ὑπέστη κακοῖς. Σφόδρα κατὰ τὴν ψυχὴν ἠχθέσθην, ἀκηκοὼς περί τινος συμβεβη-

κότος

alicui aliquid: quæ ipſa uel Proteſtationis uocari nomine poteſt. Sæpe iam agricolam noſtrum, ignorans eius iniuriam ad nos attinere, offendiſti. Ab eo te deſiſtere in poſterum uelim, ne pœnam & priorum iniuriarum abs te exigere cogamur.

Deprecatoria.

Eſt, qua pœnitentia ducimur ab ea, quibus aliquem læſimus. Agnoſco errorem, quodq́; te offenderim. Quocirca eius erroris, cuius me pœnitet, quoniam ueniam peto, mihi largiri non graueris. Aequum enim, amicorum erroribus, potiſſimum uerò ſi ueniam orent, ignoſcere.

Exprobratoria, ſiue expoſtulatoria.

Eſt, qua exprobramus alicui, quòd parum memor beneficiorum acceptorum. ut: Multis quidē magniſq́; officijs affectus à nobis es, quorum omnium te tam immemorem eſſe impendiò miror. Eſtq́; ingrati animi, nobis maledicere, beneficiorumq́; obliuiſci. Quod facere ingratorū eſt, qui beneficiorum immemores, benemeritos pro hoſtibus inſectantur.

Condolitoria.

Qua condolemus alicuius, quibus angitur, mala. ut: Miſerè quidem affectus ſum hoc malo, quod tibi acci-

αὐτός σοι δεινοῦ, καὶ τὸ θεῖον ἱκέτευσα, τούτων ἐλευθερῶσαί σε κατασπεῦσαι. Φίλων γάρ ἐστιν, εὔχεσθαι τοὺς φίλους ἀεὶ κακῶν ἐλευθέρους ὁρᾶν.

Θεραπευτική.

Θεραπευτική ἐστι, δι᾽ ἧς θεραπεύομεν λυπηθέντα τινὰ πρὸς ἡμᾶς περί τινος. Ταύτην δὲ καὶ ἀπολογητικήν τινες καλοῦσιν. Ἐγὼ μὲν ἐφ᾽ οἷς εἶπον λόγοις, ἢ μετῆλθον ἔργῳ. τὸ γὰρ σύνολον, οὐκ ἐνόμιζόν σε ποτὲ λυπηθήσεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσιν ἢ πραχθεῖσιν ἤχθεσθης, ἴσθι, κράτιστε ἀνδρῶν, ὡς οὐκέτι τῶν ῥηθέντων λόγον ὅλως ποιήσομαι, σκοπὸς γάρ μοι, θεραπεύειν, † ἀεὶ τοὺς φίλους ἐστίν, ἢ περιλυπεῖν.

† μᾶλλον ἀεὶ

Συγχαρητική.

Συγχαρητική ἐστι, δι᾽ ἧς συγχαίρομέν τινι εὖ πράττοντι. Συγχαίρω σοι λίαν, ἐφ᾽ οἷς ἀγωνισάμενος εὐδοκίμησας, εἰς τοσοῦτον, ὡς καὶ [illegible] τιμηθῆναι. συγχαίρειν γὰρ χρὴ τοῖς φίλοις εὖ πράττουσιν, ὡς καὶ συναλγεῖν λυπουμένοις.

Παραλογιστική.

Παραλογιστική ἐστι, δι᾽ ἧς ὑπερφρονοῦμέν τινος εὐτελοῦς. εἰ καὶ μέγας τις ἦσθα, καὶ τῶν ἐπὶ δυνάμει βοωμένων εἷς, ἐν οὐδενί σοι μέτρῳ τὸ παράπαν ἐπιπλήξαιμι. πολὺ δέ γε † ἧττον νῦν προσποιοῦμαι, διὰ τὴν κακόνοιάν σου.

† μᾶλλόν σε νῦν οὐ προσποιοῦμαι, διὰ τὴν ἐπιείκειάν σου. ἔδει γάρ με λυπᾶς ὅτι κατ᾽ ἀρετὴν ἔπρεπε, τοῦ μὴ βλαν ἀδικεῖν, ἀλλὰ τῷ δυναμένῳ ἀπορῶν.

Ἀντεγκλη-

diſſe intelligo. Deumq́; precibus ſollicitaui, ut eo te liberet. id enim uerorum amicorum cenſui, optare, precari'que, ut amici aduerſis eripiantur.

Reconciliatoria.

Qua reconciliamus offenſum erga nos, alicuius gratia. hanc alij Defenſoriam nominarunt. Ego quidem ijs quæ dixi, feciq́;, non te offenſum iri unquam exiſtimabam. Quocirca ſi ob ea ſiue dicta, ſiue facta indignaris, optime uir, uelim credas me deinceps iſta ſolum curaturum, amicos quibus conciliem, potius quàm offendam.

Gratulatoria.

Qua congratulamur alicuius fœlicitati. Gratulor tibi ex animo, quòd ita præclarè te geſſeris, ut immortalibus literis merueris inſeri. Congratulandum enim non minus amicorum fœlicitati, quàm condolendum calamitati.

Cauillatoria.

Qua contemnimus tenuis aut uilis conditionis hominem. Etſi eximius quiſpiam eſſes, unusq́; ex potentioribus, ne pili tamen te facerem: multo minus, quum priuatus iam ſis, id diſſimulo.

Recrimina-

ſolum, ſed & penſum quoq; ſimul obtruſum, curaui, idq; compoſitò, uerſionem ſolam epiſtolarum, relicta interim methodo, iuxtà excudi: non ut eas addubitarem te intelligere, uel uertere poſſe, ſed ut eſſet præter exempla familiaria, quæ tu facile aſſequeris, etiam materia æmulandi. In ea enim ſententia perpetuò mecum eſſe debes, ſtudia ipſa quamlibet intenta, etiam frigere, niſi adhibeatur ſtylus, dicendi iudicandiq; certus magiſter. Tanto fœlicius ergo tu hunc reſiduum laborem traducendi præcepta capeſſere debes, quo eſt maior: neque grauari iniquitate penſi, qua tibi ſoli tantundem, quantum ſeptem alijs impoſitum ſit, cum & uberior fructus, illuſtriorq; gloria proponatur, expectetur'que. Non attinere hic opinor, etſi locus, te ad Græcas literas ut extimulem, quòd ſuperuacaneum intelligam τὸν αὐτὸν σπεύδοντα ἐποτρύνειν, præſertim etiam cui domi ſit monitor & moderator multo fidelior. Quicquid ergo huius fuit, quod te ſubmonui, exiſtimes factum non ut quicquam de tuo ſtudio dubitarem, ſed potius ut urgendo laudarem. Si enim uerè dictum eſt,

Acer, & ad palmæ per ſe curſurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus. Et,

Qui

Qui monet ut facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo:

nequaquam improbanda feci. Vale ergo plus millies. Ex Friburgo Briſgoiæ: pridie Circumciſionis Domini. Vale iterum, cum parentibus, quos mihi quàm officioſiſsimè ſaluere iubebis.

1548.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΑΛΤΙΚΟΥ χαρακτῆρος.

ὁ Μὲν ἐπισταλτικὸς χαρακτὴρ ποικίλος τε καὶ πολυσχιδὴς ὑπάρχει. ὅθεν καὶ τῷ γράφειν βουλομένῳ προσήκει, μὴ ἁπλῶς, μηδ' ὡς ἔτυχεν ἐπιστέλλειν· ἀλλὰ σὺν ἀκριβείᾳ πολλῇ, καὶ τέχνῃ ἀρίστῃ· ἂν ἐπιστέλλειν δυνηθείη τις, εἰ γνοίη τί ἐστιν ἐπιστολή, καὶ τί λέγειν ὅλως ἐν αὐτῇ θέμις, καὶ εἰς πόσας προσηγορίας διαιρεῖται. ἐπιστολὴ μὲν οὖν ἐστιν ὁμιλία τις ἐγγράμματος, πρὸς ἀπόντα γινομένη, καὶ χρειώδη σκοπὸν ἐμπληροῦσα. ἐρεῖ δέ τις ἐν αὐτῇ, ὥσπερ ἂν ὡς παρὼν εἴπῃ τις πρὸς παρόντα. Διαιρεῖται δὲ εἰς συχνάς γε καὶ παμπόλλας προσηγορίας. οὐ δὲ γὰρ ἐπειδὴ ἐπιστολὴ προσαγορεύεται ἑνὶ τῷ ὀνόματι, ἤδη καὶ πασῶν τῶν κατὰ τὸν βίον φερομένων ἐπιστολῶν εἷς τις χαρακτήρ ἐστι, ἢ μία προσηγορία, ἀλλὰ διάφοροι, καθάπερ ἔφην. εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ προσηγορίαι, ἃς ὁ ἐπιστολιμαῖος ὑποβάλλεται χαρακτήρ, αἵδε.

Παραινετική.

Παραινετικὴ μέν ἐστι, δι' ἧς παραινοῦμέν τινα, προτρέποντες αὐτὸν, ἐπί τι ὁρμῆσαι, ἢ ἀφελέσθαί τινος. ἡ δὲ παραίνεσις εἰς δύο διαιρεῖται.

DE MODO CONSCRIBENDI EPISTOLAS,

interpretibus Caſparo Stiblino & Chriſtophoro Caſſeano.

Ratio conſcribendi epiſtolas uaria eſt, & multiplex. proinde neceſſe erit, ei qui uelit conſcribere, non ſimpliciter, aut temerè exarare, ſed accuratè & cōſilio: quod quidem, ſi quid epiſtola, quid in ea ſcribendum, adeoq; in quot genera diuidatur, cognitum habuerit, aſſequetur. Eſt ergo Epiſtola, *literis comprehenſum colloquium, ad abſentem, utile aliquod inſtitutum implens: quæ omnia quis explicat, quæ præſens præſenti indicata uellet.* Diuiditur *autem in multas & uarias ſpecies: neque eſt quòd, quia nomen ſingulare epiſtola, putes ideo etiam unum exemplum, unam formam ſolam de ijs quæ in humanis rebus occurrere ſolēt, ſcribendi: ſed uarias potius, &, ut diximus, multas. Sunt igitur, quas potiſſimum ſequimur, uſurpamusq;, fermè hæ ſpecies.*

Hortatoria.

Hortatoria eſt, qua hortamur aliquē, excitantes ad audendū, auerſandum ue aliquid. Eſt igitur

ἔστι προτρεπτικὴν καὶ ἀποτρεπτικήν. ταύτην δέ τινες καὶ συμβουλευτικὴν εἶπον τὴν ἐπιστολήν, οὐκ εὖ. Παραίνεσις γὰρ συμβουλίας διαφέρει. Παραίνεσις γάρ ἐστι λόγος παραινετικός, ἀντίρρησιν οὐκ ἐπιδεχόμενος. οἷον, ὡς εἴ τις εἴπῃ, ὅτι δεῖ τὸ θεῖον τιμᾶν· οὐδεὶς γὰρ ἐναντιοῦται τῇ παραινέσει ταύτῃ, μὴ πρότερον μανείς. Συμβουλὴ δέ ἐστι λόγος συμβουλευτικός, ἀντίρρησιν ἐπιδεχόμενος. οἷον εἴ τις εἴπῃ, ὅτι δεῖ πολεμεῖν· πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδη. ἕτερος δέ τις ἀντείπῃ, οὐ δεῖ πολεμεῖν· πολλὰ γὰρ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου συμβαίνοντα, οἷον ἧττα, αἰχμαλωσία, κίνδυνος, πληγαί, πολλάκις δὲ καὶ πόλεως κατασκαφή.

Παραινετικῆς παράδειγμα.

Ζηλωτὴς ἀεί, βέλτιστε, γίνου τῶν ἐναρέτων ἀνδρῶν. κρεῖττον γάρ ἐστι, τοὺς ἀγαθοὺς ζηλοῦντα καλὸν ἀκούειν, ἢ φαύλοις ἑπόμενον, ἐπονείδιστον εἶναι τοῖς πᾶσι.

Μεμπτική.

Μεμπτικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς μεμφόμεθά τινα. Οὐ καλῶς ἔδρασας, τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀδικήσας. δέδωκας γὰρ τοῖς ἄλλοις κακίας χαρακτῆρα, τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν.

Παρακλητική.

Παρακλητικὴ ἣ, δι' ἧς ἀξιοῦμέν τινα διά τι πρᾶγμα. Καὶ πάλαι μὲν ἠξίωσα τὴν σὴν ἱερὰν διάθεσιν, καὶ νῦν ἀξιῶ, τυχεῖν τοῦδε τοῦ πράγματος.

duplex, Exhortatio & dehortatio. hanc nonnulli ſuaſoriam, ſed perperam, appellare conſueuerũt. Differt enim hortatio à ſuaſione, quòd illa controuerſiam neſcit: ueluti ſi quis dicat Deos eſſe colendos, quod apud neminem niſi captus mente ſit, controuerſum erit. hæc uerò controuerſiam admittit, ut ſi quis ſuadeat, Bellum gerendum, quòd ex eo magna ſpes prædæ lucriq; ſit: alius uerò non eſſe gerendum contendat, quòd plura detrimenta ex eo ſequantur, quod genus eſt fuga, captiuitas, uulnera, & ſæpenumero totius ciuitatis euerſio.

Hortatoriæ exemplum.

Eorum ſemper, chariſsime, qui uirtutibus ſunt dediti imitator eſto. præſtat enim bonos imitantem bene audire, quàm ſectantem malos apud omnes probro eſſe obnoxium.

Obiurgatoria.

Qua obiurgamus aliquem. Peſſimè abs te factum eſt, quòd eos qui te plurimis beneficijs proſecuti ſunt, iniuria afficis. & ferendum hoc, quanquam atrociſsimũ: ſi non alijs exemplũ, bene meritos de ſe eadẽ ingratitudine tractandi, præberes.

Petitoria.

Eſt, qua aliquem oramus, alicuius gratia. Et antea quidem oraui tuam excellentiam, & nunc oro, ut me uoti tandem compotem

faciat: quodq; certò ſcio, facies. par eſt enim, ſyn ceros amicos precum, præſertim ſi piæ fuerint, compotes fieri.

Commendatitia.

Eſt, qua commendamus aliquem alicui. eadē & Collocatoria, ſiue traditoria dici poteſt. ut: Optimum hunc uirum, ſimul & doctiſſimum, excipere, tractareq; ne graueris: in eo facturus es officium, & nobis rem quàm qui gratiſſimam.

Ironica, ſeu ficta.

Eſt, qua laudamus aliquem fictè, ſiue diſſimu lanter in principio: in fine uerò mentem, & quid uelimus, declaramus. ut: Supra modum admiratus ſum humanitatem tuam, tam ſubitò à tanta æquitate in contrarium (uereor enim dicere iniquitatem) tranſmutatam eſſe, ut ex amicis hoſtes, cum ex hoſtibus amici tibi ſint parandi, conciliandos exiſtimes. Quo, ut res indicat, amicis indigna, tua uerò dementia digniſſima mo liri uideris.

Gratiarum actio.

Eſt, qua alicui gratias agimus ob aliquid. ut: Cùm ob alia beneficia innumera, tū ob hoc quoque, quod præ omnibus alijs me fideliter iuuiſti, gratias ago immortales.

Φιλική.

Φιλικὴ δέ ἐστι, δι᾽ ἧς φιλίαν ψιλὴν ἐμφαίνο- μένην μεν † μόνην. Γνησίων ἀπορήσας γραμματοφό- ρων, ἐσπούδασα τὴν σὴν ἀγχίνοιαν προσειπεῖν. ὅσιον γὰρ ὑπάρχει, τοὺς γνησίους φίλους παρόντας μὲν τιμᾶν, ἀπόντας δὲ προσφωνεῖν.

Εὐκτική.

Εὐκτικὴ δέ ἐστι, δι᾽ ἧς τυχεῖν τινὸς εὐχόμε- θα. Εἴθε μοι τὸ θεῖον παράσχοι, τὴν σὴν ἱερὰν θεά- σασθαι μορφὴν, ἧς ἀπολαῦσαι πάλιν ἐλπίζω, διηνεκῶς εὐχὰς ὑπὲρ τούτου ποιούμενος τῷ κρείτ- τονι.

Ἀπειλητική.

Ἀπειλητικὴ δέ ἐστι, δι᾽ ἧς ἀπειλοῦμέν τινι. Εὔ- ξαι πάσῃ ψυχῇ, ἢ παντὶ σθένει, μὴ παραγένω- μαι. καὶ γὰρ εἰ παραγένωμαι, πολλῶν πειραθή- σῃ κακῶν, ὧν οὐκ ἤλπισας πεῖραν λήψεσθαι.

Ἀπαρνητική.

Ἀπαρνητικὴ δέ ἐστι, δι᾽ ἧς ἀπαρνούμενοί τινι φαινόμεθα. Οὐδὲν εἴργασμαι βέλτιστε ἀνδρῶν, ἔτι ὧν ἀκηκοὼς ἐγκαλεῖς μοι δεινῶν, † ὅθεν μὴ φαῦ- λα φρόνει περὶ ἐμοῦ. οὐ γὰρ θέμις διαβολῇ πι- στεύειν, καὶ φήμῃ ματαίᾳ μηδὲν ὑγιὲς ἐχούσῃ. Διαβολὴ γὰρ μήτηρ ἐστὶ πολέμου.

Παραγγελτική.

Παραγγελτική ἐστι, δι᾽ ἧς παραγγέλλομέν

τινι

Amatoria.

Eſt, per quam amicitiam ſolam declaramus. Idoneos nactus tabellarios, conatus fui tuam prudentiam compellare: præſertim cum pium iudicarem, præſentes amicos colere, abſentes uerò literis compellare.

Votiua, ſiue Optatiua.

Eſt, qua impetrare aliquid optamus. Vtinam mihi Deus præberet copiam tui conſpectus, quo tandem frui indeſinēter ſpero: utq́; fiat, Deo opt. max. uota faciam.

Comminatoria.

Eſt, qua minamur alicui, utq́; deprecetur intima mente, ſummisq́; uiribus noſtrum aduentū, denunciamus: alioquin ex aduentu maiora, quàm ſperaret, mala ſenſuro.

Expurgatoria.

Eſt, qua inficiando expurgare nos ſolemus. ut, Optime uir, nihil eorum commiſi, quorum me inſimulas. Quare tam inepta de me non eſt quòd ſuſpiceris, neque calumniæ leui, famæq́;, qua nihil incertius, aures præbeas, ut quæ mater omnis diſcordiæ habeatur.

Denunciatoria.

Denunciatoria eſt, per quam denunciamus

τινὶ περί τινος. αὕτη δὲ καὶ διαμαρτυρητικὴ καλεῖται. Πολλάκις ἠδίκησας τὸν ἡμέτερον γεωργόν, ὡς μὴ γινώσκων εἰς ἡμᾶς ἀνατρέχουσαν τὴν ὕβριν. ἀλλὰ παῦσαι τοῦ λοιποῦ, μή σε καὶ τῆς προτέρας ἀδικίας δίκην εἰσπραξώμεθα.

Μεταμελητική.

Μεταμελητική ἐστι, δι' ἧς δοκοῦμεν μεταγινώσκειν, ἐφ' οἷς ὑποδεξάμεθά τινα, * ἐσφάλθαι. (ἐφ' οἷς ἐδεξάμεθα ἐσφάλ.) Οἶδα σφαλεὶς, ὡς κακῶς σε διεπραξάμην. διὸ μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ σφάλματι, συγγνώμην αἰτῶ μεταδοῦναί μοι, ταύτης μὴ κατοκνήσῃς. δίκαιον γάρ ἐστι συγγινώσκειν πταίουσι τοῖς φίλοις, ὅτι μάλιστα καὶ ἀξιοῦσι συγγνώμης τυχεῖν.

Ὀνειδιστική.

Ὀνειδιστική ἐστι, δι' ἧς ὀνειδίζομέν τινα, ἐφ' οἷς ὑφ' ἡμῶν πεπονθὼς καλῶς ἀμνημονεῖ. Πολλὰ καὶ καλὰ πέπονθας ὑφ' ἡμῶν, καὶ θαυμάζω καθ' ὑπερβολὴν, πῶς οὐδενὸς τούτων μνήμην ποιεῖς, ἀλλὰ † κακὰ λέγεις (ἢ κακῶς)· ὅπερ ἐστὶν ἀχαρίστου γνώμης. οἱ γὰρ ἀχάριστοι, τῶν καλῶν ἀμνημονοῦσι, καὶ τοὺς εὐεργέτας ὡς ἐχθροὺς κακῶς ἐπὶ τούτοις διατίθενται.

Συμπαθητική.

Συμπαθητική ἐστι, δι' ἧς δοκοῦμέν τινι συμπάσχειν, ἐφ' οἷς ὑπέστη κακοῖς. Σφόδρα κατὰ τὴν ψυχὴν ἠχθέσθην, ἀκηκοὼς περί τινος συμβεβη-

κότος

alicui aliquid: quæ ipſa uel Proteſtationis uocari nomine poteſt. Sæpe iam agricolam noſtrum, ignorans eius iniuriam ad nos attinere, offendiſti. Ab eo te deſiſtere in poſterum uelim, ne pœnam & priorum iniuriarum abs te exigere cogamur.

Deprecatoria.

Eſt, qua pœnitentia ducimur ab ea, quibus aliquem læſimus. Agnoſco errorem, quodq́; te offenderim. Quocirca eius erroris, cuius me pœnitet, quoniam ueniam peto, mihi largiri non graueris. Aequum enim, amicorum erroribus, potiſſimum uerò ſi ueniam orent, ignoſcere.

Exprobratoria, ſiue expoſtulatoria.

Eſt, qua exprobramus alicui, quòd parum memor beneficiorum acceptorum. ut: Multis quidē magniſq́; officijs affectus à nobis es, quorum omnium te tam immemorem eſſe impendiò miror. Eſtq́; ingrati animi, nobis maledicere, beneficiorumq́; obliuiſci. Quod facere ingratorū eſt, qui beneficiorum immemores, benemeritos pro hoſtibus inſectantur.

Condolitoria.

Qua condolemus alicuius, quibus angitur, malis. ut: Miſerè quidem affectus ſum hoc malo, quod tibi acci-

diſſe intelligo. Deumq́; precibus ſollicitaui, ut eo te liberet. id enim uerorum amicorum cenſui, optare, precari'que, ut amici aduerſis eripiantur.

Reconciliatoria.

Qua reconciliamus offenſum erga nos, alicuius gratia. hanc alij Defenſoriam nominarunt. Ego quidem ijs quæ dixi, feciq́;, non te offenſum iri unquam exiſtimabam. Quocirca ſi ob ea ſiue dicta, ſiue facta indignaris, optime uir, uelim credas me deinceps iſta ſolum curaturum, amicos quibus conciliem, potius quàm offendam.*

Gratulatoria.

Qua congratulamur alicuius fœlicitati. Gratulor tibi ex animo, quòd ita præclarè te geſſeris, ut immortalibus literis merueris inſeri. Congratulandum enim non minus amicorum fœlicitati, quàm condolendum calamitati.

Cauillatoria.

Qua contemnimus tenuis aut uilis conditionis hominem. Etſi eximius quiſpiam eſſes, unusq́; ex potentioribus, ne pili tamen te facerem: multo minus, quum priuatus iam ſis, id diſſimulo.

Recrimina-

Ἀντεγκληματική.

Ἀντεγκληματική ἐστι, δι' ἧς ἐγκαλούμενοι, ἀντεγκαλοῦμέν τινι, τὸ ἐπιφερόμενον ἡμῖν ἔγκλημα περιτρέποντες τῷ ἐγκαλοῦντι. Τί δὴ ἐγκαλεῖς ἡμῖν, ὡς αἰτίοις σοι γινομένοις συμφορᾶς; καὶ οὐκ ἐγκαλεῖς σεαυτῷ, τῷ κακώσαντι τὰ καθ' ἡμᾶς; σὺ γὰρ ἡμῖν αἴτιος γέγονας ἀπείρων κακῶν, ὁ καὶ πολλοὺς ἄλλους λυπήσας, καὶ οὐχ ἡμεῖς, οἱ μηδένα τὸ παράπαν ἠδικηκότες ποτέ.

Ἀντεπισταλτική.

Ἀντεπισταλτική ἐστι, δι' ἧς τὰ γραφέντα ἡμῖν ἀντεπιστέλλομεν. Δεξάμενος τὰ γράμματα τῆς σῆς γνησιότητος, καὶ γνοὺς δι' αὐτῶν ὡς ἐν εὐπραγίᾳ διάγεις, λίαν ἥσθην· δι' εὐχῆς γὰρ ἔχω, τοὺς φίλους εὖ πράττειν ἀεί.

Παροξυντική.

Παροξυντική δέ ἐστι, δι' ἧς ὀρεθίζομέν τινα, καὶ παροξύνομεν, πρὸς τὴν κατά τινος μάχην.

Εἰ καὶ πόρρω τυγχάνω ἐγὼ τοῦ κακοδαίμονος, καὶ μηδέ ποτε ἀπ' ἐκείνου ὑβρισθεὶς λίαν ἄχθομαι, καθὸ † κακῶς ἅπαντες διατίθενται. πολὺ γὰρ μᾶλλον καὶ σὺ τῆς εἴς σε λοιδορίας χάριν ὀφείλεις ἀμύνασθαι. Καλὸν γάρ ἐστι τοὺς πονηροὺς μείζοσιν ὧν ἀδικοῦσι περιβάλλειν κακοῖς, καὶ τῆς πολλῆς ἐπιστομίζειν φλυαρίας.

καθὸ οἱ κακοῖς παθόντες, ἐγγὺς διακεῖ.

ὕβρισ-

Recriminatoria, uel translatoria criminis.

Recriminatoria eſt, qua in autorem retorquemus accuſationem intentam. 'Quid tandē nos arguis, tanquam autores huius calamitatis? & non te potius, uaſtatorem, noſtra ætate, in culpam uocas? Tu enim nobis autor plurimorum malorum es, qui etiam multos alios afflixiſti, & non nos tantum, qui erga neminem iniurij unquam fuimus.*

Renunciatoria.

Renunciatoria eſt, qua ſcriptis nobis reſpondemus. Accepi literas tuæ humanitatis, intellexi'que ex illis, quòd fœliciter, adeoq́; ex animi ſententia uiuis. Lætor itaq; etiam atq; etiam. In uotis enim habeo, amicis perpetuò proſperari.*

Irritatoria.

Irritatoria eſt, qua irritamus, & accendimus ad pugnam contra aliquem. Etſi procul abſum ab infœliciſſimo iſto, atque nullo admodum offenſus: attamen offendor cùm pleriſque alijs, tum multo iuſtius tibi, cui iniuria facta eſt, ulciſci conueniet. Aequum enim, tales nebulones maioribus malis perſequi, adeoq́; petulantiam eorum reprimere.*

Conuicia-

Ὑβριστική.

Ὑβριστική ἐστι, δι᾽ ἧς ὑβρίζομέν τινα διά τι. Εἰ καλὸς ἂν ἦσθα, πολλοὺς ἂν εἶχες φίλους καὶ γνησίους. νῦν δὲ ἐπεὶ φαῦλος ἔφυς, εἰκότως οὐδένα κέκτησαι φίλον. ἕκαστος γὰρ τῶν ἐμφρόνων τοῦ ἀνδρῶν, σπουδὴν ποιεῖται † τὸ ἄτοπον φεύγειν ἀεί.

Ἐπαγγελτική.

Ἐπαγγελτική ἐστι, δι᾽ ἧς ἐπαγγελλόμεθά τι τῶν συμβάντων πραγμάτων. Πολλὰ δεινὰ τῇ νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν οἰκουμένῃ συμβέβηκε πόλει. πολέμου γὰρ αὐτὴν ἐμφυλίου καταλαβόντος, τὸ πλεῖστον αὐτῆς ἐξηφανίσθη, ὡς μηδὲν διαφέρειν τῆς σκυθῶν ἐρημίας.

Σχετλιαστική.

Σχετλιαστική ἐστι, δι᾽ ἧς σχετλιάζοντές τι καὶ ὀδυρόμενοι φαινόμεθα. Ὦ πόσων ἡμῖν κακῶν αἴτιος γέγονεν ἡ δυστυχία τοῦ κακοδαίμονος Ἑρμογένους. ὦ πόσαις συμφοραῖς καὶ δεινοῖς ἡμᾶς περιέβαλε. Κρεῖττον γὰρ ἦν ἡμῖν τῷ πλούτωνι συντυχεῖν, ἢ τῷ τοῖς θεοῖς ἐχθρῷ.

Παραμυθητική.

Παραμυθητική ἐστι, δι᾽ ἧς παραμυθούμεθά τινα ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν αὐτῷ λυπηροῖς. Συμφορὰς πυθόμενός σε περιπεπτωκέναι μεγίστας, συνήλγησα μὲν, καὶ συναλγῶ σοι σφόδρα,

Conuiciatoria.

Qua criminamur aliquem ob aliquid. ut, Si frugi eſſes, haberes plures amicos: iam quia nihili homo es, meritò neminem amicum habes. Cordatiſſimus enim quiſque, id quod abſurdum eſt, uitare ſtudet.

Nunciatoria.

Qua ſignificamus aliquid quod geſtum eſt. ut, Multa mala & aduerſa Reipub. noſtræ acciderunt nunc. Inteſtino enim bello bona pars eius oppreſſa, uaſtataq́; ita eſt, ut nihil diſcrepet à Scytharum ſolitudine.

Conqueſtoria, uel Lamentatoria.

Qua querimur & lamentamur. ut, O' quantorum malorum cauſa conuerſatiò infœlicis Hermogenis fuit, ô quantis calamitatibus malis' que nos grauauit. Satius fuerat cum Plutone, pro hoc, qui etiam Dijs inuiſus, familiaritatem miſcuiſſe.

Conſolatoria.

Qua aliquem ob ea quæ triſtia, aduerſaúe acciderunt, conſolamur. Grauiſſimè quidem affectus ſum, ubi audiui te in calamitates tantas incidiſſe. condoleo itaque uehementer,

pro

ἄρα, διὰ τὸν τῆς φιλίας ὅρον, παρακαλῶ δή, μὴ πάνυ σε τῇ λύπῃ διὰ τὸ τῶν δεινῶν πένθος καταβαπτίζεσθαι.

Πρεσβευτική.

Πρεσβευτικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς πρεσβεύομεν περί τινος. Ἀεὶ τῶν δωρεῶν τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας ἀπολαύομεν, ὅθεν καὶ νῦν ἀγαθοὶ διὰ τῶνδε τῶν πρεσβειῶν ἀξιοῦμεν τοῦδε τοῦ πράγματος

ἠξιοῦτε τυχεῖν, ὃ συνήθως † ἠξιοῦμεν, χαρίσασθαι. καὶ ἐν τούτῳ τὸ μεγαλόψυχον τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἐπιδεικνύμενοι.

Ἐπαινετική.

Ἐπαινετική ἐστι, δι' ἧς ἐπαινοῦμέν τινα ἐπ' ἀρε-

διαπρέποντα τῇ τινι † διατρέποντα. Ἀγχίνουν ὄντα σε καθ' ὑπερβολὴν, καὶ σφόδρα συνετὸν, ἐπαινῶ καὶ τιμῶ. πρέπει γὰρ τοὺς θείους ἄνδρας οὐ μόνον ἐπαινεῖν, ἀλλὰ καὶ τιμᾶν.

Διδασκαλική.

Διδασκαλική ἐστι, δι' ἧς διδάσκομέν τινα περί τινος. Μὴ νόμιζε τῶν συμβάντων σοι δεινῶν αἴτιον τὸ θεῖον γεγενῆσθαι. πανταχοῦ γὰρ τὸ θεῖον ἐλεύθερον κακῶν ὑπάρχει. τὸ γὰρ τοῖς ἄλλοις φεύγειν τὰ κακὰ παρακελευόμενον, οὐκ ἂν αἴτιόν τινι ποτὲ κακίας γένοιτο.

Ἐλεγκτική.

Ἐλεγκτικὴ δέ ἐστι, δι' ἧς ἐλέγχομέν τινα ἀρνούμενον

pro eo ac neceſsitudinis noſtræ nomine debeo. Velim tamen caueas, ne immoderatiore malorũ luctu & mœrore mergaris.

Legatoria.

Qua per legationes poſtulamus aliquid. Aliquoties antè ueſtram magnificentiam experti ſumus iam: quo fit, ut hic denuò faciles oremus, hoc impetrare: pro eo minimè ingrati futuri, adeoq; ueſtras illas uirtutes & magnificentiam apud omnes prædicaturi.

Laudatoria.

*Qua laudamus, ob uirtutem, qua præditus eſt aliquis. ut, Prudentem eſſe te, atque ita eximiè ſapientem, laudo. Veneror*q*; etiam: quando non ſolum conuenit tales uiros prædicare, uerùm etiam uenerari.*

Monitoria, uel inſtructiua.

Eſt, qua aliquem de aliquo edocemus. Non debes exiſtimare, Deos mali eius eſſe authores, quod tibi accidit: cùm Dij ab omnibus malis immunes & liberi ſint. Qui enim monet alios ut fugiant mala, ille pro authore mali nequaquam habendus.

Conuictoria.

Qua conuincimus aliquẽ, quod fecit, dixitúe,

πρᾶξιν τινὰ πραχθέντα. νούμενον † πρᾶξιν τινὰ πραχθεῖσαν αὐτῷ, καὶ λόγον λεχθέντα. Οὐ λέληθας τόδε τὸ πρᾶγμα διαπραξάμενος. πολλοὺς γὰρ ἔχεις ἐλέγχους, καίπερ ἀρνῇ. καὶ μᾶλλον τοὺς συνίστορας σοι γεγονότας, καὶ τῆς αὐτῆς κεκοινωνηκότας πράξεως. ὅθεν μηδὲ τὴν τιμωρίαν ἔλπιζε διαφεύξεσθαι.

Διαβλητική.

Διαβλητική ἐστι, δι' ἧς διαβάλλομέν τινα ἐφ' οἷς ἔπραξε. Πολλῶν μοι κακῶν αἴτιος γέγονεν ὁ δεῖνα, φαῦλος αὖ ὢν τὸν τρόπον. ὑποδὺς γάρ με καθάπερ φίλος, καὶ πολλὰ καλὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπονθὼς, καὶ μὴ δυνηθεὶς τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι, διὰ τὸ καλῶν ἀπορεῖν, μεγίστοις περιέβαλε κακοῖς. φύλαττε † φυλάττου γοῦν τοῦτον, μὴ καὶ σὺ τῶν ὁμοίων ὑπ' αὐτοῦ πειραθῇς κακῶν.

Ἐπιτιμητική.

Ἐπιτιμητική ἐστι, δι' ἧς ἐπιτιμῶμέν τινα, ἐφ' οἷς ἀσέμνως πράττει. Αἰδέσθητι λοιπὸν ἐφ' οἷς ἁμαρτάνεις, καὶ παῦσαι τοῦ πλημμελεῖν, καὶ μὴ μελέτην ἁμαρτημάτων τὸν σὸν βίον ποιεῖν. σοῦ γὰρ οὕνεκεν ὑμεῖς αἰσχυνόμεθα.

Ἐρωτηματική.

Ἐρωτηματική ἐστι, δι' ἧς ἐρωτῶμέν τινα περί τινος, ἀγνοοῦντες ἐπὶ τῷ τὴν ἐπιστήμην ἐντυχεῖν παρ' αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου. Πολλὴν ζήτη-

σιν

inficiantem feciſſe, uel dixiſſe. Nequaquam occultum hoc quod admiſiſti. multos enim indices habes, imò cōſcios participesq; eius negotij. Qua re nec eſt quòd pœnam te uitaturum ſperes.

Calumniatoria, ſiue delatoria.

Qua quem ob ea quæ commiſit, deferimus. Multorum malorum cauſa iſte homo fuit, inſinuans ſe mihi, beneficijs non paucis adfectus: quæ quia rependere deſperauit, quòd omni bono deſtitueretur, maximis malis me inuoluit. Obſerues igitur ipſum oportet, ne ſimilibus malis te adoriri tentet.

Reprehenſoria.

Qua reprehendimus aliquem, ob ea quæ deliquit. Erubeſce igitur te deliquiſſe, idq; facere deinceps deſine: & peccare quoad uiuis caue. nā & nos tua quoq; cauſa erubeſcimus.

Percontatoria.

Qua aliquem percontamur de aliquo, ignari tamen, num ab eo quem quærimus, declaratio obtingere queat. Sæpe quidem in hoc

σιν ἀσυνειγνώμονος περὶ τόδε τὸ κεφάλαιον, καὶ μὴ κατειληφὼς αὐτοῦ τὴν εὕρεσιν, δίκαιον ἡγησάμην διὰ τοῦδε τοῦ πρὸς ὑμᾶς ἐρωτηματικοῦ ῥήματος, τὴν ἐπιστήμην τοῦ ζητουμένου παρ' ὑμῖν συντυχῆσαι. Λοιπόν, ἀξιοῦντι μηδαμῶς ἀποκνήσαντι παρασχέσθαι τὴν χάριν, καὶ ἐπιστῆσαι τῷ ζητουμένῳ.

Παραθαρρυντική.

Παραθαρρυντική δέ ἐστι, δι' ἧς παραθαρρύνομέν τινα, καὶ ἄφοβον αὐτὸν καθιστῶμεν. Ἄφοβος ἔσο τὸ παράπαν σεμνῶς πολιτευόμενος, διὰ τό, τὸ θεῖον ἔχειν συμμενές. πανταχοῦ γὰρ τὸ θεῖον τῷ ὀρθῶς βιοῦντι παρίσταται.

Ἀναθετική.

Ἀναθετική δέ ἐστι, δι' ἧς τὴν ἑαυτῶν γνώμην ἀνατιθέμεθά τινι τῶν φίλων, συμβουλῆς παρ' αὐτοῦ δεόμενοι. Δέδοκταί μοι τόδε τὸ πρᾶγμα διαπράξασθαι, διὸ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ βουλὴν ἀνατίθημί σοι, ὅθεν καὶ τὸ συμφέρον σκοπήσας, ἐπίστειλον τὸ πρακτέον. ποθῶ γὰρ ἀεὶ παρὰ τῶν ἐμφρόνων δέχεσθαι γνώμας. αἱ γὰρ ἄρισται τῶν φίλων συμβουλίαι, καλλίστας ἔχουσι τὰς εὐεργεσίας.

Ἀποφαντική.

Ἀποφαντική δέ ἐστι, δι' ἧς ἀποφαινόμεθα, καὶ ἀπότομον κρίσιν ἐκφέρομεν κατά τινος.

Τὸν

loco excutiendo occupatus fui, neque eius conſilium unquam apprehendere potui: ſed illius quæſtionis ſeu ſcrupi abs te explicationem audiendam, expectandamq; exiſtimaui. Quare oranti mihi, ne graueris hoc gratificari, hæſitantiq; tandem ſuccurrere.

Fiduciam addens.

Qua animum addimus, & intrepidum eſſe aliquem iubemus. Caue metuas, repub. adeò ſanctè à te adminiſtrata: quia numen habes propitium. Vbiq; enim piè uiuenti adeſt numen.

Communicatoria conſilij.

Eſt, qua noſtram ſententiam cuidam amico offerimus expendendam, illiusq; conſilium uiciſſim efflagitamus. Deliberatum eſt apud me hoc conari: unde ubi cognoueris è re noſtra fore, ſi perſequamur, fac intelligamus. Cupio enim à prudentibus conſilia capere: quæ inter alia beneficia multo pulcherrima iudicanda ſunt.

Declaratoria.

Qua declaramus, enunciamus'ue contra aliquem, ſuccinctam ſententiam.

Τὸν ἐμὸν οἰκέτην ἐβουλευσάμην τιμωρήσασθαι, δι' ἣν μοι κατεσκεύασεν ἐπιβουλὴν, ὅθεν μή μοι παρακλήσεις προσάγειν περὶ αὐτοῦ πειρῶ. ἀδύνατον γάρ ἐστι, μὴ τὴν ἐμαυτοῦ βουλὴν εἰς πέρας ἥξειν, καὶ τοῦτον πάντῃ τε καὶ πάντως κολάσαι.

Σκωπτική.

Σκωπτική ἐστι, δι' ἧς σκώπτομέν τινα ἐπί τινι. Κίλικα μέν σε πρὸς ἁπάντων ἀκούω τυγχάνειν τὸ γένος. ἰνδὸν δὲ σκοπῶν ἐφευρίσκω, καθάπερ αὐτὸς ὁ μελάντατος τοῦ σώματος κέκραγε χρώς.

Αἰνιγματική.

Αἰνιγματική ἐστι, δι' ἧς ἄλλα μέν τινα λέγεται, ἄλλα δὲ ὑπονοεῖται. Ἐστι τὸ λεγόμενον πε-
ρὶ τινὸς ὑπαίδευ. λέγει οὖν, φυλάττου μὴ τὴν ἀλλο-
δίκη τρίαν γυναῖκα ἐγκύμονα ποιήσας † δίκην πε-
ριπέσῃς. οἱ γὰρ τὴν ἀλλοτρίαν γῆν γεωργοῦντες, δίκαις οὐ μικραῖς περιπίπτουσιν.

Ἀπομνηστική.

Ἀπομνηστική ἐστι, δι' ἧς δοκοῦμέν τινα τοῦ ζητουμένου πράγματος, ἡμῖν ὑπομιμνήσκειν, τὸν σκοπὸν ἡμῖν ἐν αὐτῇ χαράττοντες. Παραγενόμενος ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, καὶ [illegible]νήσας τὸν τιμιώτατον ἄνδρα τὸν δεῖνα, λέξον ἐξ ἐμοῦ τῷ δὲ τάδε.

Λυπη-

De ſeruo meo propoſui, propterea quòd mihi inſidiatus eſt, ſupplicium ſumere. Quare pro eo orare ne præſumas: fieri enim nequit, ut propoſitum meum auertatur, ipſeq; impunis euadat.

Iocoſa.

Qua iocamur cum aliquo in hanc ſententiam. Cilicem te natione ab omnibus eſſe audieram, Aethiopem uerò penitius intuens deprehendo: talem enim color corporis arguit.

Aenigmatica.

Qua alia dicuntur, alia uerò intelliguntur. In fabulis eſt de quodam effœminatiore, cui alius: Caue ne alienam mulierem prægnantem ſi reddas, pœnam tibi concilies. Qui enim alienam terram colit, graues pœnas incurrit.

Commonefactoria.

Qua uidemur aliquem commonefacere certæ alicuius rei, in ipſa modum tamen exprimentes. Vbi ueneris illuc, atque incideris in ornatiſſimum illum uirum, dicere ex me hæc memineris.

Λυπηκτική.

Λυπηκτική ἐστι, δι᾽ ἧς ἐμφαίνομεν ἑαυτοὺς λυπουμένους. Σφόδρα καθ᾽ ὑπερβολὴν ἡμᾶς λελύπηκας, τόδε τὸ πρᾶγμα διαπραξάμενος. ὅθεν ἰσχυρῶς ἄχθομαι πρός σε, καὶ δυσίατόν τινα λελύπημαι λύπην. αἱ γὰρ ἐκ φίλων εἰς φίλους γινόμεναι λῦπαι, δυσθεράπευτοι λίαν τυγχάνουσι, καὶ μείζους τῶν ἐχθρῶν ἔχουσι τὰς ἐπηρείας.

Ἐρωτική.

Ἐρωτική ἐστι, δι᾽ ἧς ἐρωτικοὺς πρὸς τὰς ἐρωμένας προσφερόμεθα λόγους. Ἐρῶ, ἐρῶ, νὴ τοὺς θεούς, τῆς σῆς εὐπρεποῦς τε καὶ ἐρωτικῆς μορφῆς,
ὡραῖον καὶ ἐρῶν οὐκ αἰσχύνομαι. τὸ γὰρ † εὐπρεπὸν ἐρᾷν, οὐκ αἰσχρόν. εἰ δέ γε καὶ ψέξει τις ὅλως ἐρῶντα, πάλιν ὡς καλοῦ ἐφιέμενον ἐπαινέσειε.

Μικτή.

Μικτή ἐστιν, ἡ ἐκ διαφόρων συνεστῶσα. Οἶδα μὲν ὡς εὐσεβῶς ζῇς, καὶ σεμνῶς πολιτεύῃ. καί τοι τῆς ἀνεπιλήπτου τε καὶ ἁγνῆς πολιτείας ἀρετῆς, τὸ περιβόητον αὐτὸ τῆς φιλοσοφίας κοσμεῖς ὄνομα. Καθ᾽ ἓν δὲ τοῦτο μόνον σφάλλῃ, καθὸ τοὺς φίλους κακῶς λέγεις. ὅπερ ἀποθέσθαι χρή. διαβολὴ γὰρ τοῖς φιλοσόφοις οὐχ ἁρμόζει. ἐρρωμένος
γὰρ † καὶ πολυχρόνιος διαφυλαχθείης, αὐτὸς ἀπευκταίου ἐκλυτρούμενος, καὶ τῶν καταθυμίων ἀπολαύων.

ΠΑΡΑ-

Lamentatoria.

Qua declaramus nos triſtari uehementer. ut, Mirum in modum moleſtum nobis fuit, te iſta auſum eſſe. Proinde tua cauſa grauiter crucior, laboroq́; propè incurabili morbo. Dolores quippe *qui ex amicis nobis obueniunt, inſanabiliores maioresq́; habent cruciatus, quàm qui ab hoſtibus.*

Amatoria.

Eſt, qua amatorios cum illis, quas amamus, ſermones conferimus. Amo per Deum immortalem, *amo excellentem illam tuam & uenuſtam pulchritudinē, meq́; amare non erubeſco.* Pulchrum *enim amare, minimè turpe: atque ſi quis etiam prorſus amantem abominetur, formoſæ tamen amantem prædicabit.*

Mixta.

Eſt, quæ ex diuerſis concinnata. Noui *quidē quòd ſanctè uiuis, præclareq́; in* Repub. *munere tuo fungeris: qua uirtute celeberrimum nomen philoſophiæ etiam illuſtras. In uno tamen culpandus, quòd dicēdo in amicos, amarulētior es. quod uitium te deponere oportebit. Calumniæ enim nihil cum philoſophis. Incolumis itaque & diutius ſuperſtes eris, ſi poſthabitis moribus iſtis deteſtandis, humanioribus te tradideris.*

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ἐπιστολῶν.

Ex prima epiſtola Ciceronis, libri 2.

Χαλεπῶς φέρω, ὅτι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐμοῦ κατηγορεῖς τὴν ἀμέλειαν. τοῦτο τὸ ἁμάρτημα, νὴ Δία, ἀπ᾽ ἐμοῦ μακρὰν ἄπεστι. δύναμαι μᾶλλόν σε τοῦ αὐτοῦ ἁμαρτήματος κατακρίνειν. πολλάκις μὲν γὰρ πρός σε γέγραφα, σὺ δὲ πρὸς ἐμὲ ἀντέγραψας μηδέποτε. δεῖ ὁ ποσάκις μου κατηγορεῖς, μνημόνευσον μᾶλλον οὗ κατηγορεῖν. ἄνομον οὖν κατ᾽ ἐμοῦ κρείττω σὲ προτρέπεις. ὅπερ εἰ ὑπομενεῖς ποιεῖν, τὰ τοιαῦτα παρ᾽ ἐμοῦ προσδέχου. καὶ ἔρρωσο.

β

Μήτε μέμφομαι, μήτε κατηγορῶ τὴν σὴν ἀμέλειαν, ἀλλὰ μισῶ μάλιστα τὴν σὴν ὑπερηφανίαν. οὐ μόνον μὲν ἐγὼ πᾶς σός, ἀλλ᾽ ἄλλοι πάντες σὲ σφοδρότερον μισοῦσι, μήτε τοῦτο ἀλόγως. ἡ μὲν γὰρ ἐν ἄλλοις ἀμέλεια λεχθείη, ἐν σοὶ δέ ἐστιν ὑπερηφανία, αὐθαδία, καὶ ἀλαζονεία. εἰπέ μοι, τὸ τῶν καταδεεστέρων καταφρονεῖν, τοὺς ἴσους μὴ πάσχειν, τοὺς ἀνωτέρους καὶ μείζονας μισεῖν, καὶ τελευταῖον ὃ δὴ πᾶσιν ἄλλοις ἀρέσκει, σοὶ μόνῳ κακῶς ὄζειν, ἢ ταῦτά σοι τῆς ἀρετῆς, ἢ τῆς πονηρίας καὶ ὑπερηφανίας σημεῖα φανερώτατα δοκεῖ; φράζου, φράζου, ὦ—

ἄνερ

EXEMPLA EPISTOLARVM
à diuerſis, exercitij gratia, Latinè conuerſa.

I

Georgius à Schonberg.

GRauiter & moleſtè fero, apud omnes homines negligentiæ abs te accuſari. Crimen hoc, per Iouem, à me longè alienum eſt. Poſſem potius te eodem condemnare crimine, cum ad te ſæpenumero ſcripſerim, tu uerò reſcripſeris nunquam. itaq; quotieſcunq; me accuſaueris, cogita magis te accuſare. Iniquum igitur, contra me, te iudicem præbes. Quod ſi facere perrexeris, eadem à me tibi expectanda ſcias. & Vale.

II.

Tuam neque reprehendo, neque damno negligentiam: ſed maximè deteſtor tuam ſuperbiam. neq; tantum ego, qui totus tuus, uerumetiam alij impenſius te oderũt: neq; id immeritò. Quæ enim in alijs negligẽtia dici queat, in te inſolentia, contumacia, & arrogãtia. Cedò, inferiores cõtemnere, nõ ferre pares, odiſſe ſuperiores, ac demũ quicquid omnibus alijs arridet, tibi ſoli putere, hæcne tibi uirtutis, an uitij, uel ſuperbiæ argumenta euidẽtiſſima uidentur? Cõſidera, conſidera, quẽadmodum

ὥσπερ ὁ θεὸς τὸν ἄγγελον ἀπὸ τοῦ παραδείσου διὰ τῆς ὑπερηφανίας, καὶ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ταρκόνιον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔξωσαν. τί πιστεύεις τάλαν, τί πιστεύεις σοὶ συμβαίνειν ἐν ἐκείνῃ πόλει, ὅπου σοι πάντες ἑαυτοὺς ἴσους νομίζουσι; καὶ ἔρρωσο.

γ

Ἀκούω σε τὰ χρήματα μετὰ τοῦ χρόνου μάτην ἀναλίσκειν, ἀκούω σε τοῖς παίγμασι καὶ ταῖς ᾠδαῖς σχολάζειν, καὶ τὰ συμπόσια θαμινῶς εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὰ ἀδιαλείπτως ἑορτάζειν. ἅπερ ὅταν ποιεῖς, ἀναγκαῖον ἐστὶ ταῖς πόρναις ἀπολουθεῖν, αἵτινες πόσην ταῖς σπουδαῖς βλάβην ποιοῦσι, πάντες οἴδασι. οὐκ ἀγνοῶ δὲ λύπας καὶ δάκρυα, ἃ πατήρ σου λείψεται, ὅταν τοῦτο τῷ αὐτῷ εὐαγγελισθῇ. ἀναγκάσεις τάχα διὰ τῆς λύπης τὸν δυστυχῆ πρέσβυν ἀποθανεῖν. καὶ τοῦτο πρὸ τοῦ χρόνου. διὸ δέομαι, καὶ σὲ προτρέπω, ἵνα τὰ σὰ ἤθη μεταβάλλῃς, καὶ ἄλλην ὁδὸν εἰσέλθῃς, ὅταν αὕτη ἐστί σε ποιοῦσα πάντῃ δύσφημον. ἔρρωσο.

δ

Μὴ παντὶ πνεύματι πιστευτέον, ὥσπερ ἐστὶν ἐν τῇ παλαιᾷ παροιμίᾳ. ὅσα μὲν γὰρ περὶ ἐμοῦ νενόηκας, ἵνα βραχέως λέγοιμι, ἐστὶν ἅπαντα ψευδῆ. ἅπερ δὲ ποιῶ, ποιοῦσι πάντες. ἄλλο γάρ ἐστι, τὰς ᾠδὰς ἀκούειν ἀσμένως, ἄλλο

ἢ ἑ-

admodum Deus è Paradiſo angelum, & Romani Tarquinium propter ſuperbiam, eiecerint. Quid credis miſer, quid credis tibi euenturum, in ea ciuitate, ubi omnes ſe tibi æquales exiſtimant? Vale.

III.

Audio te pecunias unà cum tempore fruſtra conſumere, audio te ludis quoque & cantiunculis operã dare, ſimul comeſſationes crebrò frequentare, & indeſinenter agitare etiam. Quæ ſi facis, neceſſe eſt mulierculas quoque ſectari: atque illas, quanto cum detrimento ſtudiorum, nemo eſt qui ignorat. Non ignarus autem es, quantos dolores & luctus concipiet pater tuus, ubi hoc compererit. Coegeris forſan ante diem præ mœſtitia mori, infelicem ſenem. Proinde rogo te, & moneo, ut mores iſtos exuas, aliamq; uiam ingrediaris, quum iſta te ſit prorſus infamẽ redditura. Vale.

IIII.

Non eſt credendum (ut eſt in ueteri prouerbio) omni ſpiritui. Quæcunque enim, ut breuibus complectar, de me intellexiſti, uana ſunt. Quæ uerò facio, factitant omnes. Aliud eſt, cantilenas libenter audire: aliud,

illis

ἢ ἐκείναις τὸ σχολάζειν. ἀποφεύγω πάντα πράγματα, ὡς στρουθίον τὸν ἱέρακα. μηδέτις ἐστίν, ὃς ἐμὲ παίζοντα ποτὲ ἑώρακεν. ἔν τι συμπόσιον δημόσιον ἑτοιμάζεται ἑκάστοις ἐνιαυτοῖς, καὶ πρὸς τοῦτο πάντες συνέρχονται οἱ σχολαστικοί. τόδε ποιεῖν, ὃ πάντες ποιοῦσιν, οὐδέποτε αἰσχρόν. αὐτὸς μέντοι μὴ βουληθείην σὺν ἄλλοις ἀφικέσθαι, κατηγοροίμην τῆς ὑπερηφανίας. Πατήρ μου οὐ διὰ τοῦτο λυπήσεται· καλῶς γὰρ οἶδε ἐμέ, καὶ ἐμοὶ χαρίζεται τοῖς ἐν πᾶσι τῆς νεότητος. ὅπερ σπανίως γίνεται, συγγνωστόν ἐστιν. εἰ δέ τις ἐστὶν ἐν τοῖς λόγοις σπουδαῖος, οὗτος ἐγώ εἰμι. καὶ μὴ τοῦτο εἴρηκα εἰς τὸν ἐμοῦ ἔπαινον, ἀλλ᾽ ὅτι οὕτως εἰ πράττει ἡ ἀλήθεια, καὶ ἐκείνην κατ᾽ ἐμοῦ ἵνα κατατίθης τὴν δόξαν, καὶ μάλιστα ψευδῆ. ἔρρωσο.

ε

Προσήκει, καὶ χρή, καὶ παντελῶς ἀναγκαῖον, τὸν βουλόμενον τι ποιεῖν τοῦ μανθάνειν, ἑαυτὸν ἅπαντα πάντως δοῦναι ταῖς τῶν λόγων σπουδαῖς ἐγγραμμάτων, καὶ τοὺς ἀπολείπειν ἑαυτοῦ τρόπους. τοῦτο δὲ δῆλον, καὶ δοκιμῆς δεῖται μηδεμίας. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νικᾶν, καὶ μηδέποτε τοῖς μείζοσι εἴκειν, μεγάλης ἐστὶν αὐθαδείας μᾶλλον, ἢ τῆς τινὸς προνοίας. καὶ τοῦτο φανερῶς ἢ δηλοῖ, καὶ ἀποδείκνυσι τὰ τῶν πολλῶν παραδείγματα ἀνδρῶν. ἀνάγνωθι τὰς

τῶν

illis uacare. Auerſor ludos quoſcunq;, non minus quàm paſſerculus accipitrem. Nec quiſquam eſt qui me unquam ludentem uiderit. In ſingulos annos ſic quoddam publicum conuiuium adornatur, ad quod omnes ſtudioſi conuenire ſolent. Et turpe'ne id, quod omnes facere ſuſtinent? Nequaquam turpe. Si enim non uenirem unà cũ alijs, poſſem ſuperbiæ potius inſimulari. Pater meus nulla ob hoc afficietur triſtitia. Nouit egregiè me: & in his quæ iuuentutis ſunt, mihi gratificatur. Quæ rarò fiunt, digna uenia ſunt. Etſi quiſquam eſt qui literis inuigilet, ego ſum: idq; non dico ut me laudem, ſed quòd ſic ueritas poſtulet, & ut tu eam quam de me falſam opinionem concepiſti, deponas. Vale.

V

Dauid Capito.

Conuenit, par eſt, atque omnino neceſſarium, uolenti quidpiam in diſcendo efficere, ut ſe totum prorſus dedat literarum ſtudijs, moresq; proprios abdicet. Manifeſtum hoc eſt, neque eget ulla declaratione. Semper uincere, & maioribus nunquam cedere, temeritatis, ſiue pertinaciæ potius eſt, quàm prudentiæ. idq; præclarè docent & demonſtrant exempla. Euolue

maiorum

τῶν παλαιῶν ἱστορίας, κατάτρεχε δὲ τῶν παρόντων. εὑρήσεις μὲν γὰρ ἐκείνους μόνους κακῶς τε καὶ δυστυχῶς πράττειν, οἵ εἰσιν αὐθαδεῖς, καὶ μὴ τῶν φρονίμων τῇ βουλῇ βούλονται, ἀλλὰ μᾶλλον ἰδίᾳ βουλήσει. ἐστὶν οὖν δὴ ἐκεῖνο τρίς τε καὶ τετράκις ἡσιόδου ποιητοῦ μεγάλου ἀληθές, λέγοντος, καὶ πρὸς ἅπαντας βοῶντος, ὡς Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει.

καὶ πάλιν,

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ, μήδ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Τὰ τοῦ ποιητοῦ προφερεστάτου προφερέστατα ἔπη, διὰ παντὸς μνημονευτέα. ἔρρωσο.

ϛ

Πάνυ μὲν περὶ σοῦ θαυμάζω, ὁρῶν σε μηδὲν ἄχθεσθαι ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς τελευτῇ. οὐδένα πώποτε τοσαύτης ὠμότητος ἀκήκοα. νικᾷς μὰ τὸν θεόν, ἐν τῇ σκληρότητι πᾶσαν βαρβαρίαν. ἐστὶ σοί, ὡς νομίζω, ἐκ τοῦ σιδήρου καρδία, ἢ ἐκ τοῦ ἀδάμαντος, ἐν τῷ μὴ λυπεῖσθαι ἐπὶ τεθνηκότι τῷ πατρί. προσδέχου τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἀμοιβήν. παῖδες γάρ σου ἴσας σοι χάριτας ἀποδώσουσι. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ τῆς φύσεως νόμος ἐντέλλεται, καὶ ἔτι ὁ παντοδύναμος θεός. γραφθὲν μέν ἐστι, καὶ πανταχοῦ λέγεται, μετρηθήσεται ὑμῖν τῷ αὐτῷ μέτρῳ, ᾧ τινι ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις ἐμετρήσατε. ἔρρωσο.

Οὐ δύ-

maiorum hiſtorias, percurre noſtrorum temporum: reperies, illos ſolos perperam & infeliciter uixiſſe, qui temerarij extiterunt, quiq; ſuo, non prudentiorum conſilio uiuere uoluerunt. Eſt itaque illud Heſiodi, eximij poetæ, maximè uerum, ubi dicit, & ad omnes clamat, Eum optimum eſ- *ſe qui per ſe omnia nouerit: illum rurſus bonum, qui bene monenti obtemperet: illum uerò omnino pœnitendum, qui per ſe cum neſciat, non uelit tamen alium audire. Quæ præſtantiſſima præſtantiſſimi poetæ oracula, perpetuò in memoria ſunt habenda.* Lib. 1. ἔργ. Ariſt. Eth. lib. 1. cap. 4.

VI.

Supra modum quidem demiror, cum uideam te in patris morte minimè angi, diſcruciari'que. Neminem unquam tantæ feritatis audiui. Superas, per Deum immortalem, duricie omnem barbariem. Eſt tibi, ut opinor, cor ferreum, cum nulla tangaris ex patris morte mœſtitia. Expecta à Deo eandem retributionem, & uiciſſitudinem. Pares, haud dubiè, liberi tui gratias referent. Id lex naturæ mandat, conceditq; immortalis Deus. Scriptum enim eſt, & paſſim celebratur: Vobis *eâdem, & longè deteriore menſura, qua menſi fueritis, recompenſabitur.* Vale. Matth. 4. Lucæ 6.

ζ

Οὐ δύναμαι μὴ ὀργίζεσθαί σοι, ὅταν βλέπω
σε οὕτω ῥᾳδίως περὶ ἐμοῦ πάντα πιστεύειν. ἐτί-
μησα λυπῶν τε καὶ δακρύων, ὡς πρέπον ἐστὶ,
τὴν τοῦ πατρὸς μου τελευτήν. καὶ ἐν τούτῳ μαρ-
τυρήσουσι πάντες οἱ πολῖται. ἐρώτησον καλῶς ἕ-
καστον τῶν πολιτῶν· οὕτως εἴσεσθαι, ὥσπερ σοὶ λέ-
γω, εὑρήσεις. ψεύδεσθαι γὰρ οὐκ εἴωθα. ἢ τάχα νο-
μίζεις, ἐμὲ τοιαῦτα ἀγνοεῖν· ἐπίσταμαι πόσον τοῖς
τοκεῦσιν ὀφείλω. τιμὴ μὲν ἥτινι τοκεῖς ὑπὸ τῶν
τέκνων † οὐ μόνον τοκέων, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν τέκ-
νων. πρὸς τούτοις δὲ, ὅσα ποιοῦμεν εἰς τοὺς πατέρας
ἡμῶν, ἐκεῖνα τοιαῦτα παρὰ τῶν ἡμετέρων υἱῶν
προσδεχόμεθα. τοῦτο καὶ νόμος καὶ ἡ φύσις εἰσπράτ-
τει. καὶ πάλαι μὲν οἶδα χωρὶς τῆς σῆς παραινέ-
σεως, χαρίεσσα ἐμοὶ ἡ σὴ παραίνεσις συνέβη.
σημεῖον γάρ ἐστιν, ἐμὲ ὑπό σου λίαν φιλεῖσθαι.
ἔῤῥωσο.

Deeſt τιμῶνται, ex Ariſtotelis lib. 1. cap. 5. Ethicorum.

Τὴν μόνην μὲν ἐκείνην προσαγορεύω λυσιτέ-
λειάν τε, καὶ μόνην ὠφέλειαν, τὸ λυσιτελεῖν τοῖς
φίλοις ἐν τῷ καιρῷ· κατακρύπτειν δὲ τὸν χρυσόν,
καὶ μηδένα θέλειν ὠφελεῖν ἄνδρα, κυρίως τοῦ-
τ' ἐστὶν ἀποκτείναι. τοῦτο πολὺ χεῖρον, ἢ τοκί-
ζειν· ὅπερ ὁ κάτων ἐκεῖνος, τῇ τῶν ῥωμαίων πάν-
των δόξῃ φρονιμώτατος, ἔλεγεν, τὸν ἄνθρω-
πον ἀναιρεῖν. ἐφρόντιζε μὲν γὰρ ἀνὴρ ἐκεῖ-
νος, τῶν τρόπων ἀκριβέστατος σωφρονιστὴς,

καὶ

VII.

Non poſſum non iraſci tibi, cum intelligam ita omnia facile credere de me. Proſequutus ſum & luctu & dolore (ut par eſt) patris mortem, funusq́;, cuius mihi teſtes cuncti ciues eſſe poſſũt. Percontare, & diligenter, uiritim unumquemq;, & ſic eſſe animaduertes. Mentiri enim nunquam ſum ſolitus. An fortè putas, me hæc ignorare? noui quantum debeam parentibus. honor quidẽ, qui à filijs parentibus exhibetur, non patrum eſt ſolum, ſed potius filiorum. Præterea quæcunq; erga parentes præſtamus, illa eadem à filijs noſtris expectanda. id lex & natura exigit: & id iampridem, etſi nullus admonueras, ſciebam. Grata tamen mihi euenit tua admonitio. argumentum enim eſt, me abs te plurimum amari. Vale.

VIII.

Amicis in tempore adeſſe, illud ſolum appello commodum, illam ſolam dixerim utilitatem. Aurum uerò defodere, neminiq; commodare, iſtud longè peius quàm fœnerari: quod Cato, ille Romanorum omnium opinione ſapientiſſimus, hominem occidere dicebat. Expendebat enim ille morum exquiſitiſſimus cenſor,

καὶ ἐν τοῖς πᾶσι πράγμασι μέγιστος, ὅτι οὐ μόνον ἡμῖν γεγέναμεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι, λεγόμενον τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ Πλάτωνος τῶν φιλοσόφων τοῦ σοφωτάτου. καὶ τὸ αὐτὸ σοὶ θεωρητέον τε καὶ ποιητέον, εἰ βούλει ὑπὸ πᾶσι καλὸς κἀγαθὸς φαίνεσθαι, καὶ ἔχεσθαι, καὶ μάλιστα εἶναι. ἔρρωσο.

θ

Ἀφίκετο πρός με Σίμων ὁ σὸς ἀδελφὸς, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἔδωκε, καὶ ἀπήγγειλε τὰ παρὰ σοῦ μετὰ μεγάλης ὀργῆς, καὶ μανίας. Τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ῥήματα τῇ σῇ ἐπιστολῇ προσήκει, δυσφορᾶν σε καὶ βοᾶν, πρὶν αὖ τὴν αἰτίαν γνῶναι. οἶδας μὲν γὰρ τὰ τῶν ἀνθρώπων θελήματα καθ' ἑκάστην ὥραν ἀλλοῖα, καὶ μεταβολικά. ἀληθὴς ἐστὶν ἡ παροιμία ἐν τῷ βουκολικῷ παρὰ Βιργιλίου γραφθεῖσα, μὴ πάντα δυνάμεθα πάντες. οὐδεὶς γὰρ ἑαυτῷ ἅλις ἀποχρῇ. τῶν φίλων πάντως δεόμεθα. Χαλεπὸν τὸν ἄρχοντα προσλαλεῖν, ἡ πρὸς αὐτὸν ἔσοδος δυσκολή. προσδέχομαι δὲ τὸν καιρὸν. οὗπερ ἐμοὶ διδόντος πάντα παραχρῆμα τελειώσω. ἐλπίζω, ἀλλὰ μᾶλλον πείθομαι, πάντων ἐπιτυγχάνειν. ἔρρωσο.

ι

Εἰ μὲν παρὰ σοῦ τοσοῦτον χρόνον διατρίβω, ὅσον τὸ πρόσθεν εἴωθα, παῦσαι ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν.

atque in omni actione maximus: quòd non ſolis nobis nati ſimus, ſed ortus noſtri partem patriã, partem parentes, partem amicos ſibi uendicare: quod prius fuerat à Platone ſapientiſſimo dictũ. Hoc idem tibi & conſiderandum, & faciendum: ſi modò uis omnibus & uideri probus, haberiq; & maximè eſſe.

Plato epiſt. 9. ad Architã. Demoſt. περὶ τῆς.

IX.

Ad me uenit Simon frater tuus, mihiq; tuam exhibuit epiſtolam: ſignificauitq;, maximo cum ſtomacho & indignatione. Verba tui fratris, epiſtolæ conſonabant, indignè ferre te, & clamitare, priuſquam cauſam noris. Scis hominum uoluntates uarias, atque in horas ſingulas mutabiles. Verum illud eſt quod à Vergilio in Bucolicis ſcriptum, Non omnia poſſumus omnes. Nemo ſibi ſatis eſt, amicis extra controuerſiam opus habemus. Difficile eſt Principem alloqui, difficiliſq; ad ipſum aditus. Capto opportunitatem: qua impetrata, omnia ſedulò conficiam. Spero enim me, imò confido, omnia adepturum. Vale.

Eclo. 8.

X.

Iacobus Vaccius.

SI tua familiaritate frigidius utor, quàm antea conſueueram, mirari non debes.

ζειν. πολλὰ γὰρ πράγματά μοι συμβαίνει, ἅπερ
ἐμὲ τοῦτο ποιεῖν εἴργει. πρῶτον μὲν, ταῖς τῆς φι-
λοσοφίας σπουδαῖς λογικαῖς καθεκάστην ἡμέραν
σχολάζω. πρὸς τούτῳ δὲ, ἀναγκαῖόν μέ τῆς οἰκονο-
μίας φροντίδας ἔχεσθαι. οὐ ταὐτὰ τῇ ψυχῇ δοτέα,
μέρος ἡμῶν τῷ σώματι δοτέον, ὥσπερ ἐκ ψυχῆς
καὶ σώματος συνιστάμεθα. χρὴ δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
οὑτωσὶ πάντας ὅσους βουληθέντας τιμιωτέραν
τὴν ζωὴν ποιεῖν. ἄτερ πόνου καὶ καμάτου οὐδὲν ἔρ-
γον σύνολον καὶ ὀνομαστὸν κατορθοῦται. γραφθὲν
μὲν ἐν τῇ γραφῇ ἁγίᾳ· διὰ τὸν τοῦ προσώπου σου ἱ-
δρῶτα ἀπολαύσεις τοῦ ἄρτου σου, ἄνθρωπε. διόπερ
ἔχε με ἄξιον συγγνώμης, καὶ λάμβανε τὴν ἐμὴν
ἀπολογίαν· προαιροῦμαι γὰρ μετὰ ἀπορίας χρη-
μάτων μοχθεῖν, καὶ διὰ μόχθου πλουτεῖν, ἢ δι' ἀρ-
λέγεται γίας πένεσθαι. οὐδὲν χεῖρον † λέγεσθαι, ἢ ἄνδρος
ἀέργου. ὅταν γὰρ ὁ ἐμὸς χρόνος παρέλθῃ, πᾶσα
πρός με ζημία, οὐ πρός σε δραμεῖται. ἔρρωσο.

ια

Βούλομαι ἂν ἔγωγε δυνηθῆναι, ὅσα σὺ μὲν γέ-
γραφας ἤδη ἐκτελέσαι. ἀλλὰ μέντοι ἡμῖν ἀντὶ
τῶν χρημάτων, μόνον οἱ λόγοι δίδονται. εἶδας
δὲ πάνυ καλῶς, ὅταν αἱ πράξεις εἰσπράττονται,
τοὺς λόγους ἀποχρῆν. διόπερ δεύτερόν τε καὶ
τρίτον, καὶ πλέον ἔτι, εἰ χρειῶν, σήμαινε τοῖς ὀφει-
λέταις σοῦ ἐμοὶ δοῦναι τὰ χρήματα. ἡγούμενος δ'
οὐδὲν ἧσσον ἐκείνων ἐν ταῖς ἀγοραῖς γενέσθαι,

Multa enim accidunt negotia, quæ me id facere uetant. Primùm quidem, philoſophiæ melioribus ſtudijs quotidie intentus ſum. Eſt præterea rei familiaris habenda ratio. Nec omnia animæ tribuēda ſunt: impartiendū & corpori aliquid, quū ex anima & corpore conflati ſimus. Quocirca ut mihi uidetur, par eſt, ut quicunq; cupiunt uitam ſuā honorificè traducere, ſic agant. Abſq; cura & ſudore nullum honeſtum & præclarū facinus paratur. Scriptum eſt enim: In ſudore uultus tui ueſcêris pane, homo. Quare mihi ignoſce, meamq; hanc excuſationem ſuſcipe. Malo cum opulentia laborare, & labore diteſcere, quàm per ocium in paupertate & inopia degere. Nihil peius dici poteſt, inerti & ignauo uiro. Cum ætas mea perierit, omne ad me, non ad te, damnum pertinuerit. Vale. Geneſ.3.

XI.

Vellem quidem ego, potuiſſe, quæ ſcripſiſti, perficere. Sed profectò nobis pro pecunijs uerba ſola exhibentur. Noſti autem pulchrè, non ſufficere uerba, ubi re opus eſt. Quare ſecundò etiam, & tertiò, ac ſi opus, plus, ſignifica nominibus tuis, ut mihi numerent pecunias: conſiderans, in foro abſque illis nihil effici poſſe.

δεῖ ταῖς χερσὶ προσέχειν. ὥς τινας ὁ καλὸς ἡσίο-
δος καλῶς προσαγορεύει δωροφάγους, καὶ οὕτω δὴ
ἡμᾶς καλοῦμεν ἐν τῷ παρόντι. ἢν τοῦτο δὴ παν-
τελῶς ἴσθι, οὐχ οἷόν τε τυχεῖν τῆς νίκης, εἰ μὴ πολ-
λὰ χρήματα δῶμεν, καὶ μεγάλας πολλοῖς δω-
ρεὰς δωρησώμεθα. ἔχεις μὲν τὴν αἰτίαν πᾶσαν,
διὰ τί μὴ δύναμαι ἐς τέλος τὰ σὰ κατάγειν. μὴ
κατόκνει τοίνυν τὸν σὸν υἱὸν γράφειν πρός με. ἄλ-
λως δὴ καὶ ἐγὼ τὸ πρᾶγμα καταλείψω. μὴ θέλω
γὰρ μάτην τοσοῦτον χρόνον πονεῖν. ἔρρωσο.

ιβ

Μὴ θαύμαζε, μὲ βραχεῖ χρόνῳ προκόψαι ἐν
τοῖς ἑλληνικοῖς λόγοις. πρὸς γὰρ τὸ μανθάνειν μό-
νον βούλεσθαι τὴν βούλησιν ἀπαιτεῖται. θέλη-
μα βέβαιον παντελῶς πανταχοῦ λέγουσιν ἀναγ-
καῖον. δεῖν ᾠήθην, ὅσον ἐντολῶν ἐμοὶ δέδωκας
ἀπελθόντι εἰς τὴν ἑλλάδα, μεμνῆσθαι. ἔφυγον
μὲν πρῶτον, ὡς παρήνεις, ἀεὶ τοὺς κακοὺς ἑταί-
ρους οὐδένα πώποτε χρόνον ἀποβάλλων. ἔσχηκα
καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τῆς μαθήσεως σπουδαί-
ων συναναστροφήν. οὐκ αὖ δὴ ὅμως βουληθείην τοῦ-
το μετὰ τῆς ἀλαζονείας ῥηθὲν νομίζεσθαι, ἀλλὰ
πιστέον. μέντοι πατρὶ ἀληθὲς † λεκτέον. εἰ καλὰ κἀ-
γαθὰ πρότερον ἐποίησα, βελτίω καὶ τὰ μείζω ποιή-
σω ὕστερον. τοῦτο περὶ ἐμοῦ ὑπισχνοῦμαι, καὶ τὴν
τῷ τοῦ θεοῦ θελήματι τελειώσω. ἔρρωσο πάτερ
μου τιμιώτατε.

Digitized by Google

Semper, quid feras, ſpectant. quos bonus Heſiodus clarè δωροφάγας *appellat, & nos in præſentiarum eodem modo uocamus. Vnum hoc autem prorſus tibi perſuadeas, impoßibile ſuperare, niſi immenſam impendamus pecuniam, donaq; multis largiti fuerimus. Habes omnem rem, cur hactenus minus quid effecerim. Ne pigeat rurſus ad me reſcribere, quid ſententiæ tibi ſit. alioquin & ego cauſam pariter deſeram. neque enim diutius operam ludere uelim. Vale.* Lib. 1. ἔργ.

XII.

Nulla admiratione tangi debes, me tam breui tempore in literis Græcis profeciſſe. Ad unumquodq; enim ſtudium & diſciplinam, ſola deliberatio requiritur, & uelle eam omnino exequi. Firma, ut aiunt, uoluntas & propoſitum ubique neceſſariũ eſt. oportet eorũ, quæcunq; mihi diſcedenti in Græciã præceptadediſti, meminiſſe. Effugi primùm, ut admonebas, malorum ſocietates, nullum unquam tempus perdens. Habui ſemper bonorum, & diſciplinæ ſtudioſorum conſuetudinem. Neque hoc tamen uelim arroganter dictum exiſtimari. Sed certè patri ueritas eſt dicenda. Si bona & honeſta antea feci, multo meliora & maiora in poſterum faciam, & cum Dei uoluntate exequar. Vale pater mi obſeruandißime.

ιγ

Ὅσα μὲν δὴ πράττονται ἐνθάδε, σιωπήσεις παρὰ τοῦ δήλου σοι πάντα. πάρεργον γὰρ ἐγένετο πᾶσι πράγμασι. διὰ τοῦτο ἐν τῷ γράφειν αὐτὸς ἔσομαι βραχύτερος. Ἀκούω τὴν τῶν σῶν τιμῶν αὔξησιν καθημέραν αὔξεσθαι, καὶ ἥδομαι σφόδρα· ἐπίσταται καλῶς ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἄνδρας κρίνειν, καὶ τὴν ἀρετὴν τιμᾶν. εἴθε τοιοῦτοι εἶεν οἱ πάντες βασιλεύοντες, πάντα μέν τοι εὐτυχέστατα εὐχωρεῖ. χρὴ δ' ὅμως σε ἱδρυθέντα ἐν τοσαύτῃ τιμῇ, μεμνῆσθαι, μηδέποτε αὐτῆς δυνηθῆναι τυχεῖν, εἰ μὴ βουληθείης αὖ σεαυτὸν παρέχειν τοῦ ἐμοῦ λόγου ἑπόμενον, ὃς σοὶ παιδὶ διὰ παντὸς πιστὸς ἦν, καὶ ἀγαπητός. διὸ εἰ καὶ εὐχάριστος θέλῃς φαίνεσθαι, ποίησον ὑπὲρ μοῦ, ὅπερ ἂν ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ποιήσαιμι, εἰ τοσόνδε τὸ ἐμὸν ἀξίωμα παρὰ τῷ ἄρχοντι, ὅσον τὸ σὸν ἦν. ἔῤῥωσο.

ιδ

Ὅσα σοι παρά τινων ἐστῶν γράφεται, ὡς τὸ ὅσιον εὐαγγέλιον πιστεύεις, οὐκ ἐπιζητῶν ἀληθὲς, ἢ μή. οὐ δύναμαι τὰς τῶν ἀνθρώπων κατερύκειν φωνὰς, καὶ γλῶτταν. ἀλλ' ὅμως οἶμαι φανερὰ εἶναι, πάντα ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα ὑπέρ σου. πράξεις, προθυμίαν, ἐπίσταται φανερῶς πᾶς πολίτης. εἰ δὲ θέλεις ἐμοὶ μηδεμίαν ἀντιπαρέχειν χάριν, μάλιστα μὲν δυνάμενος, ὡς καλῶς ποιεῖς, κρινέτωσαν πάντες οἱ

ἐπιστάμε-

XIII.

Quæ quidem gerantur hic, accipies omnia è ſeruo tuo, qui omnibus negotijs interfuit, ob eam rem in ſcribendo breuior ſum futurus. Audio exiſtimationem tuam indies illuſtriorem fieri. Lætor plurimum. callet egregiè Princeps noſter uiros diſcernere, & uirtutem ſummis honoribus proſequi. Vtinam tales eſſent omnes, qui præſunt alijs: proſperius certè omnia cederent. Debes tu tamen in tanta dignitate conſtitutus, meminiſſe, te nunquam potuiſſe conſequi eam, niſi tu puer olim amantiſſimis & fideliſſimis meis cõſilijs paruiſſes. Quapropter ſi gratus es, fac pro me, quod ipſe pro te facerem, ſi tãta apud principem mea eſſet autoritas, quanta eſt tua. Vale.

Et hæc ſunt ex prima ſecundi libri Ciceronis epiſtola.

XIIII.

Quæcunque tibi à quibuſcunque ſcribuntur, credis perinde ac ſacrum Euangelium: nec exploras, uerum, nec ne. Non poſſum hominum uoces ac linguam compeſcere. Exiſtimo tamen manifeſta eſſe, quæcunq; tua cauſa feci. Noſtram in omnes tuas res propenſam uoluntatem, norunt uniuerſi ciues. Si uerò non uis aliquam gratiam mihi retribuere, quum præſertim etiam poſſis, quàm piè facias, iudicent omnes qui

ἐπιστάμενοι τὰς ἐμὰς πρός σε συνεργεσίας, διακρινέτω καὶ ὁ θεὸς κράτιστος κριτής. πᾶν σοι πρᾶγμα νυνὶ συναγὲς ἀπέβη, οὐκ ἀεὶ οὕτως ἔσται. σοφὸς φησὶν Ἰσοκράτης, πᾶν μέλλον ἀόρατον. συγγινώσκει πρός τινα χρόνον ὁ συγγνώμων θεός, οὐ μὴν ἀεὶ οὐδεμίαν ἐλάττωσιν καὶ ἐπὶ τὸ μὴν πέπονθεν ἡ χεὶρ τοῦ κυρίου. οὐδὲν ἁμάρτημα μᾶλλον κολάζει καὶ μισεῖ, ἢ τὴν ἀχαριστίαν αὐτήν. δύναται συμβαίνειν σοι τῶν φίλων ἔνδεια, εἰ ἀποσφαλῇς τῶν τιμῶν ἢ τῶν πλούτων. ὦ σύ, πάντων ἐστὶ πραγμάτων ἀλλοίωσις καὶ μεταβολή, οὐδὲν βέβαιον ἐν ἀνθρώποις. καὶ τοῦτο φρεσὶν ἐπιβάλλεο σῇσι. ἔῤῥωσο.

Homericũ hemiſthichiũ Iliad. 9. Odyſſ. λ.

ις

Ἔγραψά σοι πρόσθεν μακροτέροις καὶ πλείοσι λόγοις, ὅπερ νῦν ἔτι γράφω, ὅμως δὲ βραχυτέρως, ἵνα τὸ χωρίον ἡμέτερον τινὶ πιστῷ γεωργῷ ἐκδιδῷς. οὐδέποτε τοῦτο ποιεῖν ἐβουλήθης. ἀλλὰ θέλῃς, ἢ μὴ θέλῃς, ἐκδιδόναι σε βούλομαι. μηδὲ διὰ μηδὲν εἰσιέναι σε τῇ γεωργίᾳ. δύο γὰρ βλάβας μέγιστα ἐκ τούτου ἔπαθον. πρῶτον μὲν τοῦ χρόνου, δευτέρα δὲ τοῦ πλούτου. ἐπίσταμαι καλῶς, ὡς σὺ ἄσωτος, καὶ ὡς περὶ μικροῦ ποιεῖς καὶ καταφρονεῖς τοῦ χρόνου. φανερὸν δὲ τοῦτο, εἰ παρόντος ἐμοῦ τολμᾷς ἐξαγαγεῖν τὰς αἰσίστας δαπάνας. τί ἐστιν ἐλπιστέον ἐν τῇ ἐμῇ ἀπουσίᾳ; οὐ δὲ πρὸς τούτοις ἡ σχολή σοι ἡ ἀπὸ τῆς γεωργίας διδάξασα, ὅτι ἐν τοῖς λόγοις καὶ

ἐν

ſciunt mea in te beneficia. iudicet & Deus, iudex optimus. Omnia tibi nunc proſperè cedunt: non autem ſemper ſic erit. Futurum inconſpicuum: inquit Iſocrates. Ignoſcit ad certum tempus clemens Deus, ſemper uerò, nequaquam. Manus Domini neque diminutæ, neque abbreuiatæ. nullum delictum maiore neque animaduerſione, neque odio perſequitur, quàm ingratitudinem ipſam. Poteſt tibi contingere penuria, ſi fortè ab honoribus & denarijs decideris. Heus tu, Omnium rerum uiciſsitudo & immutatio: nihil in hominibus ſtabile. Hæc tuis fideliter infigas mentibus. Vale.

Ad Demonicum.

XV.

Scripſi ad te pluribus uerbis, quod etiam nũc facio, ſed breuius, ut prædiolum cupiam bono colono & fido locares: id uoluiſti nunquam facere. Sed uelis nolis, locari uolo: neque enim patiar te ruſticæ rei adhærere. Gemina enim ex eo damna ſequi ſolẽt: primum quidem temporis, alterum uerò facultatum. Noui autem non obſcurè, quàm ſis prodigus, & quàm parui tempus facias. Nam cum ego adſum, audes intolerabiles ſumptus facere: quid ſperandum, ſi abſum? Nec id ocij, quod tibi à rei ruſticæ cura datur,

in

ἐν τῷ ἀναγινώσκειν τι χρήσιμον δαπανᾷς, ἀλλὰ πᾶσα ἐν τοῖς πράγμασιν ἀναλίσκεται. καὶ παρά τινων πυνθάνομαι, ὅλως ἀφροδισιάζειν, καὶ ταῖς πόρναις ἐπικεῖσθαι. οὐχ οὕτω δεῖ ἀπελθεῖν. προχειροῦμαι μὰ τὸν θεὸν, προχειροῦμαι, σου τέκνου δέεσθαι, ἢ διὰ σὲ καὶ δύσφημος γενέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν ἀνάγεσθαι. ἔρρωσο.

15

Μεγάλως μὲν βοᾷς, μηδεμίαν τοῦ βοᾶν ἔχων αἰτίαν. ἄτοπον μού τοι ἀβούλως ὀργίζεσθαι, καὶ ἀπειλεῖν, μάλιστα δὲ εἰς τὸν υἱόν. βέλτιον μοι αὖ παρά σου ἐνδοῦναι, ὅταν σου καὶ παρόντος καὶ ἀπόντος, ὑβριστὰς δαπάνας ποιήσαιμι. πρὸς τούτοις δὲ, εἴ τινα τοῦ χρόνου ποιῶ ἀποβολὴν, μάρτυρές μοί εἰσιν οἱ γείτονες, ὡς πλεῖστον ὄντες μετ' ἐμοῦ. σὺ τῷ γελᾶν, οὐ δύναμαι μὴ κλαίειν ἅμα, ὅταν γράφεις, ἀφροδισιάζειν ἐμὲ, καὶ τῶν πόρνων ἐπιθεῖσθαι ταῖς αἱμυλίαις. οἶδεν τοῦτο, ὅστις οὐδὲν ἀγνοεῖ. ἐκδὺς τὸ χωρίον, ἐκδύς. τοῦτο γὰρ μὰ τὸν θεὸν μᾶλλον ποθῶ, ἢ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ὅταν μου σφόδρα πεινῶ τε καὶ διψῶ. ἵεμαι δήποτε ἐν τῇ πόλει ζῆν, καὶ ἐν τῷ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εἶναι ἀριθμῷ, καὶ μὴ ἐν τῇ διὰ παντὸς ἀγρῷ γηράσκειν, ὅπου οἱ μὲν σπουδαῖοι καταγελῶνται, βουκόλοι δὲ καὶ ἀροτῆρες ἐπαινοῦνται. ἀσμένως, ἐμοὶ πίστευσον, παρὰ πολίταις διατρίψω,

ἐξ ὧν

in literis conſumis: ſed in ludos confers, imò potius effundis. Audio etiam à quibuſdam, te uenerea ſectari, & ſcortis operam dare. Nullo modo ſic abibit. Malo enim, per Deum, te filio deſtitui, quàm per te fieri infamis, & ad inopiam redigi. Vale.

XVI.

Auguſtinus Guntzerus.

Valde tu quidem uociferaris, quum nullam habeas uociferandi idoneam cauſam. Abſurdum certè eſt, & iraſci, & debacchari in filium, præſertim temerè. Optarim ex te ſcire, quando te præſente uel abſente ſuperfluas fecerim impenſas. Adhæc, ſi quampiam temporis facio iacturam, teſtes mihi ſunt uicini, qui mecum utplurimum uerſantur. Non poſſum non ridere, & ſimul flere, cum ſcribis me uenereis incumbere, & muliercularum ſectari blanditias. Nouerit hoc, qui nihil ignorat. Eloca prædiolum, eloca: hoc (ita me Deus amet) longè potius cupio, quàm comedere & bibere, quum etiam ſummopere eſurio & ſitio. Mirum me tenet in urbe uiuendi deſiderium: excepto quandoque in bonorum uirorum eſſe numero, & non ſemper ruri conſeneſcere, ubi probi contemnuntur, bubulci uerò magni fiunt, & aratores. Cupidiſſimè (mihi crede) ciuium fruar conſuetudine,

à quibus

ἐξ ὧν δυνήσομαι τοὺς τρόπους τε καὶ τὰς ἀρετὰς καταμαθεῖν. ἔρρωσο.

ιζ

Ἐγὼ μὲν αὖ πρότερον πρός σε γράψαιμι πολλάκις, ἀλλά σε ἐπανίξαι μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἔγνωκα, καὶ τοῦτο πεποίηκα διὰ τὴν σὴν ἐπιστολήν. διὸ προσφέρω τὴν παρερχομένους χρόνους ταύτην τὴν ἀπολογίαν. ἡ σὴ γὰρ παλαιὰ μετὰ πατρός μου φιλία, καὶ ὕστερον ἔτι μετ᾽ ἐμοῦ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, οὐ παρέχει με πρὸς σε παραλείπειν οὐδὲν δίκαιον, μηδ᾽ ἐλάχιστον μὲν ἐν τῷ σε θεραπεύειν. ἐλεγχοίμην μὲν αὖ τῆς ἀπιστίας τε καὶ ἀχαριστίας, εἰ τοῦτο ποιεῖν δυναίμην. πᾶν σου βούλευμα καὶ πᾶσαν γνώμην εἰς καλὸν μέρος ἔλαβον ἀεί, καὶ ἔτι νῦν λαμβάνω. πάλαι μὲν γὰρ πέπεισμαι, οὐχ οἷόν τε ἐμὲ σφάλλεσθαι τοῖς σοῖς λόγοις ἑπόμενον, καὶ ἔχοντά σε διὰ παντὸς ὥσπερ τὸν σκοπόν. γέρων γὰρ εἶ, καὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇ πολιτείᾳ διατετριμμένος ἡμετέρᾳ. τὰ σὰ πάντα ῥήματα καὶ λόγους, ὡς τοὺς Ἀπόλλωνος χρησμοὺς οἴομαι παρατηρητέους. ἐὰν δέ τι μὴ ποιήσω ὑπὲρ αὐτῆς μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν ἀγαπητῆς, μὴ παραγράψῃς ἐμοί, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ἀδυναμίᾳ. εἰ τὸ πρᾶγμα σύναγες ἐμοί, ὡς ἐφίεμαι, † συγχωρήσω σοι λίαν, ᾧ τινι μάλιστα ποθῶ, καὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς, ὡς ἐλπίζω, πληροφορήσομαι. ἔρρωσο, καὶ με ἀγάπησον ἀλλήλως.

A' teneris unguiculis, prouerb.

συγχωρήσῃ

à quibus potero mores diſcendo aſſequi, & uirtutes. Vale.

XVII.

Sæpius ad te antea ſcripſiſſem, ſed ignoraui uſque ad præſens, te redijſſe: idq́; per epiſtolam tuam demum cognoui. Quare adfero hanc præteriti temporis excuſationem. tua enim cum patre meo antiqua neceſſitas, poſtea mecum, nullū patitur me erga te officium prætermittere, ne minimum quidem, in te colendo. Inſimularer profectò & infidelitatis, & ingratitudinis, ſi hoc cōmitterem. Omne tuum conſilium ſemper, & mentem, accepi in bonam partem: id quod in præſentia accipio. Iampridem perſuaſus ſum non poſſe me errare, modò tuis obtemperem conſilijs, & te habeam ueluti mearum rerum moderatorem. Senex enim es, & diutiſſimè in noſtra uerſatus Repub. *Omnes tuos ſermones & rationes, perinde atq;* Apollinis *oracula, obſeruandas duco. Si quippiam pro noſtra* Repub. *mihi uſq; ad ipſam mortem chariſſima, non effecero, minimè adſcribendum mihi, ſed potius impotentiæ. Si res iſta mihi, ut opto, ſucceſſerit, tibi ualde, cui maximè cupio, & omnibus bonis, reſpondebo.* Vale, & *me mutuò diligas.*

XVIII.

Macte ita præclaris literarum ſtudijs incum bite, quantum poteſtis, nec ullum tempus amittite, ſi uultis iram, quam concepi erga ſuos, deponi. Humanus ſum, & pariter ſeuerus, in loco tamen. Amplector impenſe, qui uirtutem admirantur: & contrà eos proſequor odio, qui ipſam negligunt. Non poſſum apertius loqui, quid uelim uoſmetipſos facere. Quod ſi fortè expectatis ut planius etiam loquar, ſic habete. Ego ſanè decreui, eum ſolum omnium meorum hæredem inſtituere, qui maiorum noſtrorum ſimilis eſſe ſtuduerit. habetis mẽtem meam. Conſiderate igitur, atque aliquam circa hæc conſultando deliberatio nem accipite. Nam quod ſemel dixi, ratum eſſe uolo prorſus. Valete.

XIX.

Binas iam ad te dedi literas, eodem exemplo: nullum tamen abs te unquam accepi reſponſum. quo fit ut neſciã, literæ ne meæ redditæ ſint nec ne. Idcirco tertiò iam etiam ſcribo, & quæcunq; in illis te monueram, eadem hæc in his te te iterũ atq; iterũ monebo. Ad hoc enim me paterna neceſſitudo inuitat, maximaq; mea in patriam

ἀγαπητή. γνωστὴ σοὶ τοῦ κακίστου γνώμη. βούλεται πάντως, εἰ δυνήσεται, τὴν πατρίδα δημαγωγεῖν. καὶ ποιήσει μὲν ἐν τάχει, ἐὰν αὐτῷ σύμμαχός τε καὶ βοηθὸς ἔσῃ. τιμωρήσεται δὲ καὶ τοῦτο, ὅταν ἡμεῖς δουλεύσομεν, καὶ σὺ ἅμα μεθ' ἡμῶν δουλεύσεις. μηδένα πείσεται ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, εἰ καὶ νῦν ὑπισχνεῖται, καὶ μεγάλα δοκεῖ δώσειν τοῖς συμμάχοις. πάντες οὑτωσὶ λέγουσιν, ἀλλ' ὅταν ἐν ἀρχῇ σταθῶσι, πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πράττουσι. διὸ ἐπιχείρει, καὶ ἔνθες πᾶσαν τὴν δύναμιν, πρὸς τὸ τὴν τῶν ῥωμαίων πολιτείαν ἐκ τοῦ κινδύνου δουλείας ἐξαιρεῖσθαι. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἐν ἀνθρωπίνοις πράγμασι τιμιώτερόν τε καὶ εὐκλεέστερον, ἢ δοῦναι τὴν βοήθειαν πονούσῃ καὶ κινδυνευούσῃ πατρίδι. οὑτωσὶ παραινέσω σοὶ ὥσπερ ἐγώ, οὑτωσὶ προτρέπω ὥσπερ ἴδιον καὶ ἀγαπητόν. λυποῦμαι γὰρ ἄγαν, τὴν ἡμετέραν πόλιν τοῦ παντός ποτε βεβασιλευκυῖαν, νῦν δὲ ὑφ' ἑνὸς μόνου ἀρχομένην, διὸ σοῦ δέομαι, ὅσον δὴ καὶ ἐπίσταμαι, καὶ διώκομαι, ἵνα κωλύσῃς ὄνειδος τοσοῦτον, καὶ βλάβην τοσαύτην. ἔρρωσο.

κ

Ἰδοὺ ὁ δεκτὸς χρόνος, ἰδοὺ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἡμέρα, φησὶν Ἀπόστολος. αὐτὴ μὲν ἡμέρα ζωὴν ἄλλην ἐπιφέρει, καὶ ἄλλους τρόπους εἰσπράττει. νυνὶ νηστευτέον, καὶ ἐν τῇ νηστείᾳ θλίβειν τὸ σῶμα καιρός, ἐὰν δὴ βουλοίμεθα τοὺς οὐρανοὺς

ἀναβαίνειν,

charitas impellit. Noſti probè mentem Cæſaris. Vult omnino, ſi poſſet, patriam in ſeruitutem redigere: & breui quidem faciet, ſi tu ei auxilium præſtiteris. Illud tamen ſcito, nobis ſeruientibus, te nequaquam ſeruitutis fore expertem. neminem patietur penitus in libertate uiuere: etſi id nunc quidem polliceatur, & magna fautoribus daturus uideatur. Sic omnes dicunt: uerùm cum fuerint in principes cooptati, omnia ex arbitrio exequuntur. Quocirca quantum potes enitere, uiribusq́; omnibus incumbe, ut Rempub. Romanam ex ſeruitutis periculo eripias. Nihil eſt enim neque præclarius, neque glorioſius in rebus humanis, quàm laboranti patriæ & periclitanti ſuccurrere. Sic moneo ut filiũ, ſic faueo ut mihi, ſic hortor ut amicum, & proprium. Dolerem profectò, & non mediocriter quidem, urbẽ noſtram, quondam totius terrarum orbis dominatricem, nunc ad unius poteſtatem & arbitrium redactam regi. Quare te etiam atq; etiam oro, ut tuũ opprobrium & dedecus prohibeas. Vale.

XX.

Marcus Aequatorius.

Ecce tempus acceptabile, ecce dies ſalutis noſtræ, inquit Apoſtolus. Hæc quidem dies, aliam uitam adfert, alioſq; mores poſtulat, nunc ieiunandum, & ieiunio corpus attenuandum, ſi cœ-

ἀναβαίνειν, καὶ σὺν θεῷ τὴν αἰώνιον ζωήν. ἄλις μέχρι τοῦ νῦν ἡμαρτήκαμεν, καὶ τὸν τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ποιητὴν ἐβλάψαμεν. ἕως ποτὲ ὑπομενῶμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἁμαρτίαις; ἀνιστῶμεν τελευταῖς μὲξ ἀνομίαις, ὦ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. νῦν ἄρα τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῦσιν ὁμολογοῦμεν τὰ πάντα ἁμαρτήματα, καὶ ὁ θεὸς συγγνώμων ἡμῖν συγγνώσεται. ἄλλως δ' εἰς ᾅδην καταβησόμεθα, καὶ μηδεμία ποτὲ ἐκεῖ ἔσται λύτρωσις. ἔῤῥωσο.

κζ.

Πλεῖστον μὲν εὐφραίνομαι, σὲ τοῖς ἐμοῖς οὐχ ἧττον προσέχειν, ἢ τοῖς σοῖς ἰδίοις. τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἔργον ἡδίστου φίλου. χάρις ἀληθῶς διήλλακται πρὸς ἡμᾶς. ἴσθι μὲν διὰ τοῦτο τὴν πολλῶν γλῶτταν συμπεπιεσμένην, πάνυ σφόδρα ζητούντων τὴν πρὸς ἡμῶν ἀλλήλους διχόνοιαν. νυνὶ δὲ μεγάλως λυπήσονται, καὶ μεγάλως ἀχθέσονται διὰ τὴν ἡμετέραν φιλοφροσύνην. πολλοὶ μὲν εἰσὶ τότε μάλιστα χαίροντες, ὅταν βλέπουσιν ἀλλοτρίας ἔχθρας, ἡγοῦν τοὐναντίον τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους τὴν μεγίστην ἐν τῇ καρδίᾳ βάσανον ληψομένους, ὅταν ἀναγκαῖον γνῶναί τε καὶ θεωρεῖν τὰς τῶν αὐτῶν φιλίας. οἶδας σὺ καλῶς, τίνα δὲ νῦν σημαίνω, καὶ περὶ τίνος ἐπινεύω. αὔριον δή με πρόσμενε. βούλομαι γὰρ μετὰ σοῦ περὶ τινῶν διαλέγεσθαι, καὶ διελθεῖν.

los aſcendere cupimus, & cum Deo in æternum uiuere. Satis hactenus nugati ſumus, fabricatorē cœli terræq; offendentes. quouſq; tandem perſeuerabimus? Reſipiſcamus demum, reſipiſcamus ex iniquitatibus, fratres dilectiſſimi. Confiteamur Dei ſacerdotibus crimina noſtra. condonabit haud dubiè nobis miſericors Dominus. alioqui in infernum deturbabimur, unde nulla unquam redemptio eſt. Vale.

XXI.

Mirum in modum lætor, te non minus meas res, quàm tuas, quæ chariſſimæ etiam, curæ habere. Argumentum hoc eſt ueri & ſynceri amici. Gratia uerè inter nos conciliata, ob quę id multorum lingua compreſſa, qui nos committere ſummopere ſtudebant. Qui quidem nunc mirè diſcruciabuntur, propter concordiam contractam. Permulti enim reperiuntur, qui tunc uehementer gaudent, cum alienas miſerias uident. Eoſdem, ubiubi contrà reconciliari illos animaduertunt, graui tormento torqueri ſcias. Intelligis quem innuam, & quo de ſcribam. Cras me expectes, communicaturum tecum

θεῖν ἅπερ ἐλπίζω ἐμοὶ καὶ σοὶ χρήσιμα· ὅμως δὲ μὴ φοβοῦ. ἄνδρα γὰρ πολυφάγον μὴ δέξῃ. ἔῤῥωσο.

κβ

Μέγας ἐστὶν ἐμοὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πόνος, ἔρις περὶ τοῦ αὐτοῦ μεγάλη. τὴν ὑπάτειαν ἀπαιτεῖ, μὴ μόνον δὲ, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν τῶνδε, καὶ ἀέργων. οὓς μὲν, ὥσπερ ἔνδοξον, οὕτω σοι χαλεπὸν, νικᾶν. πολλοὺς ἐν τῷ πράγματι φθονεροὺς καὶ ἀπίστους εὗρον. ὥστε λίαν ἀληθὴς ἥπερ πάλαι περιφέρεται παροιμία, πλείονες πανταχοῦ προδόται ἢ ἄνδρες. εἰ γὰρ μέν τοι ἡ πίστις, ἐν οἷς μεγάλη καὶ ἔξοχος ἂν εἶναι ὀφείλει, μηδοτιοῦν πονῶμεν. διό σε λιπαρῶ παραχρῆμα προσελθεῖν. δεόμεθα πλεῖστον τῆς σῆς βοηθείας. ῥῆγνυθι, εἴ τινα σε κατέχει. τοῦτο ὁ καιρὸς ἐμὸς, τοῦτο ἡ πίστις ἐμὴ, τοῦτο ἔτι ἡ ἀξιότης αἰτεῖται. κεφάλαιον, τιμὴ πᾶσα τοῦ ἀδελφοῦ, ἐστύξεται. ἐὰν δὲ μὴ, πᾶσα ἀποτυχία ἐστὶν ἐμή. ὁρᾷς ἐν πόσῳ διατρίβοιμι κινδύνῳ. ἐπεὶ παρὰ σοῦ ἀπολογίαν λήψομαι μηδεμίαν. ἔῤῥωσο.

κγ

Οὐκ οἶδα εἰ σπουδαίως ἆρα, ἢ διὰ τὸ ἐπίχαρμα γράφῃς. εἰ μὲν δὴ σπουδαίως, ἐμὲ τυφλόν τε καὶ ἀμνημονῆ νομίζεις, καὶ σύνηθῆ, ὃς τὴν γνώμην σοῦ καὶ πεπραγμένα μὴ συνιήσω. εἰ δὲ διὰ τὸ ἐπίχαρμα, τοῦτο μοὶ χαλεπώτερόν ἐστιν, ὃς

παρὰ

quæ non incommoda ſunt futura. Nolim *tamen te terreri, quandoquidem minimè edax te inuiſurus ſum.* Vale.

XXII.

Magnus eſt mihi pro fratre labor, ſumma pro eodem contentio. Conſulatum petit non ſolus, ſed cum multis, iiſq; bonis: quos ut magnificum, ſic difficile, ſuperare. Multos in eo negotio inuidos, multos lubricos inueni: ut uerè uerũ ſit illud, Plures ubiq; proditores quàm uiri. Si uerò in his fides eſſet, in quibus ſumma eſſe deberet, nequaquam laboraremus. Quocirca te rogo, ut quamprimùm ad nos aduoles. Tuo enim opus habemus ad eam rem auxilio. Abrumpe, ſi quæ te detinent. Hoc *tempus meum, hoc fides, hoc etiam dignitas poſtulat. In ſumma, ſi frater aſſequetur quod petit, illius eſt honor: ſin minus, mea repulſa. Intelligis ergo in quanto uerſer diſcrimine. nullam hic abs te excuſationem accipiam.* Vale.

XXIII.

Neſcio, ſerio'ne, an ioco ſcribas: ſi ſeriò, me cæcum & immemorem putas, qui mentem tuam & facta non perpenderim. Sin ioco, hoc uerò grauius eſt, qui præter fraudes

παρὰ ἄλλους σὺ εἰς ἐμὲ, ἔτι καταγελᾶν ἐπέλθῃς. λιπαρῶ γοῦν σε μὰ τὸν θεὸν ἀθάνατον, μὴ ἔτι εἴης χαλεπὸς, ἅλις μέχρι τοῦ νῦν πεποίηκας. παῦσαι δή. καὶ δ' εἰ τάχα εἰς ὕστερον τὸ αὐτὸ πράξῃς, ὃ μὴ θέλῃς ἕξεις. ζῆσον μετὰ σοῦ, ἐν οἰκίᾳ σῇ, καὶ μή με πάλιν ταῖς σαῖς ἀπάταις πείρασον. βεβούλευμαι σε πάντως ἀφεῖναι. ἀμφίβολοι γὰρ ἄνθρωποι, καὶ ἄπιστοι, ἐν ἱκανῷ ἀριθμῷ ἐρίζουσι. ἔῤῥωσο.

κδ

Γράφεις, σὲ τῇ ἐμοῦ ἀπουσίᾳ οὐ μετρίως λυπεῖσθαι. ἐν τι ἐκεῖνο παραμύθιον ἔχειν, ὅτι ὑπὲρ ἐμοῦ τὰ βιβλία μου κατέχεις. χάριεν ἐμοὶ τοῦτο, καὶ τούτου χαριέστερον οὐδὲν ἐμοὶ ποιεῖν ἂν δύναιο. σημεῖον ἐστὶν ἀληθὲς τῆς φιλίας ἀληθοῦς. τὸ αὐτὸ παρ' ἐμοῦ καὶ σὺ ἀναφέρεις. μηδεμία γὰρ ὥρα παρέρχεται, ἐν ᾗ σε ἐν φρενὶ μὴ ἔχοιμι. καὶ πρός με γεγραμμένα τὰ σὰ γράμματα, καθημέραν πλεῖον ἑκατοντάκις ἀναγινώσκω. οὕτω δεῖ σε βλέπειν, καὶ μετὰ σοῦ λαλεῖν δοκῶ. διὸ σοῦ δέομαι, πολλάκις πρὸς μὲ γράφειν. κἀγὼ τὸ αὐτὸ ποιήσω, καὶ μηδέποτε ἕως ἐν ἐνθάδε ἔσομαι, τοῦτο διαλείψω. ἔῤῥωσο. καὶ μηδένα πείθου, ὃν πλεῖον ἢ σὲ ἀγαπῶμαι. μεταξὺ μοῦ καὶ σοῦ μηδὲν ἢ μικρὸν διαφέρει. ἐσμὲν δύο ἐν μιᾷ σαρκὶ, ὥσπερ λέγεται, καὶ ἐσόμεθα μέχρι τοῦ θανάτου. ἔῤῥωσο πάλιν.

des, quas in me ieceris, etiam ultrò deriſum ueniàs. Porrò rogo per Deum immortalem, ne ulterius moleſtus ſis. ſatis ſuperq́; hactenus feciſti. Quod ſi uerò in poſterum denuò feceris, quæ nolis referes. Viue tecum, & domi tuæ, nec me amplius ſutelis tuis exagita. Cõſtitui te prorſus miſſum facere. Ambigui enim homines & lubrici, in malorum numero ponendi ſunt. Vale.

XXIIII.

Scribis te non mediocriter angi abſentia mea, unumq́; illud habere ſolatium, quòd pro me libellos teneas. gratum hoc quidem mihi eſt, & nihil poſſet gratius contingere. Signum enim uerum eſt ueræ amicitiæ: idem & à me tu ipſe referes. Nulla enim hora præterit, in qua te in mente & in animo non habeam, tuasq́; literas plus quàm centies quotidie relego. Sic te uidere, & tecum loqui uideor. Te itaq; oro, ut ad me ſæpiſſimè ſcribas: idem ego ſum facturus: nec unquam, dum hic fuero, hoc intermittam. Vale: & tibi perſuade, neminem uiuere, quem plus te amem. Parum enim, uel nihil inter me & te intereſt. Sumus, ut dicitur, duo in carne una, & erimus quàm diu uixerimus. Vale perpetuum.

Cuna

κε

Οὐκ ἐφίεμαί σοι συμβάλλειν, ἀλλὰ μᾶλλον βοηθεῖν. ῥήματα γὰρ καὶ λῆροι πρός με πανταχόθεν συῤῥέουσι. οὐκ οἴομαι φίλον ἐκεῖνον, ὅστις λόγῳ, οὐδὲ ἔργῳ, τὴν φιλίαν ἐπιδείκνυσι. εἰ μὲν οὖν ἄρα βούλει φίλον εἶναι μοὶ δηλοῦν, πρὸς τὸ ἔργον ἤδη τάχιστα πρόστρεχε. χαριέστερον μὲν γὰρ ἓν σὺνεργέτημα ἡγοῦμαι ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ἢ ἑκατὸν ἄλλῳ τῷ χρόνῳ. καὶ τοῦτο καλῶς οἶδεν, ὅστις πεῖραν πεποίηκεν. ἔῤῥωσο.

κζ

Αἰσχύνομαι, καὶ πάνυ μὲν, τὸ δεύτερον ἐπιστέλλειν σοὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθεῖν, ἵνα περί τινων πραγμάτων, ὥσπερ εἴωθας, συμβουλεύσῃς. τὰς μοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ διαλλαγὰς πρότερον πεποίηκας, καὶ διὰ τοῦτο χάριτας ἄμφω ἔχομεν ἀθανάτους, καὶ μέχρι τοῦ θανεῖν ἕξομεν. νυνὶ δὲ ἔρις ἄλλη πρός τινα γείτονα μεγάλη μὲν ἀνέστη, καὶ ἐπισφαλὴς, ἣν καταπαύειν δυνηθείης. ὅπερ πάντως δυνήσῃ, εἰ βουληθείης· οὐδὲν γάρ σοι ἐστὶν ἀδύνατον. σὺ δὲ τοσαύτῃ τιμῇ πολίταις ἡμετέροις ἔσῃ, ὡς σε μᾶλλον ἤ τιν' ἄλλον ζῶντα τιμήσοντες ἔσονται. καὶ τὸ μέν τοι δόξης ἐπιτυχεῖν τοιαύτης, μεῖζον ἡγοῦμαι, ἢ τὴν βασιλείαν κερδαίνειν τε καὶ κτᾶσθαι. παραγίνου τοίνυν, καὶ μνήμονός μου, καὶ χαρίεντος πειράσῃ. ἐπίστασο σὺ φανερῶς, τὸ ψεύδεσθαι οὐκ ἐμὸν εἶναι. μέγα τι ἔξω τῆς

δόξης

XXV.

Cuno à Vualbrun.

Non te deſidero mihi conſiliarium,ſed potius adiutorem. Verba enim, & nugæ, undiq; ad me confluunt. Nequaquam illum amicum exiſtimo, qui uerbo, & non re amicitiam declarat. Si uis itaque te mihi amicum exhibere, ad opus curre quàm feſtinantiſsimè. gratius eſt profectò unum in neceſsitate beneficium, quàm centū aliàs. Qui periculum fecit, is optimè nouit. Vale.

Verbotenus amici, prouerb.

XXVI.

Erubeſco, nec parum id quidem, te iterum ad nos auocare & accerſere, ut rebus noſtris, quemadmodum ſolitus, conſulas. Me prius cum fratre reconciliaſti, ob quod ambo gratias immortales aginius, & dum uiuemus habebimus. Nunc uerò alia ſuborta eſt in uicinum contentio, uehemens & periculoſa, quam ſedare poteris: quod omnino poteris, ſi uolueris. Nihil enim tibi impoſsibile, qui in tanto apud noſtros honore futurus es ciues, ut te plus quàm quenquam alium amplexaturi ſint. Huiuſmodi honorem aſſequi præclarius ſanè puto, quàm regnum lucrifacere. Aduoles igitur huc, & me memorem gratumq; experieris. Planè mentiri neſcio. Eximium quiddam præter

gloriam

δόξης καὶ τιμῆς ἕξεις. ἐν παροιμίᾳ γὰρ γέγραπται, τοῦ μὲν μισθοῦ πᾶς πόνος ἐφίεται. ἔρρωσο.

κϛ

Οὐ πρός σε οὕτω γράφοιμεν ἄν, εἰ μὴ ἡμᾶς ἀναγκάζῃ μεγίστη σίτου τε καὶ οἴνου καὶ χρημάτων ἔνδεια, εἰς ἀεὶ ταῦτα γίνεται. παῖδες μὲν πρωΐας πάνυ τὸν ἄρτον βούλονται, καὶ μὴ ἐπιζητοῦσι καὶ ἐρωτῶσι πότερον ἢ, ἢ μή. μὴ δοῦναι δύνασθαι, χαλεπόν. δοῦναι δὲ τὸν μὴ παρόντα, ἀδύνατον. ἅπερ μὲν ἅπαντα τὴν ἐμὴν καρδίαν ἄγχει, καὶ βασανίζει. οὐδεμίαν λύπην οἴομαι, καὶ μεῖζον ἄλγος, ἢ ὁρᾷν τοὺς ἰδίους παῖδας οὑτωσὶ πεινῶντας, ὡς μικροῦ ἀποθνήσκειν. περὶ ἐμαυτοῦ τεκμήριον ποιῶ. μόνην γὰρ μὲν μίαν ἡμέραν ἐν τῇ πενίᾳ πραγμάτων πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων διέτριψα, ὅτε μοι οὔτ' ἄρτος, οὔτ' ἄλφιτον παρῆν, οὔτε χρήματα, οἷς τ' ἄλλα ἀγοράζεται. οὕτω δὴ μετεμορφώθην, ὡς τὸν αὐτὸν οὐκ ἔτι με γινώσκοις ἄν. διόπερ ἵνα μὴ πάλιν τὸ αὐτὸ συμβαίνῃ, ὧν δέομαι, ὡς τάχιστα κατὰ τὸ σὸν ἔθος πέμπε, καὶ ἔρρωσο.

κη

Μὴ ἐλπίζεις, ἐς τὴν πολιτείαν ἐμέ τι οὐ μόνον μὴ ποιήσειν, ἀλλὰ καὶ μὴ λέξειν. ἐπίσταμαι τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ, καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τῇ ἐπιστήμῃ τοῖς ἀξιοπίστοις ἀνέγνων. νομίζουσι

γὰρ

gloriam conſequêris etiam. Omnis enim labor præmio dignus,ut in ueteri prouerbio eſt.

XXVII.

Balthaſar Acanthius.

Non uſq; adeò frequenter ad te ſcriberem,niſi me inſignis tum uini,tum frumenti inopia urgeret: pecuniarumq; in primis, quibus comparantur omnia. Pueri quidem mane panem inclamãt, nec quærunt, neque rogant ſit panis nec ne. Non poſſe dare,graue. Dare autem,quum non ſit, impoßibile. Quæ omnia cor mihi angunt, diſcruciantq;. Nullum maiorem dolorem & cruciatum exiſtimo, quàm uidere proprios filios adeò fame macerari, ut parum abſint à morte. De me ipſo facio cõiecturam,quòd cũ uno ſolo die in egeſtate rerum uictui neceſſariarum uerſatus fuerim, cum nec panis mihi eſſet, nec pecuniæ quibus compararem, ſic transformatus ſum, ut non agnoſcas eundem. Quare ne quid iſtorum accidat, mitte ut conſueuiſti quàm celerrimè, quorum indiget uſus.

Pecuniæ obediunt omnia, prouer.

XXVIII.

Ne credas, me quicquam contra rempublicam non modò non facturum, ſed ne dicturum quidem. hoc & per me intelligo, & lego apud philoſophos, præſtantes fide & ſcientia. Nihil enim

γὰρ οὐδὲν ἀγαπητότερον ἀνδρὶ πολιτικῷ ὀφεί-λειν εἶναι τῆς πολιτείας. καὶ τοῦτο μὲν φυσικόν. καὶ διὰ τί ποιητέον οὕτως αὖ λέγοιμι, εἰ μή τις σε, ὅστις ταῦτα καλῶς εἰδὼς γράφοιμι. καὶ διὰ τοῦτο τὸ σὸν ἁμάρτημα μεῖζον, καὶ ἔγκλημα, ὅταν σώφρων καὶ ἐπιστήμων πρὸς κακὸν ἐπιτρέπεις με. μεγάλη μὲν οὖν ἐστὶν ἡ σὴ ζημία. καὶ ὅπως εἰς τὴν πατρίδα [illegible] χαλεπωτέρα, ἢ εἰς τοὺς γονεῖς νομίζεται. Τοῦτο αἰσθάνεται ὁ σὸς ἀριστοτέλης, καὶ βούλεται, ὃς τὴν πόλιν σου, εἰ καὶ ἀγαπητοτάτῳ, προστιθησόμενον, κατακρίνει. ἄπιθι τοίνυν, καὶ μὴ ἔτι περὶ τούτου πραγματεύῃς χαλεπῶς. εἰ δὲ μὴ λόγῳ βουληθείης, σοῦ τάχιστα κατηγορήσω, καὶ ὡς τῷ τῆς πατρίδος προδότῃ διὰ παντὸς ἐχθρὸς ἔσομαι. ἔρρωσο.

κθ

Μὴ θαυμάζειν μὲν θέλε, εἴ σε πάνυ σφόδρα μεμίσηκα. τοῦτο γὰρ λογικόν, τοὺς ἀνομοίοις τοῖς ἤθεσιν, πρὸς ἀλλήλους ἐχθραίνειν. συνὼς σαφῶς τοῦτο, ἀεὶ σὲ ἐχθρὸν ἕξω, ἕως οὗ σὺ τὴν πατρίδα βλάπτειν ἐπιζητήσεις. πῶς γὰρ δύναται μεταξὺ σοῦ καὶ ἐμοῦ φιλία γίνεσθαι, ὅταν σὺ τὴν πόλιν ἀπολέσαι, ἐγὼ δὲ ταύτην σώζειν κατὰ πάσας δυνάμεις προθυμοῦμαι; ἐγὼ μὲν ἀγαθοῦ πολίτου δίκαιον ποιῶ, σὺ δὲ κακοῦ καὶ προδότου. γίνου πρῶτον

Deest φίλε, τῆς πατρίδος †, εἰ βούλῃ τῆς ἐμῆς φιλίας πειραθῆναι. πολλοὺς ἔχεις ἐχθρούς, καὶ μεγίστους μέν, οὕς

τινας

enim cēſetur politico uiro antiquius eſſe debere, & carius, ipſa Republica. *Et hoc quidē naturale eſt, & rationem cur ita ſit faciundum, redderem, niſi ad te, qui hæc optimè noſti, ſcriberem. Ob id igitur maior culpa eſt tua, & peccatum, qui ſobrius & ſciens ad malum horteris. Magna eſt tua iniquitas, & certè in patriam grauior quàm in parentes ipſos exiſtimatur impietas. Nónne id etiam tuus ſentit Ariſtoteles, qui ciuitatem uni quantumuis chariſſimo præponendam iudicat? Abi igitur, nec ulterius ſis mihi de hac re moleſtus. Quòd ſi deſiſtere nolueris, profectò te accuſabo, & tibi ut patriæ proditori ſemper ero inimicus, & infenſus.* Vale.

XXIX.

Ne mireris, ſi te impendiò odimus. hoc enim naturale eſt, ut qui moribus diſſimiles ſunt, ſe inuicem odio proſequantur. Hoc tibi perſuadeas, me non prius te inimicū habere deſiturum, quàm patriam lædere deſtiteris. Quo enim pacto inter me & te ulla amicitia conflari poterit, cum tu urbem perdere, ego ſeruare pro uirib. paratus ſim? fungor ego quidem boni ciuis officio: tu uerò & mali, & proditoris. fias primum amicus patriæ, ſi uis mea gaudere familiaritate. Multos habes inimicos, & eos quidem potentiſſimos, quos

τινὰς ἐν βραχεῖ συνελὼν δηλῶσαι σοι. ὅσοι γὰρ τὴν πόλιν εἰσὶ φιλοῦντες, σὲ πάντες μισοῦσι. καὶ πιστεύουσι τὸν κατὰ σοῦ ὄλεθρον καθημέραν μηχανᾶσθαι. οὐδαμῶς τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον καταφυγεῖν δυνηθείης ἄν, ὥσπερ οἶδα τὰς τῶν πλείστων γνώμας κατά σου διατεθειμένας, εἰ μὴ μεταμελόμενος, χρηστὸς πρὸς πατρίδα γενήσῃ. ἔρρωσο.

λ

Ἐγὼ πάντα μὲν κατὰ σοῦ πράττειν ἕτοιμός εἰμι, καὶ ἕως οὗ ἔσομαι πράξω. οὐδέποτε γὰρ ἐπιλαθέσθαι δυνήσομαι, ὅσων εἰς ἐμὲ κακῶν ἐδίγακας, οὐ μόνον δὲ ἐμὲ ἐν τῷ πλούτῳ ἔβλαψας, ἀλλὰ καὶ τῇ ζωῇ μου ἐπιβουλεύειν ἐπεχείρησας. ἀλλ' ἐσφάλης, καὶ οὐ γέ σοι κατὰ τὴν γνώμην ἀπέβη. μετὰ δόλου τοίνυν καὶ ἀπάτης ἀπ' ἐμοῦ καὶ σὺ πάντα προσδέχου, καὶ ἔλπισον μηδεμίαν μου ἐπιχείρησιν ἄνευ τελειότητος ἐσομένην. τοῦτο δὲ μηνύω σοι, ἵνα ἀδιαλείπτως ἡ προσδοκία τοῦ κακοῦ τέως πάντως ἀφοῦ κτου καλλάξασσε. ἐλπίζω μέ σοι ἐχθρὸν αἰώνιον ἔσεσθαι, καὶ ἔτι τὴν ἔχθραν μου λήξειν τῇ τελευτῇ. ἔρρωσο.

λα

Εὐκλεές μέν ἐστιν, ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνισάμενον ἀποθανεῖν. εὐκλεέστερον δὲ, μεμαχησμένον ὑπὲρ τῆς αὐτῆς νικᾶν. οὗτος γὰρ τοῦ ἔργου τέλους ἔτυχεν, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ὑπάρχων,

breui tibi aperiam. Te *enim omnes odio Vatinia no proſequuntur, qui patriæ amatores ſunt: & credo in te perniciem ſtructuros. nullo pacto periculum mortis effugies, quantum conijcio, & intelligo plurimorum ſententiam in te comparatam: niſi ipſe opinionem mutans, agas pœnitentiam, bonusq; in patriam eſſe cœperis. Vale.*

XXX.

Ego contra te paratus ſum facere omnia, & quàm diu fuero faciam. Nunquam *enim potero, quæ in me deſignaſti, malorum obliuiſci. non ſolum enim meis opibus nocuiſti, uerùmetiam uitæ meæ inſidias machinatus es: ſed fruſtratus, neq; ex uoto ceſsit.* A' *me igitur & tu dolo & inſidijs omnia expecta, & ſpera nullum conatum meum ſine effectu fore.* Hoc *tibi denuncio, fore ut te expectatio mali continua, nullo modo euitabilis, torqueat. Scias itaq; me immortalem futurum inimicum, neque inimicitias illas mortem ullam abolituram. Vale.*

XXXI.

Præclarum quidem eſt, pro patria pugnando cadere: uerùm longè præclarius, pro eadem dimicando uincere. hic etenim finem propoſiti eſt aſſecutus: ille uoluit quidem,

ὑπάρχων ἠθελήθη μὲν, ἀλλ' οὐκ ἔτυχεν. ὅμως δὲ μὴν ἄμφω εὔδοξοι. καὶ τοῦτο μέν τοι ἐπαινοῦσι ἔτι αὐτοὶ οἱ τύραννοι, ὥσπερ ὁ Φάλαρις πρὸς τὸν Δαμέριτον γράφων. ἀναγίνωσκε τὴν τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴν, εὑρήσεις ὅσον ἐγκωμιάζει τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ σὺν ἀριστείᾳ τεθνηκότας. μᾶλλον, ὡς προεῖπεν, ἐπαινέσειεν αὐτοὺς νικήσαντας, καὶ ἅμα σὺν νίκῃ ζῶντας. τὸ μὲν μεταβάλλειν τὸν ἴδιον βίον, καὶ ὥσπερ ἐν τῷ φανερῷ πράγματι, ῥᾷστον δὴ ἑκάστῳ· σώζειν δὲ, καὶ κατέχειν τὸν αὐτὸν εἰς τὴν τῆς πατρίδος ὠφέλειαν, οὐ μόνον οὐ ῥᾷστον, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχερέστατον. δύναιτο γὰρ οὐ πολλάκις ἡ πόλις χρῆσθαι τῇ τοῦ ζῶντος ἀνδρείου ἀρετῇ, τετελευτηκότος τε ἅπαξ μόνον. διόπερ μὴ ἐπίτρεπέ μοι πρὸς τὸ θνήσκειν τοῖς σοῖς καλοῖς λόγοις, ἐμοὶ δὲ ἥκιστα φιλικοῖς. προαιροῦμαι γὰρ καὶ ζῆν, καὶ τὸ ἐπ' ἐμοὶ νικῆσαι. Θάνατος μὲν γὰρ, ὡς λέγεται, κατάγεται εἰς ἄκρον τῶν φοβερῶν· ὃν μέν τοι λαβεῖν οὐκ ἂν αἰνοίμην, εἰ ὠφέλεια καὶ τῆς πατρίδος χρήσεις εἰσπράττοι. ὑπερβαλεῖν ἀεὶ μὲν ζητῶ, πεσεῖν δὲ μηδέποτε, ὅτι τοῦτο ἡγοῦμαι λίαν αἰσχρὸν, καὶ μὴ χρήσιμον. ἔρρωσο.

λβ

Πυνθάνομαί σε οὐ μετρίως κινεῖσθαι ἐπὶ τῇ τοῦ υἱοῦ σου τελευτῇ, ὅστις ἦν προσφιλέστατος πᾶσιν ἡμῖν, καὶ τοῦτο οὐκ ἄνευ αἰτίας. κόσμιος γὰρ ἐγένε-

το

ſed nec potuit. Vtrique tamen probandi, & hoc uel ipſi tyranni prædicant: quemadmodum Phalaris ad Dacritum ſcribens. lege ipſius epiſtolam, inuenies quantum probet in bello occumbentes: cum uictoria magis, ut par eſt, eoſdem laudaret, ſi poſt uictoriam uiuerent. Vitam proijcere in re etiam præclara, facilimum cuiq; : ſeruare autem, eamq; in uſum patriæ conſeruare, non modò non facile, imò difficillimum. poteſt enim patria ſæpiſſimè uti uirtute uiri fortis, ſi uiuat: ſed mortui, ſemel tantum. Quocirca ne me ad moriendũ horteris, tuis quidem ſpecioſis uerbis, mihi nequaquam gratis. Malo enim uiuere, & quantũ in me eſt uincere. Nam mors, ut aiunt, deducit ad extrema terribilium. quam tamen ſubire non recuſarẽ, ſi patriæ utilitas exigeret. Superare ſemper quæro, mori uerò minimè: propterea quòd hoc ualde turpe iudico, nedum utile. Vale.

Phalaridis epiſtolã ad libelli calcẽ adiecimus.

XXXII.

Audio te non mediocriter angi morte filij tui, qui nobis omnibus erat admodum dilectus: nec id quidem temerè. Ornatus enim erat om-

το πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ὅσιός τε καὶ ἅμα δίκαιος, καὶ τάγε πρὸς θεοὺς, καὶ τὰ πρὸς γονεῖς καὶ φίλους. μάλιστα δὲ ἐργαζόμενος ἐτύγχανε πάντα εἰς τὴν πατρίδα. μεγάλη μὲν ἐλπὶς εἰς ὕστερον τῆς πολιτείας ἔχετο παρὰ πᾶσι πολίταις. διόπερ οὐ θαυμαστόν σε πάνυ σφόδρα ἀλγεῖν, καὶ χαλεπῶς φέρειν τὸ συμβεβηκὸς, ὅταν ἡμεῖς πάντες συναλγήσαιμέν σοι, καὶ συνηχθέσθημεν. ἀλλὰ μέχρι τοῦ νῦν ἅλις ἐποιήσας τῇ φύσει. πολὺ γὰρ τῶν πενθῶν καὶ ὀδυρμῶν ἔδωκας. παυστέον ἤδη καί σοι, μάλιστα σοφῷ. καὶ γάρ τοι σε προσμένειν τὸ φάρμακον, καὶ τὴν τοῦ χρόνου βοήθειαν, εἰωθότος πάντα πεπαίνειν, λίαν αἴσχιστόν σοι. καὶ δὴ εἰ πάρεστί τις τοῖς τεθνηκόσι αἴσθησις, ταῦτά σε ποιεῖν ὁ σὸς υἱὸς οὐ βούλεται. τοῦτό σε παραμυθείσθω, ὅτι κοινὸς θάνατος, καὶ ἀποθανεῖν πᾶσιν ἀναγκαῖον. μήτε γὰρ δάκρυσι, μήτε λύπαις μεταβάλλονται αἱ δυσαρέστηται εἱμαρμέναι. ἀλλά σε λίαν κινεῖν μέλλει ἐκεῖνο ἀναγραφθὲν ἐπιτάφιον, ἐν τῷ τῆς ἁγίας μαρίας τῆς καρμηλίνης ναῷ, ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ σίμωνος τοῦ ἀπὸ τῶν τρεσμάλλων. Εἰδ᾽ αὖ λύοιτο τοῖς δάκρυσι πάλιν ἡ ζωὴ σοῦ νοσῆται, φίλε σίμων, τῶν δακρύων πάντα πεπληρωμένα εἴη.

ἀλλ᾽ ὅτι μὴ δύνανται ὅμως εἱμαρμέναι κινεῖσθαι, φέρειν χρὴ, ὅσα συμβαίνειν βλέπομεν.

καὶ

nibus uirtutibus. Pius erat erga deos, ſanctus & æquus in parentes, amicosq́;, & patriæ præcipuè præſtabat officia. Mira in eo ſpes ab uniuerſis ciuibus locabatur. Quare non mirum, te dolenter eius caſum ferre, quo nos omnes & moueamur, & triſtemur. Sed hactenus ſatis naturæ factum, ſatisq́; luctus & fletus: iam deſiſtendum tandem, potiſsimumq́; tibi, qui ſapiens perhibearis. Expectare enim temporis lenimen, quod omnia lenit, certè turpiſsimum eſt. Etſi quiſpiam eſt in mortuis ſenſus, hæc te filius tuus facere non uult. Mors omnibus communis, & omnino moriendum eſt: nec enim lachrymis & mœroribus mutantur fata inexorabilia. Debet te præterea non parum mouere Epitaphium, quod in templo B. Mariæ Carmelitanæ ſcriptum eſt, in ſepulchro Simonis Troamalæ:

Si poſſet lachrymis iterum tua uita reuerti,
Care Simon, lachrymis omnia plena forent.
Sed quia non poſſunt crudelia fata moueri,
Ipſe feras, quæ nulla arte cauere potes.

καὶ δεῖ ἡμᾶς θνητοὺς ὄντας καὶ χαίρειν, καὶ λυπεῖσθαι. πρὸς τούτοις δὲ, καὶ ὑποκειμένους τοῖς πᾶσιν ἐναντίοις τῆς τύχης, πάντα διαπόσης. πάντων, ὡς λέγουσι, κοινὸν ἐστὶν ἡ τύχη. κοινῇ τε ὀρθῶς διαθέσθαι καὶ διοικῆσαι, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ ἐν ἀβεβαίοις βέβαιόν τι ἀπαιτεῖν, καὶ μετὰ λόγου θέλειν μαίνεσθαι. ἅπερ πάντα εἰ μὲν σὺ νομίσῃς, μεταθήσεις διὰ τάχους τὴν πᾶσαν λύπην, καὶ μὴ ἐάσῃς τὴν σὴν καρδίαν δάκνεσθαι ταῖς φροντίσι ματαίαις. καὶ μάλιστα μὲν, ὅταν ἄλλως γίνεσθαι τοῦ ἀδυνάτου ᾖ. ἔῤῥωσο.

λγ

Οὐκ ἐπαινῶ τὴν ὑμετέραν βουλὴν, καὶ γνώμην. οὔτε γάρ ἐστιν ἐπαινετέον, ὅπερ ἄρτι πεποιήκατε. πᾶς μὲν πόλεμος ῥᾳδίως ἄρχεται, ἀῤῥώστως δὲ λήγεται. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ τοῦ νικηθέντος ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ νικήσαντος. καὶ μέντοι τὴν τοῦ πολέμου δυσκολίαν ὁρᾶν καὶ συνιέναι ἕκαστος, καὶ σὺ μὲν πάνυ σώφρων δύναται ἐνθυμεῖσθαι μὲν πρῶτον, καὶ οὐκ ὀλίγως, τὴν τῆς ὑμετέρας πόλεως τύχην. λέγετέ μοι, οἵ τινές εἰσιν οἱ νυνὶ τὰ ὑμέτερα στρατεύματα στρατηγοῦ διέποντες, στρατηλάται τε καὶ στρατιῶται; ἆρα οὐχί εἰσιν οἱ μηδέποτε εἰωθότες ὅπλα φέρειν; χαλεπῶς μὲν γὰρ τοὺς πόνους οἴσουσι, καὶ τέχνας ἥκιστα στρατιωτικοὺς, † ὅσοι πάντες εἰώθασιν ἐν

ἴσως ἀθλ.

σκιᾷ

Et neceſſe eſt,cum mortales exiſtamus,& mœrere & gaudere. Subiecti enim ſumus omnibus telis fortunæ, quæ omnia gubernat, & omniũ rerum (ut aiunt) domina eſt. Quærere uerò eam diſponere & moderari rectè, nihil aliud eſt, ut ego exiſtimo, niſi in rebus inſtabilibus ſtabile aliquid petere, & uelle omnino cum ratione inſanire. Quæ omnia ſi ipſe conſideraueris, exues quàm celerrimè dolorem omnem, nec permittes cor tuum inanibus curis torqueri, cum aliter fieri, maximè nunc, ſit impoßibile. Vale.

Terentiana paræmia, ſcen. 1. act. 1. Eunuch. Cũ ratione inſanire.

XXXIII.

Conſilium ueſtrum nec laudo, nec probo ſententiam. Neq; enim laudandũ eſt, quod nuper feciſtis. Omne ſiquidem bellum facillimè ſumitur, cæterùm ægerrimè ſopitur. Et non penes uictum eſt, ſed uictorẽ potius. Poteſt quiſq;, uel etiam ſtupidiſsimus, huius belli difficultatẽ proſpicere, & intelligere. Conſideranda eſt, nec parum quidem, ciuitatis ueſtræ fortuna. Dicite mihi, quis'nam ueſtrûm imperator exercitum ducet? qui tribuni? qui milites? nónne hi quidem, qui nunquam arma tulerunt antea? Grauiter, & nequaquam fortaſſe tolerabunt labores militares, qui in um-

σκιᾷ διατρίβειν, καὶ ζῆν ἐν ταῖς τρυφαῖς τῆς πόλε-
ως. πρὸς τούτοις δὲ, ποῖ ὑμῖν τὰ χρήματα, καὶ ποῖ σύμ-
μαχοι; δεῖ δὲ πάντως χρημάτων, καὶ ἄνευ τού-
Olynth. α. των οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων, ὥς φησιν ὁ
Δημοσθένης, ῥήτωρ ὁ σοφώτατος. διόπερ εἰ βού-
λεσθε ἐμοὶ τὸν νοῦν προσέχειν, καὶ προθύμως ἀκούειν
τοῦ βουλομένου ὑμῖν τό, τι καλὸν καὶ τἀγαθὸν
συμβουλεύειν, διὰ ταχέων τὴν εἰρήνην ζητεῖτε,
καὶ τὰς συνθήκας ποιεῖτε. οὐδὲν γὰρ τούτου πράγ-
ματος χρησιμώτερον ἐκτελεῖν δυνηθήσεσθε. ὅ-
μως δὲ πράττετε, ὡς ὑμῖν δοκεῖ. ἔρρωσθε.

λδ

Ἀεὶ μὲν ἤκουσα πάντα φοβεῖσθαι, καὶ μηδέ-
ποτε τολμᾶν, καὶ μάλιστα μὲν ὅπου δικαίως τολ
μητέον, εἰ τότε τις αὖ πόλις ἀπολώλεκε πολλά,
καὶ τῇ ἀμαθίᾳ τῆς ἑαυτῆς καὶ ῥαθυμίᾳ αὖ τις
θείη, οὐκ ἀλόγως τεθεικέναι δόξει τὸ μὲν διὰ παν
τὸς εἴκειν, τὴν παρρησίαν τοῖς νικηταῖς. δέος δὲ
μέγιστον τοῖς νικηθεῖσιν αὐξάνει. καὶ γάρ τοι πο-
λέμιοι, οὕστινας δὴ ἡμεῖς δυσπολεμήτους οἰόμε-
θα, πρῶτον μὲν οὐ τοιοῦτοι ἐνομίζοντο, οὐδ'
ἀληθῶς ἦσαν, ἀλλὰ συνήθεια, καὶ ἡ τοῦ μά-
χεσθαι πολλάκις ἐμπειρία, πρὸς τοῦτο ἐξήγα-
γεν αὐτοὺς, ὡς μικρὸν καὶ ἐκείνοις ἀνικήτους
νομίζεσθαι. τί δ' αὖ κωλύει καὶ ὑμᾶς τοιαῦ-
τα πράττειν; οὐ μὲν οὖν ἀθυμητέον τοῖς παροῦσι
πράγμασι,

bra uerſari conſueuerunt, & in urbanis uiuere delicijs. Præterea ubi nobis pecuniæ? ubi ſocij? Omnino pecunijs opus eſt, ſine quibus nihil, quod deceat, geritur, teſte Demoſthene, oratore ſapientiſsimo. Quare ſi uultis mihi acquieſcere, & eum audire qui uobis uult tum utile, tum honeſtum conſulere, pacem captate, fœdus aucupamini: nihil enim poteritis honeſtius, nihil utilius perficere. Facite tamen, ut lubet uobis. Valete.

XXXIIII.

Semper quidem audiui omnia timere, neque unquam audere, ubi maximè audendum. Si tunc ciuitas quæpiam detrimentum capiat, negligentiæ & ignauiæ ſi quiſpiam imputet, non perperam fecerit. Semper cedere, animos facit uincentibus, uictis uerò pauorem auget. Etenim & hoſtes, quos nos nunc & inexpugnabiles putamus, primò tales non habebantur, nec erant: ſed uſus ipſe crebrò pugnandi, & experientia eò illos euexit, ut ferme inuictos credamus. Quid autem uetat & nos eadem tentare? Non eſt igitur deſpondendum in præſentia,

neq;

πράγμασι, οὐδὲ τάχιστα χρὴ οὕτως ἐκλείπειν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς τύχης πειρᾶσθαι. ὅσῳ μὲν γὰρ πλείονα κατὰ τὴν ἀξίαν πεποιήκαμεν ἡμεῖς, τοσούτῳ τοῖς πολεμίοις ἡγοῦμαι τὴν προθυμίαν ἀπεῖναι. χρήματα πανταχόθεν ἕξομεν, καὶ τὸ τῶν συμμάχων πλῆθος ἱκανόν, ὅτι σχεδὸν πάντες μισοῦσι τὴν τῶν ἡμετέρων πολεμίων δύναμιν, καὶ ἀρχήν. δεδίασι γάρ, ὅταν ἡμᾶς ὑπερβάλωσι, τί δ' ἂν εἴη αὐτοῖς ἐμποδών, μὴ λοιπὴν πᾶσαν δουλαγωγεῖν ἰταλίαν: ἕκαστος ἑαυτῷ δέδιε, εἴπερ ὁρᾷ τοῖς ἄλλοις συμβαίνειν, ὅπερ ἑαυτῷ συμβῆναι δύναιτο. εἰρήνη μέν, ὡς παραινεῖς, καλή, οὐ μὴν ἀεί, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὐτῇ τῇ νίκῃ γίγνεται, οὐχὶ συνθήκῃ. ἐγὼ δὲ μηδέποτε πέπεισμαι ἐκείνην ἀσφαλῆ εἰρήνην, ὅπου μέρος θάτερον ὅπλα κατέχει, καὶ προσμένει τὸν τοῦ λυμαίνεσθαι καιρόν. πολεμήσομεν τοίνυν, καὶ τότε τοῦ πρὸς ἀντιπάλους παυσόμεθα, ὅταν αὐτοὺς πάντως νενικήκαμεν. ἔχεις τὴν τῆς ἡμετέρας πάσης πόλεως γνώμην, στρατηγῶν τε καὶ τῶν στρατιωτῶν. ὧν ἡμᾶς δεῖσθαι φῄς, ἴσθω σὺ πορεῖν. ἔρρωσο.

λε

Σφόδρα μὲν ἀτοπώτατον εἶναι μοι δοκεῖ, τοὺς ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς ὁμοίως ἔχεσθαι, καὶ μηδεμίαν ἐν τούτοις γίνεσθαι διαφοράν. τοῦτο μὲν ἐστὶ πάντας ἐπιτρίβειν, καὶ παρακαλεῖν

πρὸς

neq; protinus ita deficiendum, fortuna quoque experienda. Ac quãto plura fortiter ferremus, tanto magis confido animos hoſtium dilapſuros eſſe. Vndiquaq; pecunia, & ſociorum præſidiũ ſuppetet abũdè: neque enim quiſquam fermè eſt, qui non fataliter oderit hoſtium noſtrorum incremẽtum & potẽtiam. Sciuntq; ubi nos ſuperauerint, nihil reſtare quo minus totam reliquam Italiam in ſeruitutem redigant. Quiſque ſibi metuit, ſicubi quæ alijs, conſiderat ſibi quoque poſſe eueni re. Pax, ut mones, bona quidem, non ſemper tamen, ſed ſolum cùm ipſa paratur uictoria, & nõ pactione. Neq; unquam patiar mihi perſuaderi, pacem illam fore firmam, ubi pars altera arma retinet, nocendiq; occaſionem uenatur. Pugnabimus igitur, & tunc à bello feriabimur, cum uictores euaſerimus. Habes ſententiam ciuitatis. Scias etiam nos ducibus & militibus abundare, neq; egere, ut tu cenſes. Vale.

XXXV.

Abſurdiſſimum ſanè mihi uidetur, promiſcuè bonos & malos fieri, nec ullum his diſcrimen haberi. hoc eſt certè, omnes inuitare, hortariq; ad

πρὸς τὸ κακῶς πράττειν. καὶ γάρ τίς ἂν ἐπιζητήσει καλὰς πράξεις, ὅταν τὸ αὐτὸ ἐστὶν ἀμφότερον ἀστήρ, ἢ θάτερον λύειν; ἀληθῶς δυνάμεθα τοῦτο κακόηθες προσαγορεύειν. καὶ τίς ἂν περὶ τούτου ἀμφισβητῇ; διό μοι βραχὺ ἀρέσκει, ὦ χρόνοι, ὦ τρόποι. τοιαῦτα μέν τοι καὶ ποτὲ ἐβόησεν ὁ Μάρκος Κικέρων, καὶ τάχα οὐκ ἦσαν χρόνοι οὕτω πονηροί, ὥσπερ νυνί. ἀλλ' ὅταν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἐξαθέρ τὰ ἁμαρτήματα, μηδεμίαν ποιοῦσι φροντίδα, θεὸς αὐτὸς φροντίσει τι καὶ προνοήσει, καὶ μηδ' οὐχ τρόπον οἴσει τῆς πλημμελείας, καὶ μηδέποτε δώσει τὴν ἀκολασίαν, τοῖς τε καὶ τοῖς ἀκολαστήμασιν. εἴωθε γὰρ ἢ πολέμῳ, κολάζειν, ἢ λοιμῷ, ἢ τε λιμῷ τοὺς πλημμελοῦντας διαφθείρειν. δέδια, καὶ πάνυ μὲν, ἵνα μὴ τοῦτο συμβαίνει. φαίνεται γὰρ πολλά, καὶ οὐκ οἶδα ἄρα σημεῖα, ἢ τεκμήρια, ἢ μᾶλλον τέρατα λέγειν χρή. ἑωράκαμεν, καὶ οὐ πάλαι, ἐκλείπειν τὸν ἥλιον, ὕδωρ αἷμα ἐπιόσαμεν, τὴν γῆς κίνησιν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, νῦν δὲ λεγομένῳ Κωνσταντινουπόλει, πεποιημένην. τὸ δὲ ἐπιγενόμενον, ἤδη φράζετε, καὶ ἔτι φοβεῖσθε. ἔρρωσθε.

λζ

Γρβιττὴρ μὲν ἡγοῦμαι, διηγεῖσθαί σοι τὰς τοῦ τρεβωνίου ἀρετὰς, παντὶ δὴ αὖ ξένῳ γνωστὰς, μάλιστά μοι καί σοι, ἐν τῷ κατὰ τοῦ φιλίππου πολέμῳ. ἅτινα δὲ τότε πεποίηκεν, οὐκ ἀγνοεῖς,

ad malum. Etenim quis bonas unquam uirtutes amplecteretur, cum idem ſit, utrumq; uel alterutrum exercere? Poſſumus non perperam hunc morem peſtilentem incuſare. Et quis'nam de hoc dubitauerit? Itaq; mihi exclamare libet, ô tempora, ô mores. ita enim quondam M. Cicero exclamauit: nec fortaſſe adeò mala, ut nunc, tunc erãt tempora. Verùm ſi homines nullam peccatorum huiuſcemodi auertendorum curam adhibebunt, eam Deus ipſe obſeruabit & animaduertet, nulloq; pacto feret crimina iſta, neque impunitatem talibus tantisq; ſceleribus. Conſueuit enim ſontes uel bello plectere, uel fame, uel peſtilentia corrigere. Ne idem impræſentiarum accidat, uerendum: & ualde quidem. tot namque apparent, neſcio an ſigna an monſtra, an prodigia potius oporteat dicere. Vidimus non ita pridem deficere ſolem, ſanguinem pluere: audiuimus Conſtantinopoli terræmotum fuiſſe. Quid futurum ſit, coniectate, uel timete potius. Valete.

XXXVI.

Superuacaneum, opinor, tibi Trebenij uirtutes prædicare, ubiq; & unicuiq; notas, mihi præcipuè, & tibi, in eo maxime bello quod contra Philippum gerebatur. quæ'nam tunc fecerit, non

ignoras:

ἀγνοεῖς. καὶ οὐ θαυμαστόν. ἔχει γὰρ ὑψηλὴν εὐφυΐαν, ὀξεῖάν τε, καὶ ἑτοίμην, βουλὴν δὲ ὑγιεινήν. οἵας ἔτι, πρὸς πάσας πράξεις πραξομένας αὐτὸ ἄοκνον. ἡδὺς αὐτοῦ λόγος, καθαρὸς, καὶ χωρὶς ἀπάτης πιθανός. τρόποι ἅμα παιδευτοὶ, καὶ ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, πᾶς ἀστεῖος καὶ πολιτικός ἐστι. ταῦτα μὲν ἅπαντα τὴν παρά σοι περὶ τούτου σύστασιν καὶ δήλωσιν αἰτήσειαν ἂν μακροτέραν ἐπιστολὴν, εἴ σοι ἄγνωστα. ἀλλ' ἐγὼ ὡς ἀληθεύοιμι, σοὶ μηδ' ἂν γράψαιμι, ὅταν οὐδὲν ἧττον σοὶ ἀγαπητὸν ἢ ἐμοὶ τὸν Τρεβώνιον οἶμαι. ἀλλ' αὐτὸς πρὸς σὲ αὐτὸν τῶν ἐμῶν γραμμάτων ἐλθεῖν παρῃτήσατο. ποιήσον τοίνυν, ὅπερ καὶ σὺ χαρίεις ἐμοῦ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ποιήσειας ἂν ἑκουσίως. γνώσεις γὰρ τοῦ Τρεβωνίου τὰς ἐμοὶ τοῦ δεῖσθαι σοῦ πάσας ἀποτέμνει εὐλόγους αἰτίας. τί δ' ἂν βούλοιτε, παρ' αὐτοῦ συνεῖναι δυνήσομεν. Διαλάμβανε ὅμως αὐτὸν οὕτως, ὅπως αἰσθάνοιτο τὴν ἐμὴν φιλίαν ἔτι προσθεῖναι τὶ πρὸς τοῦτο, ὅπερ σὺ πράξειν εἴης διὰ σαυτόν. ἔῤῥωσο.

λη

Γραῶδες μὲν ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἀμέτρως καὶ ἀδιαλείπτως κλαίειν. καὶ ἅμα ἄφρονος ἀνδρὸς, φείσασθαι ὅπερ ἐκφεύγειν οὐδαμῶς δυνατόν. θάνατος μὲν γὰρ, ὥσπερ πάντες διισχυρίζουσι φιλοσοφοῦντες, οὐδὲν

ignoras: nec mirum. Habet enim excellens ingenium, & promptum, ſanumq; conſilium. Præterea noſti, ipſum ad omnes actiones obeundas impigrum. Suauis eius ſermo, ſyncerus, & abſq; omni fuco, ad perſuadendum uehemens: mores eruditi, atque (ut paucis complectar) totus urbanus, ciuiliſq;. Hæc omnia apud te commendationem planè exigerent longiorem, & prolixiorem epiſtolam, ſi eſſent obſcura. Verùm ego, ut uera fatear, ne ſcripſiſſem quidem, propterea quòd non minus carum tibi Trebonium, quàm mihi arbitror. Sed ipſe ſine meis literis ad te commeare noluit. Fac igitur pro ipſo, quod ſponte tua abſq; me faceres. etenim cognitio ipſius Trebonij, debet mihi omnes rogandi tui cauſas meritò amputare. Quid'nam uelit, poteris ab ipſo diſcere. Ita tamen eum tracta, ut intelligat, amicitiam meam aliquid etiam ad illud addidiſſe, quod per te eras pro Trebonio facturus. Vale.

XXXVII.

Anile quidem, ut arbitror, eſt, uitæ finem cõtinuè & immoderatè deflere: inſipientiſq;, illud timere, quod poßis nullo modo uitare. Mors enim, ſicut omnes philoſophi affirmant, nihil

δὲ ἐστιν ἄλλο, εἰ μὴ τὸ τέλος πάντων ἐνθάδε δεινῶν. τοῦτο φανερῶς ἐφώνησε ποιητὴς περιγράψας ἐν ἔπεσιν· ἀκλειῶς ὤλετο ἄλλων, θάνατος μὲν ἐστὶ τέλος τινὸς τῆς συντόνου ἔρωτος, ταῖς μάλιστα ψυχαῖς ἐξέχουσι, ἄλλοις δὲ † πολλοῦ πᾶσα ἑαυτῶν φροντίς. γινόμεθα γάρ, κατὰ τὸν ἐν τοῖς τουσκουλανοῖς ζητήμασι κικέρωνα, διὰ τὴν αὐτὴν τελευτὴν ἀθάνατοι. καὶ τοῦτο μὲν πολλοῖς καὶ ἀναγκαιοτάτοις λόγοις ἀποδεικνύειν ἐπιχειρεῖ. ἀναγίνωσκε τὴν αὐτοῦ περὶ τούτου βίβλον, ἀμφότερος ἐμέ σοι γράφειν ἀληθές. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ κικέρων ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ, ἢ καταφρονητέον πάντως θάνατον. καὶ περὶ τούτου πολλὰ τῶν σοφῶν βιβλία, τὸ ἀποθανεῖν μόνοις ἐκείνοις ἄθλιον, οἷς σὺν τοῦ βίου πάντα ἀποσβέννυται, οὐδὲ ἐκείνοις ἔπαινος ὁ θάνατος. ἐγὼ μὲν οὖν μετὰ λυσίου τετελευτηκότας ἐκείνους μακαρίζω, οἵτινες ἐπειδὴ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον ὅμως μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν κατέλιπον. οὕτωσὶ καὶ ὑφ' ἡμῶν ποιητέον, εἰ ἄρα βουλοίμεθα ἀγαθοὶ δοκιμάζεσθαι καὶ εἶναι. ἔρρωσο.

Deſunt hic, λείπει ὧν ἐν τῷ παλαιῷ.

ΤΕΛΟΣ.

hil aliud niſi finis omnium quæ hic patimur malorum. hæc aptiſsimè Petrarcha noſter Tuſca lingua, eleganterq́; decantat: Mors abſtruſiſsimi & teterrimi carceris finis eſt, ſolum' animo præſtantibus: alijs uerò dolor, quorum in cœno cura ſita eſt, & mens. Euadimus enim per ipſam mortem immortales. & ualidiſsimis rationibus Cicero in Tuſculanis Quæſtionibus idem oſtendit. Lege ipſius de hoc librum primum, inuenies me tibi uera ſcribere. Nihil aliud enim primo agit, quàm mortem contemnendam eſſe. & de hoc ſunt complura ſapientum uirorum uolumina: Mortem ſolis illis miſeram, quibus omnia cum uita extinguuntur: non his, quorum laus emori non poteſt. Ego itaq; unà cum Lyſia eos mortuos fœlices exiſtimo, qui cum mortalia corpora ſortiti eſſent, memoriam tamen per uirtutem immortalem reliquerunt. Sic igitur nobis faciendum eſt, ſi uolumus boni haberi, & eſſe. Vale.

FINIS.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ τύποι.

Τῶν ἐπιστολικῶν τύπων, ἡρακλείδη, ἐχόντων τὴν θεωρίαν, συνεστάναι μὲν ἀπὸ πλειόνων εἰδῶν, ἀναλαμβάνεσθαι δὲ ἀπὸ τῶν ἀεὶ πρὸς τὸ παρὸν ἁρμοζόντων, καὶ καθηκόντων μὲν ὡς τεχνικώτατα γράφεσθαι, γραφομένων δὲ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν τὰς τοιαύτας τοῖς ἐπὶ πραγμάτων τεταγμένοις ὑπουργίας ἀναδεχομένων, θεωρῶν σε φιλοτίμως ἔχοντα πρὸς φιλομαθίαν, ἐπραγματευσάμην δή τινων σύστασιν ἰδεῶν, καὶ πόσας καὶ ἃς ἔχουσι διαφοράς· καὶ καθ᾽ ἓν παράδειγμα τῆς ἑκάστου γένους τάξεως ὑποδέδειχα, προεκθέμενος μερικῶς τὸν περὶ ἑκάστου λόγον. ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων καί σοι τοῦτο κεχαρισμένον ὑπάρχειν, ἅτε τῶν ἄλλων περιουσιώτερον εἰδείης, τὸ λαμπρὸν τοῦ βίου τιθέμενος οὐκ ἐν τοῖς χρήμασιν, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις· ἅμα δὲ καὶ πέρα νομίζων τοῦ προσήκοντος ἐπαίνου μεθέξειν. Γένη μὲν οὖν ἐστιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, οἷς ἐντετυχήκαμεν, ἓν καὶ εἴκοσι. τάχα δ᾽ ἂν ἐνέγκοι πολλαπλάσια τούτων ὁ χρόνος. ἡ φύσις γὰρ εὑρετὴς καὶ τεχνῶν καὶ θεωρημάτων οὗτος. ἄλλος δὲ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς οὐδεὶς ἐπὶ καιρὸς εἰς ἐπιστολικὸν τρόπον ἀνήκων τύπος. ἐ-

πονομάζε-

ὀνομάζεται δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἰδέας, οὕτως· φιλικός, συστατικός, μεμπτικός, ὀνειδιστικός, παραμυθητικός, ἐπιτιμητικός, νουθετητικός, ἀπειλητικός, ψεκτικός, ἐπαινετικός, συμβουλευτικός, ἀξιωματικός, ἐρωτηματικός, ἀποφαντικός, ἀλληγορικός, αἰτιολογικός, κατηγορικός, ἀπολογητικός, συγχαριστικός, εἰρωνικός, ἀπευχαριστικός.

Ὁ μὲν οὖν φιλικός ἐστιν, ὁ δοκῶν ὑπὸ φίλου γράφεσθαι πρὸς φίλον. Γράφουσι δὲ οὐχ οἱ πάντες φίλοι. πολλάκις γὰρ οἱ ἐν ὑπεροχαῖς κείμενοι πρὸς ὑποδεεστέρους ὑπό τινων ἀξιοῦνται φιλικὰ γράψαι, καὶ πρὸς ἄλλους ἴσως στρατηγοὺς. διοικητάς ἐστιν ὅτε καὶ πρὸς γράφουσι τοὺς ἀγνοοῦντας. οὐ γὰρ διὰ τὸ συγκεράσθαι, καὶ μὴ ἔχειν αἵρεσιν, τοῦτο πράττουσιν. ἀλλ' οὐδένα νομίζοντες ἀντερεῖν αὐτοῖς φιλικὰ γράφουσιν. ὅ,τε τύπος τῆς ἐπιστολῆς καλεῖται φιλικός, ὡς πρὸς φίλον γραφόμενος. ἔστι δὲ οὕτως· Εἰ καὶ πολὺ σου διάστημα τυγχάνω κεχωρισμένος, τῷ σώματι μόνον τοῦτο πάσχω. σοῦ γὰρ οὐδέποτε δυνατὸν ἐπιλαθέσθαι, οὐδὲ τῆς γεγονυίας ἡμῖν ἐκ παίδων ἀνεγκλήτου συνανατροφῆς. εἰδὼς δὲ ἐμαυτὸν τὰ πρὸς σὲ γνησίως διακείμενον, καὶ πάντοτε τὸ σοὶ συμφέρον ἀπροφασίστως ὑπηρετήσαντα, τὴν αὐτὴν ὑπείληφα καὶ σὲ περὶ ἐμοῦ ἔχοντα γνώμην, κατὰ μηδὲν ἀντερεῖν πρὸς μέ. καλῶς οὖν ποιήσεις, πυκνότερον ἐπισκοπῶν τοὺς ἐν οἴκῳ, μή τινος ἔχουσι χρείαν. καὶ συμπαριστάμενος ἐν οἷς ἂν δέωνται, καὶ γράφων ἡμῖν περὶ ὧν αἱρῇ.

καὶ δεῖ ἡμᾶς θνητοὺς ὄντας καὶ χαίρειν, καὶ λυπεῖσθαι. πρὸς τούτοις δὲ, καὶ ὑπομεμονῶς τοῖς πᾶσιν ἀκουσίοις τῆς τύχης, πάντα διεπήσης. πάντων, ὡς λέγουσι, κυρία ἐστὶν ἡ τύχη. κὰν ζητῇς ὀρθῶς διατίθεσθαι καὶ διοικῆσαι, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ ἐν ἀβεβαίοις βέβαιόν τι ἀπαιτεῖν, καὶ μετὰ λόγου θέλειν μαίνεσθαι. ἅπερ πάντα εἰ μὲν σὺ νομίσῃς, μεταθήσεις διὰ τάχους τὴν σὴν πᾶσαν λύπην, καὶ μὴ ἐάσῃς τὴν σὴν καρδίαν δάκνεσθαι ταῖς φροντίσι ματαίαις. καὶ μάλιστα μὲν, ὅταν ἄλλως γίνεσθαι νῦν ἀδύνατον ᾖ. ἔρρωσο.

λγ

Οὐκ ἐπαινῶ τὴν ὑμετέραν βουλὴν, καὶ γνώμην. ὅτε γὰρ ἐστὶν ἐπαινετέον, ὅπερ ἄρτι πεποιήκατε. πᾶς μὲν πόλεμος ῥᾳστως ἄρχεται, ἀῤῥωστοτάτως δὲ λήγεται. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ τοῦ νικηθέντος ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ νικήσαντος. καὶ μέντοι τὴν τοῦ πολέμου δυσκολίαν ὁρᾶν καὶ συννῆναι ἕκαστος, καὶ οὐ μὲν πάνυ σώφρων δύναται. ἐνθυμεῖσθε μὲν πρῶτον, καὶ οὐκ ὀλίγως, τὴν τῆς ὑμετέρας πόλεως τύχην. λέγετέ μοι, οἵ τινες εἰσὶν οἱ νυνὶ τὰ ὑμέτερα στρατεύματα στρατηγοὶ διέποντες, στρατηλάταί τε καὶ στρατιῶται; ἢ ἄρα οὐχὶ εἰσὶν οἱ μηδέποτε εἰωθότες ὅπλα φέρειν; χαλεπῶς μὲν γὰρ τοὺς πόνους οἴσουσι, καὶ τέχνας
ἴσ. ἀλλ. ἥκιστα στρατιωτικούς, † ὅσοι πάντες εἰώθασιν ἐν σκιᾷ

Et neceſſe eſt,cum mortales exiſtamus,& mœrere & gaudere. Subiecti enim ſumus omnibus telis fortunæ, quæ omnia gubernat, & omniũ rerum (ut aiunt) domina eſt. Quærere uerò eam diſponere & moderari rectè, nihil aliud eſt, ut ego exiſtimo, niſi in rebus inſtabilibus ſtabile aliquid petere, & uelle omnino cum ratione inſanire. Quæ omnia ſi ipſe conſideraueris, exues quàm celerrimè dolorem omnem, nec permittes cor tuum inanibus curis torqueri, cum aliter fieri, maximè nunc, ſit impoßibile. Vale.

Terentiana parœmia, ſcen. 1. act. 1 Eunuch. Cũ ratione inſanire.

XXXIII.

Conſilium ueſtrum nec laudo, nec probo ſententiam. Neq; enim laudandũ eſt, quod nuper fecistis. Omne ſiquidem bellum facillimè ſumitur, cæterùm ægerrimè ſopitur. Et non penes uictum eſt, ſed uictorẽ potius. Poteſt quiſq;, uel etiam ſtupidißimus, huius belli difficultatẽ proſpicere, & intelligere. Conſideranda eſt, nec parum quidem, ciuitatis ueſtræ fortuna. Dicite mihi, quis'nam ueſtrûm imperator exercitum ducet? qui tribuni? qui milites? nónne hi quidem, qui nunquam arma tulerunt antea? Grauiter, & nequaquam fortaſſe tolerabunt labores militares, qui in um-

σκιᾷ διατρίβειν, καὶ ζῆν ἐν ταῖς τρυφαῖς τῆς πόλεως. πρὸς τούτοις δὲ, ποῦ ὑμῖν τὰ χρήματα, καὶ ποῦ σύμμαχοι; δεῖ δὲ πάντως χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων, ὥς φησιν ὁ Δημοσθένης, ῥήτωρ ὁ σοφώτατος. (Olynth. α.) διόπερ εἰ βούλεσθε ἐμοὶ τὸν νῦν προσέχειν, καὶ προθύμως ἀκούειν τοῦ βουλομένου ὑμῖν τό, τε καλὸν καὶ τἀγαθὸν συμβουλεύειν, διὰ ταχέων τὴν εἰρήνην ζητεῖτε, καὶ τὰς συνθήκας ποιεῖτε. οὐδὲν γὰρ τούτου πράγματος χρησιμώτερον ἐκτελεῖν δυνηθήσεσθε. ὅμως δὲ πράττετε, ὡς ὑμῖν δοκεῖ. ἔρρωσθε.

λδ

Ἀεὶ μὲν ἤκουσα πάντα φοβεῖσθαι, καὶ μηδέποτε τολμᾶν, καὶ μάλιστα μὲν ὅπου δικαίως τολμητέον, εἰ τότε τις ἂν πόλις ἀπολώλεκε πολλά, καὶ τῇ ἀμαθίᾳ τῆς ἑαυτῆς καὶ ῥᾳθυμίᾳ ἄν τις θείη, οὐκ ἀλόγως τεθεικέναι δόξει τὸ μὲν διὰ παντὸς εἴκειν, τὴν παρρησίαν τοῖς νικηταῖς. δέος δὲ μέγιστον τοῖς νικηθεῖσιν αὐξάνει. καὶ γάρ τοι πολέμιοι, οὕστινας δὴ ἡμεῖς δυσπολεμήτους οἰόμεθα, πρῶτον μὲν οὐ τοιοῦτοι ἐνομίζοντο, οὐδ' ἀληθῶς ἦσαν, ἀλλὰ συνήθεια, καὶ ἡ τοῦ μάχεσθαι πολλάκις ἐμπειρία, πρὸς τοῦτο ἐξήγαγεν αὐτούς, ὡς μικρὸν καὶ ἐκείνοις ἀνικήτους νομίζεσθαι. τί δ' αὖ κωλύει καὶ ὑμᾶς τοιαῦτα πράττειν; οὐ μὲν οὖν ἀθυμητέον τοῖς παροῦσι πράγμασι,

bra uerſari conſueuerunt, & in urbanis uiuere delicijs. Præterea ubi nobis pecuniæ? ubi ſocij? Omnino pecunijs opus eſt, ſine quibus nihil, quod deceat, geritur, teſte Demoſthene, oratore ſapientiſſimo. Quare ſi uultis mihi acquieſcere, & eum audire qui uobis uult tum utile, tum honeſtum conſulere, pacem captate, fœdus aucupamini: nihil enim poteritis honeſtius, nihil utilius perficere. Facite tamen, ut lubet uobis. Valete.

XXXIIII.

Semper quidem audiui omnia timere, neque unquam audere, ubi maximè audendum. Si tunc ciuitas quæpiam detrimentum capiat, negligentiæ & ignauiæ ſi quiſpiam imputet, non perperam fecerit. Semper cedere, animos facit uincentibus, uictis uerò pauorem auget. Etenim & hoſtes, quos nos nunc & inexpugnabiles putamus, primò tales non habebantur, nec erant: ſed uſus ipſe crebrò pugnandi, & experientia eò illos euexit, ut fermè inuictos credamus. Quid autem uetat & nos eadem tentare? Non eſt igitur deſpondendum in præſentia,

neq;

πράγμασι, οὐδὲ τάχιστα χρὴ οὕτως ἐκλείπειν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς τύχης πειρᾶσθαι. ὅσῳ μὲν γὰρ πλείονα κατὰ τὴν ἀξίαν πεποιήκαμεν ἡμεῖς, τοσούτῳ τοῖς πολεμίοις ἡγοῦμαι τὴν προθυμίαν ἀπεῖναι. χρήματα πανταχόθεν ἕξομεν, καὶ τὸ τῶν συμμάχων πλῆθος ἱκανόν, ὅτι σχεδὸν πάντες μισοῦσι τὴν τῶν ἡμετέρων πολεμίων δύναμιν, καὶ ἀρχήν. δέδιασι γὰρ, ὅταν ἡμᾶς ὑποβάλωσι, τί δ' ἂν ἔτι αὐτοῖς ἐμποδὼν, μὴ λοιπὴν πᾶσαν διαγωγεῖν ἰταλίαν: ἕκαστος ἑαυτῷ δέδιε, ἅπερ ὁρᾷ τοῖς ἄλλοις συμβαίνειν, ὅπερ ἑαυτῷ συμβῆναι διώκοιτο. εἰρήνη μὲν, ὡς παραινεῖς, καλὴ, οὐ μὴν ἀεὶ, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὐτῇ τῇ νίκῃ γίγνεται, οὐχὶ συνθήκῃ. ἐγὼ δὲ μηδέποτε πείσομαι ἐκείνην ἀσφαλῆ εἰρήνην, ὅπου μέρος θάτερον ὅπλα κατέχει, καὶ προσμένει τὸν τοῦ λυμαίνεσθαι καιρόν. πολεμήσομεν τοίνυν, καὶ τότε τοῦ πρὸς ἀντιπάλους παυσόμεθα, ὅταν αὐτοὺς πάντως νενικήκαμεν. ἔχεις τὴν τῆς ἡμετέρας πάσης πόλεως γνώμην, στρατηγῶν τε καὶ τῶν στρατιωτῶν. ὧν ἡμᾶς δεῖσθαι φὴς, ἴσθι εὐπορεῖν. ἔρρωσο.

λε

Σφόδρα μὲν ἀτοπώτατον εἶναι μοι δοκεῖ, τοὺς ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς ὁμοίως ἔχεσθαι, καὶ μηδεμίαν ἐν τούτοις γίνεσθαι διαφοράν. τοῦτο μὲν ἐστὶ πάντας ἐπιτρίβειν, καὶ παρακαλεῖν

πρὸς

neq; protinus ita deficiendum, fortuna quoque experienda. Ac quãto plura fortiter feremus, tanto magis confido animos hoſtium dilapſuros eſſe. Vndiquaq; pecunia, & ſociorum præſidiũ ſuppetet abũdè: neque enim quiſquam fermè eſt, qui non fataliter oderit hoſtium noſtrorum incremẽtum & potẽtiam. Sciuntq; ubi nos ſuperauerint, nihil reſtare quo minus totam reliquam Italiam in ſeruitutem redigant. Quiſque ſibi metuit, ſicubi quæ alijs, conſiderat ſibi quoque poſſe eueniere. Pax, ut mones, bona quidem, non ſemper tamen, ſed ſolum cùm ipſa paratur uictoria, & nõ pactione. Neq; unquam patiar mihi perſuaderi, pacem illam fore firmam, ubi pars altera arma retinet, nocendiq; occaſionem uenatur. Pugnabimus igitur, & tunc à bello feriabimur, cum uictores euaſerimus. Habes ſententiam ciuitatis. Scias etiam nos ducibus & militibus abundare, neq; egere, ut tu cenſes. Vale.

XXXV.

Abſurdiſſimum ſanè mihi uidetur, premiſcuè bonos & malos fieri, nec ullum his diſcrimen haberi. hoc eſt certè, omnes inuitare, hortariq; ad

πρὸς τὸ ἱκανῶς πράττειν. καὶ γὰρ τίς ἂν ἐπιζητήσει καλὰς πράξεις, ὅταν τὸ αὐτό ἐστιν ἀμφότερον ἀσκεῖν, ἢ θάτερον δυοῖν; ἀληθῶς δυνάμεθα τοῦτο κακόηθες προσαγορεύειν. καὶ τίς ἂν περὶ τούτου ἀμφισβητῇ; διὸ μοὶ βραχὺ ἀρέσκει, ὦ χρόνος, ὦ τρόπους. τοιαῦτα μέντοι ἤδη ποτὲ βεβόηκεν ὁ Μάρκος Κικέρων, καὶ τάχα οὐκ ἦσαν χρόνοι οὕτω πονηροί, ὥσπερ νυνί. ἀλλ᾽ ὅταν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἐξαθεῖν τὰ ἁμαρτήματα, μηδεμίαν ποιοῦσι φροντίδα, θεὸς αὐτὸς φροντίσει τε καὶ προνοήσει, καὶ μηδένα τρόπον οἴσει τῆς πλημμελείας, καὶ μηδέποτε λύσει τὴν ἀκολαστίαν, τοῖοις τε καὶ τοῖς ἀκολαστήμασιν. εἴωθε γὰρ ἢ πολέμῳ, κολάζειν, ἢ λοιμῷ, ἤτε λιμῷ τοὺς πλημμελοῦντας διαφθείρειν. δέδια, καὶ πάνυ μὲν, ἵνα μὴ τοῦτο συμβαίνει. φαίνεται γὰρ πολλά, καὶ οὐκ οἶδα ἄρα σημεῖα, ἢ τεκμήρια, ἢ μᾶλλον τέρατα λέγειν χρή. ἑωράκαμεν, καὶ οὐ πάλαι, ἐκλείπειν τὸν ἥλιον, ὕειν αἷμα ἠκούσαμεν, τὴν γῆς κίνησιν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, νῦν δὲ λεγομένῳ Κωνσταντινουπόλει, πεποιημένην. τὸ δὲ εἶναι ἐσόμενον, ἤδη φράζεσθε, καὶ ἔτι φοβεῖσθε. ἔρρωσθε.

λζ

Περιττὸν μὲν ἡγοῦμαι, διηγεῖσθαί σοι τὰς τοῦ Τρεβωνίου ἀρετάς, παντὶ δὴ ἀνθρώπῳ γνωστάς, μάλιστά μοι καί σοι, ἐν τῷ κατὰ τοῦ Φιλίππου πολέμῳ. ἅτινα δὲ τότε πεποίηκεν, οὐκ ἀγνοεῖς.

Digitized by Google

ad malum. Etenim quis bonas unquam uirtutes amplecteretur, cum idem ſit, utrumq; uel alterutrum exercere? Poſſumus non perperam hunc morem peſtilentem incuſare. Et quis'nam de hoc dubitauerit? Itaq; mihi exclamare libet, ô tempora, ô mores. ita enim quondam M. Cicero exclamauit: nec fortaſſe adeò mala, ut nunc, tunc erãt tempora. Verùm ſi homines nullam peccatorum huiuſcemodi auertendorum curam adhibebunt, eam Deus ipſe obſeruabit & animaduertet, nulloq; pacto feret crimina iſta, neque impunitatem talibus tantisq; ſceleribus. Conſueuit enim ſontes uel bello plectere, uel fame, uel peſtilentia corrigere. Ne idem impræſentiarum accidat, uerendum: & ualde quidem. tot namque apparent, neſcio an ſigna an monſtra, an prodigia potius oporteat dicere. Vidimus non ita pridem deficere ſolem, ſanguinem pluere: audiuimus Conſtantinopoli terræmotum fuiſſe. Quid futurum ſit, coniectate, uel timete potius. Valete.

XXXVI.

Superuacaneum, opinor, tibi Trebonij uirtutes prædicare, ubiq; & unicuiq; notas, mihi præcipuè, & tibi, in eo maximè bello quod contra Philippum gerebatur. quæ'nam tunc fecerit, non

ignoras:

ἀγνοεῖς. καὶ οὐ θαυμαστόν. ἔχει γὰρ ὑψηλὴν σύφυαν, ὀξύν τε, καὶ ἑτοίμην, βουλὴν δ᾽ ὑγιεινήν. οἶδας ἔτι, πρὸς πάσας πράξεις πραξομένας αὐτὸ ἄοκνον. ἡδὺς αὐτοῦ λόγος, καθαρὸς, καὶ χωρὶς ἀπάτης πιθανός. τρόποι ἅμα παιδευτοὶ, καὶ ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, πᾶσι ἀστεῖος καὶ πολιτικός ἐστι. ταῦτα μὲν ἅπαντα τὴν παρά σοι περὶ τούτου σύστασιν καὶ δήλωσιν αἰτήσειαν ἂν μακροτέραν ἐπιστολὴν, εἴ σοι ἄγνωστα. ἀλλ᾽ ἐγὼ ὡς ἀληθῶς οἴομαι, σοὶ μηδ᾽ ἂν γράψαιμι, ὅταν οὐδὲν ἧττον σοὶ ἀγαπητὸν ἢ ἐμοὶ τὸν Τρεβώνιον οἶμαι. ἀλλ᾽ αὐτὸς πρὸς σὲ ἄνευ τῶν ἐμῶν γραμμάτων ἐλθεῖν παρῃτήσατο. ποιήσω τοίνυν, ὅπερ καὶ σὺ χωρὶς ἐμοῦ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ποιήσειας ἂν ἑκουσίως. γνώσεις γὰρ τοῦ Τρεβωνίου τὰς ἐμοὶ τοῦ δεῖσθαι σοῦ πάσας ἀποτέμνει εὐλόγους αἰτίας. τί δ᾽ ἂν βούλοιτο, παρ᾽ αὐτοῦ συνεῖναι δυνήσῃ μέν. Διαλάμβανε ὅμως αὐτὸν οὕτως, ὅπως αἰσθάνοιτο τὴν ἐμὴν φιλίαν ἔτι προσθεῖναί τι πρὸς τοῦτο, ὅπερ σὺ πράξων εἴης διὰ σαυτόν. ἔῤῥωσο.

λη

Γραῶδες μέν ἐστιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἀμέτρως καὶ ἀδιαλείπτως κλαίειν. καὶ ἅμα ἄφρονος ἀνδρὸς, φοβεῖσθαι ὅπερ ἐκφεύγειν οὐδαμῶς δυνατόν. θάνατος μὲν γὰρ, ὥσπερ πάντες διϊσχυρίζονται φιλοσοφοῦντες, οὐ-

δὲν

ignoras: nec mirum. Habet enim excellens ingenium, & promptum, ſanumq́; conſilium. Praeterea noſti, ipſum ad omnes actiones obeundas impigrum. Suauis eius ſermo, ſyncerus, & abſq; omni fuco, ad perſuadendum uehemens: mores eruditi, atque (ut paucis complectar) totus urbanus, ciuilisq́;. Haec omnia apud te commendationem planè exigerent longiorem, & prolixiorem epiſtolam, ſi eſſent obſcura. Verùm ego, ut uera fatear, ne ſcripſiſſem quidem, propterea quòd non minus carum tibi Trebonium, quàm mihi arbitror. Sed ipſe ſine meis literis ad te commeare noluit. Fac igitur pro ipſo, quod ſponte tua abſq; me faceres. etenim cognitio ipſius Trebonij, debet mihi omnes rogandi tuî cauſas meritò amputare. Quid'nam uelit, poteris ab ipſo diſcere. Ita tamen cum tracta, ut intelligat, amicitiam meam aliquid etiam ad illud addidiſſe, quod per te eras pro Trebonio facturus. Vale.

XXXVII.

Anile quidem, ut arbitror, eſt, uitae finem cõtinuè & immoderatè deflere: inſipientisq́;, illud timere, quod poßis nullo modo uitare. Mors enim, ſicut omnes philoſophi affirmant, nihil

δὲν ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τὸ τέλος πάντων εἶναι δεινῶν. τοῦτο φανερῶς ἐξώνησε ποιητὴς Πετράρχας ἐν εἰκαίῃ διαλέκτῳ ἔνδιξα ἄλλων, θάνατος μὲν ἐστὶ τέλος τινὸς τῆς σκοτεινῆς εἱρκτῆς, ταῖς μάλιστα ψυχαῖς ἐξέχαις, ἄλλοις δὲ † πολλοῦ πᾶσα ἑαυτῶν φροντίς. γινόμεθα γάρ, κατὰ τὸν ἐν τοῖς τουσκουλανοῖς ζητήμασι Κικέρωνα, διὰ τὴν αὐτὴν τελευτὴν ἀθάνατοι. καὶ τοῦτο μὲν πολλοῖς καὶ ἀναγκαιοτάτοις λόγοις ἀποδεικνύειν ἐπιχειρεῖ. ἀναγίνωσκε τὴν αὐτοῦ περὶ τούτου βίβλον, εὑρήσεις ἐμέ σοι γράφειν ἀληθές. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ Κικέρων ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ, ἢ καταφρονητέον πάντως θάνατον. καὶ περὶ τούτου πολλὰ τῶν σοφῶν βιβλία, τὸ ἀποθανεῖν μόνοις ἐκείνοις ἄθλιον, οἷς σὺν τοῦ βίου πάντα ἀποσβέννυται, οὐδ' ἐκείνοις ἐπαινετὸς ὁ θάνατος. ἐγὼ μὲν οὖν μετὰ λύπης τετελευτηκότας ἐκείνους μακαρίζω, οἵ τινες ἐπειδὴ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον ὅμως μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν κατέλιπον. οὕτω δὴ καὶ ὑφ' ἡμῶν ποιητέον, εἰ ἄρα βουλόμεθα ἀγαθοὶ δοκιμάζεσθαι καὶ εἶναι. ἔρρωσο.

Deſunt hic, [illegible]

ΤΕΛΟΣ.

hil aliud niſi finis omnium quæ hic patimur malorum. hæc aptiſſimè Petrarcha noſter Tuſca lingua, eleganterq́; decantat: Mors abſtruſiſſimi & teterrimi carceris finis eſt, ſolum animo præſtantibus: alijs uerò dolor, quorum in cœno cura ſita eſt, & mens. Euadimus enim per ipſam mortem immortales. & ualidiſſimis rationibus Cicero in Tuſculanis Quæſtionibus idem oſtendit. Lege ipſius de hoc librum primum, inuenies me tibi uera ſcribere. Nihil aliud enim primo agit, quàm mortem contemnendam eſſe. & de hoc ſunt complura ſapientum uirorum uolumina: Mortem ſolis illis miſeram, quibus omnia cum uita extinguuntur: non his, quorum laus emori non poteſt. Ego itaq; unà cum Lyſia eos mortuos fœlices exiſtimo, qui cum mortalia corpora ſortiti eſſent, memoriam tamen per uirtutem immortalem reliquerunt. Sic igitur nobis faciendum eſt, ſi uolumus boni haberi, & eſſe. Vale.

FINIS.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ τύποι.

ΤΩΝ ἐπιστολικῶν τύπων, ἡρακλείδη, ἐχόντων τὴν θεωρίαν, συνεστάναι μὲν ἀπὸ πλειόνων εἰδῶν, ἀναλαμβάνεσθαι δὲ ἀπὸ τῶν ἀεὶ πρὸς τὸ παρὸν ἁρμοζόντων, καὶ καθηκόντων μὲν ὡς τεχνικώτατα γράφεσθαι, γραφομένων δὲ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν τὰς τοιαύτας τοῖς ἐπὶ πραγμάτων τεταγμένοις ὑπουργίας ἀναδεχομένων, θεωρῶν σε φιλοτίμως ἔχοντα πρὸς φιλομάθειαν, ἐπραγματευσάμην διά τινων σύνταξιν ἰδίων, καὶ πόσας καὶ ἃς ἔχουσι διαφοράς· καὶ καθ᾽ ἅπερ δεῖγμα τῆς ἑκάστου γένους τάξεως ὑποδέδειχα, προεκθέμενος μερικῶς τὸν περὶ ἑκάστου λόγον. ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων καὶ σοὶ τοῦτο κεχαρισμένον ὑπάρχειν, εἴγε τῶν ἄλλων περιουσιότερον εἰδείης, τὸ λαμπρὸν τοῦ βίου τιθέμενος οὐκ ἐν τοῖς βρώμασιν, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις· ἅμα δὲ καὶ πέρα νομίζων τοῦ προσήκοντος ἐπαίνου μεθέξειν. Γένη μὲν οὖν ἐστιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, οἷς ἐντετυχήκαμεν, ἓν καὶ εἴκοσι. τάχα δ᾽ ἂν ἐνέγκοι πολλαπλάσια τούτων ὁ χρόνος. εὐφυὴς γὰρ εὑρετὴς καὶ τεχνῶν καὶ θεωρημάτων οὗτος. ἄλλος δὲ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς οὐδεὶς ἐπὶ καιρὸς εἰς ἐπιστολικὸν τρόπον ἀνήκων τύπος. ἐπονομάζε-

ὀνομάζεται δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἰδέας, οὕτως· φιλικός, συστατικός, μεμπτικός, ὀνειδιστικός, παραμυθητικός, ἐπιτιμητικός, νουθετητικός, ἀπειλητικός, ψεκτικός, ἐπαινετικός, συμβουλευτικός, ἀξιωματικός, ἐρωτηματικός, ἀποφαντικός, ἀλληγορικός, αἰτιολογικός, κατηγορικός, ἀπολογητικός, συγχαριστικός, εἰρωνικός, ἀπευχαριστικός.

Ὁ μὲν οὖν φιλικός ἐστιν, ὁ δοκῶν ὑπὸ φίλου γράφεσθαι πρὸς φίλον. Γράφουσι δὲ οὐχ οἱ πάντως φίλοι. πολλάκις γὰρ ἐν ὑπεροχαῖς κείμενοι πρὸς ὑποδεεστέρους ὑπό τινων ἀξιοῦνται φιλικὰ γράψαι. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἴσως στρατηγούς. διοικητάς ἐστιν ὅτε καὶ πρὸς γράφουσι τοὺς ἀγνοοῦντας. οὐ γὰρ διὰ τὸ συγκεκρᾶσθαι, καὶ μὴ ἔχειν αἵρεσιν, τοῦτο πράττουσιν. ἀλλ' οὐδένα νομίζοντες αὐτοὺς ἀντειπεῖν αὐτοῖς φιλικὰ γράφουσιν. ὅ, τε τύπος τῆς ἐπιστολῆς καλεῖται φιλικός, ὡς πρὸς φίλον γραφόμενος. ἐστὶ δὲ οὕτως· Εἰ καὶ πολύ σου διάστημα τυγχάνω κεχωρισμένος, τῷ σώματι μόνον τοῦτο πάσχω. σοῦ γὰρ οὐδέποτε δυνατὸν ἐπιλαθέσθαι, οὐδὲ τῆς γεγονυίας ἡμῖν ἐκ παίδων ἀνεγκλήτου συναναστροφῆς. εἰδὼς δὲ ἐμαυτὸν τὰ πρὸς σὲ γνησίως διακείμενον, καὶ πάντοτε τὸ σοὶ συμφέρον ἀπροφασίστως ὑπηρετήσαντα, τὴν αὐτὴν ὑπείληφα καὶ σὲ περὶ ἐμοῦ ἔχοντα γνώμην, κατὰ μηδὲν ἀντειπεῖν πρός με. καλῶς οὖν ποιήσεις, πυκνότερον ἐπισκοπῶν τοὺς ἐν οἴκῳ, μή τινος ἔχουσι χρείαν. καὶ συμπαριστάμενος ἐν οἷς ἂν δέωνται, καὶ γράφων ἡμῖν περὶ ὧν αἱρῇ.

Ὁ δὲ συστατικὸς, ὃν ὑπὲρ ἄλλου πρὸς ἄλλον γράφομεν, ἐπαίνῳ συγκαταπλέκοντες ἅμα, καὶ τοὺς πρότερον ἀγνοουμένους ἄγοντες εἰς γνῶσιν. οἷον οὕτω·

Τὸν δεῖνα τὸν παρακομίζοντά σοι τὴν ἐπιστολὴν, καὶ παρ' ἡμῖν κεκριμένον, καὶ διὰ ἣν ἔχει πίστιν ἀγαπώμενον, καλῶς ποιήσεις ἀποδοχῆς ἀξιώσας καὶ δι' ἐμὲ καὶ δι' αὐτὸν, ἔτι δὲ καὶ διὰ σαυτόν. οὐ μεταμελήσει γὰρ, ἐν οἷς θέλεις, εἴτε λόγον ἀπόρρητον, πρᾶξιν τε εἰπεῖν. ἀλλὰ καὶ σὺ πρὸς ἑτέρους ἐπαινέσεις αὐτὸν, αἰσθόμενος ἣν ἐν παντὶ δυνατὸς χρείαν ἐστὶ παρασχέσθαι.

Μεμπτικός ἐστιν, ὁ μὴ νομίζεσθαι βλάψειν προσδεχόμενος. Εἰ μὴ παραδέδωκέ σοι καιρὸς μηδέπω ὧν σὺ πέπονθας ἐκτίνειν χάριτας, οὐκ αὐτὸ τοῦ τό γε καλῶς ἔχειν ὑπειλήφεις τὸ μνημονεύειν, ὧν ἔπαθες, ἀλλὰ καὶ ἀναχωρεῖς καθ' ἡμῶν λόγους προΐεσθαι· σὲ μὲν οὖν οὐ μέμφομαι, τρόπον ἔχοντα τοιοῦτον. ἑαυτοὺς δὲ, ὅτι σε τοιοῦτον ὄντα ἠγνοοῦμεν.

Ὀνειδιστικὸς δέ ἐστιν, ὅταν τὸν ὑφ' ἡμῶν προευεργετηθέντα ἐφ' οἷς ἔπραξε, μετ' ἐγκλημάτων ὀνειδίζομεν. Ἔδει σε τὸ, γνῶθι σαυτὸν, μαθόντα, τότε καὶ ἑτέροις προσφέρεσθαι δυσκόλως. νυνί γε μὴν ὑφ' ἡμῶν τρεφόμενος, καὶ δι' ἡμᾶς ἔχων τὸ πνεῦμα, μεῖζον φρονεῖς τοῦ δέοντος. ἡμεῖς δὲ τούτου αἴτιοι. σὲ γὰρ ἔδει μὴ τυχεῖν ἐλευθέρου σχήματος. καὶ εἴπερ δὲ νῦν ἐλεύθερος γέγονας, ὅμως ἔχεις σχῆμα δουλοπρεπές. λέγε δὲ κακῶς, ἐπεὶ καλῶς λέγειν οὐκ ἔμαθες.

Σαρκαστικ.

Παραμυθητικὸς δέ ἐστιν, ὁ γραφόμενος τοῖς ἐπὶ λύπαις καθεστηκόσι, δυσχεροῦς τινὸς γεγονότος. ἔχει δὲ οὕτως· Ἀκούσας τὰ δεινὰ τῆς ἀχαρίστου σου τύχης ἀπηντηκότα, καθ' ὑπερβολὴν ἤλγησα· νομίσας οὐ σοὶ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ συμβεβηκέναι τὸ γεγονός. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἅπαντα ἰδὼν τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιόντα, † συνεφώραξον. ἐννοηθεὶς δὲ ὅτι τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἐστὶν ὑποκείμενα τῆς φύσεως, οὔτε χρόνον οὔτε ἡλικίαν ὑφισταμένης, καθ' ἣν δεῖ τι πάσχειν, ἀλλ' ἀδήλως μετὰ ἐξουσιότητος οὐκ ἀξίως πολλάκις ἀπαντώσης, ἐπεὶ μὴ παρὼν τετύχηκα, παρακαλεῖν σε διὰ ἐπιστολῆς ἔκρινα τοῦτο ποιῆσαι. φέρε γοῦν τὸ γεγονὸς, ὡς δυνὴ κουφότατα. καὶ καθὼς ἄλλῳ παρῄνεσας, σαυτῷ παραίνεσον. ἐπίστασαι γὰρ, ὅτι τὸ μέλλον χρόνῳ κουφιεῖν σε, τοῦτο ὁ λόγος σὺ μακρίστερον ποιήσει.

Fortaßè συνέφρον.

Ἐπιτιμητικὸς δέ ἐστιν, ὁ ἐφ' ἁμαρτήμασι προγεγονόσι μετ' ἐπιπλήξεως γραφόμενος, οὕτω· Τῶν ἁμαρτημάτων τὰ μὲν ἑκούσια γίνεται, τὰ δὲ ἀκούσια. καὶ τὰ μὲν μεγάλα καθεστήκει, τὰ δὲ μικρά. καὶ τὰ μὲν μόνοις βλαβερὰ τοῖς ἁμαρτοῦσι, τὰ δὲ ἑτέροις· σοὶ δὲ καθάπερ ἐπιτήδευμα ταῦτα συμβέβηκεν ὄντα. καὶ γὰρ σὺ κακῶν μεγάλα καὶ πολλὰ βλαβερὰ διαπέπραξαι. προσήκει μὲν οὖν σε μείζονος ἐπιτυχεῖν ἐπιπλήξεως, εἰ δὴ κατὰ τὸ παρὸν σιωπῆς τύχοις, καὶ ἐπὶ ἑτέρων τῶν ἀδικηθέντων· ἀλλ' ἐπεί γε δυνατόν ἐστιν ἰάσεως τυχεῖν γεγονὸς πλημμέ-

λημα. πρὸς διόρθωσιν γὰρ ἀγαγὼν αὐτὸς αἴτιος γενήσῃ τοῦ μὴ γεγονέναι, καθάπερ ἐγὼ ὑπέλαβεν.

Νουθετικὸς δ' ἐστιν, ὃς καὶ διὰ τῆς ὀνομασίας ὁποῖός ἐστι δηλοῖ. τὸ γὰρ νουθετεῖν ἐστὶ νοῦν ἐντιθέναι τῷ νουθετουμένῳ, καὶ διδάσκειν τί πρακτέον καὶ μή. Καλῶς ἐποίησας οὕτω χρησάμενος ἀνδρὶ καλῶς συναναστραμμένῳ, καὶ κατὰ λόγον βεβιωκότι, καὶ τὸ ὅλον μηδὲν ἄτοπον ἔς σε πεποιηκότι. παραιτήσεως οὖν ἄξιον τὸ πρᾶγμα. καὶ γὰρ σὺ πάλιν ὑπ' ἄλλου παθὼν, ῥᾳδίως ἂν ἤνεγκας. τὸ δ' ἐπὶ σαυτὸν δικαιῶν. μὴ δοκεῖ οὖν μήτε γονέων, μήτε ἀγωγῆς τετυχηκέναι, μήτε τὸ πᾶν ἔσχατον συγγενῆ τινα ἢ φίλον ἔχων τὸν ἐπιτιμήσοντα τοῖς ἁμαρτήμασιν.

Ἀπειλητικὸς δέ ἐστιν, ὅταν μετ' ἐπιτάσεως φόβον τισὶν ἐμποιῶμεν ἐπὶ πεπραγμένοις ἢ πραχθησομένοις, οὕτως· Εἰ μὲν ὑπολαμβάνεις μηδεμίαν ὑφέξειν δίκην ἐφ' οἷς διαπέπραξαι, πρᾶττε. ἴσθι δ' ἀκριβῶς, ὡς ὅτι ἀναπλησόμενος, ὅτι καταδυσόμενος, οὐδενὶ τρόπῳ χρόνον ἐπιπολῆς κοινόν. ὁδὸν γὰρ οὐκ ἂν εὕροις, δι' ἧς ἀποφύγοις, ἅ σε δεῖ παθεῖν.

Ψεκτικὸς δέ ἐστιν, ὅταν τρόπου κακίαν ἢ δυσχέρειαν πράξεως κατά τινος ἐξαγγέλλωμεν. οὕτως· Ὁ δεῖνα πῶς κέχρηται τοῖς ἐγκεχειρισμένοις ἀνελευθέρως καὶ τῆς προαιρέσεως ἀναξίως, κἂν ἐγὼ σιωπῶ, παρ' ἄλλων ἀκούσῃ. γράφειν γὰρ προσήκει, περὶ ὧν ἂν μή τινες ἐπίστωνται. περὶ δὲ τῶν ἅπασι

φανερῶν

φανερῶν καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φήμης ἀναγγελλομένων, περισσόν τε, καὶ τὸ μηνύειν ἃ δι' αὐτῶν ἐλέγχεται σιωπωμένων.

Ἐπαινετικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐφ' οἷς ἂν ἔπραξέ τις ἢ προείλετο παρακαλῶμεν, ἀποδεχόμενοι τὸν τρόπον τοῦτον. Ἐγὼ εἰ καὶ πρότερον ἔγραφας, γράμμασι μετειλήφειν τῆς σῆς φιλοκαλίας, καὶ νῦν ἐφ' οἷς πέπραχας, ἀποδέχομαί τε καὶ παρακαλῶ. συνοίσει γὰρ ἡμῖν ἀμφοτέροις.

Συμβουλευτικὸς δέ ἐστιν, ὅταν τὴν ἰδίαν γνώμην προφερόμενοι, προτρέπομεν ἐπί τινα, ἢ ἀποτρέπομεν ἀπό τινος. οἷον οὕτως· Ἐξ ὧν συνδοκίμησα, διὰ τῶν ἀρχομένων, κεφαλαιωδῶς ὑπεδέδειχά σοι. γινώσκω μὲν οὖν, ὅτι καὶ ἐν τῷ τρόπῳ δυνατὸς εἶ, τὴν παρὰ τῶν ὑποτεταγμένων εὔνοιαν περιποιεῖσθαι, τῶν ὑπηκόων. ἔτι δὲ φίλους πλείστους μὲν οὖν ποιεῖν, πρὸς ἅπαντας δὲ μετρίως ἔχειν, καὶ φιλανθρώπως. τοιοῦτος γὰρ ὤν, παρὰ τῶν ὄχλων τὴν εὐφημίαν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀσάλευτον ἕξεις.

Ὁ δὲ ἀξιωματικὸς, ἐν δεήσει κείμενος, καὶ ταῖς αἰτίαις, καὶ ταῖς καλουμέναις λιτανείαις. κεῖται δὲ μετὰ παραιτήσεως ἐνίοτε. οὕτως· Ἐπιτετίμηκα τῷ δᾶνι περὶ ὧν εἰς σὲ διαπέπρακται. καὶ πικρότερον ἢ προσῆκον αὐτῷ διηνέχθην. καὶ σχεδὸν μᾶλλον ἁπάντων, ἢ ἂν αὐτὸς ὑπὲρ σαυτοῦ διελέχθης, ἀλλ' ἐμοὶ τὴν ἀδικίαν ἀντίθεις, εἰς τὸ πάλιν συνάξαι. οἶδα δὲ σὲ καὶ χρήσιμον ὄντα, καὶ τοῖς φίλοις χα-

εἰζόμενον. ὁλοσχερῶς οὐκ ἀξιῶ ὅτι κατὰ τὸ Ὁμη-
σι χρὴ ρικόν· Λάμπτου θυμὸν μέγαν οὐδέ τι ἔργῳ Νηλεὺς ἦτορ ἔχειν, τριπλοῖ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.

Ἐρωτηματικός δ' ἐστιν, ὅταν περί τινων πυνθανόμενοι, παρακαλῶμεν ἡμῖν ἀντιφωνεῖν. Ἀκούω τὸν δεῖνα τὸν φιλόσοφον ἐπιδεδημηκέναι πρός σε. διασάφησον οὖν μοι, πότερον πάρεστιν ἢ κεχώρισται.

Ἀποφαντικός δ' ἐστιν, ὅταν πρὸς τὸν πυνθανόμενον ἐκείνου τοῦ ἀποφαινόμεθα. Ἔγραψας μοι πυνθανόμενος, εἰ παρ' ἡμῖν ἐστιν ὃν ὑπείληφας. ἐπειδὴ δὲ καὶ νῦν ὡς ἀκούεις, καὶ πάρεστιν ἔτι, καὶ εἰ προσδεχόμενος ἐπιμένειν φησί.

Ἀλληγορικός δ' ἐστιν, ὅταν πρὸς ὃν γράφομεν, αὐτὸν εἰδέναι βουλόμεθα μόνον, καὶ ἑτέρου πράγματος ἐκεῖνα σημαίνομεν. Ἀκούω τὸν πρὸς σὲ ἀγωνισάμενον ἀθλητὴν, γυμνὸν ἔξω τῶν πυλῶν ἐν στενῷ κατοικεῖν οἰκήματι. κρατήσεις δὴ πάντως. οὐ γὰρ ἰσάμενον ὅτι ὑπέλαβον αὐτοῦ τὸν ἀντίδικον ἀπολωλέναι, καὶ ὡς ἑτέροις ἀπειλῶν ἔγραψεν. οὐ βούλεσθε παύσασθαι, ἕως ἂν ἴδητε τοὺς τέττιγας ἐπὶ τῶν βώλων ᾄδοντας. δι' ἄλλου γὰρ πράγματος ἄλλο πρᾶγμα σεσήμαγκε. βούλεται γὰρ εἰπεῖν, οὐ βούλεσθε παύσασθαι, ἕως ἂν ἴδητε τὴν χώραν ὑμῶν κατεσκαμμένην καὶ δενδροκοπημένην. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως οἱ τέττιγες ἐπὶ τῶν βώλων ᾄδοιεν, εἰ μήτε δένδρα, μήτε τοίχους ἔχοιεν.

Αἰτιολογικός ἐστιν ὅταν τὰς αἰτίας, δι' ἃς οὐκ ἐγγόνει,

γονε, ἢ γενήσεται, σημαίνομεν ἐπιδηλοποιῶν. οἷον·

Ἔγραψάς μοι διὰ τάχους πρός σε διακομίζεσθαι. κἀμοὶ δὲ τούτου μέλει. ἄπορον μέντοι, τῷ πάντα ἡμῖν τὰ πρὸς τὸν πλοῦν ἀντιπεπτωκέναι. οὔτε γὰρ πλοῖόν ἐστιν εὑρεῖν, πρὸς τὰς λειτουργίας ἐληλυσμένων ἁπάντων, οὔτ' ἂν εὕροιμεν ἀνέμων οὔριον ἐναντίων. ἐν καιρῷ δὲ τῷ μεταξὺ καὶ ἐς κρίσιν ἐμπιπλέγμεθα. τὸν δὲ συσταθησόμενον οὐκ ἔχομεν καὶ διεξάξοντα. πρὸς δὲ τούτοις ἠθ σύνηκα τῷ σώματι, ἐὰν ἅπαντα μεταπέσῃ ταῦτα, ἐκδέχου.

Κατηγορικός ἐστιν ἐν καταιτιάσει τινῶν κείμενος παρὰ τὸ δέον συνηγμένων. Οὐχ ἡδέως μὲν ἔφθην, ἀκούων τὰ σοῦ λεγόμενα πρὸς τὸν στρατηγόν. κἂν γὰρ τῆς ἀξίας ἀγωγῆς. κακῶς δὲ καὶ σὺ τῷ κατ' ἐμοῦ ταῦτα λέγοντι αὐτὸν ἐπεχείρησας, ἐπιστάμενος αὐτὸν καὶ διάβολον καὶ ψευδολόγον. οἶδα γὰρ ὑπὲρ οὗ γράφω σοι. τὸ καθόλου δὲ φίλον ἔχων, ἐν ἤδεις ἁπάντων ἐχθρόν. οὐδὲ τοῦτο δοκιμάσεις, διότι καὶ ἄλλον πρός σε κατηγορήσαντα, καὶ πρὸς ἄλλους εἰκὸς κἂν ὁρεῖν τι παρά σου. μέμφομαι οὖν ἐκείνῳ μὲν, ὅτι ταῦτα πράττει· σοὶ δὲ, ὅτι δοκῶν φρονεῖν, οὐκ ἔχεις κρίσιν ὑπὲρ φίλων.

Ἀπολογητικὸς δ' ἐστὶν, ὁ πρὸς κατηγορηθέντα, τοὺς ἐναντίους λόγους μετὰ ἀποδείξεως εἰσφέρων. Γεγραφέναι πρός σε μετ' ἐμοῦ τινα καὶ πεπόμφθαι σε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὑπ' ἐμοῦ. καλῶς δὲ πεποίηκεν ἡ τύχη, μεγάλα μοι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ποιήσασα. κατὰ

γὰρ τοὺς

γὰρ τοὺς χρόνους, φασὶ, τοῦτο πεποιηκέναι. μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τριῶν μηνῶν καταπλεῦσαι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, οὔτε μὲν τὸν στρατηγὸν ἑώρακα, οὔτε ἐκεῖνος ἐμέ. διὰ γραμμάτων δὲ οὐδὲ αὐτοὶ λέγουσί τι πεπέμφθαι κατὰ σοῦ. καὶ γὰρ ἦν ἄλογον, οὐδὲ μιᾶς μοι γεγενημένης πρός σε διαφορᾶς, ἀξιοῦν κατηγορεῖν, τοῦ μηδὲν ἀδικοῦντος. ἀλλὰ φαίνονται αὐτοὶ πράξαντες. ἄτοπον γὰρ ἦν ὑπ' ὄψιν γενηθέντες, μή τινές σοι προσαπιόντες κατ' αὐτῶν προδιαβεβλήκωσιν. οὐδὲ εἰ εἶχον καὶ ἦν διαβολὴν φασὶν εἰ πεπίστευκας, εἰπέ. εἰ διαμένεις οἷον δεῖ πρὸς ἐμοῦ παραγενομένου μαθήσῃ πάντα. καὶ γὰρ εἰ μὲν κατ' ἄλλων πρός σε πώποτε εἴρηκα, πιστὸν ἦν καὶ κατὰ σοῦ πρὸς ἄλλους ὁρᾶν. πεισολέγω μὲ συντόμως, καὶ πάντα πρὸς ἔλεγχον ἄξομεν. ἵνα σὺ μὲν γνώσῃ, ὡς καλῶς με κέκρικας φίλον, ἐγὼ δὲ σοῦ πεῖραν ἔργῳ λάβω. σχεδὸν γὰρ οἱ διαβάλλοντες, ὑμᾶς μὲν συνάξουσιν, ἑαυτοὺς δὲ ἀποπνίξουσιν.

Συγχαριστικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐπὶ μεγάλοις πράγμασιν ἢ παραδόξοις γεγονόσι, περί τινα συνηδόμενοι γράφωμεν. Οὐχ ὑπείληφα περί σε τὸν τοῦ πράγματος κύριον γεγονέναι τοσαύτην χαρὰν, ὅσην οἶδα περὶ ἐμὲ πυθόμενον τὰ σοὶ συμβεβηκότα. πέποιθα δὲ, ἐθελούσης τῆς τύχης σε μείζονα γενέσθαι. τὸ σὸν γὰρ ἦθος οὐδὲ παρὰ τοῖς μείζοσιν ἀπαρασήμαντον. δι' ἣν ἔχεις πρὸς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἀπαύτησιν, πρὸς δὲ τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν.

Εἰρωνι-

Εἰρωνικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐναντίοις πράγμασιν, ἐναντία λέγωμεν, καὶ τοὺς κακοὺς ἀγαθοὺς λέγομεν, Ἀπόδεξαι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἣν ἐκ παλαιῶν χρόνων ἔχεις. οὐ γὰρ λέληθεν ἡ καλή σου καὶ ἀγαθὴ προαίρεσις. διότι τὸ κατὰ σεαυτὸν μέρος ἤρηκας ἡμᾶς. ἐὰν δὲ τῶν ἴσων τυγχάνῃς, μὴ δυσφόρει. πεπείσμεθα γάρ, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, καιρὸν ἕξειν, οἷον εὑρήσεις καθ' ἡμῶν οὐδέ ποτε.

Ἀπευχαριστικὸς δέ ἐστιν, ὁ μνημονεύειν τῆς χάριτος τῷ εὐεργέτῃ διαπνευῦσαι βουλόμενος. Ἐφ' οἷς εὐεργέτησάς με, διὰ λόγων νῦν εὐχαριστῶ. ἀλλὰ δεῖξαι καὶ ἔργῳ ἣν ἔχω διάθεσιν πρὸς σέ, πάνυ γλιχόμενος ὑπείληφα, τὸ δι' ἐμοῦ σοι γενόμενον ἔλαττον τοῦ καθήκοντος. οὐ δὲ γὰρ τὸν βίον ὑπὲρ σοῦ προθέμενος, ἀξίαν ἀποδοίην χάριν, ὧν πέπονθα. τῶν κατ' ἐμὲ δ' ὅ, τι βούλει ποιῆσαι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γάρ.

ΑΛΛΗ.

Μουσικὸν τὸ πρὸς ῥῆμα σοφώτατε, οὐ λίαν ἀπεῖναί σοι λύρα δοκεῖ. νῦν γὰρ ἡ γραφὶς μουσικὴν ἐνδείκνυται τέχνην, ᾆσμά σοι δι' ἡμῶν μελῳδοῦσα τὸ φίλιον σπουδῇ τε τῇ πάσῃ καὶ προθυμίᾳ τῇ περιπύσῃ, πρὸς φωνὴν ἡμετέραν προθυμουμένη παιδεύειν. καὶ γὰρ ἔννομόν τε καὶ θεῖον τοὺς προεστηκότας ὑμᾶς, καὶ προστήσεσθαι μέλλοντας, ἀσπάζεσθαι ταῖς προσρήσεσι. διὸ πεπληρώκαμεν τὸν νόμον, καὶ προσκεκυνήκαμεν ὡς ἔδει, καὶ αὖτις καλοῦμεν

μεμνῆ

μεμνῆσθαι μὲν ἡμῶν παρ' ὑμῖν. γράφειν δ' ἡμῖν
ἐνθάδε. ὑπὲρ γὰρ τῆς σωτηριώδους ὑμῶν διαμο-
νῆς ὁσημέραι εὐχόμενοι, ἣν ἔχειν πυνθάνεσθαι
ταύτην, λίαν ἔχομεν ὀρεκτικῶς.

ΑΛΛΗ·

Σκυθρωπὰς εὔφρανας δέσποτα, τῇ τῶν γραμμά-
των διαδοχῇ, σωματικὴν ἡμῖν τὴν παρουσίαν ἐπι-
δειξάμενος, καὶ τὴν ἡμῶν ἀπουσίαν τῇ παρουσίᾳ σκ-
μχύας, χαίρειν πάλιν ἀνέπλεξας, καὶ πάλιν εὐ-
φραίνεσθαι. τὰ γὰρ τῆς σῆς λαμπρότητος ὑγιεινὰ
γράμματα, εὐφροσύνης ἡμῖν αἴτια γίνεται. ἡμῖν
μὲν γὰρ δέσποτα καὶ δοκῶν ἀπεῖναι παρῆς. καὶ πα-
ρὼν οὕτως τῶν ψυχῶν ἡμῶν δικαίως ἀναγεγραμ-
μένος ὑπάρχεις, κἂν ἐξαλείπῃς μνήμαις τῇ τῶν γλυ-
κέων παίδων παρουσίᾳ, καὶ τῇ τῶν γεγραμμένων
σοι ἀνάγκῃ, καὶ τῇ τῶν ψυχῶν ἀρετῇ. ψυχῆς γάρ ἐστι
καὶ ὀφθαλμῶν τὰ γράμματα ἑορτὴ καὶ πανήγυρις.

ΦΑΛΑΡΙΔΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

πρὸς τὸν Δάκριτον.

Ἀχθομένῳ μέν σοι βαρέως ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς τε-
λευτῇ, πᾶσα συγγνώμη. κἀγὼ δὲ σφόδρα συμπα-
θῶν, ὡς εἰς τῶν οἰκείων τὸ συμβεβηκὸς ἡγούμενος μεῖ-
ζον ἄχθομαι, καί τοι στερροτέρᾳ φύσει πρὸς τὰ τοι-
αῦτα χρώμενος, διὰ τὸ μηδὲν ὄφελος ὁρᾶν μηδὲ τοῖς
ἀμέτρως ἀνιωμένοις. παραμύθια δὲ ἔστω σοι μεγά-
λη τῆς ἐπ' αὐτῷ συμφορᾶς, πρῶτον μὲν ὅτι ὑπὲρ
πατρίδος ἀγωνιζόμενος, ἐν πολέμῳ σὺν ἀριστείᾳ
τέθνηκεν.

τέθνηκεν. εἶθ' ὅτι νικῶν καλλίστου τέλους ὑπὸ τῆς
εἱμαρμένης ἠξίωται. τὸ δὲ τελευταῖον, ὅτι μηδὲν
ἁμαρτὰν παρὰ τὸν βίον, ὑπεσφράγισται τὴν ἰδίαν
ἀρετὴν θανάτῳ. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ ζῆν ἀγαθὸς, ἄδη
λον εἰ μεταβαλεῖ πρὸς τὸ χεῖρον. αἱ τύχαι γὰρ ἀν-
θρώπων τὸ πλεῖστον, οὐχ αἱ γνῶμαι κρατοῦσι. ὁ δὲ
τελευτήσας ἀκατηγόρητος, ἐν τῷ καλλίστῳ σχήμα
τι τῆς δόξης καθίδρυται. νομίσας οὖν ἀξίας παρ'
αὐτοῦ χάριτας ἀπειληφέναι γενέσεως καὶ ἀνατρο
φῆς, τὸ καλὸν κἀγαθὸν μέχρι τέλους αὐτὸν γεγο-
νέναι, ταύτην αὐτῷ τὴν ἀμοιβὴν ἀντιδοὺς, τὸ πρᾴ
ως καὶ εὐπαρηγορήτως τὴν ἐπ' αὐτῷ λύ-
πην ἐνεγκεῖν. ἔῤῥωσο.

ΤΕΛΟΣ.

Desunt hic, λύπη ὢν ἐν πολλῷ.

δὲν ἔστιν ἄλλο, ἢ μὴ τὸ τέλος πάντων ἐνθάδε δικαιῶν. τοῦτο φανερῶς ἐφώνησε ποιητὴς γεγραφὼς ἐν εἰκόνι διαλείπτω ὕψιστα ἄλλων, θάνατος μὲν ἐστὶ τέλος τινὸς τῆς σκοτεινῆς εἱρκτῆς, ταῖς μάλιστα ψυχαῖς ἐξέχουσι, ἄλλοις δὲ † πολλοῦ πᾶσα ἑαυτῶν φροντίς. γινόμεθα γάρ, κατὰ τὸν ἐν τοῖς τουσκουλανοῖς ζητήμασι κικέρωνα, διὰ τὴν αὐτὴν τελευτὴν ἀθάνατοι. καὶ τοῦτο μὲν πολλοῖς καὶ ἀναγκαιοτάτοις λόγοις ἀποδεικνύειν ἐπιχειρεῖ. ἀναγίνωσκε τὴν αὐτοῦ περὶ τούτου βίβλον, εὑρήσεις ἐμέ σοι γράφειν ἀληθῆ. οὐδὲν γὰρ ἄλλο περὶ κικέρων ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ, ἢ καταφρονητέον πάντως θάνατον. καὶ περὶ τούτου πολλὰ τῶν σοφῶν βιβλία, τὸ ἀποθανεῖν μόνους ἐκείνους ἄθλιον, οἷς σὺν τοῦ βίου πάντα ἀποσβέννυται, οὐδ᾽ ἐκείνοις ἔπαυσε ὁ θάνατος. ἐγὼ μὲν οὖν μετὰ λυσίου τετελευτηκότας ἐκείνους μακαρίζω, οἵ τινες ἐπειδὴ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον ὅμως μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν κατέλιπον. οὕτωσὶ καὶ ὑφ᾽ ἡμῶν ποιητέον, εἰ ἄρα βουλοίμεθα ἀγαθοὶ δοκιμάζεσθαι καὶ εἶναι. ἔρρωσο.

ΤΕΛΟΣ.

hil aliud niſi finis omnium quæ hic patimur malorum. hæc aptiſſimè Petrarcha noſter Tuſca lingua, eleganterq; decantat: Mors abſtruſiſſimi & teterrimi carceris finis eſt, ſolum animo præſtantibus: alijs uerò dolor, quorum in cœno cura ſita eſt, & mens. Euadimus enim per ipſam mortem immortales. & ualidiſſimis rationibus Cicero in Tuſculanis Quæſtionibus idem oſtendit. Lege ipſius de hoc librum primum, inuenies me tibi uera ſcribere. Nihil aliud enim primo agit, quàm mortem contemnendam eſſe. & de hoc ſunt complura ſapientum uirorum uolumina: Mortem ſolis illis miſeram, quibus omnia cum uita extinguuntur: non his, quorum laus emori non poteſt. Ego itaq; unà cum Lyſia eos mortuos fœlices exiſtimo, qui cum mortalia corpora ſortiti eſſent, memoriam tamen per uirtutem immortalem reliquerunt. Sic igitur nobis faciendum eſt, ſi uolumus boni haberi, & eſſe. Vale.

FINIS.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΚΟΙ τύποι.

ΤΩΝ ἐπιστολικῶν τύπων, ἡρακλείδη, ἐχόντων τὴν θεωρίαν, συνεστάναι μὲν ἀπὸ πλειόνων εἰδῶν, ἀναλαμβάνεσθαι δὲ ἀπὸ τῶν ἀεὶ πρὸς τὸ παρὸν ἁρμοζόντων, καὶ καθηκόντων μὲν ὡς τεχνικώτατα γράφεσθαι, γραφομένων δὲ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν τὰς τοιαύτας τοῖς ἐπὶ πραγμάτων τεταγμένοις ὑπουργίας ἀναδεχομένων, θεωρῶν σε φιλοτίμως ἔχοντα πρὸς φιλομαθίαν, ἐπραγματευσάμην διά τινων σύστασιν ἰδέων, καὶ πόσας καὶ ἃς ἔχουσι διαφοράς· καὶ καθ᾽ ἓν παράδειγμα τῆς ἑκάστου γένους τάξεως ὑποδέδειχα, προεκθέμενος μερικῶς τὸν περὶ ἑκάστου λόγον. ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων καί σοι τοῦτο κεχαρισμένον ὑπάρχειν, εἴγε τῶν ἄλλων περιοσότερον εἰδείης, τὸ λαμπρὸν τοῦ βίου τιθέμενος οὐκ ἐν τοῖς βρώμασιν, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις· ἅμα δὲ καὶ πέρα νομίζων τοῦ προσήκοντος ἐπαίνου μεθέξειν. Γένη μὲν οὖν ἐστιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, οἷς ἐντετυχήκαμεν, ἓν καὶ εἴκοσι. τάχα δ᾽ ἂν ἐνέγκοι πολλαπλάσια τούτων ὁ χρόνος. εὐφυὴς γὰρ εὑρετὴς καὶ τεχνῶν καὶ θεωρημάτων οὗτος. ἄλλος δὲ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς οὐδεὶς ἐπὶ καιρὸς εἰς ἐπιστολικὸν τρόπον ἀνήκων τύπος. ἐ-

πονομάζε-

πονομάζεται δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἐστὶν ἰδέας, οὕτως· φιλικὸς, συστατικὸς, μεμπτικὸς, ὀνειδιστικὸς, παραμυθητικὸς, ἐπιτιμητικὸς, νουθετητικὸς, ἀπειλητικὸς, ψεκτικὸς, ἐπαινετικὸς, συμβουλευτικὸς, ἀξιωματικὸς, ἐρωτηματικὸς, ἀποφαντικὸς, ἀλληγορικὸς, αἰτιολογικὸς, κατηγορικὸς, ἀπολογητικὸς, συγχαριστικὸς, εἰρωνικὸς, ἀπευχαριστικός.

Ὁ μὲν οὖν φιλικός ἐστιν, ὁ δοκῶν ὑπὸ φίλου γράφεσθαι πρὸς φίλον. Γράφουσι δὲ οὐχ οἱ πάντως φίλοι. πολλάκις γὰρ οἱ ἐν ὑπεροχαῖς κείμενοι πρὸς ὑποδεεστέρους ὑπό τινων ἀξιοῦνται φιλικὰ γράψαι. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἴσως στρατηγοὺς. διοικητάς ἐστιν ὅτε καὶ πρὸς γράφουσι τοὺς ἀγνοοῦντας. οὐ γὰρ διὰ τὸ συγκεράσθαι, καὶ μὴ ἔχειν αἵρεσιν, τοῦτο πράττουσιν. ἀλλ' οὐδένα νομίζοντες ἀντερεῖν αὐτοῖς φιλικὰ γράφουσιν. ὅ, τε τύπος τῆς ἐπιστολῆς καλεῖται φιλικὸς, ὡς πρὸς φίλον γραφόμενος. ἐστὶ δὲ οὕτως· Εἰ καὶ πολὺ σου διάστημα τυγχάνω κεχωρισμένος, τῷ σώματι μόνον τοῦτο πάσχω. οὐ γὰρ οὐδέποτε δύναμαι ἐπιλαθέσθαι, οὐ δὲ τῆς γεγονυίας ἡμῖν ἐκ παίδων ἀνεγκλήτου συνανατροφῆς. εἰδὼς δὲ ἐμαυτὸν τὰ πρὸς σὲ γνησίως διακείμενον, καὶ πάντοτε τὸ σοὶ συμφέρον ἀπροφασίστως ὑπηρετήσαντα, τὴν αὐτὴν ὑπείληφα καὶ σὲ περὶ ἐμοῦ ἔχοντα γνώμην, κατὰ μηδὲν ἀντερεῖν πρὸς μέ. καλῶς οὖν ποιήσεις, πυκνότερον ἐπισκοπῶν τοὺς ἐν οἴκῳ, μή τινος ἔχουσι χρείαν. καὶ συμπαριστάμενος ἐν οἷς ἂν δέωνται, καὶ γράφων ἡμῖν περὶ ὧν αἱρῇ.

Ὁ δὲ συστατικὸς, ὃν ὑπὲρ ἄλλου πρὸς ἄλλον γράφομεν, ἐπαίνους συγκαταπλέκοντες ἅμα, καὶ τοὺς πρότερον ἀγνοουμένους ἄγοντες εἰς γνῶσιν. οἷον οὕτω·

Τὸν δεῖνα τὸν παραπέμποντά σοι τὴν ἐπιστολὴν, καὶ παρ' ἡμῖν κεκριμένον, καὶ δι' ἣν ἔχει πίστιν ἀγαπώμενον, καλῶς ποιήσεις ἀποδοχῆς ἀξιώσας καὶ δι' ἐμὲ καὶ δι' αὐτὸν, ἔτι δὲ καὶ διὰ σαυτόν. οὐ μεταμελήσει γὰρ, ἐν οἷς θέλεις, εἴτε λόγον ἀπόρρητον, πρᾶξίν τε εἰπεῖν. ἀλλὰ καὶ σὺ πρὸς ἑτέρους ἐπαινέσεις αὐτὸν, αἰσθόμενος ἣν ἐν παντὶ δυνατὸς χρείαν ἐστὶ παρασχέσθαι.

Μεμπτικός ἐστιν, ὁ μὴ νομίζεσθαι βαρὺν προσδεχόμενος. Εἰ μὴ παραλέλοιπέ σοι καιρὸς μηδέπω ὧν σὺ πέπονθας ἐκτίνειν χάριτας, οὐκ αὐτὸ τοῦτό γε καλῶς ἔχειν ὑπείληφας τὸ μνημονεύειν ὧν ἔπαθες, ἀλλὰ καὶ δυσχερεῖς καθ' ἡμῶν λόγους προΐεσθαι· σὲ μὲν οὖν οὐ μέμφομαι, τρόπον ἔχοντα τοιοῦτον. ἑαυτοὺς δὲ, ὅτι σε τοιοῦτον ὄντα ἠγνοοῦμεν.

Ὀνειδιστικὸς δέ ἐστιν, ὅταν τὸν ὑφ' ἡμῶν προευεργετηθέντα ἐφ' οἷς ἐπράξε, μετ' ἐγκλημάτων ὀνειδίζομεν. Ἔδει σε τὸ, γνῶθι σαυτὸν, μαθόντα, τότε καὶ ἑτέροις προσφέρεσθαι δυσκόλως. νῦν γε μὴν ὑφ' ἡμῶν τρεφόμενος, καὶ δι' ἡμᾶς ἔχων τὸ πνεῦμα, μεῖζον φρονεῖς τοῦ δέοντος. ἡμεῖς δὲ τούτου αἴτιοι. σὲ γὰρ ἔδει μὴ τυχεῖν ἐλευθέρου σχήματος. καὶ ἐπειδὴ νῦν ἐλεύθερος γέγονας, ὅμως ἔχεις σχῆμα δουλοπρεπές. λέγε δὲ κακῶς, ἐπεὶ καλῶς λέγειν οὐκ ἔμαθες.

Παραμυθητικὸς δέ ἐστιν, ὁ γραφόμενος τοῖς ἐπὶ λύπαις καθεστηκόσι, δυσχεροῦς τινὸς γεγονότος. ἔχει δὲ οὕτως· Ἀκούσας τὰ δεινὰ τῆς ἀχαρίστου σου τύχης ἀπηντηκότα, καθ' ὑπερβολὴν ἤλγησα· νομίσας οὐ σοὶ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ συμβεβηκέναι τὸ γεγονός. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἅπαντα ἰδὼν τὰ πρὸς τὸν βίον ἑστῶτα, † συνεφράζον. συννοηθεὶς δὲ ὅτι τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἐστὶν ὑποκείμενα τῆς φύσεως, οὔτε χρόνον οὔτε ἡλικίαν ὑφισταμένης, καθ' ἣν δεῖ τι πάσχειν, ἀλλ' ἀδήλως μετὰ σκαιότητος οὐκ ἀξίως πολλάκις ἀπαντώσης, ἐπεὶ μὴ παρὼν τετύχηκα, παρακαλεῖν σε διὰ ἐπιστολῆς ἔκρινα τοῦτο ποιῆσαι. φέρε γοῦν τὸ γεγονὸς, ὡς δυνῇ κουφότατα. καὶ καθὼς ἄλλῳ παρῄνεσας, σαυτῷ παραίνεσον. ἐπίστασαι γάρ, ὅτι τὸ μέλλον χρόνῳ κουφίζειν σε, τοῦτο ὁ λόγος σύμμαχος ὁμοῦ ποιήσει.

Fortaßè συ-νέφερον.

Ἐπιτιμητικὸς δέ ἐστιν, ὁ ἐφ' ἁμαρτήμασι προγεγονόσι μετ' ἐπιπλήξεως γραφόμενος, οὕτω· Τῶν ἁμαρτημάτων τὰ μὲν ἑκουσίως γίνεται, τὰ δὲ ἀκουσίως. καὶ τὰ μὲν μεγάλα καθέστηκε, τὰ δὲ μικρά. καὶ τὰ μὲν μόνοις βλαβερὰ τοῖς ἁμαρτάνουσι, τὰ δὲ ἑτέροις· σοὶ δὲ καθάπερ ἐπιτηδεύματα ταῦτα συμβέβηκεν ὄντα. καὶ γὰρ σὺ κακῶν μεγάλα καὶ πολλὰ βλαβερὰ διαπέπραξαι. προσῆκε μὲν οὖν σε μείζονος ἐπιτυχεῖν ἐπιπλήξεως, εἰ δὴ κατὰ τὸ παρὸν σοῦ τετύχηκε, καὶ ἐπὶ ἑτέρων τῶν ἀδικηθέντων· ἀλλ' ἐπεί γε δυνατόν ἐστιν ἰάσεως τυχεῖν γεγονὸς πλημμέλημα.

 λημα.

φανερῶν καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φήμης ἀναγγελλομέ-
νων, φανερόν τε, καὶ τὸ μηνύειν ἃ δι' αὐτῶν ἐ-
λέγχεται σιωπωμένων.

Ἐπαινετικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐφ' οἷς ἂν ἔπραξέ τις
ἢ προείλετο παρακαλῶμεν, ἀποδεχόμενοι τὸν
τρόπον τοῦτον. Ἐγὼ εἰ καὶ πρότερον ἔγραφας,
γράμμασι μεταλήφειν τῆς σῆς φιλοκαλίας, καὶ
νῦν ἐφ' οἷς πέπραχας, ἀποδέχομαί τε καὶ παρα-
καλῶ. συνοίσει γὰρ ἡμῖν ἀμφοτέροις.

Συμβουλευτικὸς δέ ἐστιν, ὅταν τὴν ἰδίαν γνώμην
προφερόμενοι, προτρέπομεν ἐπί τινα, ἢ ἀποτρέπο-
μεν ἀπό τινος. οἷον οὕτως· Ἐξ ὧν ἐνδοκίμησα, διὰ
τῶν ἀρχομένων, κεφαλαιωδῶς ὑποδέδειχά σοι.
γινώσκω μὲν εὖ, ὅτι καὶ ἐν τῷ τρόπῳ δυνατὸς
εἶ, τὴν παρὰ τῶν ὑποτεταγμένων εὔνοιαν περι-
ποιεῖσθαι, τῶν ὑπηκόων. ἔτι δὲ φίλους πλείστους μὲν
οὐ ποιεῖν, πρὸς ἅπαντας δὲ μετρίως ἔχειν, καὶ φιλαν-
θρώπως. τοιοῦτος γὰρ ὤν, παρὰ τῶν ὄχλων τὴν εὐ-
φημίαν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀσάλευτον ἕξεις.

Ὁ δὲ ἀξιωματικός, ἐν δεήσει κείμενος, καὶ ταῖς αἰ-
τίαις, καὶ ταῖς καλουμέναις λιτανείαις. κεῖται δὲ με-
τὰ παραιτήσεως ἐνίοτε. οὕτως· Ἐπιτετίμηκα τῷ δέ-
νι περὶ ὧν εἰς σὲ διαπέπρακται. καὶ πικρότερον ἢ
προσῆκον αὐτῷ διηνέχθην, καὶ σχεδὸν μᾶλλον
ἁπάντων, ἢ ἂν αὐτὸς ὑπὲρ σαυτοῦ διελέχθης, ἀλλ'
ἐμοὶ τὴν ἀδικίαν ἀντίθες, εἰς τὸ πάλιν συνάξαι.
οἶδα δὲ σὲ καὶ χρήσιμον ὄντα, καὶ τοῖς φίλοις χα-

ειζόμενον. ὁλοσχερῶς σου ἀξιώσθητε κατὰ τὸ Ὁμη-
σὶ χρὴ ρικόν· Δάμασον θυμὸν μέγαν οὐδέ † ἔχειν νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.

Ἐρωτηματικὸς δ' ἐστὶν, ὅταν περί τινων πυνθανόμενοι, παρακαλῶμεν ἡμῖν ἀντιφωνεῖν. Ἀκούω τὸν Δίωνα τὸν φιλόσοφον ἐπιδεδημηκέναι πρὸς σέ. διασάφησόν μοι, πότερον παρέστιν ἢ κεχώρισται.

Ἀποφαντικὸς δ' ἐστὶν, ὅταν πρὸς τὸν πυνθανόμενον ὁτιποτοῦν ἀποφαινόμεθα. Ἔγραψάς μοι πυνθανόμενος, εἰ παρ' ἡμῖν ἐστιν ὃν ὑπείληφας. ἐπειδὴ δ' καὶ νῦν ὡς ἤκουσας, καὶ παρέστιν ἔτι, καὶ σὲ προσδεχόμενος ἐπιμένειν φησί.

Ἀλληγορικὸς δ' ἐστὶν, ὅταν πρὸς ὃν γράφομεν, αὐτὸν ἐνδεῖξαι βουλόμεθα μόνον, καὶ ἑτέρου πράγματος εἰκόνα σημαίνομεν. Ἀκούω τὸν πρὸς σὲ ἀγωνισάμενον ἀθλητὴν, γυμνὸν ἔξω τῶν πυλῶν ἐν σκοτεινῷ κατοικεῖν οἰκήματι. κρατήσεις δὴ πάντως. οὐ γὰρ ἐσώμενον ὅτι ὑπέληφον αὐτοῦ τὸν ἀντίδικον ἀπολωλέναι, καὶ ὡς ἑτέροις ἀπειλῶν ἔγραψεν. οὐ βούλεσθε παύσασθαι, ἕως ἂν ἴδητε τοὺς τέττιγας ἐπὶ τῶν βώλων ᾄδοντας. δι' ἄλλου γὰρ πράγματος ἄλλο πρᾶγμα σεσήμαγκε. βούλεται γὰρ εἰπεῖν, οὐ βούλεσθε παύσασθαι, ἕως ἂν ἴδητε τὴν χώραν ὑμῶν κατεσκαμμένην καὶ δενδροτετμημένην. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως οἱ τέττιγες ἐπὶ τῶν βώλων ᾄδοιεν, εἰ μήτε δένδρα, μήτε τοίχους ἔχοιεν.

Αἰτιολογικός ἐστιν ὅταν τὰς αἰτίας, δι' ἃς οὐκ ἐγ-
γόνει.

γονεν, ἢ γενήσεται, σημαίνομεν ἐπιδηλοῦντες. οἷον·

Ἔγραψάς μοι διὰ τάχους πρός σε διακομίζεσθαι. καὶ μοὶ δὲ τούτου μέλει. ἄπορον μέντοι, τῷ παντὶ ἡμῖν τὰ πρὸς τὸν πλοῦν αὐτίκα πεπτωκέναι. οὔτε γὰρ πλοῖόν ἐστιν εὑρεῖν, πρὸς τὰς λειτουργίας ἐληλυσμένων ἁπάντων, οὔτ' αὖ στερούμεθα ἀνέμων ὄντων ἐναντίων. ἐν καιρῷ δὲ τῷ μεταξὺ καὶ ἐς κρίσιν ἐμπεπλέγμεθα. τὸν δὲ συσταθησόμενον οὐκ ἔχομεν καὶ διεξάξοντα. πρὸς δὲ τούτοις ἠσθένηκα τῷ σώματι, ἐὰν ἅπαντα μεταπέσῃ ταῦτα, ἐκδέχου.

Κατηγορικός ἐστιν ἐν καταιτιάσει τινῶν κείμενος παρὰ τὸ δέον ἐνηργημένων. Οὐχ ἡδέως μὲν ἔφερον, ἀκούων τὰ σοῦ λεγόμενα πρὸς τὸν στρατηγόν. οὐ γὰρ τῆς ἀξίας ἀγωγῆς. κακῶς δὲ καὶ σὺ τῷ κατ' ἐμοῦ ταῦτα λέγοντι αὐτὸν ἐπεχείρησας, ἐπιστάμενος αὐτὸν καὶ διάβολον καὶ ψευδολόγον. οἶδα γὰρ ὑπὲρ οὗ γράφω σοι. τὸ καθόλου δὲ φίλον ἔχων, ὃν ᾔδεις ἁπάντων ἐχθρόν. οὐδὲ τοῦτο δοκιμάσεις, διότι καὶ ἄλλον πρός σε κατηγορήσαντα, καὶ πρὸς ἄλλους εἰκὸς κἂν ὁρεῖν τι παρά σου. μέμφομαι οὖν ἐκείνῳ μὲν, ὅτι ταῦτα πράττει· σοὶ δὲ, ὅτι δεινῶν φρονεῖν, οὐκ ἔχεις κρίσιν ὑπὲρ φίλων.

Ἀπολογητικὸς δέ ἐστιν, ὁ πρὸς κατηγοροῦντα, τοὺς ἐναντίους λόγους μετὰ ἀποδείξεως εἰσφέρων. Γεγραφέναι πρός σε μετ' ἐμοῦ τινα καὶ πεπόμφθαι σε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὑπ' ἐμοῦ. καλῶς δὲ πεποίηκεν ἡ τύχη, μεγάλα μοι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ποιήσασα. κατὰ

γὰρ τοὺς

γὰρ τοὺς χρόνους, φασὶ, τοῦτο πεποιηκέναι. μᾶλλον δὲ
καὶ πρὸ τριῶν μηνῶν καταπλεῦσαι εἰς ἀλεξάν-
δρειαν, ὅτε μὲν τὸν στρατηγὸν ἑώρακα, ὅτε ἐκεῖ-
νος ἐμέ. διὰ γραμμάτων δὲ οὐδὲ αὐτοὶ λέγουσί τι πε-
πέμφθαι κατὰ σοῦ. καὶ γὰρ ἦν ἄλογον, οὐδὲ μιᾶς
μοὶ γεγενημένης πρός σε διαφορᾶς, ἀξιοῦν κατηγορεῖν,
τοῦ μηδὲν ἀδικοῦντος. ἀλλὰ φαίνονται αὐτοὶ πρά-
ξαντες. ἄτοπον γὰρ ἦν ὑπ' ὄψιν γενηθέντες, μὴ
τινές σοι προσαπαντήσαντες κατ' αὐτῶν προδιαβεβλή-
κωσιν. οὐδὲ εἰ εἶχον καὶ τὴν διαβολὴν φασὶν εἰ πεπί-
στευκας, εἰπέ. εἰ διαμένεις οἷον δεῖ πρὸς ἐμοῦ παρα-
γενομένου μαθήσῃ πάντα. καὶ γὰρ εἰ μὲν κατ' ἄλ-
λων πρός σε πώποτε εἴρηκα, πιστὸν ἦν καὶ κατὰ
σοῦ πρὸς ἄλλους ὁρᾶν. πρὸς ὀλίγου με συντόμως, καὶ
ταῦτα πρὸς ἔλεγχον ἄξομεν. ἵνα σὺ μὲν γνώσῃ,
ὡς καλῶς με κέκρικας φίλον. ἐγὼ δὲ σοῦ πεῖραν ἔρ-
γῳ λάβω. σχεδὸν γὰρ οἱ διαβάλλοντες, ὑμᾶς μὲν
συνάξουσιν, ἑαυτοὺς δὲ ἀποπνίξουσιν.

Συγχαριστικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐπὶ μεγάλοις πρά-
γμασιν ἢ παραδόξοις γεγονόσι, περί τινα συνδεό-
μενοι γράφωμεν. Οὐχ ὑπείληφα περί σε τὸν τοῦ
πράγματος κύριον γεγονέναι τοσαύτην χαράν,
ὅσην εἶδα περὶ ἐμὲ πυθόμενον τὰ σοὶ συμβεβηκό-
τα. πέποιθα δὲ, ἐθελήσεις τῆς τύχης σε μείζονα γενέ-
σθαι. τὸ σὸν γὰρ ἦθος οὐ δὲ παρὰ τοῖς μείζοσιν ἀπα-
ρασήμαντον. δι' ἣν ἔχεις πρὸς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀπαύτησιν, πρὸς δὲ τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν.

Εἰρωνι-

Εἰρωνικὸς δέ ἐστιν, ὅταν ἐναντίοις πράγμασιν, ἐναντία λέγωμεν, καὶ τοὺς κακοὺς ἀγαθοὺς λέγομεν, Ἀπόδεξαι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἣν ἐκ παλαιῶν χρόνων εἶχες. οὐ γὰρ λέληθεν ἡ καλή σου καὶ ἀγαθὴ προαίρεσις. διότι τὸ κατὰ σεαυτὸν μέρος ἤρηκας ἡμᾶς. ἐὰν δὲ τῶν ἴσων τυγχάνῃς, μὴ δυσφόρει. πεπείσμεθα γὰρ, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, καιρὸν ἕξειν, οἷον εὑρήσεις καθ᾽ ἡμῶν οὐδὲ ποτε.

Ἀπευχαριστικὸς δὲ ἐστιν, ὁ μνημονεύειν τῆς χάριτος τῷ εὐεργέτῃ δεικνῦσαι βουλόμενος. Ἐφ᾽ οἷς εὐεργέτησάς με, διὰ λόγων νῦν εὐχαριστῶ. ἀλλὰ δεῖξαι καὶ ἔργῳ ἣν ἔχω διάθεσιν πρὸς σέ, πάνυ γλιχόμενος ὑπείληφα, τὸ δι᾽ ἐμοῦ σοι γενόμενον ἔλαττον τοῦ καθήκοντος. οὐ δὲ γὰρ τὸν βίον ὑπὲρ σοῦ προθέμενος, ἀξίαν ἀποδεδωκέναι χάριν, ὧν πέπονθα. τῶν κατ᾽ ἐμὲ δ᾽ ὅ, τι βούλει ποιῆσαι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ᾽ ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γάρ.

ΑΛΛΗ.

Μυστικὸν τὸ πρὸς ῥῆμα σοφώτατε, οὐ λίαν ἀπεῖναι σοι λύρα δοκεῖ. νῦν γὰρ ἡ γραφὶς μουσικὴν ἐνδείκνυται τέχνην, ἆσμά σοι δι᾽ ἡμῶν μελῳδιοῦσα τὸ φίλιον· σπουδῇ τε τῇ πάσῃ καὶ προθυμίᾳ τῇ πρεπούσῃ, πρὸς φωνὴν ἡμετέραν προθυμουμένη παιδεύειν. καὶ γὰρ ἔννομόν τε καὶ θεῖον τοὺς προεστηκότας ὑμᾶς, καὶ προστήσεσθαι μέλλοντας, ἀσπάζεσθαι ταῖς προσρήσεσι. διὸ πεπληρώκαμεν τὸν νόμον, καὶ προσκεκινήκαμεν ὡς ἔδει, καὶ αὐτικαλοῦμεν

μεμνῆ

μεμνῆσθαι μὲν ἡμῶν παρ' ὑμῖν. γράφειν δὲ ἡμῖν συνεχές. ὑπὲρ γὰρ τῆς σωτηριώδους ὑμῶν διαμονῆς ὁσημέραι εὐχόμενοι, σὺ ἔχειν πυνθάνεσθαι ταύτην, λίαν ἔχομεν ὀρεκτικῶς.

ΑΛΛΗ·

Συνήθως εὐφράνας δέσποτα, τῇ τῶν γραμμάτων διαδοχῇ, σωματικὴν ἡμῖν τὴν παρουσίαν ἐπιδειξάμενος, καὶ τὴν ἡμῶν ἀπουσίαν τῇ παρουσίᾳ σημάνας, χαίρειν πάλιν ἀνέπεισας, καὶ πάλιν εὐφραίνεσθαι. τὰ γὰρ τῆς σῆς λαμπρότητος ὑγιεινὰ γράμματα, εὐφροσύνης ἡμῖν αἴτια γίνεται. ἡμῖν μὲν γὰρ δέσποτα καὶ δεινῶν ἀπεῖναι παρῆς. καὶ παρὼν ἐν τοῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν δικαίως ἀναγεγραμμένος ὑπάρχεις, ἀνεξαλείπτοις μνήμαις τῇ τῶν γλυκέων παίδων παρουσίᾳ, καὶ τῇ τῶν χρηστομένων σοι ἀνάγκῃ, καὶ τῇ τῶν ψυχῶν ἀρετῇ. ψυχῆς γάρ ἐστι καὶ ὀφθαλμῶν τὰ γράμματα ἑορτὴ καὶ πανήγυρις.

ΦΑΛΑΡΙΔΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
πρὸς τὸν Δάκριτον.

Ἀχθομένῳ μέν σοι βαρέως ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς τελευτῇ, πᾶσα συγγνώμη. κἀγὼ δὲ σφόδρα συμπαθῶν, ὡς εἰς τῶν οἰκείων τὸ συμβεβηκὸς ἡγούμενος μεῖζον ἄχθομαι, καί τοι στερροτέρᾳ φύσει πρὸς τὰ τοιαῦτα χρώμενος, διὰ τὸ μηδὲν ὄφελος ὁρᾶν μηδὲ τοῖς ἀμέτρως ἀνιωμένοις. παραμυθία δὲ ἔστω σοι μεγάλη τῆς ἐπ' αὐτῷ συμφορᾶς, πρῶτον μὲν ὅτι ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνιζόμενος, ἐν πολέμῳ σὺν ἀριστείᾳ τέθνηκεν.

τέθνηκεν. εἶθ' ὅτι νικῶν καλλίστου τέλους ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης ἠξίωται. τὸ δὲ τελευταῖον, ὅτι μηδὲν ἁμαρτὼν παρὰ τὸν βίον, ὑπεσφράγισται τὴν ἰδίαν ἀρετὴν θανάτῳ. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ ζῆν ἀγαθὸς, ἄδηλον εἰ μεταβαλεῖ πρὸς τὸ χεῖρον. αἱ τύχαι γὰρ ἀνθρώπων τὸ πλεῖστον, οὐχ αἱ γνῶμαι κρατοῦσι. ὁ δὲ τελευτήσας ἀκατηγόρητος, ἐν τῷ καλλίστῳ σχήματι τῆς δόξης καθίδρυται. νομίσας οὖν ἀξίας παρ' αὐτοῦ χάριτας ἀπειληφέναι γενέσεως καὶ ἀνατροφῆς, τὸ καλὸν κἀγαθὸν μέχρι τέλους αὐτὸν γεγονέναι, ταύτην αὐτῷ τὴν ἀμοιβὴν ἀντίδος, τὸ πρᾴως καὶ εὐπαρηγορήτως τὴν ἐπ' αὐτῷ λύπην ἐνεγκεῖν. ἔῤῥωσο.

ΤΕΛΟΣ.

IOANNIS LODOVICI Viuis, de conſcribendis Epiſtolis, ad Idiaqueum à ſecretis Caroli V.

QVum inſtituerem Idiaquee, opuſculum de Epiſtolis componendis edere, quarum permagnus eſt uſus in omnes uitæ partes, uiſum eſt mihi tuo nomini inſcribere: non quòd his meis præceptis ipſe indigeas, qui præceptores facultatis hujus ac duces habes Ciceronē & Pliniū: quorum ueſtigijs feliciſſimè inſiſtis, magna cū admiratione omnium, qui ſciūt, quàm breui tempore, quod in latinis literis concupieras. ſis aſſecutus: ſed quia nemini magis uidetur ea tractatio congruere, quàm ei cui ſunt quotidie permultæ maximis de rebus latinæ epiſtolæ, cùm tuo ipſius, tū Caroli Cæſaris nomine cōſcribendæ. deniq; pro noſtra coniunctiſſima amicitia & uolūtate mutua, quicquid ab altero proficiſcatur, nō poteſt nō eſſe alteri lōgè gratiſſimū. Epiſtola, eſt ſermo abſentium per literas. in hoc enim ea eſt reperta, ut conceptus animi, & cogitata aliorū ad alios, fida mandati interpres & nūcia perferat. Epiſtolarū uſus eſt, inquit D. Ambroſius ad Sabinum, ut diſiuncti locorum interuallis,

lis, affectu adhæreamus, in quibus inter abſentes imago refulget præſentiæ: & collocutio ſcripta ſeparatos copulat, in quibus etiam cum amico miſcemus animũ, & mẽtem ei noſtram infundimus. ſic ille. Dicta eſt Græcis à mittẽdo ἐπιστολὴ, ceu quis dicat miſſoriam, uocabulo nõ recepto. Nam inter præſentes nihil opus eſt epiſtola, niſi fortè ſi quid certis præſcriptisq; es acturus uerbis. ut Suetonius Cæſarem Auguſtum refert ſermones cum ſingulis, etiam cum Liuia ſua grauiores, non niſi ſcriptos, & è libello habere ſolitum: ne plus minus'ue loqueretur ex tẽpore quàm oporteret. & arrogantiſsimus ille dominus Romæ nihil unquã cũ ſeruis egit, niſi nutibus, aut deſcripto, ſicuti eſt apud Tacitũ. Excogitati quoq; codicilli inter homines eadem in urbe ac uicinia, ſed quibus uiſere inter ſe parum uel placebat, uel licebat, aut certè commodius ſcriptis agebatur res: quorum codicillorum frequens eſt apud Ciceronem, Tacitum, & alios mentio. Antiquiſsimæ epiſtolæ in hoc unum paratæ erant, ut aliquid abſenti nunciarent de re publica aut priuata, quid actum, quid futurum, quid gereretur, quid uellent fieri, aut ſecus. Cuiuſmodi uidemus eſſe Ciceronianas, & præcipuè ad T. Atticum. Deinceps omnia quæ dici, quæq; ſcribi poſſent, ſub epiſtolæ ambitum uenerunt. Cicero ad Curionem: Epiſtolarum, inquit,

genera multa eſſe non ignoras. ſed unum illud certiſſimum, cuius cauſa res ipſa inuenta eſt, ut certiores faceremus abſentes, ſi quid eos ſcire aut noſtra aut ipſorum intereſſet. Reliqua ſunt epiſtolarum genera duo, quæ magnopere me delectant: unum familiare & iocoſum, alterum ſeuerum & graue. Itaq; illa uera eſt & germana epiſtola, per quã ſignificamus alicui, id quod in negotijs uel eius intereſt ſcire, uel noſtra. quales ſunt propemodum nunciatoriæ, petitoriæ, commendatitiæ, conſultoriæ, admonitoriæ: & ſi quæ ſunt eius generis, quæ uicem abſentiæ ſcribentis impleant. Additæ ſunt poſtea conſolatoriæ, conciliatoriæ, præceptoriæ, diſputatoriæ de omni argumento philoſophiæ, iuris, antiquitatis, omnium deniq; diſciplinarum, atq; earum rerum quæ de ſcripto inter maximè præſentes agerentur. ſic à Platone de Philoſophia ſcribitur ad Dionyſium, & alios, à Seneca ad Lucilium, à Hieronymo, Ambroſio, Auguſtino, Cypriano, de rebus ſacris ad uarios. citantur Catonis Cenſorij, & multorum Iuriſconſultorum libri, de quæſitis aut reſponſis per epiſtolam. Nolo in præſentia diſſerere, quàm latè nomen epiſtolæ extendendum ſit. ſed certè ſi recipimus, ut quicquid ſalutationem præfert, epiſtola dicatur: quid cauſæ erit, quin libri Tuſculanarum quæſtionum Ciceronis, aut de Finibus, epiſtolæ nominentur ad Brutum?

lum? de Senectute uerò, & Amicitia, ad Atticum: de Officijs, ad Marcum filium? uel ſi orationi pro Milone, aut in Verrem, ſalutationem præponas, ad Iudices, epiſtolæ ſint? ſed nō fit ideo uir ea fœmina quæ ſumit femoralia, aut enſe cingitur: ita non omnis liber fit epiſtola, cui præpoſita eſt ſalutatio, niſi naturam & ingenium ſumat epiſtolæ, quā ſtatim demonſtrabimus. Benè Plinius Cæcilius, Aliud eſt hiſtoriam ſcribere, aliud epiſtolam: ſignificās, in natura illarum eſſe diſcrimen.

DE INVENTIONE epiſtolæ.

Inuentionem epiſtolarum cum aliqua parte diſpoſitionis cōiungemus, præcipuè in exordijs: propterea quòd hæc ſæpenumero diſiungi nō poſſunt commodè. eadem enim ſunt locis aliquot de utriſq; præcepta: et pleriq; epiſtolas ſcripturi, maximè circa principia cōflictantur, tanquam inter ſcopulos, facileq; reliquum curſum conficerent, ſi modò euaſiſſent ex ambagibus portus. Initiò illud præfandū eſt, inuentionem omnem non ſolum epiſtolæ, uerū cuiuſcūq; alterius generis, ſermonis, orationis'ue, ut etiā in his quæ loquimur, haud penitus artis eſſe, ſed prudētiæ: quæ paritur ex ingenio, memoria, iudicio, atq; uſu rerū: à nobis uerò tradendis artib. adiuuatur, nō perficitur: admonetur, non omnino inſtitu-

Inuentio prudentiæ non artis.

Prudentia.

inſtituitur. ne quis ſe uel hoc loco, uel in alijs, aut à me ipſo, aut ab alio quopiã ſcriptore, aut magiſtro plenã cognitionẽ cõponendarũ epiſtolarũ, alteriuſ'ue omnino generis orationis accepturũ ſperet. Sunt enim qui præcepta damnent tãquam inutilia, quæ nõ ſtatim ex ſtupido acutum reddãt, peritum ex rudi. Itaq; ſit hoc primũ præceptũ, adiuuari à nobis inuẽtionẽ, & promoueri hiſce formulis: quæ nec ipſæ uiriũ ſunt aliquid habituræ, niſi uſus atq; exercitatio acceſſerit. hæc præfatus, ad rẽ uenio. Scripturus epiſtolã, cõſideret, quis et cui ſcribat, & quib. de reb. qui ſimus nos ad illũ, qui ille in ſe. Aut enim ignoti ſumus, aut noti, amici aut inimici, leuiter ſeu dubiè amici, aut apertè & arctè, pares aut impares. et hoc uarijs in rebus: genere, fortunis, eruditione, ætate. Tũ ille, quo genere, plebeius an patricius, honeſto an ſordido: qua fortuna, ſumma, magna, mediocri, infima, nulla. quo rerũ ſtatu, liber an ſeruus, opinioſus an obſcurus, bonæ an malæ famæ, ocioſus an occupatus, ſutor aut ſartor, qua eruditione, magna, mediocri, media: Theologus, Medicus, Philoſophus, Iuriſcõſultus, uſu rerũ an ſecus. quo ingenio et moribus, triſtis an hilaris, remiſſus an ſeuerus, placidus an iracũdus, humanus an ſuperciliofus, facilis an difficilis, acutus an hebes. hæc enim uno mẽtis intuitu facile percurremus omnia, & momẽto tẽporis. Frequenter

Scripturo epiſtolam quæ conſideranda.

quẽter enim excuſandũ eſt, quòd ignotus ſcribas, aut leuiter amicus, aut tãto uiro, aut ei in quẽ forſan crederis inimico eſſe animo: hoc primùm purgabis. nã ita fert natura ipſa noſtri ingenij, ut reſoluta epiſtola, & lecto ſcribẽtis nomine, admiretur is cui ſcribitur, ſi ab ignoto, ſi à leuiter charo, ſi ab inimico mittatur: ita uel impudẽtiæ, uel temeritatis, uel arrogãtiæ, uel demẽtiæ ſcribentẽ, apud animũ ſuũ ſtatim initiò dãnat. quo fit ut nõ tãtũ aſpernetur literas, ſed autorẽ ipſum oderit: idq; eo acrius, ſi ſuperciliosus ſit, aut moroſus, et in eũ ipſum odij affectũ procliuis. ergo occurrẽdũ. Nã & in ipſo foro noui oratores re ipſa cogebãtur, ante alia omnia de ſe loqui, cur dicerẽt. ſic Cicero pro Sex. Roſcio Amerino, quã orationẽ habuit ad Iudices primã: et pro lege Manilia, quæ fuit ad populũ prima. Sumẽdũ igitur principiũ uel ex te, aut reb. tuis: uel ex illo, aut reb. eius: uel ex re ipſa, de qua ſcribis: idq; tã quã exordiolo. Ex te ad hũc ferè modũ: Sẽper te amaſſe & coluiſſe illũ, ubiq; optimè & ſenſiſſe de illo, & dixiſſe: dolere, quòd tã diu illi ignotus, aut tenuiter notus fueris, quẽ ita ſis ſemper de ingenio ac uirtute admiratus: aut dolere, quòd in animũ eius inciderit ea ſuſpicio de tua in eũ uolũtate, quũ tu amicitiã illã ſemper inter præcipua tua bona numeraris. allegabis, ſi potes, documẽtũ aliquod amicæ tuæ uoluntatis erga illũ: culpam reijcies in eos qui

Epiſtolæ principium

ueſtræ amicitiæ inuiderint: aut in illum ipſum ſcilicet, ſed modeſtè, & ſine aſperitate: aut in tuam imprudentiã ac ætatem: aut apertè culpam fateberis, ſi ita res poſcat: pœnitere te, & daturum operã, ut re ipſa ſentiat, quẽadmodum ſis iam affectus erga illum. A rebus tuis, amicitiam cõmunẽ cũ aliquo demõſtrabis, aut paternã. Ab illo: ingeniũ, literas, humanitatẽ, uirtutes, quas es in eo admiratus, adduxiſſe te ad ſcribendũ. ut in cõciliatorijs: Ignotus es, ſed ille omnes incredibili humanitate cõplectitur, aut cupiditate benefaciendi. tũ literæ eius, aut prudentia effecerũt, ne ipſe aut cuiquã eſſe poſsit ignotus, aut quenquam putare debeat ignotum ſibi, aut ad ſe nihil pertinere. Idem de potẽtia: ut duci, ut regi, ad quem tanquam ad aſylum accurrendum eſt: nec diſcernendum, quis notus, quis ignotus. omnes ſunt ſatis noti, qui ſe illius curæ crediderũt. Efficiẽdũ potiſsimũ, ut magis uideamur uirtutibus illius adducti, quàm allecti fortuna: et in cõmemoratiõe uirtutũ, ne ſit ſpecies ulla aſſentationis: ſed id oſtẽdemus, nos habere cõpertũ, uel in nobis, ſi quo affecti ſumus beneficio ab illo, uel audiſſe ab ijs qui experti ſunt, uel cognouiſſe nos ipſos, uel uidiſſe. ita teſtimoniũ aliquod afferemus ex opere: ut in uiris doctis, ex libris ab eis editis, orationib. habitis, prælectionibus, diſputationibus. & ea maximè cõmemorabimus illius bona, quæ ad rẽ, de qua ſcripturi ſumus,

mus,aptiſsima fuerint:ut clementiã,ſi petimus ueniam:humanitatẽ,ſi amicitiam:liberalitatem,ſi beneficium:prudentiam & probitatem,ſi cõſiliũ. A reb.ipſius,uelut à cõmuni amicitia,à paterna:à rebus de quibus ſcribimus,ut rem eſſe honeſtam.doctam,argutã,ideo dignam de qua illi ſcribatur:aut neceſſariam, ideo coactos eſſe nos ad eum tanquã ad aram confugere:uelut ob fortunas ad diuitẽ, ob iuſticiam ad iudicem,ad Regẽ,ad magiſtratũ.maluiſſe nos uicij cuiuſuis ſuſpicionẽ ſubire, tametſi nobis grauiſsimã, in animo dũtaxat illius, quẽ nos tanti facimus,quàm non ſcribere.neceſsitatem fortiſsimum eſſe telũ,cui nemo reſiſtat: & honeſtius eſt,quum id fit pro altero. aut rẽ eſſe eiuſmodi, ut quum eã pernouerit,non te uel temerariũ iudicet qui ſcripſeris,uel confidentẽ,ſed uirum haud quaquam malum,& in reb.bonis animoſum.cõtrà potius iudicaturus eſſet ſecordẽ te.ſi neglexiſſes. Eſt etiã apud amicũ excuſandũ, cur de re aliqua ſcribas, de qua poteras coràm agere. Cicero Luccio: Coràm me tecũ eadẽ hæc agere ſæpè conãtẽ deterruit pudor quidã penè ſubruſticus,quæ nũc exponã abſens audacius.epiſtola enim nõ erubeſcit.Hæc eſt prima coitio,quæ,ut ille dicit in Comœdia,acerrima eſt:cætera ſunt ꝓniora poſt hãc,& magis expedita. Ideo prima epiſtola uehemẽter eſt elaborãdum,ne apud nouum erga nos animum in ſuſpicio

nem ueniamus cuiuſquam uicij, aut impudẽtiæ, aut arrogantiæ, aut loquacitatis, aut oſtentationis, aut uafriciei, aut putidæ affectationis, aut immodicæ aſſentationis et paraſiticæ, aut ſcurrilitatis, aut imperitiæ, aut imprudẽtiæ. Plurimũ enim in prima cõpactione poſitũ eſt, ſicut in uaſis teneris adhuc & mollibus, quum coaleſcunt. Nec puto quenquã admonendum eſſe, nõ omnia omnibus cõgruere: uidendum cui poſſis admirationem de ipſo tuam allegare, cui paternũ hoſpitium, cui curam ſubditorũ. quod ſi nihil habes quare ſcribas, excuſandũ: tum cõtemplabere, qui ſit ille cui ſcribis. nam hinc tota epiſtola temperatur. Ad fortunatum & ſuperciliosum, reuerẽtius, modò abſit aſſẽtatio: ad moroſum & aſperum, parcius & leuius: ad rudem aut hebetẽ, apertius: ad ingenioſum, accuratius, & maiore apparatu, ſi eo delectatur, et ſic ſe uenerari arguit. docto ad antiquitatem accõmodatius, ad occupatũ breuiter, ad ocioſum fuſius. ſi rẽ nõ ingratã facturus es: ad hilarẽ lætè, ad humanũ minus ſcrupuloſè & anxiè, ad ſeuerum ſubtriſtè, ad remiſſũ iocoſe, ad mœſtum mœſtè, ad amicum certum apertè & cum magna fiducia, ad incertum dubiè: ſed ſic, ut ſe credat diligi, et diligas reuera. hoc lex naturæ, hoc melior naturæ lege Chriſtus iubet: ita ut ingratitudinis ille ſeſe damnet meritò, ni redamet. ad inimicũ, ut cogites amicũ poſſe fieri, et apertus ſemper

para-

paratusq; maneat reditus in gratiã, ut abſit omnis aſperitas, & mãſuetudinẽ quãdã animi exeras etiã in inimicũ: & præſtabit meminiſſe profeßionis noſtræ, qua uetamur quenquam odiſſe: ita ut emendatum illũ oſtendas cupere te, non perditũ: & uiciũ odiſſe, amare hominem. Ad parem et charũ ſimpliciter ac familiariter: ad minus familiarẽ, cautius et comiter, citra deiectionem: ad inferiorẽ, humanè, ut non uidearis loqui ex alto, ſed ex æquo, uel infimis. hoc boni mores ſuadẽt, hoc pietas ſacroſancta præcipit. exempla erũt uſu facilia. Omnino tollendũ eſt è uita genus illud epiſtolarũ fallax, inſulſum, ineptum, quo ſigna omnia uoluntatum cõfunduntur: adeò blandum & aſſentatorium, ut nullo penitus modo ſcribentis poßit animus dignoſci. quales ſunt epiſtolæ quæ nominantur aulicæ, & benè educatæ. nam humanus cogitatus tanta mole corporis contectus, impenetrabilis eſt, profertur quodamtenus ſermone. quod ſi hic quoq; fictus ſit penitus, et contectus, quid reliquum ſit ad hominem noſcendum? qualis erit hominum communicatio, & ſocietas inter ſe, quum nemo beneuolum & maleuolum diſtinguet, & lupũ ad ſe recipiet pro ouicula: aut hanc fugiet, lupi ſæuitiam formidans? Sed hæc alterius ſunt inſtituti. Iam de rebus epiſtolæ.

Epiſtolę aſſentatoriæ ſiue aulicæ.

De rebus epiſtolarum.

Epiſtola quaſcũq; res poteſt continere. ſed nos

*propius ad rationē præceptorū, in aliquot eam ge
nera partiemur: pingui quidē et rudi Minerua, ſed
ad captū tyronum appoſitè. Nā uel de reb. ad nos
ſpectantibus loquimur, uel ad eum cui ſcribimus,
uel ad utrūq;, uel de alienis. Sunt in nobis ut in om
nibus hominibus, animus & corpus: ſunt externa.*
Animi res. *In animo, mens: in qua iudicium, ſagacitas, ingeniū:
& in hoc acumen, celeritas, hebetudo, tarditas, eru
ditio, ruditas, memoria, theſaurus eruditionis &
rerum omnium quæ uidimus, quæ audiuimus, de-
niq; aliquo cæpimus ſenſu, ſiue exteriori, ſiue inte
riori. in eadē facilitas, difficultas, firmitas, imbecil
litas. eſt etiā uolūtas, in qua expetitiones & fugæ
rerū, tū bonarū, tū malarū. ſub his partib. affectus
læti in re præſenti, et triſtes, & utriq; in re futura*
Corporis res. *& preterita. In corpore, quæ ad extremā cutē, co
lor, ſpecies, aut deformitas: quæ in neruis, robur
aut infirmitas: quæ in intimis, ualetudo: quæ ad to-
tū, pulchritudo aut fœditas: tū quæ ad id ſuſtentan*
Externę. *dū, uictus. Extra nos ſunt pecuniæ, ueſtimēta, de-
niq; omnia quæ poßidētur: honor, dignitas, genus,
acta, amici, patria, inimici, infamia, et poſt nos po-
ſteritas. Ergo epiſtola uel ad nos ptinet, in cōmemo
ratione alicuius rei, ex ijs quæ diximus. uelut in in
genio, enarratio noſtrorū ſtudiorū: in memoria,
gratiarū habitio uel actio: in uolūtate, explicatio
morū: in affectib. ſi qua re ſumus cōmoti: in corpo
re, quæ*

re, qua ualetudine: in externis, qua fortuna, q̃d amici pro nobis egerint, aut nõ egerint, aut inimici nocuerint aut tẽtarint. Itaq; uel aliq̃d cupimus in ingenio, ſicut auxiliũ eruditioni aut prudẽtiæ: in memoria, cognitioni rerũ: in uolũtate, morib. aut pietati, quæ ſunt cõſultoriæ: in affectibus, beneuolentiã cõciliare, q̃ eſt cõciliatoria: aut fouere, aut augere cõſeruatã, quæ eſt officioſa: aut q̃relã uel indignationẽ apud illũ effũdimus. In corpore, remediũ, aut conſeruationem ualetudinis, aut firmitatis: uel pertinet ad uictũ. quæ ſunt partim ex cõſultorijs, partim ex petitorijs. In reb. externis, omnes quib. aliquid cupimus, uocantur Petitoriæ, quæ de pecunia, dignitate, honore, contra inimicũ, ſi auxilium imploratur: pro amico aũt, nominatur Cõmẽdatitia. In illo cui ſcribimus, aut aliquid eius narramus tãtũ, aut etiã laudamus, quæ eſt Panegryca: aut ad uoluptatẽ, quũ iocamur: aut fabellã referimus, quæ illũ exhilaret. aut ad cõmodũ eius pertinet: quales ſunt præceptoriæ, cõſultoriæ, hortatoriæ, admonitoriæ, caſtigatoriæ, gratificatoriæ, de reb. omnib. de ingenio, de memoria, de corpore et reb. eius. de externis: quæ ſunt cõſolatoriæ & incitatoriæ, quæ ad affectus tendunt, & aliæ quibus affectũ aliquẽ uel excitare conamur, uel excitatum ſedare. Ad utrumq; ſpectant, quæ de communibus rebus, & de cõmuni eruditione, de cõmunibus negocijs: quales

ſunt

Alienæ. *ſunt mercatorũ,expoſtulatoriæ,inuectiuæ. Alienæ ſunt,quum refertur quid geſtũ uel in aliena domo, uel in aliena republica,quid quis dixerit,egerit,cogitarit: & loquor ad ſenſum gentiliũ, nimis iam à nobis receptum atq; approbatum, qui præter ſua & amicorũ ciuitatisq; publica, reliqua à ſe aliena exiſtimabant eſſe. Quanto rectius, & ad naturam propius,ſenex ille in fabula,ad ſe cruciantem: Homo ſum,humani nihil à me alienũ puto? Admiſcentur uerò narrationes illiuſmodi,omnibus epiſtolarum generibus,& fiunt miſtæ epiſtolæ.quæ omnia ſint à me dicta uelut exẽpli gratia. Quis enim aut uniuerſa cõplectatur,aut perſequatur ſingula, quæ ſunt infinita:meritoq; Philoſophi negarũt,de ſingularib.utpote innumeris,eſſe ſcientiã.Sed nos iam uſum incipiamus tradere.De noſtris reb.dicemus modicè, modeſtè, pudibundè, parcè, ut abſit ſpecies omnis arrogãtiæ,quã ne in maximis quidẽ uiris ferimus:uideturq; uelut uenenũ,quod res alioqui pulcherrimas ſuperfuſum corrũpit. Ad eundẽ modũ ſi de iniuria uel cõtumelia noſtri querimur, aut omnino uerba facimus,ne uideamur cæco amore noſtri rapi (quod uitiũ Græci φιλαυτίαν nominant, contrariũ Apollinis præcepto, quo admonemur,ut ſe quiſq; norit) ſed duci iudicio:ita ne multũ detrahamus illi,de quo querimur, dũ nobis indulgemus,ne illud audiamus de Satyra: Quum*

tua per-

tua peruideas oculis malè lippus inũctis, Cur in amicorũ uitiũ tã cernis acutũ, Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? Ita rẽ nõ exaggerabimus uerborũ atrocitate, ſed ciuiliter omnia explicabimus, et mãſuetè. Scribere uerò nos ad illũ potiſſimè dicemus, quòd pro ſummo noſtro mutuo amore libẽter curas omneis, cogitationes, affectus, læta et triſtia in illius ſinum deponimus: id eſſe nobis unicũ leuamen anxietudinũ. Si petimus, aut rẽ honeſtã, aut mediã: nam turpem nec decet bonũ uirum petere, nec petitam concedere. honeſtam uoco, conſilium, amicitiam, admonitionẽ, inſtitutionem: mediam uerò, et quaſi neutram, pecuniam, fauorem, adiumentũ pro nobis, aut amicis. adſit in petitione omni pudor (nã inferiorẽ ſe facit, quiſquis rogat:) ſed in alijs rebus, et apud alios, maior aut minor. Rẽ honeſtã liberius petemus, & audacius, modò ne admiſceatur impudẽtia, & uelut imperioſitas quædã, tã quam nõ roges, ſed imperes. q, in Bruto culpat M. Tullius. Oſtẽdes, cur petas, cur ab eo potiſſimũ. nã ſi cauſa nõ ſit petendi, uidetur res inſolẽs, aut arrogãs, aut inepta et ſuperuacanea petere. uelut ſi uetula, uel auriga, à magno Theologo roget explicari ſibi myſteriũ trinitatis, ut ab Auguſtino traditur uel Hilario. Tum, cur ab eo petas, quod plurimũ in ea re ualeat: ſcire te, illũ nõ negare alijs, minus negaturũ tibi, amico, beneuolo, admiratori. Ad ſimilẽ

Honeſta res uel media quomodo petẽda.

modum

modum in conciliatione amicitiæ, eſſe te admiratorem linguæ Græcæ & Latinæ, quæ quũ in illo ſint exactiſſimæ, cupere te eſſe illi perfamiliarẽ. porrò illũ talẽ eſſe, ut humanitate illa inexhauſta uniuerſos ad ſe alliciat & cõplectatur. Apud amicũ, aut hominẽ ualde humanum ac facilẽ, quiq; ſolet libenter eiuſmodi præbere, q̃ nos cupimus, breuius licebit agere, & ſimplicius, oſtẽſa fiducia ex amicitia noſtra, aut illius moribus: quæ fiducia ualet etiã apud leuiter amicos, ut præ nobis feramus magnã beneuolẽtiã, ex qua oritur eiuſmodi fiducia. Nã indignantur ſæpenumero amici, magnis & ambitioſis precib. aliquid ab ſe amicos cõtendere: ſuſpicantur enim illos nõ ſatis amare, aut confidere amori mutuo. Quod ſi in reb. honeſtiſſimis attingẽdũ, cur petas, & cur ab illo: quãto id magis faciẽdũ eſt in re media? in qua erit adhibẽda cura paulo maior. Sed id quoq; ex perſonis tẽperandũ eſt, eius ad quẽ ſcribitur, & qui ſcribit. quippe ſi ſit pater, aut frater, aut chariſſimus, aut q debet, aut qui ſemper ſolet: nihil opus eſt magno uerborũ ambitu, niſi res ſint mutatæ. ut duriora & difficiliora tẽpora, iactura rei familiaris, te factũ minus amabilẽ, aut q̇d tale. diſcipulus incũctanter petit à magiſtro, quæ ſunt inſtitutionis: priuatus à magiſtratu, quæ iuris aut æquitatis: doctus à potẽte uel principe, alimẽta ocij literarij. Nã ſi ab his nõ petat, qui dabũt? ſartoresne, &

ne, et rhedarij? tum q doctus adiuuat principē bonis monitis, princeps doctū fauore ac pecunia, uterq; qua re plurimū ualet. Sin alienior ſit, & nō adeò familiaris, oſtende aliquid cur dignus ſis, qui impetres. Ex te, quoniam amicus, aut quod amaſti ſemper, aut ad illū maluiſti accurrere, quàm ad aliū quēuis: cui mauis, uel quod tātū amas, uel ob eius probitatē, debere hoc tātū beneficiū, quàm ulli alteri: uel quod plurimū ei debes, ideo plus uelis debere: quod eſt ingenui (ſicut Cic. ait) animi. aut quoniā debere omnia graue eſt, malle te bonis debere, quàm indignis: ita enim fit leuius. aut ſi in eum tua ulla extant beneficia, leuiter admoneas, et parcè, citra exprobrationem: declara quantū te deuinciet, quātā habiturus ſis ſemper gratiā, quomodo obſeruaturus ſemper tēpus, ut remunereris, ſi qua poſſis. nō ſolere te ingratū eſſe uel minimis beneficijs, aut officijs: quanto minus futurū in hoc tāto, aut tali emptore? Nam petentis gratitudo uehementer elicit dātis benignitatē. Si cui opus fuerit, habet ea quæ ſunt in perſona. Petimus propter genus, propter patriam, propter communionē ſtudiorū, propter magiſtratum, propter amicos, propter inimicos, præſertim cōmunes: hoc ſe rogare, quo eget, ut cōmuniū inimicorū audaciā cōpeſcat, & calūnias retundat: quod eſt telū acerrimū, animo præſertim affecto. Tum ex cauſa, te hoc petere in alimenta

menta ſtudiorum, liberorum, coniugis, aut amici pauperis.

Ex illo, noſſe te liberalitatem eius, præſertim in eos qui ob eiuſmodi cauſſas petūt. illum ſcire quid ſit ſtudere, quot reb. ſit opus, aut quid ſit familiam ſuſtinere: ideo didiciſſe miſeris ſuccurrere, nō ignarum mali. deniq; ſi nihil ſit in nobis dignū, ob quod petamus, illum certè eſſe dignum, qui det. hoc ei fore pium, honorificū, laudabile, hoc ſemper ſtuduiſſe, in hoc ſubijſſe tot labores, paraſſe tot opes, ut plurimis prodeſſet. Et hæc dicentur ambitioſo reuerenter, graui contractè, læto fuſius & hilarius: ſic tamē, ut ne nimiū miſeriā noſtrā uideamur uelle oſtentare: & quaſi clamare, dignos eſſe nos miſericordia, ut exiſtimemur imbecillè nimis atq; impotenter ferre noſtras res aſperas: ſed obniti et reluctari, quantū poſſumus, premi tamen interdū ab illis atq; urgeri: ſic enim natura fert, ut minus miſereamur eorum, quos abijcere ſe in aduerſitate cernimus, & nimis lamentari ſuam fortunā, tanquam rem indigniſſimam patiantur: ita ſemper honeſtiores ſunt pro alio lachrymæ, quàm pro nobis ipſis, niſi fortè ignoſci nobis precamur.

De epiſtolis commendatitijs.

Pro alio quum petimus, ſi argumentum eſt ſimile ſuperioribus, ad eundem ferè modum tractatur, quo

tur, quo docuimus. Cōmendationis uerò hæc ſunt præcepta. Primum omnium, ut dignū oſtendamus hūc eſſe illius gratia et fauore. dignus ſit, uel ex cō mendato, uel ex nobis qui commēdamus, uel ex eo ad quē ſcribimus. Ex cōmendato, ſi demonſtramus in eo eſſe aliquid, propter quod mereatur diligi. percurrendū per ea, quæ in perſona poſuī: nēpe genus, quia nobilis: patriā, quia Romanus: ingenium, quia feſtiuus, acutus, Græcus, Latinus, Muſicus, Philoſophus, Theologus, uir prudens, & multis in negotijs uerſatus: animū, quia probus, modeſtus, moderatus, et cū primis gratus, ſi quid ei benefeceris: tū corpus, quod agilis, celer, formoſus, robuſtus. Iam externa, quod prædiatus, pecunioſus, gratioſus apud regē, apud multitudinē, magiſtratus. Et accōmodāda ſunt hæc morib. atq; uſu illius. delectatur cognitione ueteris memoriæ, hic eſt eius peritiſſimus: claritate generis, hic eſt nobilis: ſtudio armorū, fortis, robuſtus, exercitatus. ſic nōnunquam cōmendatur nugator nugatori, aleator aleatori, comeſſator comeſſatori, cōpotor cōpotori. habet multos agros, hic agricola: cōponit, hic optimus librarius: eget miniſtro ad manus, hic diligēs et fidelis, et is qui ſemp illū dilexit, admiratus eſt, appetiuit. natura enim diligimus illos, à quibus amore ſumus prouocati. Solēt illa addi: talē eſſe, ut ſi propius cognouerit, ſit nobis habiturus gratiā, quòd talē

Commēdationis præcepta.

l ſibi

ſibi hominem conciliauimus:non uereri nos,ne mē daces in huius laudibus deprehendamur, ne'ue in cutiāt nobis aliena peccata pudorē: cautos nos eſſe in laudādo,nō cōſueuiſſe niſi tales cōmēdare.ec quid pœniteat eorū,quos ſua cōmēdatiōe eſſet cō plexus?multo minus huius.quin et hūc omnes ſupa turū.aut nō eſſe hūc huius aut illius ſimilē,cōmendati quidē,ſed cōmēdatione indigniſsimi:in illo cepiſſe nos documentū,quales demū cōmendari cōueniat.Ad eundē modū alia ornamēta,quæ unuſquiſque dato exemplo excogitare ſibi poterit, uſus quoq; ipſe plurima ſuggeret. Ex noſtra parte, ſi nos ille amat,cui ſcribimus.nec fictè ſufficiet apire,illū cuius cauſa laboramus,charū nobis eſſe:& illius negotium,magna cura exponitur ſæpe amoris cauſſa,tū ut ille facilius hoc credat:uelut intercedere uetus hoſpitium,multa ultrò et citrò beneficia uel officia,affectum à nobis beneficijs, gratiſsimum ſe præbuiſſe,nos eo uti familiariter,cōpluribus locis profuiſſe.nōnunquā,ut eiſdē de rebus ab illo diligatur,et ſuum iudiciū adiūgat noſtro, præſertim ſi quid ille nobis in iudicando tribuit:ſin minus,afferemus teſtimonium eius,cui magnā ille fidem habet.charus eſt nobis de eloquentia,de ingenio:quod ille,ſi quid me credis poſſe in hoc cēſere, habet in numerato.literas latinas iuxtà & græcas nouit,ut neminē uideat Eraſmus,aut Budæus, quē

poſsit

poßit huic anteponere, aut etiã cõferre. Solent illa quoq; inſeri: in hoc homine intelligam, quantũ me ames, quanti me facias: da quæſo operã, ut hic quã primũ, quàm maximas mihi pro cõmẽdatione hac gratias agat, habeatq;: caue credas, hãc eßе ex uulgarib. cõmendationibus: non ut alium quemuis tibi cõmendo hũc, ſed ut ex me genitũ commẽdarẽ, ideoq; & mea ipſius manu hoc epiſtolæ exaraui, quod facere conſueui rarius. omnes quibus tecũ eſt negotiũ futurũ, ad me accurrũt, quòd ſciant quãta inter nos beneuolentia intercedat, aut quãti ego te faciã, uel tu me: ſuſpicãtur plurimũ me apud te ualere, quod ego eos credere facile patior: et ne hunc errorẽ eximam, qui eſt mihi gratißimus atq; honorificẽtißimus, nemini epiſtolas cõmẽdatitias negare poſſum, pctenti ad te. Habent principes & potẽtes uiri ſigna quædam inter ſe quibus dignoſcunt, quàm uerè et ex animo cõmendet, qui ſcribit. nam ſæpe cõmendationes dantur importunis precibus, non amicitiæ, aut dignitati perſonæ: nec licet interdũ recuſare. unde ſunt illa, Rogatus rogo: afficio te moleſtia, quoniã affectus ipſe prior: tu quid facto ſit opus, uideris: multũ huic homini debes, qui ſic cupit tibi eſſe cõmẽdatus, ut odio me enecarit, donec id extũderet. tãti ſcilicet te æſtimat, quũ ego diu repugnarim. Hæc ſigna epiſtolaria, & Græcis olim & Latinis hominibus fuerunt in uſu. Græci

συσθήματα ἐπιςολιμαῖα nominabāt, ſicut eſt apud Gregorium Magnũ. Cicero *etiam ad* Q. Vale*rium lib.13. Adijcitur non rarò cõmendatio rei potius quàm hominis, ut quod habeat negotiũ iuſtũ, pium, illi cui cõmendatur magnificũ, glorioſũ, plurimis utile,* Reipublicæ *ſalutare ac neceſſariũ: nos magis laborare in hoc, illius ad quẽ ſcribimus cura, quàm eius quẽ cõmendemus: fore eam rẽ illi honorificam, aut fructuoſam: eo beneficio ingentem ipſi fauorem ac beneuolentiam uel utilitatem parari, aut ipſi eidem, aut ijs quibus optimè cupiat, nẽpe liberis, propinquis, affinibus, ciuibus.* Declara*bimus quid poßit is quẽ cõmendamus, ſuo loco efficere, quid ſoleat, quid eius parentes aut propinqui, quid alij eiuſdem ordinis aut nationis. Si nos ſumus illi cui ſcribimus charißimi, aut non leuis momẽti, nequaquam opus eſt prolixa epiſtola, et accurata, breues quidam uelut codicilli, et tãquam teſtificatio iudicij ac uoluntatis noſtræ ſuffecerint. Sin ſecus, paulo pluribus erit diſſerendum, et preces addendæ, et promißio reponẽdi beneficij, quum uſus poſcat.* Exempla *commendatitiarum ſunt apud Ciceronem & Plinium creberrima.*

De rebus eius ad quem ſcribimus.

In alterius rebus ſic ſemper ſcribendũ, ut uideãtur

tur nobis curæ eſſe. Si tantummodo narras, nullo ad eā rē apparatu uel arte opus fuerit, ſimpliciter id poteſt expediri. Sin laudas, uerisimiliter id facito: et ea laudato, quæ ſint illi tāquā ſtimulus ad uirtutē. Nam inuenire eſt ingenia nonnulla, quæ laude ad præclara opera incitantur. iſtis adhiberi laudē expedict: ut ferūt equū plus pingueſcere, ſi plana manu dorſum et clunes eius demulceas, quàm pabulo. Sūt cōtrà alij, qui accepta laude, uelut mercede, ab opere deſiſtūt: illis proderit laudatio, his caſtigatio uel reprehenſio. Sed quū rem illi charā laudamus, licebit nobis eſſe benignioribus, ſi tamē ea res exiſtimatiōi noſtræ nocitura nō eſt, nec laudatæ rei, ut filio uel amico. Fabellæ, aut geſtæ rei narratio feſtiuitate condietur, ut multū abſit à cothurno & figuris hiſtoricis: repet leui lapſu ut placidus riuulus: non rapictur, ut torrēs: nec intonabit claſsicū, etiamſi bella referat. Quid in iocis ſequendum, docuit Cicero lib. de Oratore 2. & de Officijs 1. Eſt et caput apud Quintilian. de Riſu, itē apud eundē Ciceronē in libris de Oratore. Debet à iocis abeſſe omnis ſcurrilitas, ne ſordidi ſint et putidi: procacitas etiā, et petulātia, ne uirulentia ſit magis quàm iocus, neu in miſerū et calamitoſum ſimus dicaces, ne'ue in probum et grauem uirum. nihil eſt facilius quàm in quemuis dicta dicere: ſed id nō eſt cordati hominis, et educati ingenuè. Debent ergo adeſſe io-

Laudandi ratio.

Ioci.

cis, elegantia, urbanitas, acumen & facetiæ: in quibus eſt ſedes riſus: nam in alijs admiratio potius eſt, aut delectatio. Longa res eſt, de ſingulis horũ præcipere, & hoc loco, quum eam rem neget Cicero arte tradi poße. quod planè ita eſt. quippe, tametſi paratur nõnihil uel exercitatione, uel lectione: tamen maxima pars naturæ eſt munus. idcirco cognoſcat ſe quiſq;, & ſi ad id non eſt natus, ne tẽtet quidem. ſequitur enim neceßariò, ut ipſe ſis ridiculus, ſi non ſint tua. Qua de cauſſa Demoſthenes, cui putãt negatã fuiſſe hãc facultatem, nũquã quod iocum uideri uellet, orationibus ſuis admiſcuit. Et ex facetijs ſunt aliæ breues, quæ in uerbo uno, uel duobus, certè paucis ſunt ſitæ, quæ dicta nũcupamus: aliæ fuſæ in narratione, atq; explicatione rei cuiuſpiã. Illud prius genus à paucis intelligitur, niſi acuto ingenio. unde uetus illud, Perdidi dictum, puto non intellexit. poſterius iſtud imperitis auribus aptius eſt. Sunt qui iocum nec dicere poßint, nec ferre. Et quoniã uel ſuperbia humani ingenij, uel generoſitate nemo facile fert nouum ſuperiorẽ: hæq; omnes epiſtolæ, præceptoria, admonitoria, cõſultoria, adhortatoria, caſtigatoria, obiurgatoria, tãq̃ ex alto loquũtur: ideo cõſiderãdũ accuratè qui ſcribat, cui, qua de re. Si receptus ſuperior. nihil neceßaria erit præmollitio, aut dulcoratio: tãquã ſi ſi ſenex et prudẽs admoneat puerũ,

aut

aut præceptor diſcipulum caſtiget, uel etiã obiurget: uel pater filium, uel frater natu maior fratrẽ minorem, uel pupillum tutor: uel princeps ſubditos, aut priuatos magiſtratus modò ſuperior. Nam obiurgari Po. Romanum *à Cenſore licebit, à Quæſtore aut ædile neſcio an liceret. Sed ſit interdum publici boni gratia, qui eſt ualidißimus prætextus.* Sin *uerò par admoneat parem, uel ſuperiorem inferior: uel par aut inferior in una re, ſuperiorem in alia, uel contrà, quemadmodũ ſenex probus iuuenem nobilem aut locupletem, uel doctus* Theologus *indoctũ* Epiſcopũ*: hic lenimentis opus erit.* Cõ*ſiderandũ ergo, ut dixi, qui ſcribat unde ſumuntur lenimenta: non eſſe mirandũ, ſi ſenex, & tot annos uerſatus in ea re, qua de agitur, admoneat iuuenẽ: ſic illum minores ſe quandoq; admoniturũ. ſe id debere facere pro publico munere, quippe qui ſit cõcionator, aut magiſtratus, aut curio. Tum qui ille cui ſcribis: non poße te reticere, quũ ſit amicus paternus, quũ ſit uelut tuæ curæ commißus pro neceſſitudine patris et tua.* Ab *ingenio: non poße te abductum tãta indole et acumine ingenij, aliter efficere, quin admoneas, quin conſulas, quæ ad abſoluendum numeris omnibus tale ingeniũ pertineant. deſiderari tãtum hoc ad ſummũ ingenium: rogare te, ut id quoq; præſtet, quo magnum quid et admirabile in eo uideamus. Sic ĩn corpore: formam illius*

ſpecioſiſsimam, quæ eſt uelut muta commendatio, impuliſse te,ut cætera uelis uidere conformia,& di gna illa pulchritudine. Iam corpus et fortunas. uel adductum te miſeratione diſtorti et deformis corporis,ut cupias illũ ingenti pulchritudine animi de formitatem corporis penſare, et quaſi obtegere:tã to etiam futuram admirabiliorẽ animi pulchritudi nem,quãto fuerit in uaſe fœdiore:ut precioſam gẽ mam in plumbo,theſaurum in fictilibus. Sic Aeſopum,& Socratem, & Epictetum in maximo precio fuiſse. A' rebus uitæ:optare te,ut tantæ fortunæ reſpondeant cætera : aut contrà, ne deſit animus, quum deſit fortuna. Oſtenſio uicij grauior eſt multo. Quidã apertam reprehenſionem non ferũt, rectam non ſentiunt:laudes figuratas,et de ſuis ipſorum uicijs accipiunt, & agnoſcunt:tanta eſt in eis ſuimet ignoratio. Sunt nonnulli eo acumine, ut omnia quorſum dirigãtur,intelligãt:ſed reprehẽdi ſe tamẽ nolũt. alij facile patiũtur reprehendi ſe, atq; obiurgari,ſed nõ à quouis. Planè uarijs ingenijs,ut corporibus,uaria eſt adhibenda medicina:quod animaduertimus etiã ab Apoſtolis ipſis factitatũ,in ſtudio illo tam ardenti obtemperandi Deo,nõ placendi hominibus. Qui ſimpliciter poteſt ſanari,cũ eo ſimpliciter agendum. Si laus de uirtute, quã nõ habet,prodeſt,laudetur: quales ſunt nõnulli Principum & potẽtum et doctorũ, atque ingenioſorum

hominum. Si non à quouis admoneri ſe patitur, nec tu ſatis magna autoritate fultus, inducas maiorem: dic eſſe uiros graues, qui cum in eo magna et multa bona admirētur, hoc uel illud requirāt: eſſe qui doleant, illū cū exceptione laudari: te uerò ſuſcepiſſe illorum negotium, ut ad eum ſententias eorū perferres: quòd ſit tibi cū ipſo neceßitudo, quòd frequenter ſcribas, aut quòd ſis cōiūctior, cōſanguineus, affinis, uetus ſodalis, cōdiſcipulus, cōterraneus, ciuis, ſubditus, cliens, uetus aſſecla, aut horū filius, uel alioqui neceſſarius. Sin laudibus inſoleſcit ac fit inſanior, atq; ad apertā admonitionē eſt uelut aſinus ad lyrā: ſi oīno curæ eſt tibi eius emēdatio, rūpe quod aperire nō potes, et diſeca quod nequis diſſoluere: ſimpliciter aperteq; obiurga, tum certè functus fueris tuo munere. aut ſi piculū adeūdū eſt, quid amplius aut magnificētius, quàm pro optima cauſa licebit rationes oſtēdere, quibus impulſus es ad hoc agēdum. ut chirurgi declarāt, cur aliquid in ægro corpore urendum aut ſecandum ſit. nihil omnino à te, ſed uel ab illo, uel à rebus: quòd ſit tam charus, quòd tibi cōmēdatus, tuæ curæ creditus uel à parētibus, uel à Chriſto, *uel à ciuitate: ut malis illū tibi inimicū, quàm non omnino bene monuiße.* A' *rebus: quòd illud eius uitium damno ſit multis, quum ſit epiſcopus, curio, magiſtratus,* Rex, *& in* Chriſtiana *religione. modò adſit modeſtia, et præ-*

ſcriptum illud Domini de fraterna correptione, nemo nõ ſatis habet iuris in quẽuis alium fratrẽ. Nã ſi inter eas anguſtias uerſemur, ut difficile ſit gratũ temperamentũ obſeruare, habemus Apoſtolorum exemplũ ex ſchola Chriſti, qui rectà ingreßi, Deo curabant approbari ſe, quemcũq; mortaliũ offenderent. Quòd ſi omnino profuturus nõ es, ſed magis irritatione tua & tibi nociturus, & alijs: conſultius erit Camarinam nõ mouere, nõ ſolũ ex gẽtiliũ præceptis, quorũ illud eſt: (Fruſtra autẽ niti, neq; aliud ſe fatigando niſi odiũ quærere, extremæ dementiæ eſt:) uerũ etiã exemplo & dictis Seruatoris. Nõ eſt prætermittẽdũ, quin aliquid ſemper dulcedinis amaritudini admonitionis admiſceamus, idq; à laudibus illius. cætera adeſſe abundè, præter hoc: dolendum, ſic naturã nihil undiq; feciſſe abſolutum: quis nõ miſereatur tale uitiũ in tali ingenio, aut corpore, aut nobilitate, aut fortunis? Habent conſolationes ſuum locum, ut alia penè omnia, quæ hic diximus. ſed quandoquidem ex ſingulis delibamus, de illis quoq; eſt aliquid attingẽdum. Sumitur

Conſolidi ratio.

ergo cõſolatio, uel ab eo quem cõſolamur: nõ eße iſtius generis, nõ decere tantum ingenium, ueteris ſtudioſum philoſophiæ: non probũ et pium, nõ magiſtratum, nõ principẽ, ſe affligtare. Vel ex rebus, amiſſam rem nõ tanti eße, ut dolorem afferat: non eße amißam, ſed intermiſſam: nõ perditam, ſed pro

fectam:

ſectam:nondum eſſe amiſsam penitus, & deploratam.ſuſtineamus nos, & expectemus exitum, ne quod ſapiens conſulit,miſeri ſimus ante tẽpus. multa aliter ceciderunt,quàm metuebamus.plura ſunt quæ nos terrent,quàm quæ urgent:ipſum, uelut patrem, filium, aut neceſſariũ ægre ferre, ſic mœreri ſuam abſentiã,uel caſum, uel interitũ:illi nihil mali contigiſſe,imò liberatum aſperis et inſuauibus uitæ rebus: profectum ad beatitudinem ſempiternã, uti ſpes eſt de uita ſanctè & piè tranſacta, uel de genere mortis tã religioſo. itaq; nõ illius cauſſa ſuſcipi dolorem hunc, ſed noſtra: nec oſtendere nos illum amare, ſed noſipſos. optimũ illi fuiſse mori, antequam fieret peior.exoſus erat plurimis, aut miſer morbis,egeſtate, infamia, aut periculũ euidens de his,magnus metus de illis moribus.aut tũc opportuniſsimũ mori,quũ iucundiſsimũ uiuere:aut eo tempore,quũ nihil erat amplius uiſurus boni propter conditionẽ uel publicæ fortunæ, uel priuatæ. Iam ex comparatione rei cum homine:nõ eſſe regis dolere pecuniam amiſſam,à quo animi magnitudinẽ, contemptum pecuniæ, tanquam ab exemplari quodam cæteros cõuenit doceri:uel eum facile recuperaturum quod amiſerit,alios nõ item.non eſſe magni uiri,nõ philoſophi,frangi humanis caſibus,nõ flere filiorum mortem,quũ ſciat genitos eſse mortales:non caſum amicorum.poſtremò ſi gẽtilis dixit,

Rei cũ homine cõparatio.

xit, Placeat homini, quicquid Deo placuit: nũ non æquius eſt à Chriſtiano cogitari, dici, præſtari? nõ decet humanam excellẽtiã inferiorem ſe facere ijs rebus, quarum natura eſt domina: hoc enim eſt, ex regina fieri ancillam. Ex animo eius: ſuperfluus eſt dolor, ex quo nullum peti poteſt remedium: conſilium unde petitur, uiolẽtia doloris perturbari. Tũ exempla adducenda eorũ, qui ſapienter, qui fortiter pertulerũt impetus fortunæ: ne hoc factu uideatur uel impoßibile, uel difficile. Sed trãſeamus ad alia. Ea quæ ad utrũq; ſpectant, eo temperamẽto tractabũtur, ut erga noſtra præſtemus modeſtiã, erga aliena curam, fidem, diligentiã, amorem. Sũt tamen hic expoſtulatoriæ, et inuectiuæ. Expoſtulamus non rectè eſſe quid ab aliquo actum, potißimè erga nos, aut res nobis charas. in quo genere imperioſum eſt, nimis malè factum dicere, et rẽ atrocitate uerborũ inſectari: ciuilitatis uerò et comitatis, cauſam addere cur queraris, cur illud rectè factum non ſit: & huc ſe ratio conuertat, ut uelis in poſterum nõ fieri, magisq; ſolicitus uidearis eſſe de futuro, quàm dolere de præterito. Sub expoſtulatione cõtinetur exprobratio: turpis quidẽ illa, et uix tolerabilis, etiam quũ maximè neceſſaria. ideo auerſa eſt una Gatiarum à duabus, reliquæ illam ſpectãt: per quod ſignificatur, meminiſſe debere qui accepit, obliuiſci qui dedit. Sed interdũ cõpellit nos in-

Expoſtulãdi ratio.

Exprobratio.

Gratiarũ typus.

gratitudo

gratitudo aliena ad exprobrãdũ,uel pertractos neceßitate, uel dolore. Itaq; ſic erit moderanda res, ut ne nimium beneficium tuum amplifices: uolũtatem potius,& animum benefaciendi,declares ingẽtem fuiße. Si ita libet, cõmoueri te, q̃ huic tuo animo animus illius nõ reſpondeat,præſertim quum tu egeas, et illi adſit copia gratiæ referundæ: aut quòd nõ meminerit beneficij qui tacuerit, qui dißimularit,quum de honore,aut cõmodis tuis ageretur:ſeu,quod omniũ indignißimũ eſt,pro beneficio maleficiũ repoſuerit,qui læſerit adiutus. Expẽdendũ cuiuſmodi fuerit beneficiũ. nã quæ ad animum ſpectant,eruditio,conſilia,educatio, minora habẽtur uulgò, quàm quæ ad corpus, aut fortunas, quũ maiora ſint reuera,et honeſtius exprobrentur:maioreq; ingratitudine ſe alligat, qui præceptori aut educatori gratiam nõ refert,ſi poteſt,quàm qui illi à quo eſt locupletatus. Illud quoq; diligenter cauendum, ne quis uitio cõmuni in æſtimandis ſuis beneficijs fallatur. Hoc enim nõ natura indidit,ſed praua conſuetudo,ut unicuiq; ſua uideantur magna et pulcherrima,aliena nõ item. In exprobratione minari ſubtracturum ſe ſua beneficia,non eſt uiro dignũ:ſed potius,ſe non fore ingrati ſimilẽ,nec illius uitio immutatum iri ſuã probitatẽ:ſe daturũ operam,ut non minus poſthac ſit bonus & beneficus: quin illi etiã benefacturum,quoties exiſtimarit be

neficijs

ter cauendum eſt, ne quem epiſtola offendamus. id namq; altiſsimè inſidet: propterea quòd epiſtola nuda eſt omnino, ac patronis deſtituta: purgator, lenitor nullus ei adeſt. ille autem relegendo auget uulnus, & maledictum interpretãdo fit acerbius: nemóq; eſt, qui non indulgeat ſuis doloribus, eoſq; multo eſſe maximos arbitretur, ut ſua ſunt cuique chariſsima. Sic uidemus arctiſsimas amicitias uno ambiguo epiſtolæ uerbulo diremptas: quæ à me de rebus medijs ſint dicta. Nam in uirtute & uitio quid ſentirem, dudum aperui. Res alienas ſub narratione licebit comprehendi.

Epiſtola nemo offendẽdus.

De reſponſionibus.

Duo ſunt in reſpondendo ſpectanda potiſsimũ: quæ ſcripta ſunt ab eo cui reſpondemus, & quo animo. Poſſunt enim res eſſe malæ, aut parum rectæ in animo bono: tum condimentum eſt eiuſmodi, ut facile condulcoret amaritudinem rerum: laudabitur animus, res ipſas pro illo excuſabimus. nec res poſſe nobis moleſtas eſſe, quarum talis ſit fons, à quo dimanent, mente uidelicet. & leuiter atque amicè admonebimus, ut uerbis illis paulo deinceps cicumſpectius utatur, ne tam integer animus à ſiniſtrè interpretantibus, per uerba parum cautè ab eo prolata, gratiã ſuam amittat. Sin res ſint bonæ, diſsimili animo, quid oberit animũ ex reb. cẽſere? Itaq; dicemus, nõ dubitare nos de animo, quando-

quidem

quidem iudicia eius,nēpe res ipſas tales intuemur. hic res cōmendabuntur.Quod factū eſt à Cicerone in epiſtola quadam ad M.Antonium,de reſtitutione Sex.Clodij,& de liberis P. Clodij.Res ſi ſint in noſtram utilitatem,agemus gratias, & agnoſcemus amici partes, & ſapientis conſultoris. ſi in rē illius,& de nobis eſt dicendum,id fiat parcè omnino,ac modicè.nā illud Thraſonicum eſt, Orna munus uerbis. Conuenit huic loco uerborum quædam comitas:illū cui damus,maiora eſſe promeritū: dolere nos,quòd tam effuſe tamq; ambitioſè ſimus rogati : hoc ſolum facere, quod nihil magis licuit uel per facultatē noſtram,uel per illius uoluntatē.quo ſchemate utitur nonnunquam Plinius iunior: ut de Cornelia,et de filia Quintiliani. Prorſum de nobis ipſis dicemus modicè ac moderatè,& noſtras laudes extenuabimus:ut reuera mortaliū omniū bona perexigua ſunt,et prætenuia. quæ uerò nobis tribuentur,referemus uel in benignitatem dicētis,uel beneuolentiam erga nos.quæ habeamus uitia, hæc eſſe noſtra propria:quæ autem bona, eſſe Domini: magis teſtabimur nos laudantis probare animum, quàm iudicium:haud falſo amorē fingi cæcū:probitatē illius omnia æqui boni facere,atque etiā laudare nulla laude digna.quòd ſi is error amicitiā nobis et beneuolentiam eiuſce uiri cōciliarit,ſeruetur ſanè per nos,neq; eximatur cauſſa rei, adeò nobis

gratæ:

gratæ: malle nos ipſum in eam patrem falli, quàm in cõtrariam reſpectũ ſentire. Interdum pudoris eſt ingenui, nihil penitus ad laudationem reſpondere, præſertim ſi qua ſunt alia de quibus ſcribi poßit. Sin res ad neutrũ ſpectent, aut ſint leuiculæ, declarabimus gauiſos eſſe nos illa cognoſſe, niſi eiuſmodi ſint, quæ ægritudinem animi cieant, ut de bellis. interim agemus gratias: ut D. *Bruto Cicero, quòd non paſſus ſit etiam leuicula illa à ſe ignorari. Vicißim & nos ſcribemus ea, quorum eſt ipſe cognoſcendi auidus: ut literato de literis, alijs de bellis, alijs de rebus magnis, inuſitatis, ridiculis, ut erit cuiuſq; uel ſtudium, uel ingenium. Inuectiuæ ac maledicæ epiſtolæ, uel in totum reſpondendum nihil eſt, uel non illico, ubi eſt reddita: ſed ſedata commotione illa animi, & refrigerato ardore illo perturbationis: tum expendendum quid obijciatur, et quibus de cauſis. Si meritò reprehendimur, nõ ſolum parata eſt uenia, ſed laus etiam confitenti delictũ, & cognoſcenti, quum licuiſſet defendere. ſin immerit ò, magna quæritur ex animi moderatione commendatio, quòd nõ remorderis morſus. dabitur ratione patefacere, cur quicquam uel feceris, uel dixeris: conuicia uerò ſines præterfluere. Si quis oſtẽdat retineri ſe modeſtia Chriſtiana, ne maledicta regerat: & ſpectare potius quid ſe deceat, quàm quid illum: rem faciet pulcherrimam, modò ita*

Inuectiuis quomodo reſpõdendum.

ſentiat, ne aliud gerat clauſum corde, aliud ore apertum. Chriſtus non fallitur, cui mentes noſtræ ſunt perſpicuæ: nec eſt quicquã æquè generoſi pectoris, atq; remittere iniuriam. Chriſtianis certè exemplo fit Chriſti, & ingenti mercede. nam ſic quoq; remittũtur noſtra ſcelera à Deo.*Porrò quẽadmodum epiſtolis moderata quædã comitas ſuaue condimentum præbet: ita redundãtia comitatum, palatis quidem ſanis inſulſa eſt penitus, ac ingrata.*

De partibus epiſtolæ.

Quòd oporteret ſignificari Epiſtola & eum qui mitteret, & eum cui mitteretur: idcirco Latini & Græci omnes ſtatim initio, ſcribẽtis, & eius qui ſcriberet, nomen ponebant. prius eius qui ſcriberet: hoc enim natura prius eſt, indicari quis faciat, quàm cui. Nam *ſalutationem illam, Parmenomen ſummum ſuum plurima ſalute impertit Gnato: uel metrum excuſat, uel paraſitica conſuetudo: quæ etiam illic ſicut in alijs omnibus, ad riſum captandum ludebat.* Donatus *comicum eſſe dicit, ac feſtiuum, & paraſiticæ elegantiæ. Sic etiam in Perſa Plauti: Salutem dicit Toxilo Timarchides, & familiæ.* Nec *minus eſt paraſiticum,* Domitiano *Martialis S. uel certè inſolentiſſimæ arrogantiæ principis, qui id exigebat.* Excuſat *Auſonius ad Paulinum, quòd nomen illius præpoſuiſſet ſuo: Pauli-*

no

no Auſonius metrum ſic ſuaſit ut eſſes Tu prior, & nomen prægrederere meum. Nomen *in calce epiſtolæ ſubſcribere, natum eſt ex ſubſcriptionibus, quas olim principes addebant diplomatis: quarum meminit Suetonius in* Nerone: *pòſt ubi acrius inuaſit animos oſtentatio nobilitatis, unuſquiſque affectauit uideri ortus regio ſanguine, & regios mores uſurpare, tanquam ſibi gentiles & patrios.* Alij *exiſtimant moderationis eſſe, poſtremo ſe loco nominari: quàm ſtatuè? quaſi minus honeſtum ſit, quicquid ultimum?* Non'ne *animò legentis primum omnium occurrit, qui ſcribit? quòd ſi penitus poſtremus eſſe cupit, ne ponat initio uel ego, uel uerbum primæ perſonæ.* Sed *hæc ſunt ineptiſſima, quæ conantur rerum naturam inuertere. natura enim primùm in quocunq; opere facientem conſtituit.* Quæſo *quid abſurditatis habet, ſi is primus occurrat oculis, qui primus occurrit animo & cogitationi? imò quantumcunq; abſcondas te, & in angulũ chartæ ſecedas, reſoluta epiſtola ſtatim à primò legeris: niſi iam antea ſciat qui legit, à quo mittatur.* Epithetis *parcebãt prorſum: addebant ſolum, ſi quid muneris gereret, & cui ſcribebatur, & qui ſcribebat.* M. Cic. *imperator* Cn. Pompeio Magno *Proconſuli.* M. Brutus *&* C. Caſſius *prætores,* M. Antonio *Conſuli.* Cicero *decimatertia* Philippica *literas recitans* M. Epitheta.

Antonij, Antonius Hircio & Cæſari: neq; ſe imperatorem, nec Hircium conſulem, nec proprætorẽ Cæſarem: ſatis quidem hæc ſcitè. Deponere alienum nomen ipſe maluit, quàm illis ſuũ reddere. Ab alijs adiectis abſtinebatur prorſum. Itaque nos uſurpabimus noſtra, quæ ſunt profeßionis, aut functionis: Senatori, Conſuli, Quæſtori, Epiſcopo, Preſbytero, Curioni, cætera ex praua conſuetudine riſum potius aut faſtidiũ monẽt, quàm ornãt. Quid quod præſtabilius eſt, tãtũ illũ exiſtimari, ut appoſitis non ſit opus? uelut, G. Budæo, Eraſ. Roterodamo, Th. Moro. in tanta claritudine nominum ſuperflua ſunt illa: utraq; lingua doctißimo, Theologo ſummo, uiro clarißimo. neq; enim libris M. Tullij adijcit quiſquam, oratoris facũdißimi: uel Ariſtotelis, philoſophi acutißimi. Itaq; deprehenſum eſt, nihil eſſe grauius, aut decentius, quàm ad Cæſarẽ ſine adiecto ſcribere, aut ad Regem, quod prudentibus & ingenioſis uiris ualde probatur. Quintiliani & Plinij temporibus cœpit recipi mos, ut omnibus ferè, niſi apertè eſſent inimici, adderetur SVO. Martialis de charta epiſtolari: Seu leuiter noto, ſeu charo mißa ſodali, Omnes iſta ſuos charta uocare ſolet. Priſci tantummodo filios: aut uxorem, aut ſeruos, aut libertos dixerunt ſuos, ut Cicero, Terentiæ ſuæ, Tulliæ ſuæ, Tironi ſuo. Sunt inter homines amicitia coniunctißimos quædam interdum

terdum amoris ſignificationes. etenim beneuolentia tanquã ignis ſæpenumero cohiberi nequit, quo minus foras ſeſe proferat, & pateſaciat. ut Gonralus Tamayus Hugotiono unicè charo, Idiaqueus Hieronymo Auguſtino dimidio animi ſui, Stracelius Crucio τῷ αὐτοῦ θυμῷ κεχαριτωμένῳ, et quod de amico Ariſtoteles dixit, alteri ipſi. Exitur ad alluſiones ueteris memoriæ, de fabulis aut hiſtorijs petitas: Hier. Ruffaldus Viui Ionathæ ſuo, Patus Barchero Achati ſuo, Theſeo, Pyladi ſuo. Similes quoq; alluſiones ad alia rerum genera poßunt trãſire: Nic. Borbonius Gulielmo Budæo Varroni huius ætatis, Aſtudillus Io. Gelidæ alteri Ariſtoteli: Bonamicus Alciato, id eſt, Vlpiano ipſi. Regin. Paulus P. Bẽbo polyhiſtori, non multũ M. Tullio facũdia minori. Velius Ia. Sadoleto, M. Catoni integritate propè pari. nã moderanda ſunt immodica: penè dixerim alteri Paulo. Quæ ſi rarò ponantur, & ad dignos, tum ab ijs qui credantur poſſe iudicare, plurimũ adferunt autoritatis illi ad quem ſcribuntur. ſumuntur enim ceu quædã teſtimonia. Sed periculum eſt, ne hæc, ſicuti alia omnia honoris ſigna, uel ambitione, uel peruerſitate ingeniorum ad indignos transferantur, & prorſus fidem amittant. Amoris autem notæ magis ſalutationi, quàm ſuperſcriptioni congruunt, ne frigidæ atq; ineptæ uideantur pleriſq;, quorum natura fert,

ut ſolis ſuis capiantur, aliena eis omnia ſordeant. Alteræ quoque illæ exiſtimationis & dignitatis, inuidiæ ſunt obiectæ: quæ res præclaras ſolita eſt ſemper inuadere, ac arrodere. Sed nomina tamen dignitatum, & munerum publicorum, diligen

Dignitatũ. nomina.

tiùs ſunt ad amicos in ſuperſcriptione, & explicatiùs ponenda, quàm in ſalutatione. intus enim nos ſumus ſoli, & grata eſt utriq; ſimplex illa, atq; extra ſucum omnem familiaritas: foris uerò multos habemus ſpectatores: oculos & cenſores, quibus eſt ſatisfaciendum. Sed nos reliqua propoſiti exequamur. Porrò autem ut comitatis eſt, imò uerò humanitatis, in congreßibus ſalutare: ita ſtatim pòſt omnia bene precabantur. Latini optabant *ſa*

Salutãdi ratio.

lutem: Salutem dicit, Salutem P. dicit, S. dicit P. Græci *aliàs*, εὖ πράττειν, *et* εὖ διάγειν, *quaſi felicitatem: aliàs* χαίρειν, *quaſi* gaudere. Romanus *ſalutem dicit: & initio ſtatim bonum uerbum Salutis, bonũ erat omen ſermonis.* Pro *ſalute utuntur nonnulli ritu* Apoſtolico, *gratia et pace* Domini IESV: *quæ profectò ſalutem omnẽ exuperat, nec quicquam poteſt homini optari ſalubrius.* Licebit *nonnunquã et alia precari ex argumento epiſtolæ: ut bonam mentem, bonam frugem, ſenectam facilem, proſperum coniugium. ſicuti eſt apud* Horatiũ: *Celſo gaudere, & bene rem gerere* Albinouano, *Muſa rogata refer ſocio comitiq;* Neronis.

Eundem

Eundem ad modum illud etiam uetus: Si uales, bene eſt, à Seneca conuertitur: Si philoſopharis, bene eſt. ualere enim hoc demum eſt: ſine hoc æger eſt animus: corpus quoq;, etſi magnas habet uires, non aliter quàm furioſi aut phrenetici ualidum eſt. & alia epiſtola: Si uales, & te dignum putas, qui aliquando fias tuus, gaudeo. Illa uerò manuum oſcula pro ſalute, obedientiam, ſummiſsionem. & eiuſmodi, barbaricæ ſunt uel imperitiæ, uel arrogantiæ: quid enim illi optas pro ſalute, ut tu manus illius oſculere? egregia profectò ſalus, & magnopere expetenda. Sunt apud Ouidiũ genera quædam ſalutationum feſtiua, & arguta: ut. Quam niſi tu dederis caritura eſt ipſa ſalute, Mittit Amazonio Creſſa puella uiro. Mittit & optat amans, quò mittitur, ire ſalutem. Hoc modo poſſent multæ confingi: Salutem dicit, qualẽ ipſe non habet, ſed optat: Salutẽ mittit, ſalutis expers: Salutẽ mittit, quæ utinam cò perueniat. quæ poetis conceduntur, itẽ adoleſcentibus, tum affectib. cõmotis. Viris autẽ grauibus non ſunt ſatis congruentes, quos nec decet ludere, nec animi motibus percelli. Mirantur nonnulli, cur ſcribẽs de ſe tertia utatur perſona, & continuò prima: ut, Cic. Lentulo ſalutem dicit: Ego omni officio, ac potius pietate erga te cæteris ſatisfacio omnibus. *ea de cauſſa exiſtimant titulum illum epiſtolæ nõ fuiſſe partem, ſed à tergo epiſto-*

Perſonarũ cõuerſio in ſalutatione & epiſtola.

læ ſubſcribi ſolitum, admonendum tabellariũ, cuinam eſſet redditurus. Nos adhuc facimus, ideoq́; iam multi titulos epiſtolæ ſuperſedent præponere. Sed fuiſſe eiuſmodi titulos partem epiſtolæ, & in exordio ſcriptos, multis & euidentibus argumentis poteſt planum fieri. Primùm, quoties Cicero, Salluſtius, Cæſar, Demoſthenes, & alij epiſtolam alicuius referunt, uel ſuam uel alienam, ſic exordiuntur: Antonius Hircio & Cæſari: Lentulus Catilinæ ſalutẽ: L. Catilina Catulo S. Cn. Pompeius L. Domitio S. *βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.* Ouidianæ epiſtolæ *idem illud habent initium, et ſi more poetico uariatũ. Quid attinebat, ſi illa tabellario ſcribebantur, in hiſtoria referre? quũ ſatis fuiſſet dicere, epiſtolam eſſe illius ad illum. ſed nimirum epiſtolam integram uolebant ſubijcere ab initio ad calcem. Cicero de lege Agraria:* Is uidelicet antequam ueniat Pontum, literas ad Cn. Pompeium *mittet, quarum ego iam exemplum ab iſtis eſſe arbitror.* P. Seruilius Rullus, *tribunus plebis, decemuir,* S. D. Pompeio, Cn. F. *non enim credo adſcripturum eſſe Magno: non uidetur, id quod imminuere lege conatur, conceſſurus. Sed apertiſſimè primo libro* Epiſt. Cic. Valerio Iuriſconſulto S. D. *cur enim hoc tibi non gratificer, neſcio, præſertim quum his temporib. audacia pro ſapientia li-*

ceat uti? Non uidetur ſalutatio poſita à tergo, alio qui quomodo id ſcripſiſſet Cicero, Cur enim hoc ti bi non gratificer? quum nihil adhuc de iuriſprudẽ tia dixiſſet. Plutarchus in Demoſthene ſcribit, inuentum in libello Demoſthenis initium epiſtolæ eius ad Antipatrum regem Macedoniæ, Demoſthenes Antipatro: nec aliud quicquã. Liu. lib. 34. de epiſtola Syracuſanorum ad Marcellum: Prætores Syracuſani Marcello ſuo S. tum ſecundum ſalutem, ut ſolet, rectè eum atq; ordine feciſſe, &c. et in iure ciuili de negotijs geſtis, Henſenius Apollinaris Iulio Paulo S. Et in ſummo adſcribi ſolitum hunc titulum, declarat Lucianus in Paraſitico: Quin & illud, inquit, mihi perridiculum uidetur, ſi in epiſtolis in ſummo, quemadmodum ſolemus, ſcripſerimus, Simonidi paraſito. Denique nulla eſt ueterum epiſtola, quæ non titulum illũ habeat, ſiue ab autore ſuo poſita, ſiue ab alio citata. Si is titulus tabellario erat adſcriptus quum mitteretur, certè nihil fuit neceſſe addi, quum ab illo referretur, aut ederetur ab autore. ſed hac de re argumentorum ſatis: quæ eò adduxi, quòd non quilibet de plebe, ſed docti nõnulli homines ſunt in contraria ſententia, et ita contendũt fuiſſe, quemadmodum ipſi opinantur, ſolum ob tertiam illam perſonam Dicit, nec conſiderant, non ſolitos priſcos illos homines nomini ſuo primam addere perſonam, etiã

de ſe loquentes, ſed tertiam. ut in rationibus & contractibus: P. Scipio fatetur ſe debere uel accepiſſe, uel recipit daturum ſe, aut quid ſimile: potius quàm, Ego P. Scipio fateor. Inſecutis deinde ſeculis receptum eſt, in prima perſona dici. porrò epiſtolæ antiquiſſimam conſuetudinem retinuerunt. Sed transeamus iã ad reliqua propoſiti. Fuit olim mos uetus, quem Seneca uſq; ad ſuam ætatem ſeruatũ ſcribit, epiſtolas ſic exordiri: Si uales bene eſt, ego quoque ualeo. Plinius Cæcilius Fabio Iuſto S. Olim nullas mihi epiſtolas mittis, nihil eſt, inquis, quod ſcribam: at hoc ipſum ſcribe, nihil eſſe quod ſcribas. uel ſolum illud, unde incipere priores ſolebant: Si uales bene eſt, ego ualeo. Id uarijs modis enũciabatur: Si uales, ualeo: Si uales bene eſt, ego ualeo. Dolabella Ciceroni: Si uales gaudeo equidem ualeo, et Tullia noſtra rectè ualet. & Cicero: Terentia minus bellè habuit, ſed certò ſcio iam conualuiſſe eam. L. Luceius Ciceroni: Si uales bene eſt. ego ualeo ſicut ſoleo, paulo etiam deterius quàm ſoleo. Lepidus Sen. & pop. Romano: Si uos liberiq; ueſtri ualetis, bene eſt, ego quoq; ualeo. interim nõ adijciebant quicquam de ſe, quum non rectè ualere uolebant ſignificare, animo præſertim: aut ſibi eſſe curæ illorum ſalutem, ſuam non item illis. ut Metellus Ciceroni: Si uales bene eſt. Cicero Metello: Si tu exercituſq; tuus ualetis, be-

tis, bene eſt. Quæ particula abijt ex uſu, ſicut illa in orationibus: Iouem ego optimum Maximum. ſed non ita, quin addi poſſit, et aliquando debeat, ornetq́; epiſtolam.

De ordine epiſtolæ.

Ordo in epiſtolæ corpore nullus eſt certus, pro re nata ſcribendum, & exordiendum undecunq; libuerit. nihil ſimplicitate illa iucundius inelaborata. Cicero, *quum narranda habet multa, non eſt ualde ſolicitus, quod primum faciat, quod ſecundum. promiſcuè ſpargit & refert, ut ueniunt in mẽtem. prius ubi eſt abſolutum, adiungit quodcunq; eſt collibitum, ex abrupto.* Itaq; *& reuocat ſe crebrò, & à ſe rogat: quid etiam? quid amplius? quid præterea?* Ergo *ſic interdum narrat, ut niſi prius rationem cognoris, difficile ſit diſtinguere, quod prius ſit, quod poſterius.* Id *uerò ſi quis uelit euitare, et narrare, diſtinctius, ex præceptis narrationis petat, quemadmodum ſit acturus.* Iam *ueluti quædam uincula poteris adijcere, quæ priora poſterioribus coniungant:* Habes *de hoc, accipe nunc de altero: audiſti de* Britannia, *audi nunc de* Italia: *hactenus de bellis, iam ad literas: de* Repub. *ſatis, nunc de priuata noſtra.* Cicero: Sequere *me in campum, ardet ambitus, &c.* Sed *quum ad perſuaſionem tendit epiſtola, maiore artificio erit opus, quod quánam uia exequaris, ex arte*

ſumito

ſumito: quin & à primo ſunt iã nobis expoſita non
Reſpódẽdi *nulla.* In *reſpondendo promptißimum & commo-*
ordo. *dißimum eſt, ordinem eius cui reſpondemus, ſequi. Sed fit nõ rarò, ut expediat quædam anteuerti, ſine quibus progredi non poſſet epiſtola: et fruſtra iactarentur multa uerba, illo impedimento obiecto, quod ſtatim eſt amoliendum. ut ſi quis in calce, aut medio epiſtolæ ingratitudinis aut maleuolentiæ accuſetur. huic enim occurrendum eſt ante omnia, niſi fortè ex reſponſione ad alia facilius diluatur crimen.* Exempli gratia: *Garſias* Arabianus Nicolao Valdauræ *ſuo* S. Velim *cures mihi tapetes aliquos ad ornandum cubiculum.* Symõ *à manu meus annumerabit tibi pecuniam, eamq́; in rẽ mittes aliquem ex tuis, quo fiat tibi negotium leuius.* Nam *etſi mea in te ſunt officia nonnulla, tu tamen pro me grauaris quicquam facere, niſi ut multo ſit leuißimum.* Valdaura *Arabiano ſuo* S. Ex *quo te* Louanij *habitare uelle cognoui, quod uelim tibi bene uertere, non deſtiti, quæ ad inſtruendum tuum cubiculum pertinerent, cogitare. & lintea proui di, de quo teſtis tibi erit tuus* Symon: *et aulea. tametſi tu me uelut ingratitudinis apud animum tuum uel accuſas, uel quod indigniuseſt, dãnas. quam ſuſpicionem malim tibi rebus ipſis eximi, quàm uerbis.* Itaq; *dabo operam, non ut leuißima pro te ſuſcipiam, neq; enim tu es ita de me meritus: ſed ut*

leuiſsima mihi fiant, quæcunq; pro te ſuſcepero. Incidit non raro, ut ex occaſione uerbi aut dicti ali cuius ad caput aliud reſpondeamus lōgè diſsitum, etiam quum priores ſcribimus. hinc uenit in mentem mihi, ex hoc uerbo uel dicto admoneor, ut de hoc aut illo dicam. & quia mentionē fecit de Concilio, ſcito Pontificem & Cæſarem magnis & longis conſultationibus cōcilium aliquod meliori. Sed ut eſt genus hoc epiſtolare cumprimis liberum, licebit etiam ab ultimis exordiri reſponſum. ut Cicero fecit ad Quin. Cornificium, lib. Epiſt. 12. Sunt molles quidam tranſitus, & lepidi ad continuationem ſequentium, uel eorū quæ ſis oblitus. Mane pauliſper, nam eſt aliud quod adijciam: non grauabor hoc, quoq; adſcribere in tuam uel Maluendæ gratiam: quæſo ne graueris hoc quoq; legere. iam iam obſignaturo uenit mihi in mentem, quod præteritū minimè oportuit: ſed quàm penè exciderat mihi, quod erat præcipuum? quàm multa ſcripſi, qui oblitus eram, id quod iure futurum fuerat primum: leue eſt quod adſcribam, ſed non omittendū tamen. Cicero plerunq; nihil horū curat. Ad extremum literarum addi ſolet, ſi quem aut ſalutatum aut reſalutatum uolumus: aut ſi qui eos, ad quos ſcribimus, aut eorū amicos uel notos ſalutarent, reſalutarent'ue. Atticæ & Pyliæ S. Dionyſium uelim ſaluere iubeas. Terentia tibi S. D. Pyliæ & puel

læ

ex urbe Capua. Data apud Valentiam, in urbe Valentia. Louanij, Lutetiæ, ex rure. Epiſtolam, inquit Cicero, datam à Tribus tabernis: ex caſtris, ad imam Candauiam. Cicero T. Attico, ex rheda ſcripſit, & de phaſello. Ex tempore cognoſcitur, quæ epiſtola prior ſit, quæ poſterior. hinc enim haud raro uoluntatum pendent & ſententiarum interpretationes: quemadmodum in edictis, legibus, diplomatis principum. Auguſtus horas quoq; epiſtolis adſcribebat, ut eſt apud Suetonium. Annos illi conſulum nominibus denotabant, quibus faſti ſignabantur: & acta omnia tum priuata, tum publica. Vnde illud iuriſconſultorum: Ne inſtrumentum fiat ſine die & conſule. In epiſtolis amicorum rarius adſcribebant, niſi rem contineret dignam, ob quam id facerent. Athenienſes habebant ſuos ἄρχοντας, Græci Olympiades, alij alias notas temporum. Nec ſolum tempus prætermittebant, ſed etiam locum: quum nihil referebat addi, uel quia iam is ſciebat cui ſcribebatur, uel ratio materiæ non poſcebat. Neq; uerò in loco, & tempore, et ſalutatione erat ullus ordo certus. ſic enim ſcribebāt: Vale, Romæ, Nonis Iunijs: et, Vale, Nonis Iunij, Romæ: et, Nonis Iunij, Romæ, Vale. Si quid uel exciderat, uel ueniebat in mentem ut adderent, ſine præfationibus id faciebant, rurſus apponebant Vale. quòd ſi iterum liberet quicquam aſcribere,

ſtola, & res uariæ contingant, maxima ſequetur perturbatio, quæ res, quo tẽpore acciderit: ſin uerò peregrinemur, nec unde ſcribamus ſciri poterit. Ad effugiendam confuſionem hanc negociorum, Cicero quandoq; media epiſtola ſignat diem: Hæc ſcripſi ad quintum Calend. Iunias. Itaq; commodiſſimum mea ſententia, & ad euentuum rerumq́; omnium diuerſitatem in primis appoſitum fuerit, hũc in modum aut ſimilem quempiam ſcribere: I. L. Viues G. Budæo ſuo facilem ſenectam optat. Brugis tertio die Ianuarij, M. D. XXXIII. Cæſarem narrant eſſe Mantuæ, inde profecturum Bononiam. Agimus epiphaniam Domini. iam pro certo habetur, illum cum Pontifice congredi, & maximis de rebus quotidie cõſultare, quæ ſint toto Chriſtiano nomini cũprimis utiles. Hic dies eſt octauus Ianuarij, de concilio ferunt illos agitare: Chriſtus illis impartiatur ſuum ſpiritum. Dies eſt iam decimus mẽſis, ſum Gandaui, proficiſcens Bruſellam. accepi literas tuas duabus epiſtolis eodem faſciculo, ad omnia fermè reſpondi, præter quàm de neceſſario illo tuo, quem nondum uidi: ſed expectatur hic quotidie. Hæc epiſtola, quia fefellit me qui erat profecturus, nõdũ eſt miſſa in hũc diem, qui eſt prædicti menſis decimuſtertius. perueni Bruſellam, conueni amicum tuum, quem ſum de negocio tuo allocutus. pollicetur ſuam operam omnem: tu, ut ſoles, quic-

quid euenerit, magno ſis animo. opto tibi fauorem Chriſti. Iam pudet me tã diu aſſeruatæ epiſtolæ, ui ceſimus eſt menſis. ex ijs, quæ ille eſt cum Scæuola collocutus, non uidetur eſſe eo in te animo, quẽ exi ſtimabamus, quum hic eſſet. ſed dum Chriſtus bono ſit in te animo, humanas utilitates facile neglexe- ris. Saluebis à Cranaueldio noſtro uxori tuæ ſalu- tem ex me. P. Brixius ſaluebit à me officioſe & ac curatè: item Beraldus & Tuſanus. Quid etiã? quid ad hæc? nam uereor, ne in epiſtola toties in manus reſumpta, deſit aliquid, quod non eſſe adſcriptum doleam: nihil occurrit, adſit tibi Chriſtus. Epiſtola hæc una ſuffecerit pro exemplo, ad oſtendendam formulam. Salutem & Vale non damno, nec diem & locum in calce: quibus ipſe hactenus ſum ſem- per uſus, nempe antiquis et receptiſſimis. ſed ratio hæc noua ſcribẽdi, nec inerudita uidetur mihi eſſe, & præſentium rerum ſtatui congruentior, non ſo lum in latina lingua, ſed in uernaculis, quibus etiã præcipimus, & proſpicimus, non ſolum latinæ: etſi huic, uti par eſt, potiſſimum. Adde his, quòd pre- cationes magis religioſæ ſunt, magiſq; optabiles. In calce epiſtolæ, ſi ea ſit aliena manu ſcripta, ſignum aliquod addendum, quo declares eam nõ eſſe adul terinam, aut ſuppoſititiam, ſed abs te profectam In quo erat apud ueteres parata fraus; quippe quibus facile eſſet negare, abs ſe eſſe miſſam. Cice-

ro in Antonium Philippica ſecunda (quem locum adſcribam totum, quia ſumitur ex prudentia communi:) At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitauit: homo & humanitatis expers, et uitæ communis ignarus. Quis enim unquam, qui paulùm modò bonorum conſuetudinem noſſet, literas ad ſe ab amico miſſas, offenſione aliqua interpoſita, in mediũ protulit, palamq; recitauit? Quid hoc eſt aliud, quàm tollere è uita, uitæ ſocietatem? tollere amicorum colloquia abſentiũ? Quàm multa loca ſolent eſſe in epiſtolis, quæ prolata ſi ſint, inepta eſſe uideantur? quàm multa ſeria, neq; tamen ullo modo diuulganda? Sit hoc inhumanitatis tuæ: ſtultitiam incredibilem uidete. Sed quid oppones tandem, ſi negem me unquam iſtas literas ad te miſiſſe? quo me teſte conuinces? an chirographo? in quo habes ſcientiam quæſtuoſam. quĩ poſsis? ſunt enim librarij manu. Quid eſt minus, non dico oratoris, ſed hominis, quàm obijcere aduerſario, quod ille ſi uerbo negarit, longius progredi nõ poſſit qui obiecerit? &c.

De ſuperſcriptionibus.

De ſuperſcriptionibus nihil habemus antiquorum, quod quidem certò poſsimus affirmare. Qua de cauſſa exiſtimarunt nõnulli, titulos fuiſſe ſuperſcriptiones: quam opinionẽ paulo antè ſatis refelli. Sed ſuſpicor multis epiſtolarũ non fuiſſe additam

ſuperſcriptionem:ſicuti nec intus in calce,locũ aut tempus,quum iam alioqui ſciretur,aut nihil referret.Itaq; ubi is,cui perferẽda epiſtola dabatur,cuinam eſſet redditurus nouerat,nihil erat ſuperſcriptionis opus.ferè autẽ ad eam rem uel domeſticis, uel notis hominibus utebantur. quòd ſi publico tabellario committerent, is utiq; ſigna dignoſcebat. Sed coniecturarum ſatis. Superſcriptio certè hoc tempore neceſsaria eſt. Ea conſtabit nomine eius cui mittitur:adiecta uel dignitate,uel functione publica,ſicut in titulo: Cn.Pompeio Magno Proconſuli imperatori, Ludouico ab Auyla fiduciario & cubiculario Cæſaris.Epitheta ſapiẽtiæ,claritatis, illuſtrationis,& alia,uerè ſunt, quod dicuntur, ſuperiecta:non honorãt ſuperſcriptionẽ,ſed onerãt. nihil eſt eis mẽdacius, uel abſurdius. iam etiam pueri hæc rident. At ut in titulo dicitur Suo: ita in ſuperſcriptione,Meo.nam hic,qui ſcribit,iniungit tabellario ut perferat,uel reddat eas literas: alterum enim illorum uerborum ſubauditur. Fernando à Toleto herili filio Comitis Auripenſæ meo: in quo intelligendũ,reddes,uel,ad Fernandũ, &c.in quo perferes. Familiares, et qui optimè cupiũt mutuò, poterũt uerbũ aliquod addere amicitiæ ſuæ notã, Amico meo unico, maximo, ſummo, amico multò mihi chariſsimo,iucũdiſsimo,ſuauiſsimo.ad patres, præceptores, tutores,et eiuſmodi:mihi ſemper ue

Epitheta ſuperſcriptionum.

rẽdo,

rẽdo, honorando. ſed hæc modicè, ſeu potius intra modũ. Poſt hæc ſignatur locus ubi ille ſit: Romæ, Lutetiæ, Brugis, Valentiæ. *Sunt qui ipſi adſcrũt loco notitiam & claritatem, potius, quàm è diuerſo: ut reges & principes. ad hos & ruditatis, et inedu cationis eſt, locum adſcribere.*

De dictione epiſtolæ.

Epiſtola imago quædam eſt quotidiani ſermonis, ac colloquij cuiuſdam perpetui. nec enim in aliud eſt inuenta, quàm ut abſentium ſermones referat ac repræſentet. Itaq; illud debet potiſſimum efficere, ut quàm proximè poterit, colloquia et ſermonẽ familiarẽ exprimat. prudẽtũ dico et eruditorũ: nã optima quæq; ſunt arti æmulãda, quo mediocria ſaltẽ cõſequatur. ita eſt enim unaquæq; ars abſolutiſſima, ut maximè ad naturã ſuã accedit. Sermo autẽ noſter quotidianus, ſimplex eſſe debet, & rectus & naturalis, dũmodo purus & caſtus: quippe coinquinatus & ſordidus, hominũ eſt uel imperitorũ, uel diſſolutè negligentiũ. Excultus porrò, atq; ornamẽtis nitidus ac ſplendens, uel inſolẽtiæ eſt atq; arrogantiæ, uel putidæ ac puerilis oſtentationis. quòd ſi talem decet eſſe noſtrum ſermonem, profectò non aliam eſſe epiſtolarem dictionem cõuenit, umbram atq; imaginem, & quaſi uicariam illius. Itaq; ueteres plurimi, ornari exiſtimabant epiſtolam ſimplicitate, & excultiſſimam eſſe ſine cul-

tu, modò abeſſent ſordes. ut uenerabilior eſt ille in matrona ſimplex & parabilis ornatus, quàm ſplẽdidus & ſumptuoſus. Idem in uiris contingit, quos effœminatos eſſe ducimus, ac moribus parum uiro dignis, ſi ſolicitius mundicijs uidemus deditos: ut fœdos illos, & deuitandos, qui in ſqualore pœdoreq; computreſcunt. Ergo illam unam eſſe artem epiſtolarem in eloquendo cenſebant, nullam adhiberi artem: modò ſtulti ſenſus, aut inepti, & nimis perturbatus abeſſet ordo: tum uocabula eſſent pura eius linguæ, qua ſcribebatur. Grandia enim, ſelecta, tumentia, affectata, non decori putarunt eſſe epiſtolæ, ſed irriſioni, ut pauonis pennas in cornicula. Hoc epiſtolis ſuis comprobant magni omnes uiri: qui ſi eiſdem de rebus in epiſtola loquãtur, quibus in oratione, aut iuſto libro, ſtylum protinus mutant & uerba, totumq; illum rerum & uerborum apparatum: demittuntq; ſe ad humilitatem illam epiſtolarem, quæ tãquam frugi puella ac modeſta, minimeq; loco claro nata, abundè cõpta eſt, ſi abſit deformitas & ſordes. Ergo Cicero aliter ad amicos loquitur de cauſſa Milonis, aut de prouincijs conſularibus, aut de conſolationibus, quàm uel apud iudices, uel in ſenatu, uel in Tuſculanis. aliter Auguſtinus de pietate in lib. de Ciuitate Dei, quàm ad amicos. alio ſtylo & inuentione. Plinius de laudibus Traiani ad amicos, quàm in ſena-

tu. de philoſophia, Seneca elaboratius in libris de Ira, aut de tranquillitate uitæ, aut naturalium quæſtionum, quàm ad Lucilium. Plato quoq; ad eundē modum. de Hieronymo taceo, qui non epiſtolas uidebatur ſcribere, ſed libros: quāuis ipſe de temporis anguſtia & tarditate notarij haud rarò cōqueratur. Sed ut de Cicerone loquar, eius epiſtolæ adeò ſermonem eius domeſticum & familiarem exprimūt, ut ego illum non aliter cum uxore, cum liberis, ſeruis, familiaribus, in foro, in cāpo, in balneo, in cubiculo, in triclinio locutum exiſtimem. Iam ordinem ita neglexit, ut undecunq; uiſum ſit exordiatur, & repetat, & addat, & recipiat ſe, & reuocet. nihil tale eſt in orationibus, aut libris philoſophicis. Atticū quoq; hortatur, ut ſcribat quicquid in buccā. Seneca ad Luciliū lib. 10. epiſt. Qualis ſermo meus eſſet, ſi unà ſederemus, aut ambularemus, illaboratus & facilis, tales eſſe epiſtolas meas uolo, quæ nihil habeant accerſitū & fictū, ſed ſi fieri poßet, oſtendere quàm loqui mallem. Apollinaris Sulpitij iudiciū, quo Plinij ſtylum in epiſtolis Ciceroniano antepoſuit, indignū eſt quod referatur, nedum ut refellatur. nam nec ipſe rationem ullam ſui dicti addit, et imitatorē ſe profitetur Plinij, à quo abeſt longißimè, ut hominis iudicium cognoſcas. Verūtamen quod de ſimplicitate dixi, non eſt hoc uelut in puncto inſectili poſitū, quin liceat intra il-

los limites huc ſe & illuc nonnihil porrigere. Nam *ſicut in alia omni ſermonis forma, ita in hac diſpe-ctandum eſt, quis, cui, qua de re dicat.* In *adoleſcen te non fertur ſolum, ſed laudatur etiam dictio com ptior, lætior, elaboratior, diſtributio et ordo rerũ, deſcriptio: deniq; cõmendatnr ſtudioſa diligentia. Sunt, qui accuratis ad ſe epiſtolis delectãtur, ut ho mines docti, acuti, ingenioſi: alij cõtemptum inter-pretantur ſui, ni eleganter & ornatè ſcribas. Sunt qui nimiam curam deſpuant, quaſi putidam. Qui aliquid petit, alieno ſtomacho ſubſeruiat: qui nihil, ſuo.* Res *quoq; aliæ ſecum ipſæ adferunt cultum ſu-um, ut de bellis, de republica, de moribus: aliæ no-lunt niſi cum ſplendore dici, ac ne poſſunt quidem. Quintilianus ſermonem & epiſtolas ſolutas uult eße numeris, niſi cum aliquid ſupra naturam ſuam tractant: ut de republica, de philoſophia, de laudi-bus & uituperatione.* Idem *Seneca, aduerſus epi-ſtolæ ornatum adeò ſeuerus, hæc ſubiungit:* Nõ *me hercule ieiuna et arida eſſe uolo, quæ de rebus tam magnis dicentur. neq; enim* Philoſophus *ingenio re nunciat: multum tamen operæ impẽdi uerbis non oportet.* Veteres *illi ut de negocijs modò ſcribebãt, ſimplici illo et naturali utebantur loquendi more: malebãtq;, quod eſt prudẽtiæ, indoctius loqui, tũ apertius: tum errorem in uerbo committere, quàm in re.* Vbi *aliæ res acceßerunt, plus eſt adhibitum*

curæ,

curæ, quod fecit Seneca ipſe. Quum uerò nihil fuit quod ſcriberetur, præter mellitas epiſtolas, aut etiam felleas, inanes tamen à negocijs, atq; umbratiles, inſtituerunt eas ornamentis cultuq; conueſtire: ut quæ cognitione rerum non poterant niti ac ſuſtineri, certè uenuſtate atq; ornatu ſubſiſterent. nam alioqui quis unam illarum ſuſtinuiſſet perlegere, uacuam rebus, & inopem uerbis? Tales ſunt epiſtolæ Plinij Cæcilij. *Quin obſeruatum eſt etiã,* Marcum *ipſum* Tullium *aliter ad alios, & alijs de rebus ſolitum ſcribere. elaboratius ad* Brutũ, *quàm ad* Atticum: *quum aliquid contendit impetrare, quàm quum narrat, uelut ad* L. Luceium, *quàm ad* Varronem. *quum conſolatur item, ut ad* M. Marcellum. Et *alioqui ars & exercitatio* Ciceronis, *et ingenium excellens hoc præſtabant ei, ut oblata et naturalia in eo uiderentur, quæ extimo eſſent producta artificio. Summa hæc eſt, ut meminerimus eſſe epiſtolam, hoc eſt, puellam plebeiam, in quibus etſi aliæ alijs ornantur excultius paulo & purius, mundum tamen patriciarum non æquant, uti nec famulæ dominarum. Aliud eſt, inquit* Plinius, *ſcribere hiſtoriam, aliud epiſtolam, etiam de eodem argumento. Idem* Plinius *preſſam & aſtrictã uult eſſe phraſim epiſtolarem: ſic tamen, ut ne ſit ieiuna prorſum, ac ſtrigoſa, ne'ue arida. habebit ſucci aliquid, & cũ leporem ac gratiam, quæ eſt in aſtricta*

Epiſtola uelut puella plebeia.

dictione, & ſimplici illa dicendi nota, ſæpenumero uel maxima. Ideoq; *nec tropos continebit crebros, nec translationes uarias, nec allegorias frequentes aut longas, nec conformationes alias, nec uerba grandia & magnifica, nec concinnam & numeroſam ſtructurã.* Hæc *quidẽ de genere uniuerſo. nam in formis uariatur, ſeruata generis ipſius natura, ſicuti oſtendi.* Quæ *præcepi de elocutione, trãsferri ad artem ipſam uniuerſam poſſunt: quæ cum celari ubiq; par ſit, tum in epiſtola adeò debet eſſe tenuis, ac propè nulla, ut à magnis ipſis artificib. uix queat deprehendi. etſi hoc, uti de phraſi docuimus, dirigendum eſt ad conſiderationẽ perſonarũ & rerum.* Quidam *de epiſtolis componendis diſſerentes, de procemio tradunt, de narratione, confutatione, confirmatione, peroratione, de inuentione, diſpoſitione, elocutione, ex rhetorũ præceptionibus repetita: quod planè eſt ſuperuacaneum, & loco huic alienum. primùm quòd nulla eſt ferè epiſtola, quæ habeat quinq; illas partes: nec tantũ artificium tenera hæc puella ſuſtinet.* Deinde *etſi procemio nõnunquam utatur, & colligat ac conficiat argumenta, uel depellat, & ordinem ſequatur, rebus in ſuos locos diſtributis: idem faciũt omnes ſermonis ſpecies, conſolationes, gratulationes, dialogi, panegyrici. quid ergo, quoties de aliquo illorum præcepta tradentur, omnia artis ferramenta*

& arma

& arma in medium proferemus? Quæ artis ſunt, ſemel oportet exhiberi in genere, ut quando opus ſit, ſingulis accommodentur formulis. nullius enim harum ſunt propria, minimè omnium epiſtolæ, quæ minimè uel indiget, uel utitur. Ad *doctos & ocioſos ſcribentes, licebit alluſiones admiſcere ad fabulas, ad hiſtorias, ad prouerbia, ad res naturæ ac morum, ad dicta præſtantium ſcriptorum: modò breuiter, non tam explicandi gratia, quàm uelut puncto ſignandi, & indicandi digito.* Etiam *in reconditis rebus utile eſt ænigmata inſerere, quod uidemus Ciceronem feciſſe crebrò ad* Atti*cum: ne ſi literæ in alienas manus deueniſſent, atq; aperirentur, proderetur quod illi opertum uolebant omnino eſſe, & occultum.* Etiam *uerba græca immiſcet altera duarum occaſionum, uel quum aptius id Græcè dicitur, atque appoſitius quàm* Latinè*: uel quum non uult à quolibet intelligi. ide oq; abſtruſis et* Homericis *plurimũ uerbis, nec paßim cuiuis expoſitis utitur.* Nobis *quoq;, ſi negotium poſcat, uelare ſententiam noſtram concedetur, ſermone alienißimo ab eo quo ſcribimus: uelut ſi* Hiſpanicè, *ſermone* Teutonico, *aut* Britãnico. *neq; enim, ut paulo antè admonui, de ſola præcipimus latina lingua.* Quid, *quòd etiã in ea ipſa uerbo* Germanico, *uel* Scotico, *ei tamen cui ſcribĩmus, cognito, ſenſum obſcurare, quis uetat, ſi id rei*

qualitas

qualitas efflagitet? Nam Cicero, non quòd lingua græca elegans & exculta eſſet, ut quæ maximè, uel potius ſupra cæteras, idcirco res arcanas illa contegebat: ſed quòd nota Attico, reliquis uerò ciuibus non tantoperè. quod ſi aliam à Romanorum uſu ſemotiorem Atticus ſciuiſset, eam ipſam uſurpaſſet Cicero, in rebus quæ nolebat euulgari. Et quando in cuiuſq; principis comitatu ſunt homines multilingues, repertum eſt genus quoddam notarum reconditiſsimum: cifras uocant. è quibus nemo unquã ſenſum exculpet, niſi abecedarium & ſignificationem uerborũ teneat, quæ inter illos cõuenit. quẽadmodum nec Laconicam ſcytalam quiſquam legerit, ni bacillum habeat per omnia illi parem, ad quem erat lorum contortum & conuolutum. Sunt etiam in epiſtolis Ciceronis, ad Atticum præcipuè multa breuia & præciſa: quam autumo phraſin fuiſſe ſermonis latini, familiaris illi utiq; ſeculo. omittit enim uerba potiſsimum, Dico, Mitto, Scribo, Venio.

MISCELLANEA DE VETERVM conſuetudine Epiſtolari, tũ agendo tũ loquendo, ex Cicerone potiſsimũ. Addita ſunt etiam nonnulla noſtri uſus.

ANtiquiſsimi homines epiſtolas ſolebant in tabellis ſcribere, quod Homerus uates docet in

eet in fabula Bellorophontis. *is mos durauit uſque ad* Romana *tempora, uti oſtendunt ſcriptores latini,* Plautus, Cicero, *& alij. unde qui literas perferrent, tabellarij nominati: quod nomen etiam nunc manet, quum tabellis iampridem non utamur, ſed ut alia, propter uim atq; uſum eundem.* γραμματοφόρος *eſt* Græcè, *& à quibuſdam noſtris* Veredarius *dicitur. ſed hic non tam eſt qui literas perfert, quàm qui ueredis ſubindè mutatis breui tempore magna itinera conficit: cui literas ſolemus cõmittere, ut celeriter perferantur.* Codicilli *quoq; appellationem ſuam ſumunt ex tabellis.* Literæ *dicuntur, & literulæ diminutiuè, ſicut epiſtola & epiſtolium.* Exarare *literas, componere epiſtolam, et formare epiſtolam, & dictare. qui uerò ſcriberet epiſtolas domini, librarius, & ſcriba. ſequentibus temporibus, notarius: & ab excipiendo, quæ alius dictaret, exceptor.* A *manu autem, et amanuenſis puer eſt, quo utimur quaſi ad manum, in miniſterijs intimi cubiculi, qui etiam ad manum appellatur. is interdum excipit, quæ nos dictamus, uel præſcribimus, ſecretiora quàm ut alijs uelimus cõmunicari, aut leuiora quàm ut neceſſe ſit librarium propter illa accerſiri.* Formalis *epiſtola eſt uelut forma, & ea non aliarum illius generis. quales ſunt principũ, quæ ad certam quandam formam, uelut obſeruatione religionis conſcribuntur.* Tabellis *ſucceſsit charta, primùm*

Tabellarij.

Veredarius.

Codicilli.

Formalis epiſtola.

Charta. *ta, primùm membrana, pergamena, huic verò hæc noſtra papyracea. Erit genus chartæ epiſtolaris, cuius in apophoretis Martialis meminit, tenue, leue, firmum, aptum epiſtolis ſcribendis. Vna in facie olim ſcribebant. nam quæ duabus eßent ſcripta,* Opiſthographa. *ea nūcupabant opiſthographa: cuiuſmodi erat Oreſtes ille Iuuenalis, Scriptus & in tergo, nec dum finitus: propterea quòd una tantum facies erat læuigata, & literis recipiendis idonea, nempe interior, quæ carnea ſanè nuncupetur: exterior autem uillo* Palimpſeſtos. *ſa. Vtebantur etiam membrana deletili, palimpſeſton dicebant. Cicero Trebatio: Nam quòd in palimpſeſto, laudo equidem parſimoniam. neſcio tamen quid in illa chartula fuerit, quòd delere malueris, quàm hæc nō ſcribere, niſi fortè tuas formulas: non enim puto te meas epiſtolas delere, ut reponas* Loquendi rationes in epiſtolis. *tuas. Rationes loquendi in epiſtolis hæc propemodum, & eiuſmodi uſurpabant: Qui epiſtolam perferet, pertulit, pfert: quorū primū ſpectabat tēpus poſt ſcriptionē, alterū poſt redditionē, tertium eſt tēpus præſens, quod latè ſolet extēdi: ſicuti, Quis prandet apud nos? Barcherus & Patus: de pranſuris. Nihil habebam, quod in præſentia ſcriberem: ſcriptione dignum, ad te præſertim: nullum erat argumentum, nulla materia, cauſſa, occaſio ſcribendi, ſcriptionis, epiſtolæ, literarum: eoq; breuior eſt, erit, hæc epiſtola. Nam nec tu inanibus literis delectaris:*

lectaris: & ego non iam, ut ſoleo, epiſtolas libens mitto ſcolaſticas atq; umbraticas, in quib. nihil ſit negocij præter comitates, officioſa uerba, & mellita: tametſi hæc ſatius eſt exercere, quàm facundiã caninam. Tam multum habeo, uel eſt, quòd ſcribam, ut initium non uideam: ut nec initium, nec exitum inueniam. propter hanc dubitationem meam breuior hæc epiſtola eſt. Sed tamen ita diſtinebar, ut uix huic tantulæ epiſtolæ tempus habuerim. noli putare pigritia facere me, quòd non mea manu ſcribam. Ad Plancum ſcripſi, miſi, habes exemplũ. Ad ſenatum quas literas miſi, uelim prius perlegas: & ſi qua tibi uidebuntur, commutes. Ad has literas ſtatim mihi reſcribe, tuorumq; aliquem mitte, ſi quid reconditum magis erit, meq; ſcire opus eſſe putaris. Etſi manè Harpalum miſeram, tamen quum haberem, cui rectè darem literas, & ſi noui nihil erat, eiſdem de rebus uolui ad te ſæpius ſcribere: non quòd diffiderem diligentiæ tuæ, ſed rei me magnitudo mouebat. En quantam epiſtolam ex quàm tenui initio deductã, quantum exaraui chartæ, quum uix tres uerſus ſcripturum me à primo exiſtimarem. Sed quid ego non imitor laconiſmũ tuum? altera pagella procedit. Quid aliud? quid reſtat? nunquid ſum oblitus? excidit? fugit? Permultum, permagni intereſt, quo tibi hæc tempore epiſtola reddita ſit. an quum ſollicitudinis aliquid haberes,

haberes, an quum ab moleſtia uacuus eſſes. Itaq; *ei præcepi, quem ad te miſi, ut tempus obſeruaret epiſtolæ tibi reddendæ.* Nam *quemadmodum coràm qui ad nos intempeſtiuè adeunt, moleſti ſæpe ſunt: ſic epiſtolæ offendunt, non loco redditæ. Coram me tecum hæc eadem agere ſæpe conantem, deterruit pudor quidam penè ſubruſticus; quæ nunc expromam abſens audacius. epiſtola enim non erubeſcit.* Manu *mea ſcripſi, manu tua ſcripſiſti, manu mea ipſius: manu propria mea, negat* Valla *dici.* Brutus *tamen:* De *uoluntate, inquit, propria mea.* Scripta *iam epiſtola,* Hermia *uenit, accepi epiſtolã tuam uacillantibus literulis. redde nobis ſuperiorẽ*

Vale. *epiſtolam, & appinge aliquid noui.* Vale, Da *operam ut ualeas:* Cura *diligenter tuam ualetudinem, hoc mihi gratius facere nihil potes.* Vale, *et matrẽ, meosq; tibi cõmendatos habe.* Vale, & Salue: *quarto Calendarum, Calendas* Decembres, *ad quartum* Calend. Decembres, *ante diem quartum Calendarum, quaſi quarto die ante Calendas.* Nuncij *nobis triſtes, nec uarij uenerunt de* Qu. *fratre, ex & ante diem* Nonarum Iunij, *uſq; ad pridie Calẽdas* Sep*tembres.* Contulit *hoc negotium, ſiue diſtulit in ante diem ſextum* Iduum Maij, *uſq; ante diẽ quintũ* Calendas Maias. *hoc eſt, uſq; ad diem quintum ante* Calendas Maij, *ut rectè interpretatur* Budæus. Balbus: *Sub poſtea quàm literas communeis cum*

Oppio

Oppio ad te dedi: quod durum admodum uidetur. Epiſtolam perſcriptam complicabant, uinciebant lino ſeu filo, addebant ceram. quodam uerò tempore proceres Romani cretam quandam ex Aſia aduectam, ut refert Cicero pro L. Flacco. In cera ſignum imprimebant ex gemma annuli. Cicero in L. Catilinam: Ac ne longum ſit Quirites, tabellas proferri iuſſimus, quæ à quoq; dicebantur datæ. Primùm oſtendimus Cethego, ſignum cognouit, nos lignum incidimus. tum oſtendi tabellas Lentulo, & quæſiui, cognoſceret ne ſignum? annuit. eſt uerò, inquam, notum ſignum, imago aui tui, clariſſimi uiri, qui amauit unicè patriam & ciues ſuos. Idem Cicero: Obſignata iam epiſtola ſuperiore, non placuit ei dare cui conſtitueram, quod erat alienus. itaq; eo die data non eſt. Hæc ſcripſi raptim, præproperè, perturbatè, quod ex literis ipſis & ſenſis facile conijcies. quæ ſo feſtinationi meæ, & breuitati literarũ des ueniam. Nos item complicamus epiſtolam: quæ ſi non ſit deuincta, eſt ſolubilis, uel apertilis: ut quas alicui mittimus legendas prius q̃ reddat. filo deuincimus uel ſupernè, uel transfixam: interdũ quoq; fibra ex eadem charta, quum ſignũ non habemus. cõmiſſura quoq; chartacea, uel orbiculari parua: uelut in negocijs mercatorum. uel magna cõmiſſura obſignata, ut ad proceres. itaq; dicitur uel de-

Epiſtolæ obſignandæ ratio.

uincta filo, uel aſtricta cõmiſſura. Solet nũc inter ſtitium uacuum relinqui inter ſalutationem et ipſam epiſtolã, pro dignitate eius ad quẽ ſcribitur, uel amplius, uel adſtrictius: uocetur id ſanè margo honorarius. Qui literas perferũt, ſunt tabellarij: è quib. alij ſunt ordinarij, alij extra ordinẽ, lẽti, celeres, ueredarij, per equos diſpoſitos magnis itineribus euntes, coniungentes dies noctibus. hi accipiunt preciũ uecturæ, ſeu pro uectura, appẽſis epiſtolis, nõ numeratis. Reſpondẽtes uerò hiſce locutionum generibus utebantur. *Accipe literas:* Plinius etiam recepi dicit. *Redditæ ſunt mihi literæ tuæ amantiſſimæ, ſuauiſſimæ, blandiſſimæ, iucundiſſimæ, expectatiſſimæ, amicæ, comes, ſalſæ, feſtiuæ, plenæ humanitatis & beneuolentiæ: uel, acres, acerbæ, inſipidæ, dentatæ, maleuolæ, rabioſæ, rabioſulæ, fatuæ, dementes, imprudentiſſimæ. Accepi literas tuas duabus epiſtolis. duas uel tres epiſtolas eodem exemplo, manu tua ſcriptas, manu ſcribæ, manu liberti tui. Treis uno die à te accepi epiſtolas: unã breuem, quã Flacco Volumnio dederas: duas pleniores, quarũ alterã tabellarius T. Vibij attulit, alterã ad me miſit Lupus. Puer à ſorore tua miſſus, epiſtolã mihi abs te allatã dedit. Accepi tuas tres.* Plinius: *Poſt longũ tẽpus epiſtolas tuas, ſed tres pariter recepi, omneis elegantiſſimas, & quales à te uenire præſertim deſideratas oportebat:*

Reſpõdendi locuiones.

oportebat: quarum una iniungis mihi iucundiſſimum miniſterium, ad Plotinam ſanctiſſimam fœminam literæ tuæ perferantur. perferentur. eadē cōmendas mihi Popiliū Artemiſium: ſtatim præſtit quod petebat. Sed ad Ciceronem reuertamur. Obuiam mihi fuit tabellarius. at ego ſtatim: Cedo, inquam, ſi quid ab Attico? Si quid erit occultius, & ut ſcribis, reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te literæ perferantur. Et ſi iuſta & idonea uſus es excuſatione intermiſſionis literarum tuarum, tamen id ne ſæpius facias, rogo. Accepi literas ab eo qui miſit: accepi à tabellario, qui reddidit. Damus literas ad eum, cui ſcribimus. damus tabellario: tabellarius reddit, atque etiam interdum dat, & ſi hoc rarius. Accepi literas tuas ab Acaſto, ſeruo meo: quas quidem quum expectaſſem iam diu, admiratus ſum, ut uidi obſignatam epiſtolam, breuitatem eius: ut aperui, rurſus σύγχυσιν literularum, quæ ſolent tuæ cōptiſſimæ et clariſſimæ eſſe. ſic ille. Videlicet, breues & parui momenti epiſtolas non ſolebant obſignare: ſed complicatas ſolum mittebant in modū codicillorum. Miſit ad me literas, quarum exemplū hic habebis. Literæ à Cæſare ueneрūt, literæ à Catone ſunt adlatæ. Cic filius Tironi: Quum uehementer tabellarios expectarē quotidie, aliquando uenerunt poſt diē quadrageſimū et ſextū, quàm à

uobis diſceſſerant: quorum mihi fuit aduentus optatiſsimus. Expecto *tuas literas de multis rebus, teipſum multo magis.* Scripſiſti *ad me epiſtolã plenam conſilij, ſummæq; tum beneuolentiæ, tum prudentiæ: eam mihi* Philotimus *poſtridie quàm à te acceperat reddidit.* Qu. *Seruilius perbreues à te literas mihi reddidit, quæ mihi tamen nimis longæ ſunt uiſæ: iniuriam enim me accipere putabam, quòd rogabar.* Accepi *à te aliquot epiſtolas uno tempore, quas tu diuerſis temporibus dederas.* Ac *uelim poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi literas longiſsimas quaſque, gratiſsimas fore.* Quòd *epiſtolam conſciſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi, petes quum libebit.* Epiſtolam *tuã, quã accepi ab* L. Aruntio, *conſcidi innocentem: nihil enim habebat, quod non uel in concione rectè legi poſſet.* Reſoluta *epiſtola, continuò uidi quod cupiebam, uel quod metuebã.* Libentiſsimè *legi tuas literas, in quibus iucundiſsimum mihi fuit, quod cognoui meas tibi redditas eſſe.* Ex *literis tuis cognoui, intellexi, accepi, factus ſum, redditus ſum certior. nihil certum de te habebamus.* Domitium *aiunt futurum ſine faſcibus: quum id ſcies, facies ut ſciam. fac ſciam: faciam ut ſcies, ut noris, ut intelligás.* Particulam *literarum tuarum, quas miſiſti* Octauio, *legi miſſam ab* Attico *mihi.* parti*culam literarum legit mihi* Atticus. In *capite tuarum lite-*

rum lite-

rum literarum, in medio, ad medium, in calce, fi-ne, extremo, ad poſtremum. hæc erat literarum tuarum clauſula. Habeo, *habebam literas à fra-tre: non tamen dicitur habui, pro accepi.* Reſpon-*debo tuis literis ordine, uel promiſcuè, non ſerua-to ordine.* Tuam *rationem ſcribendi ſequar, quo-niam uidetur mihi optima, commodiſſima, appo-ſitiſſima, uel ut commodius reſcribam: nec* οἰκονο-μίαν *meam inſtituã, ſed ordinem conſeruabo tuũ, et reſpondebo primũ poſtremæ tuæ paginæ.* Ego *reſpondebo tibi* ὕστερον πρότερον, ὁμηρικῶς. Epi-*ſtolas tuas accepi duas: prior recentiorem habe-bat diem, altera antiquiorem.* Vetus *epiſtola & recens dies: prior, poſterior, recens, antiquus, ue-tus: item dies repetita, quum uetuſtior eſt quàm quo epiſtola fuit ſcripta. hæc & alia inueniet per multa, qui ueteres, ſed Ciceronem præcipuè, dili-genter euoluerit.*

Salutandi formulæ, uſui noſtro aptæ.

Salutationem uoco, non primam illam, quæ eſt ſcribentis ad eum cui ſcribitur, nempe primi ad ſecundum: ſed primi ad tertium per ſecundum, uel per quartum, quum ſcribet, quum uidebit, quum quid ad eum mandabit. hinc à tertio ad ſecundum per primum, à quarto ad ſecundum per tertium ſolum, uel per tertium ad primum: quorum om-nium exempla ſunt hæc Saluta, *dic* ſalutem, Salu-

tem anunciabis, precaberis meo nomine, meis uer bis pro me, mea uice, Petro à Toleto hoſpiti meo. Saluebit à me Rodericus Manricus meus. iubebis ſaluere Gomeziũ Benauidiũ. Significabis Ioanni Manrico à Lara, accepiſſe te literas à me, quib. iubeo illũ ſaluere: accepiſſe me literas à Duce Beiaris Frãciſco, quib. iniũxit, ut ſi quãdo uel tibi, uel illi ſcribã, adiungã ei S. ſuis uerbis. Si quando Morum conueneris, admone hominem, ut quum ad Roffenſem Epiſcopum mittet literas, adſcribat, precari me læta omnia, ac felicia. Io. Claymondo patri meo S. & ſenectam leuem ac facilem: cui epiſtolam hanc dabis legendã, tanquã ad eũ quoq; ſcriptam. Quum hoc literularũ ad te exararem, aderat, uel interuenit, uel nunciauit mihi Al. Vireuſius, uti ſuo nomine S. tibi impertirem, ſalutem impertirer, S. optarem, et optimè euenire, quòd filiam probiſſ. iuueni collocaſſes: tũ Chriſtophoro Mirandæ filiolam gratulaberis, ſalua uxore. Quũ ad Morum dabis literas, uel nactus fueris qui eò proficiſcatur, & mandata ad illũ miſeris, ne obliuiſcare, accuratiſſimam mea uice ſalutationẽ adiungere ipſi & liberis: ſed in primis Margaritæ Roperæ meæ, quam ego ex quo primùm noui, nõ amaui minus quàm ſi mihi eſſet ſoror germana. Quum aliquem tuorum mittes Segobrigam, præcipe ei, ut quærat tibi aliquem ex familia ducis Al bur-

burquercani, cui mandet, ut ſi Cuelarum profici ſcatur, ſalutet mihi Bartholomæū à Cueua Ducis fratrem, uerbis amantiſſ. & officioſiſſ. Terſulæ, quoniam quod optimū in pueris eſt, hilarula eſt, meis uerbis ſuauium des. Illud eſt animaduertendum, non omnes ſalutationes omnibus cōgruere: nec ſimiliter ignotos, aut leuiter notos debere ſalutari, ut amicos & familiares. non idem debere iniungi ſuperiori, quod pari. non omnes metiendi ſunt eadem decempeda, ſed gradatim & diſtinctè, ut emineant ſigna uoluntatum, in quo prudentia eſt opus. Curionem, ſi quando tibi occurrerit, ſi uideris, ſi uoles, ſi uacabit, ſi erit tibi commodū, ſalutabis paucis uerbis, leuiter, ſuffrigidè, ſuo ipſius more. Quum adibis Cæſarem, obſeruata occaſione, precaberis illi meo nomine propitium numen, ut tanta regnorum moles fœliciter ſub eo adminiſtretur, ipſi et populis. Oro te uir clariſſime, ne graueris inſtitutori tuorum liberorum S. ex me nunciare. Salutat te P. Clodius: ego uerò precor tibi meliorem ſalutem, quàm ab illo. Salutandi ratio diuerſa.

Reſalutandi.

Reſpondet, cui uel ſcripſimus, uel mandauimus, executum ſe quod erat iniunctum per ſe, uel per alium, literis aut mandatis: uel nō licuiſſe, aut noluiſſe, quia non deceret, non expediret: tum

quid ſalutatus reſponderit. Exempla *ſunt huiuſce generis: Quod erat in extremo tuæ epiſtolæ, uel in extrema epiſtola, aut charta, in fine, in calce, in poſtremo literarũ, ut Ioannem Feuynũ noſtrũ ſalutarẽ [feci, et quidẽ perlibens. is uerò, ut eſt ingenio ſuauiſſimo, & amãtiſſimo ſuorũ, lætiſſimus de te audiũit, reſalutat te plus millies. ſalutationẽ tibi remittit Cranaueldius noſter, cũ fœnore incredibili. ſalutem optat tibi ueram & ſolidam optat tibi, quæ ſibimet ipſi. precatur tibi omnia euenire ex animi tui ſententia. omnia proſperrimè, feliciſſ. fauſtiſſ. tibi et tuis. non potui ipſe Vergarã ſalutare pro te, quod unicè cupiebam, quoniam aberam, quoniam me aduerſa ualetudo domi continebat: mandaui Gonzalo Tamyo. is renunciat, incredibile dictu quàm grata illi fuerit tua ſalutatio, quãq; iam remittit tibi accurratè & copioſè cumulatam. Exhilaratus eſt uehementer Francus Leardus, ad commemorationem Petri Mexiæ ſui. multo etiã magis ad ſalutationẽ, quòd ſignificares te ſui meminiſſe. planè amat te, & reueretur bona fide. nihil nõ optat tibi fauſtũ & lætũ. Ain tu ſalutari nos à Nicolao Vottono? de quo iampridẽ audiebamus omnino nihil. quæſo iubeas eum à nobis ſaluere, & meminiſſe ueteris noſtræ amicitiæ, ac familiaritatis Louaniẽſis. M. Craſſus miſit S. chartaceã, ut ſolet: mallem auream, hoc dũ*

taxat

taxat tempore. redde tu illi pro me chartaceam i- tem: aut ſi mauis, aereã, quũ illũ conuenies. Grata fuit ſalutatio Vdalli. ego illi pro ſalute lignea, uel chartacea; reddã argenteã. Salutem Gabriel Val daura hoc tempore ad me? quin potius literas, & quidẽ copioſas de rebus ſuis omnibus, aut noſtris communibus? renuncia ei, nõ expectare me ab eo ſalutationes, ſed epiſtolas. aut quod matrona illa caſtiſsima marito ſcribit: Nil mihi reſcribas, atta- men ipſe ueni. Claudius ergo S. mihi? ſatius eſſet cædi ab alio, quàm ab illo ſalutari? Piſo nobis Sal. rogo te an ſeriò? quo ore? quo uultu? quib. uerbis? nam eſt admodum ſubdolus, & maleuolentiam blanditia uerborum aſſueuit occultare. Sed uin- camus bono malum. rependе ei ſalutationem ple- ctamanu, & uerbis amantiſsimis. Cum Demetrio nolo mihi eſſe rei quicquam. meliore ac commo- diere utemur eo, ſi nullus penitus ſit nobis uſus cũ illo. Procul quæſo ab hac pice, ne inquinemur. crede mihi, ericius eſt, ne accedas propius. Fabium Gurgitem nolui ſalutare tibi, ne inſoleſcat. Corne lio Nepoti non reddidi tuam ſalutationem, ueri- tus, ne arrepta unius colloquioli occaſione, inſi- nuet ſe in meam familiaritatem. noſti quantus ſit irregendi artifex: & admiſſus quàm mo- leſtus ſit atq; importunus, & ex- cuſſu difficilis.

De breuitate Epiſtolæ.

Illud præterea iam olim quæſitum, quàm breuem eſſe epiſtolam conueniret. Nam Demetrius Phalereus, ſeu quis eſt alius, longam epiſtolam librum appellat, non epiſtolam. Et L. *Senecæ hæc ſunt uerba lib.* Epiſt. 6. *Ne epiſtolæ modum excedam, quæ non debet ſiniſtram manum legentis implere, in alium diem hanc litem cũ dialecticis differam. Quanquam eius ipſius epiſtolæ interdum quoq; dextram bis implent. Ciceronis etiã aliquæ, ad* Atticum *præcipuè, ad alios quoq; nonnullos, uolumina ſunt, non epiſtolæ: quas ſe ideo tam longas ait conſcribere, quòd dormire non poſſit. Idẽ ad eundem, ait ſe interdum* λακωνικὴν σνυτάλην *mittere. & ad* D. Brutũ, *imitari* λακωνισμὸν *illius. Omnia tẽperabat perſonis & negocijs: quũ expediebat, & ſcribebat fuſè, & ſic ad ſe gaudebat ſcribi. idcirco* Brutum *increpat, quòd in medio ardore ciuilis belli, breues ad ſe literas dediſſet, quum negotia lõgiſsimas flagitarent: ut ſciretur explicatius, quid ageret, quidq; eſſet acturus. Moroſis incognitis, amicis ſimulatis, breues: itidẽ occupatis, aut ijs quos eo ſcribendi genere uidebat delectari, quaſi multa paucis uerbis concluderẽt. cuiuſmodi erat* D. Brutus. *Noui itẽ amici breuibus ſunt epiſtolis initiò tentãdi, ut amnes ignoti cunctabũdè. Sũt qui uel modiocres epiſtolas loqua*

ces iudicent, atq; aſpernentur. Sũt qui epiſtolium iniuriam interpretentur. Demus *tamen operã, ne in alterutro modum excedamus: ſi neceſſaria omittas, omnes ſunt nimis breues: ſi ſuperuacanea inſarcias, omnes ſunt nimis longæ. Multum te accõmodari conuenit ingenio illius, cui ſcribis. & pro ratione materiæ licebit in fine aut breuitatem excuſare apud illum qui longas cupit, aut prolixitatem apud eum qui breues. illa excuſatur negocijs, aut noſtris, aut illius: & pudore, ne obſtrepamus aut interpellemus in maximis occupatũ. prolixitas excuſatur rei qualitate, dulcedine cum illo colloquendi.* Nihil *perinde uidetur mihi alienũ ab epiſtolis, quàm diffuſa in locis communibus iactatio: niſi forte libri ſint potius de ſapientiæ præceptis, aut de ſtudijs humanitatis, uel encyclopædia.* Epiſtolia, *& codicilli, quæ paucis uerbis acutam quampiam ſententiam concludunt, plurimũ habent uenuſtatis.* Quũ *licebat, noluiſtis: nũc quũ uultis, non licet.* Quod *ſi nihil habeant inſolens, ſuperbum, faſtidioſum, mitti poſſunt uel ad reges ipſos, ac principes, & homines quãtumuis ſuperciliosos.* Hieronymus *Salinas* Theologus Inacho Mendozæ *Cardinali,* Epiſcopo Burgenſi, *ardentẽ pietatem precatur.* Lutetiæ *natali* Io. Baptiſtæ, 1533. *Scio prudẽtiæ tuæ nõ eſſe opus cõſultore: memoriæ aũt, propter uarietatẽ et magnitudinẽ negociorum*

gociorum nonnunquam. itaq; rogo te, memineris nationis ſtudioſorum hominum. nam de uoluntate in illos tua nihil dubitamus. Marcus Laurinus Carolo V. *Cæſari Auguſto, regi* Hiſpaniarum, S. *Nec abs te contendo, ut mea cauſſa iuſtitiam uioles, quod nec tu faceres, quantũlibet rogatus: nec uelim te per ignorantiã iniuſtè agere.* Itaq; *libellũ hũc, quem cuſtodiæ iuſtitiæ tuæ confeci, oro attentè legas. tales erant* Lacedæmoniæ *epiſtolæ & reſponſiones, quæ etiam in prouerbium uenerũt.* Res *malè geſta eſt: qui ſuperfuere milites, eſuriunt.* πρὸς τὰ γαρ γραφθέντα, ναὶ ἢ οὒ. *Sunt qui in reſpondendo repetant, ceu epiſtolæ illius capita, ad quam reſcribunt: quod ſolet in grauibus fieri negocijs, & tum accuratius, quum à nonnullis lectum iri reſponſum arbitrantur, non lecta epiſtola prouocante.* Nam *hoc fine etiam in leuioribus fecerunt quidam: ut ij qui ſuas epiſtolas cogitabant edere, non editis ad quas reſcriberent, ſicuti* Plinius *et* Politianus. Fit *hoc interdum compendij gratia, et ut lectoris tum labori, tum intelligentiæ conſulatur.* Adde *etiam, quoniã in diſceptationibus noſtra cauſſa magis ea uia adiuuatur, quum quæ ille uel eloquẽtia cõueſtiuit, uel muniuit colorib. roborauit argumẽtis, nos omni detracto præſidio, oculis ſubijcimus nuda atq; inermia: q aſtus erat oratorib. peruſitatus.* Ergo *unaquæq; epiſto-*

la uirtu

la uirtutem aliquam habere debet uel in rebus, uel in dictione, qua commendetur, libenterq; & ab ijs legatur, ad quos mittitur, & à poſteris quoq;, ſi ad eos perueniat. unde multæ placuerunt epiſtolæ, refrixerunt & iacuerunt plures.

De autoribus epiſtolarum.

Antiquiſſimæ enim epiſtolæ extant, Platonis perpaucæ, & Demoſthenis. hinc M. Tullij amiſſæ quidem multæ, ſed multæ etiam in hanc uſque ætatem reſeruatæ, in quibus præter uerba & dictionem, quib. uir ille cæteros omnes ſcriptores, Latinos duntaxat, tanto poſt ſe interuallo relinquit, plurimum ineſt & ad reſpublicas, & ad priuatas iudicij ac prudentiæ. Senecæ epiſtolæ uolumina ſunt de philoſophia. Accommodatior ad uſum Plinius Cæcilius, eorum præſertim, qui de negocijs priuatis, aut Repub. non ſcribunt. nam huiuſmodi melior Cicero. Plinius uerò ſuccinctus, & feſtiuus, & facetus, & acutus, & frequens concinnis ſententijs, doctis atq; acutis ingenijs mirificè eſt aptus: qui ſcholaſticas inter ſe mittunt epiſtolas & umbraticas, ut idem ipſe ait, quibus oportet plus ornatus & condimenti adiungi, quando rebus non perinde nituntur. Sparſæ apud Græcos feruntur complures: Luciani dilucidæ ac faciles Philoſtrati picturatiores quàm decet hoc ſermonis genus, utræq; inanes ſunt & leuiculos habent

ſenſus

lelphi duo, pater et filius, ſententijs inanes & ſubfrigidi, nec cõpoſitione ſatis grata. Poggius, garrulus, nugator et rabula. Pius ſecundus Pontifex, qui & Aeneas Syluius, natura felix, infelix arte. Aegidius Calentius, & Cãpanus, non contẽnendi: quanquã hic in oſtentationem eſt maxima ex parte cõpoſitus. Sabellicus ubiq; copia & facilitate, & iucunditate ſui ſimilis. Pomponius Lætus Romanæ puritatis adeò ſtudioſus, ut nec Græcè quidem ſcire uoluerit, ne quid alienum ſonaret, aut admiſceret linguæ illi Quiritium. ita et uerba habet electa, & dictionem ſatis caſtigatam. Io. Picus, & Angelus Politianus, magni. huius uerba facile cõplectaris atq; exoſculeris, illius non poßis nõ probare. ille ſententiarũ pondere & ſanctitate dictionis excellens: hic acumine & feſtiuitate amabilis, niſi quòd laudis nimia cupiditate ſupra epiſtolæ limites aſſurgit: ludit etiam nõ raro, et laſciuit. rebus quoq; diſplicere poſſet ſeueris, & eruditione præſtantibus, quia multus eſt in materia leuißima & minutißima ſui oſtentator: & in eos quibus nõ probaretur, acerbè maledicus. Allubeſcũt hæc quidẽ adoleſcentibus, uelut pugnæ & certamina: grauibus autẽ & ſanctis uiris inſuauia ſunt. et imbuũtur teneræ mentes duob. uicijs humanæ ſocietati pernicioſis, iactantia, & amarulentia linguæ: quodq; eſt indignius, de reb. uilißimis, de literula, de ſyllabu-

de ſyllabula, de uocula, de intelligentia uerſiculi, uel negligendi, interim etiam obſcœni, & moribus damnoſi. Grauior eſt Hermolaus Barbarus, *& diſciplinarum cognitione ſine ulla prorſum comparatione excultior: ſed duriuſculus, & perplexus. Admiſcuit ſe his philoſophaſter Marſilius* Ficinus, *ut oloribus gauia, atq; epiſtolas cõpoſuit ut de Platonicis quæſtionib. diſputaret, dictione inuenuſta & moleſta. Epiſtolis Franciſci Pici, et ſi minus terſis quàm patrui, magis tamen deeſt genius, quàm uel dictionis elegantia, uel ſententiarum pondus.* Rodolphus Agricola, *ſi ipſe ſua emendaſſet, maximis quoq; ueterum potuiſſet comparari: tanta erat in illius eruditione ſoliditas & ſanitas, atq; acrimonia in iudicando.* Ioannis Capnionis *epiſtolas nuper uidimus, ſimul et natas et extinctas: adeò damnauit eas tacitus doctorum cõſenſus, ut uix potuerint paucos uitæ menſes impetrare. Chriſtophorus* Longolius *nimia cura imitationis, bonam naturam corrũpit. Verba habet* Ciceroniana. *mira religionis ne an ſuperſtitionis obſeruatione: ſenſis eſt ineptior, propterea quòd dicta grandia rebus exiguis aptabat.* Non enim *ſatis illi erat, uerba & phraſin* Ciceronis *miro ſtudio imitari, niſi etiam totum Ciceronem exprimeret. rem illam publicam ſimularet, et curam* Imperij *quo totus orbis continebatur: priuatus ipſe*

& in

& in angulum ſtudioſi ſeceſſus abditus. in quo tã erat ridiculus, quàm ſi gigãtis ueſtitum induiſſet, & uerba ac pronunciationem gigantis effingeret, ut gigas crederetur. legendus tamen propter uerba. Superãt ſcriptores omnes ætatis huius, & æquant eos qui patrum atq; auorum memoria uixerunt, ingenio, eruditione, facundia, Eraſmus Roterodamus, *&* Guilielmus *Budæus, uario & diuerſiſſimo dicendi genere: ſed uterq; in ſuo præſtans.* Eraſmus *facilis, & dilucidus, ut aliàs ſemper.* G. *Budæus nouo quodam atq; inuſitato dicẽdi genere eſt delectatus, quod ſit admirari quàm imitari promptius.* Pauli *epiſtolæ auguſtiores ſunt, quàm ut illas fas ſit ſub noſtram cenſuram uenire.*

F I N I S.

P

D. ERASMVS ROTERODAMVS PETRO Paludano S.

VIciſti me tandem, humaniſsime P. Habes toties efflagitatam à nobis ſcribẽdarum epiſtolarum rationem. Sed uide interim, dum tuæ morem gero uoluntati, quantis me calumnijs ipſe obiecerim. Quid tandem critici dicent? immò quid non dicent, ubi uiderint me ~uſum tractare rem à multis tam diligenter ac ſcitè tractatam? Vis tu, inquiũt, Penelopes telam retexere? poſt tantos autores? Aut eadem dicas neceſſe eſt, aut deteriora: quorum alterum ſuperuacaneum eſt, alterum etiam pernicioſum. Ego uerò quanquam multa alia habeo quæ reſpondere poſſum, unum hoc tamẽ dico, nullius qui de hac re aliquid conſcripſerit, me ueſtigijs inhæſurum. Accipe itaq; breuiſsimam, maximeq; compendiariam, conficiendarum epiſtolarum formulam: tibiq; hoc unum perſuade, non uerbis tãtum illas, ſed arte etiam indigere. Vale, ſaluta amicos communes.

BREVIS-

BREVISSIMA MAXIMEque compendiaria conficiendarum epiſtolarum formula, per Eraſmum Roterodamum.

EPISTOLAE DEFINITIO.

Epiſtola uariè à ſcriptoribus Latinis definitur, ſed eodem penè ſenſu. Libanius Sophiſta græcus, epiſtolam finit hoc modo: Epiſtola eſt abſentis ad abſentem colloquium. Porrò colloquium ſermonem familiarem interpretamur, ut intelligamus epiſtolam nihil ferè à communi ſermone quotidianarum collocutionum differre: nimisque errare eos, qui tragica quadam grandiloquentia in componendis epiſtolis utuntur, atque ibi omnes ingenij uires effundunt, atque ſplendorem quærunt, copiæque & oſtentationis gloriam, ubi minimè opus eſt. Eſſe enim epiſtolicus ſtylus ſimplex debet, ac ueluti negligentiuſculus. Nam eſt etiam quædam negligentia diligens. Exemplo ſunt Plinij Cæcilij epiſtolæ acutæ, elegantes, expreſſæ, in quibus nihil niſi domeſticum, quotidianum: ſed omnia tamen latina, caſta, ornataq; leguntur.

Cumq́; ſit ſtylus ille multa arte atq; ingenio, cultuq́; ſubactus atq; elaboratus, illaboratus tamen penè, ſubitus atq; extemporarius uidetur. Obſeruandum uerò illud in primis eſt, fugienda eſſe uerba accerſita, antiqua, nimiũ affectata, repetitaq́; ex Aboriginum ſeculis: quibus hodie pleriq; corrupti & cacozeli utuntur, uerba noua atq; inuſitata anxiè quærentes, ut doctiores uideantur: neq; exiſtimãtes rerum gratia, uerba eſſe inuenta, ſcribente ita Horatio in Arte poetica:

Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ,
Verbaq́; præuiſam rem non inuita ſequentur.

Superuacaneum quidem penè fuerat poſt M. T. Ciceronem ac Fabium Quintilianum, idem toties repetere: niſi quidam hodie reperirentur uerborum aucupes, atq; anxij captatores, qui unius uerbi cauſſa tantùm epiſtolam condere parati ſunt. cumq́; uoculam unam longo labore quæſitam epiſtolæ inſeruerint, putãt ſe palmarum fructum reperiſſe: ac tunc maximè ſuam barbariem ac balbutiem indicant.

De exercitatione & ſtylo. Cap. i.

Caput igitur illud primũ ſit, rẽ totã acutè, ingenioſè, prudenter diſpoſuiſſe. Quando in tanta latinæ linguæ opulentia uerba propria, apta, atque ad rem ipſam ſignificandam nata, deeſſe nõ poſſint. Exercitatione itaque opus eſt, & ſtylo

non

non mediocri. Scribendum uerò quàm plurimū, & quàm diligentiſſimè: quoniam ſtylus optimus effector eſt & magiſter dicendi, ut aptè apud Ciceronem Craſſus ait. Et ut terra altius effoſſa generandis alendisq; ſeminibus fœcundior eſt: ſic profectò non à ſummo petitus ſtylus, ſtudiorum fructus effundit uberius, & fidelius continet. Primùm itaque ſumma ſollicitudine ac ſtyli diligentia utendum. ſed nec ſine frequenti aſſiduaq; ſcribendi exercitatione extemporalis facultas, ampliſſimus certiſſimusq; ſtudiorum fructus, nec ſolida dicendi fiducia parari poteſt. Stylus itaque frequens & opulentiam nobis parit, copiamq; ſermonis, & mirabilem adfert dicendi ſcribendiq; promptitudinem. Porrò tardus primùm ſtylus eſſe debet, & diligens, cum uaria multiplicíq; autorum lectione. habendus eſt rerum ac uerborum delectus, & pondera examinanda. Neque occurrentibus primùm uerbis, ac ſtatim ſeſe offerentibus incautè utendum eſt: ut quidam faciunt, captātes prima quæq; atq; auidè arripiētes. Suſpecta eſt enim facilitas illa, qua pleriq; imprudenter exultant & gloriantur. Quare Salluſtiū conſtat, Quintiliano referente, in ſcribenda hiſtoria fuiſſe tardiſſimū, & Virgiliū pauciſſimos in dies uerſus componere ſolitum. Nunquā profectò feliciter inueniet, neq; aptè collocabit, neq; or-

natè ſcribet ac politè, qui primũ & ſtylo & iudicio lento uſus non fuerit. Mora enim melius ſolidiusq; iudiciũ paratur, refrigeſcitq; inuentionis amor. Quare falluntur, qui multa ſtylo primum quàm uelociſsimo ſcribere conantur. Diligentia enim inprimis opus eſt: quanquã mox & feliciter ſequitur ſtylus, & uberior ac prõptior. Celeritatẽ enim dabit cõſuetudo, ut Fabius ait. Paulatim res ſeſe facilius oſtẽdent, uerba reſpondebunt, cõpoſitio ſequetur: cuncta deniq;, ut in familia bene inſtituta, in officio erunt. Cæterùm fugienda eſt eorũ moroſa nimis diligẽtia, quib. nullus eſt ſeipſos calumniandi finis, & quibus nihil unquã ſatis placuit. Neq; enim prõptũ eſt dicere, uter eorũ peccet ualidius, is'ne cui omnia ſua placẽt, aut cui nihil ſatis facit. Relinquenda eſt infinita illa cura, & curandum ut quàm optimè ſcribamus. ſed ſcribendum tamen pro facultate. Adſit ergo ipſi diligentiæ quidam modus.

De imitatione. Cap. 11.

Quoniam uerò artis pars magna imitatione continetur, ab autoribus lectione dignis uerborum ſumenda eſt copia, & uarietas figurarum, & componendi ratio, tum ad exemplum uirtutum omnium mens dirigenda eſt. Stultiſsimum uerò eſt (ut Plinius in epiſtolis ait) nõ optima quæque ſibi ad imitandum proponere.

Circa imitationem exactiſsimo iudicio opus eſſe.

Quapropter exactiſsimo iudicio circa hanc partẽ ſtudiorum opus eſt. Examinanda ſunt omnia, primumq́; uidendum eſt quos imitemur. Imitandi uerò ſine controuerſia ſunt, quos multorũ ſeculorum conſenſus probauit. Atq; in epiſtolis Cicero, quanq̃ latinæ eloquẽtiæ princeps, plus naturæ dicitur habere quàm artis: Plinius uerò plus artis ac diligentiæ: uterq; tamen optimus. Sed nec hi ſoli legendi: legendi enim ſunt & alij, qui ſeſe ad ueterum imitationem compararunt. Quibus Politianum iurè adnumerandum cenſeo, propter incredibilem rerum nitorem, exactamq́; diligentiam, qua in quibuſdam epiſtolis eſt uſus. Senecã uerò doctis tantum legendum putant, quòd quanquam eximia uir doctrina fuerit, ſtylo tamen uſus ſit ſterili & circunciſo, cum fœcundioribus ſcriptoribus alenda ſint adoleſcentum ingenia. alioqui magnas uirtutes in eo, nõ quantum ad mores modò pertinet, ſed etiã ad literas ac eloquutionem, non difficile deprehendent ij, qui in uaria lectione uerſati fuerint. Nec legendæ modò epiſtolæ eorum quos imitari uelimus, ſed ſcripta alia, quæcunq; ad phraſim prouectãq; eloquentiã faciũt. Etenim ſicuti nõ unius generis ſunt epiſtolæ, ſic nec eiuſdem generis ſcriptores nobis eligẽdi.

Quare qui ex omni albo operum Marci Tullij Ciceronis epiſtolas tantum eligunt, aut Officia, Ciceronis ſeſe diſcipulos profiteri non debent. Legendus eſt enim totus: quippe qui uarius, ſibiq; diſſimilis, ut in uario diſſimiliq; genere materiæ.

De iudicio. Cap. III.

Imitationi itaq; ſubeſt iudicium. niſi enim iudicio apprehendatur, nõ modò nihil prodeſt, ſed obeſt etiã pernicioſiſſimè. Videndũ igitur, qui nobis imitãdi ſint, ne corruptiſſimos pro optimis ac probatiſſimis deligamus. Porrò qui Ciceronem ſibi ducem atq; anteſignanum propoſuerit, neque eloquentiæ, neq; acuminis, neq; diſpoſitionis pœnitebit unquam. Falluntur tamen qui exiſtimant, imitationẽ per ſe ſufficere. Verum eſt enim illud Quintiliani: Pigri ingenij eſt, contentum eſſe ijs quæ ſunt ab alijs inuenta. Quid enim, inquit ille, futurum erat temporibus illis, quæ ſine exemplo fuerũt, ſi homines nihil niſi quod iam cognouiſſent, faciẽdum ſibi aut cogitandũ putaſſent? nempe nihil fuiſſet inuentum. Quare rectè exclamat Horatius in imitatores: O' imitatores, ſeruũ pecus, ut mihi ſæpe Bilẽ, ſæpe iocũ, ueſtri mouere tumultus. Et profectò nemo poteſt eũ æquare, cuius ueſtigijs ſibi utiq; inſiſtendum putat. Neceſſe eſt, eodem Fabio autore, ut ſemper ſit poſterior, qui ſequitur.

ſequitur. Et *ſunt quædam in oratione maxima, quæ imitabilia non ſunt: ingenium, inuentionis facilitas.* Arte *igitur opus eſt, & præceptis, deinde imitatione & iudicio, poſtremò frequenti ſtylo ac exercitatione. Cæterùm oritur quæſtio, an ſcribendarum epiſtolarum ars aliqua dici poſſit. quidam enim naturali ratione & quotidiano latinoq́; ſermone contenti, artem eſſe aliquã ſcribendi negant: & noſtram hanc rident diligẽtiam, exemplo magni nominis profeſſorum. quorum aliquis interrogatus, quid eſſet ſchema & noema:* Neſcire *ſe quidem, ſed ſi opus eſſet, eſſe in ſua declamatione reſpondit. alter percõctanti, Theodoreus'ne, an* Apollodoreus *eſſet:* Ego, *inquit, parnullarius ſum. Sed quis eſt adeò non ab eruditione modò, ſed communi ſenſu remotus, ut fabricandi, texendi, & è luto uaſa ducendi, artem aliquam eſſe putet: ſermonem autem, quo nihil eſt ſecundum rationem præſtantius, arte ac præceptis nihil egere?* Non *diſsimulandum tamẽ quoſdam contrà ſentire, quotidianis ſcilicet familiariſsimisq́; epiſtolis nullum adhibendum artificiũ rhetoricũ eſſe, ſed cõſtare illas naturali quodam ſenſu, & cõmuni oratione: fruſtráq́; ad artẽ confugere eũ, qui epiſtolã ad amicum de re inopinata ex tẽpore ſcribere uoluerit, oblato ſcilicet argumẽto nõ quæſito. præſenti enim cõſilio utẽ-*

dum eſſe, quo nihil eſt in ſtylo magis præcipuũ, quia uariè, & ad rerum momenta uertitur. Expedit *enim interdũ mutare ex cõſtituto & tradito ordine aliqua, & nonnunquam decet: ut in ſtatuis ac picturis uidemus uariari habitus, uultus, ſtatus, pro re nata.* Idcirco *utilitas quibuſcunque præceptis & magiſtrorum autoritatib. præferenda eſt: ſed ita tamen, ut artis ipſius ratio & frequentior ſit, & potior.* Quo *magis ridiculi ſunt qui omnes epiſtolas in ſalutationẽ, exordiũ, narrationem & cõcluſionem partiuntur, inq; ijs putant totam artem conſiſtere.* Neque *enim ijs ſimul omnibus ſemper, ſed nec frequenter admodum opus eſt. atq; ut in orationibus pleraq; mutãtur cauſsis, temporibus, neceſsitate, occaſione: ita in epiſtolis maximè, quæ & uario cõſtant argumento, & ad diuerſi cùm generis, tum ordinis, tum ingenij homines ſcribuntur, nec uno tempore, nec loco.* Prudentia *itaque opus eſt, artis ipſius uel ſocia, uel parente.* Qui *enim ex uno præſcripto loqui omnia, uel ſcribere conantur, uirium parum habeant neceſſe eſt.* Qui *uerò nunquam præcepta ſequuntur, & quò ſe cunq; rapit, impetus ſequuntur, percurruntq; uelut effuſis habenis, ſoluti & fluctes, multa licenter effunditãt, ſcilicet ſine delectu.* Quare *utriq; rei adhibendus eſt modus.* Quanquam *uerò confitendum illud, do-*

lud, doctrinam detrahere aliquid ſtylo, ut limam rudibus, & cotes hebetibus, & uino uetuſtatem: uitia tamē detrahit. atque eo ſolo minus eſt quod literæ perpolierunt, quo melius eſt, ut Fabius *inquit.* Nec *audiendi illi, qui maiorem uim habere credunt ea, quæ non habent artem: ut effringere quàm aperire, rumpere quàm ſoluere, trahere quàm ducere putant eſſe robuſtius, ut* Quintilia*nus ſcribit.* Videntur *quidem indocti copiam habere maiorem, quòd dicunt omnia, & nulla lege cohibētur, ſed ſoluti & exleges impetum ſequuntur: quum doctis electio ſit, & modus.* Non *ergo illa eſt uis, ſed uiolentia: nempe eorum qui ſine labore, ſine ratione, ſine diſciplina diſertos ſeſe uideri uolunt.*

De tribus generibus cauſarum.

Cum ergo tria ſint cauſarum genera, quibus orator utitur, demonſtratiuum, deliberatiuum, iudiciale, ut Ciceroni & Quintiliano *placet: ad hæc tria epiſtolarum ſpecies omnes eſſe reducendas, facile is intelliget, qui latentem in ueterum epiſtolis artem excutere aliquando tentauerit: quique faſtidito triuiali iſto ſcribendi ac loquendi genere, legem ſequi, certamq; rationem maluerit, quàm paſſim ac ſine delectu tumultuari. quod infrà latius explicabitur.*

Demon-

Demonſtratiuum genus.

Demonſtratiuum genus conſtat laude & uituperatione. quod quidem primò ad oſtentationem fuit compoſitum, mox etiam à Romanis negocijs ciuilibus adhibitum. funebres enim orationes ex publico pendent interdum officio. atq; ex ſenatuſconſulto ſæpe magiſtratibus mandantur. Hominis uerò laus, ex animo & corpore, & extrà poſitis peti debet: ut & Ariſtoteli & Quintiliano placuit. Ad hoc itaq; genus referendæ ſunt epiſtolæ, quæ uel laudant aliquem, uel uituperāt, ea ratione quæ ſuprà poſita eſt. Eius generis eſt epiſtola Plinij, cuius principium eſt: Si quando urbs noſtra, &c. primò Ephratem philoſophū Plinius ab animi bonis, eximijsq; uirtutibus, ut humanitate & eloquentia: deinde à bonis corporis, & à corporis proceritate, decora facie, demiſſo capillo, ingenti & cana barba: poſtremò ab externis, quanquam leuiter & obiter, ut cū eū dicit Iuliani Pōpeij clariſſimi iuriſcōſulti & cōſulis generū fuiſſe. Eius generis eſt epiſtola apud eūdē: Petis ut fratris tui filiæ, &c. laudat enim Minutiū ab honeſtate morū, clara patria, clariſq; parentibus, & ab ea maximè uerecundia qua magiſtratus plurimos geſſerat: deinde à facie liberali & ingenua, à totius corporis pulchritudine, & quodā ſenatorio decore: deniq; ab amplis

faculta-

facultatibus, & maximo cenſu maiorum. Inueniuntur *aliæ & apud alios, & apud ipſum epiſtolæ ſimili artificio compoſitæ, ex quibus unicuique promptum eſt, ſuæ epiſtolæ artem & rationem deſumere.* Totidē *uerò modis uituperatur quis, quibus laudatur. quare ſuperuacaneum uidetur hoc adijcere.* Ad *hoc genus pertinent non mòdò hominum, ſed urbium, uillarum, montium, & locorum deſcriptiones, quæ plerunq; & orationibus & epiſtolis neceſſariò incidūt: cuiuſmodi eſt apud* Ciceronem Siciliæ *deſcriptio.* In *ijs autem poſtremis, ſpeciem intuemur & utilitatem. ſpeciem in maritimis, planis, amœnis: utilitatē in ſalubribus, fertilibus.* Addendum *illud: nullum eſſe genus cui plus ornamenti liceat adhibere, aut in quo indulgere ſibi plus poßit orator.* Nā *& poeticè euagatur nonnunquam, & ſeſe uelut extra præſcriptos cancellos agit, uti in panegyricis fieri uidemus.* Sed *epiſtolæ ſuus eſt modus.* In *deſcriptionibus huiuſmodi utendum uerbis quàm maximè proprijs & ornatis.* Et *interdum lætius agendum, nec hiſtoricè modò, ſed poeticè etiam.* Poeticè *quidē, ut cū amœnißimam uillam deſcribentes, eandem* Muſarum Nympharumq; *cōtubernium eſſe dicimus: quale eſt* Virgilianum *illud in deſcriptione portus* Carthaginenſis, *cū inquit.* Intus *aquæ dulces, uiuoq; ſedilia ſaxo,* Nympharum

rũ domus. Etenim *ſi id in oratione non negatur, cur idẽ in epiſtola nõ liceat, quæ et familiaris eſt, & plerunq; ab ocioſis ſcribitur, non expectato etiam argumento?* Etenim *ut ſit ars epiſtolis adhibenda, ſolutius tamen eſt & liberius totum hoc ſcriptionis genus.* Orationum *enim, ut inquit* Fabius *libro nono, quædã iuncta eſt atq; contexta, ſeu perpetua: ſoluta alia, qualis eſt in ſermone & epiſtolis: niſi cum aliquid ſupra naturam ſuam tractat, ut de philoſophia, republica, & ſimilibus rebus arduis.* Porrò *ut quiſque optimè rem aliquam deſcripſit, ita nobis ſtudioſe imitandus.* In *locorum quidem deſcriptionibus* Liuius, *interdum &* Salluſtius: *ſicuti in alijs* Plinius, *præſertim ubi uel regionis, uel beluæ alicuius ac feræ, piſcis, arboris, herbæ, floris, folij, radicis, formam depingit, ac ueluti penicillo deformat.* Plurimũ *enim in hoc genere ualuit* Plinius. *nec ſatis eſt, unum eius autoris exemplum inſpexiſſe: legenda enim omnia, quoad eius fieri poteſt, ac deligenda ſunt optima quæq;, ut non modò copioſi, ſed etiam uarij ac multiplices fiamus.*

Deliberatiuum genus.

Nunc *ad deliberatiuum genus tranſeundum, quod multas ſpecies complectitur epiſtolarum.* Nã *& ſuaſoriæ ſunt epiſtolæ, & diſſuaſoriæ, hortatoriæ & dehortatoriæ, petitoriæ, monitoriæ,*

amatoriæ, de quib. poſtea ſuo ordine dicetur. In primis uerò notandũ, deliberatiuũ genus, quod ſuaſorium dici poteſt, utilitate ac honeſtate definiri. quanquam cum utile dicimus, honeſtum etiam uolumus intelligi: quãdo nihil utile dici poteſt, quod idẽ honeſtũ non ſit. Quare in hoc genere ſpectanda maximè ea eſt utilitas, quæ honeſtati coniũcta ſit. neq; ſuadere, perſuadere, diſſuadere, hortari, dehortari, petere, mouere poſſumus, niſi ad ſupradictũ ſcopũ omnes, ut ita dixerim, ſtyli ſagittas collimauerimus. Huius tamen potius generis partes ſunt, honeſtũ, utile, δυνατὸν, quod noſtri poßibile nominant: quæ ut dura uidetur appellatio, tamen ſola eſt, ut Quintilianus ait. Quas partes non omnes in omnem cadere quæſtionem manifeſtius eſt, quàm ut docendũ ſit: etſi pleriq; numerum augent, à quibus ponuntur ut partes, quæ ſpecies ſunt partium. Nam fas, iuſtum, æquum, pium, manſuetum, & ſi qua adhuc adijcere quis eiuſdem generis uelit, ſubijci poſſunt honeſtati, autore eodem Fabio. Iucundũ uerò, quod uſq; adeò etiam ad perſuadendum ualet, ut in quibuſdam caußis de ſola iucunditate ſit deliberatio. Sed tum demum maximè id ualet, cũ honeſtatis ſpeciem præ ſe fert aliquã, aut potius cũ honeſtũ etiã eſt ac laudabile. nemo eſt enim adeò luxu ſolutus, ut nihil in cauſſa ſuadẽda ſequatur,

*tur præter uoluptatem.quare ut honeſtum iucũ-
do condiendum, ita iucundúm honeſto munien-
dum & adiuuandum. Sæpe etiam utilitatem de-
ſpiciendam eſſe dicimus, ut honeſta faciamus: ut
Opiterginis damus conſilium, ne ſe hoſtibus de-
dant:quanquam perituri ſint,niſi fecerint. Et u-
tilia honeſtis præferimus: ut cum ſuademus, ut
bello Punico ſerui armentur, cum ſerui tamẽ pœ
na capitali à re militari arcerentur, autore Mar
tiano Iuriſconſulto. Sed tamen nec hic planè con
cedendum eſt,eſſe id inhoneſtũ. liberos enim Fa-
bius ait,natura omnes homines, & eiſdem con-
ſtare elementis,& fortaſſe etiam antiquis nobili-
bus ortos,dici poteſt:& quanquam ſerui, homi-
nes tamen,ut Seneca inquit. Cõmendaticia quo-
que epiſtola à quibuſdam ſub deliberatiuo genè-
re comprehenditur. nam commendantes aliquẽ
alicui, factum noſtrũ probare nitimur honeſtũ,
facile, atq; utile eſſe. Nam laudantes eum quem
commendamus,honeſtam commendationem no-
ſtram oſtendimus. Ac primùm quidem in hoc ge
nere utimur principio aliquo, uelut captantes
beneuolentiam à modeſtia noſtra: ut cum dici-
mus nos timidè ad id officium deſcendiſſe, nec ni
ſi precibus aliorum coactos,ac eorum quos com-
mendamus.Deinde deſcribendo eorum ſtudia &
mores, dignos monſtrantes uel amicitia & fa-*

miliaritate,

miliaritate, uel beneficio aliquo ac munere eius ad quem ſcribimus. Laudamusq; *interdũ eos à generis claritate, aut à patria: ſed multo efficacius ab ingenij doctrinæq; dotibus, ut à modeſtia, fide, diligẽtia, dicẽdi facultate, aut alia quapiã inſigni eruditione.* Efficaciſſima *tamen illa ratio eſt cõmendandi, cũ gratos illos & memores beneficiorũ eſſe dicimus: quũ ingratis hominib. quicq̃d cõfertur, perire quodãmodo exiſtimetur.* De *facultate autẽ neceſſe eſt oſtendere, poſſe ab illo ad quem ſcribimus, hũc noſtrum iuuari, aut ornari: quod etiã interdũ per alios fieri poteſt, nempe amicos eius ad quem ſcribimus. Huius generis exempla multa ſunt apud* Ciceronem *&* Plinium. *ſed una epiſtola* Pliniana *ſufficere poteſt, cuius in ſecundo libro principium eſt:* Et *tu occaſiones obligandi me, &c. &* Horatiana *illa breuis ad* Claudium Neronem. *nam & hoc uerſu fieri poteſt, quo illi* Septimiũ *amicum ſuũ magnope te commendat.* Vtiq; *illud ſpectandum in primis, ne quos commendemus indignos.* Nam *eiuſmodi commendationis ferè comes eſt pœnitentia. quod & rectè in epiſtolis præcepit* Horatius, *ita ſcribens:* Quem *cui cõmendes, etiam atq; etiam aſpice, ne mox* Incutiant *aliena tibi peccata pudorem.* Monitoriæ *quoq; epiſtolæ & hortatoriæ, & quãdo cõtrariorũ eadem diſciplina eſt, dehortatoriæ,*

eadẽ propemodum ars & ratio eſt. Sed ubiq; præ ſenti utendum eſt conſilio, quod artis maximam partem continet: atq; adeò ualet, ut præcepta omnia ab eo ſumpſiſſe originem uideantur. Petendi quoq; ratio eiſdem ferè locis conſtat. ſed huic generi adhibenda eſt remunerationis ſpecies aliqua. Quale illud eſt Virgilianũ, in Aeoli ad Iunonem oratione petitoria, quæ et ipſa incredibili conſtat artificio: Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ, Quarum, &c. Quare ut res tota breui pomœrio circũſcribatur, honeſtũ, utile, facile ſeu poßibile, ad deliberatiui generis ſubſtãtiam in uniuerſum pertinet.

Iudiciale genus.

Nunc ad iudiciale ueniendum eſt. Iudiciale genus, quod multiplex eſt & uarium, officijs potißimũ conſtat duobus, intẽtionis ac depulſionis. Intẽtionem nũc dicimus accuſationẽ, cũ crimẽ reo intenditur: depulſionẽ, cũ reus obiectũ crimẽ defendit, & à ſeſe procul amolitur. Itaq; accuſatoriam epiſtolam, obiurgatoriã, ſeu criminatoriã, inuectiuam ſeu uituperatiuã, in hoc genere reponimus: quanquam & hoc, ut ſunt mixta inter ſe tria illa genera, ſub demonſtratiuo comprehẽdi poßit. Excuſatoriam uerò, ſeu culpæ deprecatoriã, prædictis annumeramus: in quibus omnibus argumentis pugnacißimis ac rationibus utendum eſt. Ad-

iecerunt

lecerunt quidam mutuam accuſationem, quæ Græcis ἀντικατηγορία, Latinis recriminatio dici poteſt, cuius duo genera Fabius facit. alterum, quo litigationes, hoc eſt, idem crimen inuicem intentant: alterū, quo aliud & aliud. Difficile eſt autem in tanta cauſarum & argumentorum uarietate huius generis in uniuerſum præcepta colligere. Primùm illud ſine controuerſia aduertendum, augere per amplificationem quæ accuſamus in alio, ſicuti quæ obiecta ſunt elidere, aut repellere, aut minuere: qua in re ita inardeſcit nonnunquam oratio, ut totos affectus effundat. Nam interdum in hoc genere optamus, abominamur, rogamus, ac ſollicitudinē quandam uel accuſationis noſtræ uel defenſionis oſtendimus, cuiuſmodi ſunt hæc: Vtinā nūc reuiuiſcat parens tuus. & itē: Dij prohibete mala. &, Te nūc ô Iupiter optime maximeq́; rogo, etc. et infinita alia, quæ quāquā orationi magis conueniūt quàm epiſtolæ, tamen aliquando omnes affectus recipit. In his igitur frequenter utendū breui exordio, quo ad cauſā totā arte atq; aſtu irrepimus, ut cū uel accuſantes aliquem, uel culpā deprecantes, infirmos nos eſſe dicimus, et impares contra agentes, ne nimia elati cōfidentia, minimā iuſticiæ ac probitatis noſtræ fidem faciamus. cuiuſmodi proœmijs uſum Meſſalam, autor eſt Fabius. Apta enim ſunt eiuſmodi

exordia ad fauorem emerendum: quando natura ijs libenter fauemus, quos laborantes uidemus, & anxios, nec ſibi plus nimio fidentes. inde illa ueterum circa occultandam eloquentiam ſimulatio, & procul ab omni faſtu poſita, ſimplexq; ac ſubmiſſa. Vitandum etiam, ne contumelioſi, maligni, ſuperbi, maledici in quēquam hominem ordinem'ue eſſe uideamur. cuius generis exemplum hoc eſſe poteſt: Nō ſum neſcius, quàm difficile ſit ſuam innocentiam tueri, aduerſum te tam receptæ autoritatis uirū: cuiusq; tanta dicēdi uis eſt, ut nihil non perſuadere poßit: tam fauorabile apud omnes ordines nomen, ut uel tacens ipſe, communi omnium conſenſu, ab eo abſolui crimine poßit, quod mihi nuper abs te obiectum, iuſtißimè in te torqueatur. Sentio quàm duras partes ſuſtineam: quamq; difficile munus, ſed neceſſariū tamen ſubierim, reſpondendi tibi, tam exigua, tam nulla eloquentia noſtra: cui etiam ſi quid erat antehac uigoris, totum id excuſationis huius anxietas ademerit. Illud notandum, ætatem multum in hac parte iuuari procemio, ut cū iuuenes nos dicimus, aduerſarios ueteranos ac emeritos, qui uel ſolo rerū uſu, quantālibet uel doctrinā, uel innocentiā noſtrā euincere poſſunt. Aut contrà, cum ſenectam noſtram, quam quietā & placidam eſſe oportuerat, ab ijs turbari dicimus, qui ætatis noſtræ re-

ſtræ reuerentia timidiores eſſe debuerant, ac uerecundiores.

FINIS.

METHODVS CONFICIENDARUM EPIſTOLARUM, PER CONRADUM CELTEM.

Quid ſit Epiſtola.

Piſtola, nuncia mentis, & uelut quidam eſt uector atq; internuncius ſermonis noſtri, deſiderijq; & cõceptus unius ad alterum abſentem, rubore aut alio caſu loqui, certioremq; reddere nequeuntis, ſignificatio: uel, qua cum amicis & inimicis tacitas noſtras cogitationes, uoluntatemq; communicamus.

Quàm uaria Epiſtolarum genera.

Epiſtolarũ alia diuina, humana alia eſt. et diuina qdẽ, cœleſtis, ſacra, aut moralis eſt. humana, grauia, conſolatoria, amatoria, uel amica exprimit. Graue genus, ſeuera, ardua, difficilia, nouaq;, & quotidie accidẽtia cõtinet, puta quæ belli aut pacis tẽpore ex caſtris ad urbem, aut ex urbe ad exercitum, & qua ſimul nouæ hiſtoriæ

ſcribuntur. Conſolatorium, ſi amici, uel propinqui aut chari mors, calamitas, inedia, aduerſaq́; fortuna interuenerit, unde nobis conſolandi illius offertur occaſio. Amicum, ſeu commendaticium, cum amicum quempiam, familiarem, notum aut ignotum literis commendamus. Amatorium, cum dulcia, exhilarantia, & ad amorem pertinentia, petulanter penè & amanter ſcribimus. Hortatoria, propria uel aliena promit. & propria quidem, cum res domeſticas & familiares continet, ut puta prædia, agros, uinum, pecus, frumentum, ſeruos, & id genus plura: aliena, cum filios, affines, familiares, ſodales, diſcipulos, aut principes, aut quoſcunq; alios ad mores, ſtudia, immortalem gloriam, ad laudem & decus, ornamentumq́; exhortamur & impellimus. Ex his igitur, aut ſimilibus rebus epiſtolas noſtras conſtare neceſſe eſt.

Epiſtola quot partes in ſe complectatur.

Partes epiſtolæ quinq; ſunt: principium, cauſa, narratio ſeu expoſitio, enumeratio, & character. Initium epiſtolæ eſt, per quod animus eius ad quem ſcribimus, conſtituitur, & præparatur ad percipiendum. Cauſſa eſt, quæ animum noſtrum impellit ad ſcribendum. Narratio, per quam

quam aperimus, ſi quid ab alijs fieri uolumus, aut quid factum ſit demonſtramus. Enumeratio, *concluſio eſt epiſtolæ, & eius terminus.* Character *eſt, qui continet ea quæ intra & extra epiſtolam ſunt.* De *quibus iam ex ordine dicemus.*

Exordiũ epiſtolæ, ſiue principiũ, quib. ſit modis coſtituendum.

Sicut citharœdi pauca illa quæ ante legitimum certamen inchoãt, emerẽdi fauoris gratia canunt: ſic ſcribens epiſtolã, animũ eius ad quem ſcribit, conciliare curabit. id aũt duobus modis fieri poterit, ſalutatione & prooemio. Salutatione quidem ſemper, ut noſtrum eiusq; nomen præponatur in capite epiſtolæ: ubi etiam ſi homo infimus ad maximum Pontificẽ, Regem, *aut* Principẽ *ſcripturus ſit, noſtrum tamen illius nomini præponemus. Deinde dignitas officij, ordinis, magiſtratus, uirtutis nomen, tam noſtro quàm ſuo adiungemus: ut,* Con. Cel. P. P. Friderico I I I Imperatori S. P. D. *aut,* Innocentio octauo Pontifici maximo: *aut,* Andreæ Pegaſo, *ciui liberaliſſimo. Contrà uerò agentes, neq;* Græcorum *neq;* Latinorum, *ſed barbarorum morem ſequuntur, & à pueris nuper inuentum, & à ſordidiſſimis hominibus in aſſentationis ſpeciem inductum,*

in quem errorem ferè omnis noſtræ ætatis fex currit.

Procœmio utimur in epiſtolis noſtris, dum attentum, docilem et beneuolum eum, ad quem ſcribimus, facere curamus. Hoc autem initijs epiſtolarum perquàm neceſſarium eſt. illi enim ad quẽ ſcribimus, animũ permulcemus: ut procedere ultrâ poßimus, & quæ ſcribimus legantur, & admittantur. Dociles habere poterimus, ſi ſummam rei expoſuerimus: Attẽtos, ſi pollicebimur, de magnis rebus et inſolitis nos uerba facturos. Beneuolẽtiam habebimus, ſi à noſtra perſona, uel ab aduerſarijs incipiemus: maximè ſi noſtra incõmoda proferemus, inopiã, ſolitudinem, exiliũ, calamitatẽ. item cũ officia noſtra in patriã, in amicos, ſine arrogãtia tamẽ, referimus: dũmodo hæc omnia ad rẽ ipſam, de qua agitur, ſint accõmodata. De quibus rebus circa orationis partes à nobis dictũ eſt.

De cauſſa & narratione, quæ per expoſitionem ſit.

Et naturaliſsimũ eſt, & fieri debet frequentiſſimè, ut præparato per ea quæ dicta ſunt, eius ad quẽ ſcribimus, animo, res quæ exprimẽda eſt, ſcribatur. Ea aũt eſt, cauſſa, et eius expoſitio, quæ ex narratione pẽdet. Vidẽdũ igitur nobis hoc, et quo modo ſingulas epiſtolas ſcribimus, exponẽdũ. Diuinas

uinas narrabimus, ſi ſcripſerimus religionem, cæremonias, Deiq́; cultũ, à maioribus natum et traditũ fuiſſe, nobiſq́; poſteris in uirtutis famam, decoris & humanitatis exemplum & monumentum relictum: in ſtatuis, ſimulachris, ſepulchris, ſanctiſsimis ædibus, ampliſsimis templis, opibus & diuitijs, ſumptibuſq́; magnificè extructis, uaſis conſecratis, & eius generis innumeris. præterea ſi Deum *ſecundum eſſentiam & perſonas deſcribimus, ſtatum angelorum, ordinem cœlorum, loca beatorum, pœnas ſontium, fidem, ſpem, charitatem, obſequium, mandatorum obſeruationem, ſcientiam uirtutum, urbium ſalutem, humanam ſocietatem, honeſtatem, prudentiam, fortitudinem, iuſtitiam, temperantiam, modeſtiam, opum & diuitiarum contemptum, caſtitatem, pudicitiam, humilitatem, uerecundiam, amicitiã, & huiuſmodi, cum oppoſitorum & contrariorum uituperatione, adductis exemplis & hiſtorijs, ſcripſerimus.* Horum *autem exempla in epiſtolis diuorum* Pauli, Iacobi, Ioannis, Hieronymi, Auguſtini, itẽ Platonis, Senecæ, *aliorumq́; doctiſsimorum uirorum inueniri poſſunt. Circa quod cauendum ſummopere eſt, ne in barbariem cum noſtri ſeculi & rudis uulgi hominibus cadamus. nihil itaq; nobis legendum erit, niſi quod caſtè, limatè, terſeq́; ſcriptum eſt. ab illis autem*

imperitè & negligenter ſcriptis ita cauebimus, ſicut à calamitate atque labe ingenij. Inquinata *enim lectio ſordes lectori ingerit, & mentem illius ſimili coinquinat tabe*. Graue uerò *genus epiſtolarum exponemus, ſi amato urbano, ſtatum ducis, militum, reipub. exercitus declaramus.* Et *ſi animum fidum erga reipub. ſalutem, amota ſeditione, eiusq́; ſuſpicione, cum ciuium incolumitate aperimus.* Et *iſta quæ ab aduerſarijs facta fuerint, exponimus, ſi obſidiones, ſi induciæ tractentur: at ſi ſuſpicio interuenerit, illa excuſanda eſt, ut ſi ciuis* Romanus *ab urbe exul, cum exulum multitudine profectus fuerit, aduerſus quem* Po. R. Pontificem *maximum &* Imperatorem *legauerit, qui bellū contra eos mouerit, illi inſcio populo cum* Romano Pontifice *aut* Imperatore *ſermonem habuerint, ita excuſatio formanda eſt.* Innocentius Octauus Pontifex *maximus, &* Imperator *Auguſtus* S.P.D. S. P. Q. R. *Deum ſanctosq́; & homines teſtor,* Patres *Conſcripti, qua mente & quo animo ſemper in rempub. fuerim, ut hac nihil antiquius & communius ſaluti & libertati ueſtræ iudicauerim. quod uobis breui probaſſem, niſi fortuna proprium conſilium extorſiſſet.* Nam *exercitus cunctus conſuetudinem ſuā in ciuibus conſeruandis, deq́; communi pace ſeditione facta, retinuit: me tantæ multitudinis ciuium*

uium Romanorum *& ſalutis atq; incolumitatis cauſſam ſuſcipere, ut uerè dicam, coegit*. In *qua re ego uos* Patres *Conſcripti, oro atque obſecro, ut priuatis offenſionibus omißis, ſummæ reipub. conſulatis, & ne cauſam ueſtram exercitus noſtri in ciuili diſſenſione, ſceleris loco ponatis. quòd ſi ſalutis ac dignitatis rationem habueritis, melius & nobis & reipub. conſuletis*. Valete, *ex caſtris: pridie* Calendas Quintil. *Conſolatorium autem exponemus, ſi nos dolore eius ad quem ſcribimus, à ſcribẽdo deterreri oſtendemus: & ſi ea lege nos homines natos ſcripſerimus, ut ictib. telisq; fortunæ expoſita uita noſtra ſit: meminerimusq; cum fatis ineuitabilibus nobis luctãdum non eſſe, quibus nemo proprio conſilio reſiſtere poteſt*. Præterea *minus recuſandum eſſe, ut ea qua nati ſumus conditione uiuamus: ne ue tam grauiter eos caſus feramus, quos nullo conſilio uitare poſſumus*. Et *ſi cogitauerimus, quod alijs euenerit antea, nobis quoq; nouũ nõ accidiſſe intelligamus*. Idq; *exẽplo non quidẽ catholico, uerùm gentili probabimus. ut:* Fridericus Romanorum Imperator Emanueli *Palæologo* Imperatori Conſtantinopolitano, S.P.D. *Etſi egomet, qui te conſolari cupio, cõſolandus ipſe ſim, propterea quòd nullã rẽ grauius tuli quàm incõmodũ tuũ: tamen te magnopere non ſolum hortor, uerumetiam*

pro

pro amore noſtro rogo atq; oro, te colligas, uirumq; præbeas. Et *qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati ſimus, cogites. Plus tibi uirtus tua dedit, quàm fortuna abſtulit: propterea quod adeptus es, quod non multi homines nouiter: amiſiſti, quæ plurimi homines nobiliſſimi.* Ea *deinde uidetur cõditio impendere legum, iudiciorum, & temporũ, ut optimè actum cum eo eſſe uideatur, qui uita ſuperſtes ſit. Tu uerò, qui & fortunam aduerſam expertus, & liberos habeas, & nos cæterosq; qui neceſſitudine & beneuolentia tecum coniuncti ſumus, magnam nobiſcum facultatem habiturus es, & cum tuis omnibus. his de cauſis debes iſtam moleſtiam quàm leuiſſimè ferre. meus autem in te animus erit, liberosq; tuos ſemper, quem tu eſſe uis, & qui eſſe debet. Vale.*

Amicum aũt epiſtolarum genus, aut commendaticium, aut amatorium: urbanum etiam, uel, hortatorium eſt. Commendaticium quidem fit, ſi quos commendamus, amicitia, beneuolentia, amore, affinitate, aut nobis uicinitate ſunt coniuncti: aut ſi doctrina, ingenio, eloquentia, uirtute, nobilitate, dignitate, affabilitate ſeu comitate præditi ſunt, ut noſtra commendatione digni uideantur: eos gratiſſimos & beneficiorum memores eſſe dicemus, & à prædictis laudabimus.

Ingra=

Ingratitudinis quoq; cauſam refutabimus, cum nihil Deo uel hominib. iucundius ſit, quàm ſe gratum exhibere: & rurſus nihil turpius, quàm ingratum iudicari. ueluti boues, qui in ſterilibus campis iuga ferre nolunt: & licet pingue ſolum laſſet, ipſe tamen labor iuuat. Poſtea & commendationem à quo petimus, honeſtam, facilē, poßibilēq; eſſe, per blandimenta & ſpem remunerationis exponamus. ut, P. P. Con. Celtes Marco Cardinali Hoſtienſi Salutem plurimā dicit: Quia non eſt obſcura in me tua beneuolentia, eo fit, ut multi per me tibi uelint commendari. Nam cum mihi ſuprema familiaritas neceßitudoq; cū Franciſco ciue foret, eius fratrem, hominem frugi & modeſtum, ſummaq; uirtute præditum, & nobis uehementer probatum, tibi maiorem in modum commendo. Gratum mihi feceris, ſi is intelligat, meam apud te commendationem magno uſui atq; adiumento ſibi fuiſſe. Vale.

Amatorium autem, proſequemur cum quodam animi affectu, blanditijs, querelis, ſupplicationibus miſeria plenis, & lachrymis, quas etiam ſupra epiſtolam effuſas emiſerimus. Item, ſi munera & dona polliciti, corporis membra cum laudibus eius ad quam ſcribimus exuperatione, noſtriq; diminutione, cum aliqua uia dißimulationis deſcribemus: aut ſi gratias habere uoluerimus,

mus,

inus, animo & corpore, aut fortunæ bonis nos eas reddere oſtendemus: matris more, quæ plenis uberibus ſemper plura reddat quàm recipit: nosq; nō ſpe maiora conſequēdi, ſed animo aperto & hilari cum perpetua beneficiorū commemoratione nequaquā inmemores fore exponemus. Huius exemplum eſſe poteſt. C. C. P. P. *Haſilinæ* Eudemiæ S.P.D. *Non poſſum non cruciari, dum mihi in mentem uenis, dum coma illa tua, dum crines & oculi caſtigatiſſimi, & benigniſſima facies, dulciſſimum os, & labia ſuauiſſima menti ſe inſerunt; dumq; diua illa ſtatura tua animo altius inſederit. Sed crudelis & ſæua nil mea uerba curas, nil mei miſereris, me mori permittis. neſcio an fortunæ, an fato, an ſorti & iniquæ meæ natiuitati tribuendū ſit, ut cū te non modo a mē, uerū adamem, à te uix amari queā. Iam literas legis, lachrymis meis illitas: iam locum uides lachrymis deletum: noli ita crudelis eſſe, ſed aſta, & ad me accedas, teq; frui permittas. quid enim dulcius? quid iucundius? quàm ut uiuamus, amemus, oſculemur, & iocemur? nec ætas, nec munera nobis deſunt, quibus gaudere ualeamus: nec animus perpetuus, qui ſe tibi totum dedit. Vale, & mei minimè obliuiſcaris.*

Hortatorium autem exponemus, ſi oſtendamus nos nil gratia noſtri, aut alterius, ſed eius ad quem ſcri-

ſcribimus, petere: idq́; fiducia, beneuolentia, & neceßitudine. Deinde incommoda quæ ſequi poſſint, ſi non fecerit id ad quod hortamur, aut dehortamur. Rurſus quæ, ſi paruerit, commoda conſequuturus ſit, eaq́; exemplis roboremus. Poſtremò ſi commodũ ſuũ minus attendere uoluerit, ſaltem noſtræ beneuolentiæ, amoris, neceßitudinisq́; gratia faciat. Vt ſi militantem in bello, & ad urbem redire cupientem, dehortari intendis, hunc modum obſerues. C. C. P. P. egregio adoleſcenti Nicolao Patricio S. D. In omnibus meis epiſtolis, quas ad Ducem ueſtrum mitto, legitima quædam eſt acceßio commendationis tuæ, nec ea uulgaris, ſed cum aliquo inſigni indicio meæ erga te beneuolẽtiæ: tu modò ineptias iſtas, & deſideria urbis depone, & quo conſilio profectus ſis, id aßiduitate aſſequere, & uirtute: exemplo Medeæ reginæ, quæ licet mollis, delicata, & abſens à patria, dum rediret, à matronis interrogata reſpondit: Pulchrum eſt ob uirtutem conſequendam à patria abeſſe. nam multi rem ſuam bene geſſerunt procul à patria: multi uerò qui domi ætatem egerunt, propterea ſunt improbati. quo in numero tu certè fuißes, niſi te extruſißemus. Sed plura ſcribemus aliàs. & quoniam Medeam agere cœpi, illud ſemper memento: Qui ſapiens ipſe ſibi nequit ſapere, nequicquam ſapit. Cura ut ualeas.

De enumeratione.

Terminus, ſiue finis epiſtolæ tribus conſtare debet: perſona, loco, & tempore. ut ſi uni ſcribimus, dicamus Vale*, aut, Cura ut ualeas:* Vale*, & me commendatum habe: Da operam ut ualeas:* Vale*, & me ama: Sis felix, noſtriq́; memor:* Vale*, diuq́; uiuas:* Vale *militiæ decus uel patriæ, uel literarum ornamentū et columen, & his ſimilia. Locus, ut dicatur,* Datæ*, uel* Datum Romæ*. Tempus, ut dicatur, Calendis,* Nonis*, aut* Idibus *menſis alicuius, & anni, ſiue diebus & ſeptimanis. Prior autem epiſtolarum conſignatio, hoc eſt, per Calendas &* Nonas*, doctorum uirorum eſt, eorumq́; approbata autoritate. pro quibus notabimus, uniuſcuiuſq; menſis diem primum Calendas uocari. Sed melius hoc ex iſtis patet uerſibus:*

Prima dies menſis priſco dat more Calendas,
Pòſt numera Nonas*, pòſt* Idus*, poſtq́; Calendas.*
Mars, Maius, Nonas*, October ſex tenet, &* Iul.
Octo tenet Idus *menſis generaliter omnis.*

Et quoniam omnes hi dies qui ante Calendas et Idus *currunt, præcedunt eos dies principales tres: ideo ſemper præpoſtero ordine, numerum dierum menſium collocamus: ut octaua* Idus*, hoc eſt, octaua die ante* Idus*: octauo Calendas, hoc eſt, octauo die ante Calendas. Sicq́; euenit, ut Calendarum*

darum

darum dies ſemper in priore menſe computandi ſint:ea ratione & nos cogimur,pridie Calendas, pridie Nonas *dicere, quòd is dies præcedat* Nonas *&* Calendas,*& non ſequatur.*

De Charactere.

Character eſt, qui intra epiſtolam, aut extrà ſcribitur. Intra quidem epiſtolam, characterem obſeruamus, quum eloquutionis præcepta, quæ à nobis ſuperius tradita ſunt,ſequimur: punctis orationis noſtræ obſeruatis: quorũ ſex ſunt,ſuſpenſiuus,comma,colon,interrogatiuus, parentheſis,& periodus. Suſpēſiuus,eſt ſimplex uirgula, quæ ſolet quietis gratia poni, antequã ſenſus alicuius clauſulæ haberi poßit.ſic,ut Arma.*Cōma,duo puncta ſunt,ubi clauſula uidetur cōpleta,& tamen imperfecta eſt,ſic,ut* Arma,libroſq; *meos: diripuerũt milites.*Colon,*punctus eſt, qui ponitur in fine clauſulæ,quando ſenſus perfectus eſt,ſic,ut* Arma,libroſq; *meos:diripuerunt milites,quanquam eos huc uenturos nunquam exiſtimarim.*Interrogatiuus,*uirgula eſt obliqua, ſurſum tendēs,pũcto ſuppoſito ſic?ut,*De te quid dicam?Parentheſis,*ſentẽtia eſt interpoſita in medium alterius ſentẽtiæ, geminis cornibus clauſa, ut,* Arma,*libroſq; meos (ſicut uidiſtis) milites diripuerũt.*Periodus,*totius orationis terminus eſt, ſic.* Et *hoc quidem intra epiſtolam terſè politeq;*

: ? ()

ſeruari debet. Extrà autem epiſtolã cõſignamus per characterem extrinſecũ:hunc ſeruamus,dum illi, ad quem ſcribimus, dignitatis titulum addimus.Idq; aut datiuo,aut in accuſatiuo caſib.cum præpoſitione adſcribere debemus.hos in tres ordines digeßimus.Namq; tituli Romano Pontifici conuenientes, illi eſſe debebunt: Sanctißimum, beatißimum dominũ noſtrum,Pontificem maximũ,ſummũ ſacerdotẽ, & patrem clementißimũ dicemus.Ad primos ab eo ordines:Reuerendißimum in Chriſto patrem,& Dominum,ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Epiſcopum,Preſbyterum, aut Diaconum,Cardinalẽ,Patriarcham, Archiepiſcopum,uel Epiſcopum dicemus. Ad ſecũdos, Reuerendum in Chriſto patrem & Dominum Epiſcopum, Abbatẽ monaſterij,aut Apoſtolicæ ſedis Protonotariũ, colendißimũ & obſeruãdißimum. Ad tertios ordines: Venerabilem in Chriſto patrem, Dominum,honeſtum,honorandum, religioſum, monachum, Canonicum, ſacerdotem, uel eremitam.Ad Cæſarem:ſacram maieſtatem, Romanorum Imperatorem, Cæſarem Auguſtum, inuictißimum, glorioſißimum, fœliciſſimum, & Cæſarem excellentißimum, ſerenißimumq; dicemus.Ad primos ordines ab eo:ſacram regiam maieſtatem,Regem,Ducem,Principem, Marchionem,Comitem Chriſtianißimum, potentißimum,

tiſsimum, illuſtriſsimum, inclytum, fœliciſsimum & illuſtrem dicemus.

Ad ſecundos ordines, equites, barones, patricios, conſules, ſenatores, prætores: nobilem, generoſum, excellentem, illuſtrem, inclytum, præſtantiſsimum, clariſsimum, magnanimum, potentem, ſtrenuiſsimum, ſpectabilem, inſignẽ, magnificũq; dicemus. Ad tertios ordines: milites, præſtantes, præclaros, ſingulares, officioſos, fortes, integerrimos, egregios, prudẽtes, humaniſsimos, diſcretos, induſtrios, rei bellicæ expertos, glorioſoſq; appellabimus. Ad theologos: diuinarum literarum interpretes, ſacrarum literarum, ſacræ paginæ, ſacræ theologiæ magiſtros, doctores, profeſſores, eximios & ſapientiſsimos dicemus. Ad primos ab eis ordines: uates, Muſarũ alũnos, lauro inſignes, hedera decoratos, Apollini ſacratos, Phœbi interpretes, rerũ naturæ ſciẽtes, hiſtoriæ peritos, diuinos poetas, lyræ modulatores, ſacro numine afflatos, grauiſsimos, iucũdiſsimos, ornatiſsimos, celeberrimos, eloquẽtiſsimos, fæcũdiſs. Romanæ linguæ principes, humani eloquij ductores, diſertiſs. copioſiſs. dicemus. Ad ſecũdos ordines: iuriſcõſultos, legũ interpretes, utriuſq; iuris doctores, ciuilis & põtificij, egregios reipub. moderatores, & ſapiẽtiſsimos, prudẽtiſsimos, excellẽtiſsimos, eximios, integerrimoſq; dicemus. Ad tertios ordines:

medicos, medicinæ doctores, artis medicæ profeſſores, expertiſſimos, prudentes, philoſophos, utriuſq; medicinæ interpretes, naturæ & cauſſarũ ſpeculatores, ſapientiæ amatores, fideles, acutiſſimos, ſubtiliſſimos. Muſicos, argutos & iucũdos, humanæ uocis magiſtros, directores, modulatores, uocaliſſimos. Ad geometras, immenſi mũdi, ſiderum & rerum indagatores, naturæ menſores. Arithmeticos & aſtrologos, acutos, diuinos, & occultarũ rerum indagatores, ſapientes, fati interpretes, futurarũ rerum cõſcios & ſubtiles, dicemus. Reliquos ab illis, optimarum literarum amatores, bonarum artiũ ſtudioſiſſimos, eruditos, doctos, et humani ſtudij decus dicemus. Ad cognatos: Chariſſimos, dulciſſimos, dilectiſſimos, obſeruantiſſimos, optimos, uenerandos, & perpetuo amore colẽdos, dicemus. Ad fœminas, caſtitatis decus, pudicitiæ exemplum, honeſtatis ſpeculum, pudiciſſimam, caſtiſſimã, integerrimam & honeſtiſſimam matronam & dominam dicemus.

FINIS.

METHODVS CONSCRIBENDI EPISTOLAS, autore Chriſtophoro Hegendorphino.

CHRISTOPHORVS HEGENDORPHInus Laurentio Czoch diſcipulo ſuo S. D.

EN iterum prodit opuſculum iſtud de Conſcribendis epiſtolis, renatum & auctum. Tibi uerò, mi Laurenti, nuncupatur, ut, qui à me unicè amaris, mei quoq; erga te amoris ἀνάμνησιν habeas. Tu uerò in literas & Græcas & Latinas, ut ſoles, gnauiter incũbe. Nec te deterreat, quòd hoc ſeculo tam literæ, quàm literati, cõtemptui ſint. Redibit, crede mihi, redibit ſuus honor, & literis, & literatis. Nam omniũ rerum uiciſsitudo eſt, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται, καὶ αὖθις φίλα, ut inquit Sophocles. Vale.

Quid ſit Epiſtola.

Epiſtola, eſt ſermo abſentis ad abſentem.

Quur inuenta.

Vt faceremus certiores abſentes, ſi quid eſſet, quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorũ intereſſet. autor Cicero, *libro Epiſtolarum ſecundo.*

Genera epiſtolarum.

Epiſtolæ aut ſunt demonſtratiuæ, aut ſuaſoriæ, aut iudiciales.

Demonſtratiuum genus epiſtolæ,

Conſtat & laude & uituperio, perſonarum, factorum, rerum.

Perſona laudatur à { *Natalibus, Pueritia, Adoleſcentia, Iuuenta, Senecta, Morte.*

Laudari & poteſt perſona ab animi bonis, id eſt, uirtutibus: à corporis bonis, à ualetudine, dignitate, uiribus, uelocitate. deniq; ab extraneis, honore, pecunia, affinitate, genere, amicitia, potentia, patria.

Sic laudaturus Annibalem, ſcribere potes.

Annibal natus eſt patre Amilcare, uiro fortiſſimo: & cum iam eſſet annorum nouem, fama eſt, eum pueriliter blandientem patri, ut duceretur in Hiſpaniam, quum perfecto Africo bello, exercitum eò traiecturus ſacrificaret, altaribus admotum, tactis ſacris iureiurando adactum, ſe, quū primùm poſſet, hoſtē fore populo Romano.

Miſſus Annibal in Hiſpaniam, primo ſtatim aduentu, euntem exercitum in ſe conuertit. Amilcarem uiuentem, redditum ſibi milites credebāt. Ingenium eius ad res diuerſiſſimas, parendū & imperandū, habile erat. Saguntū, Romanis fœderatū, intra ſex menſes euertit. Alpibus patefactis, in Italiā traiecit. P. Scipionē apud Ticinum, Semproniū apud Trebiā, Flaminiū apud Traſimenum ſuperauit, &c. Deniq; cum nemo per omnia ſit fœlix, à Scipione ſuperatus, ad Antiochum regem Syriæ confugit: quo uicto, ad Pruſiam Bithyniæ regem conceſſit. unde Romā repetiturus, hauſto, quod ſub annuli gemma habebat, ueneno, abſumptus eſt.

Exempla locorum aliorum.

Cicero libro Epiſtolarū quarto, epiſtola quæ incipit, Accipio excuſationem, &c. Seruius tuus, uel potius noſter, ſumma me obſeruantia colit, cuius ego cùm omni probitate, ſummaq; uirtute, tum ſtudijs, doctrinaq; delector, &c.

Cicero libro Epiſtolarum nono, epiſtola, Etſi contentus.

Nihil enim, mihi crede, uirtute formoſius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amaui, ut tu ſcis, Marcum Brutum, propter eius ſummū ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem probitatem, atq; conſtantiam, &c.

Plinius Iunior Maurico Suo S.

Petis ut fratris tui filiæ proſpiciam maritum, quod meritò, mihi potiſsimum, iniungis. Scis enim, quantopere ſummum illum uirum ſuſpexerim, dilexerimq́;, quibus ille adoleſcentiam meam exhortationibus fouerit: quibus etiam laudibus, ut laudãdus uiderer, effecerit. nihil eſt quod à te mandari mihi aut maius, aut gratius, nihil quod honeſtius à me ſuſcipi poſsit, quàm ut eligam iuuenẽ, ex quo naſci nepotes Auruleno Ru*ſtico deceat. qui quidem diu quærendus fuiſſet, niſi paratus, et quaſi prouiſus eſſet* Munitius A*cilianus: qui me, ut iuuenis iuuenem (eſt enim iunior pauculis annis) familiariſsimè diligit, reueretur ut ſenem: nam ita à me informari & inſtitui cupit, ut ego à uobis ſolebã.* Patria *eſt ei* Bri*xia, ex illa noſtra* Italia, *quæ multum adhuc uerecundiæ, frugalitatis atq; ruſticitatis retinet ac ſeruat.* Pater Munitius Macrinus, *equeſtris* ordi*nis princeps, quia nihil altius uoluit. Adlectus à diuo* Veſpaſiano *inter prætorios, honeſtam quietem, huic noſtræ ambitioni dicã, an dignitati, conſtantiſsimè prætulit. habet auiam maternam,* Serranam Proculam, *è municipio* Patauio. *noſti loci mores.* Serrana *tamen* Patauinis *quoq; ſeueritatis exemplum eſt. Contigit & auunculus ei* P. Acilius, *grauitate, prudentia, fide propè ſin-*

gulari.

gulari. In ſumma, nihil erit in tota domo, quod non tibi tanquam in tua placeat. Aciliano uerò ipſi plurimum uigoris, induſtriæ: quiq; in maxima uerecundia quæſturam, tribunatum, præturam honeſtiſsimè percucurrit, ac iam pro ſe tibi neceſsitatem ambiendi remiſit. Eſt illi facies liberalis, multo ſanguine, multo rubore ſuffuſa. Eſt ingenua totius corporis pulchritudo, & quidam ſenatorius decor: quæ ego nequaquā arbitror negligēda. debet enim hoc caſtitati puellarū quaſi præmium dari. Neſcio an adijciam, eſſe patri eius amplas facultates, &c. Iidē loci ſunt uituperij. Nam & à natalibus obſcuris, pueritia tarda, adoleſcentia ſtertente, malicioſa, iuuēta ignaua, ſenecta inopi, morte ignominioſa, uituperantur perſonæ. Exempla ſuppeditabit frequens lectio epiſtolarum & Ciceronis & Plinij.

Genus Demonſtratiuum epiſtolæ ipſius facti.

In hoc facta laudamus & uituperamus.

Loci confirmationis ſunt:

Honeſtum, utile, facile, pium, iuſtum, &c.

Exemplum.

Multa ſunt Romanorum præclara facinora: ſed hoc facile clariſsimū eſt, quòd P. Decius pro ſalute exercitus Romani ſe dijs manib. ultrò deuouerit. nam quid honeſtius & ſibi priuatim, &

publicè omnibus facere potuiſſet? Priuatim, quòd nõ parui animi ſit, mortem oppetere, uitam, qua nihil charius homines habent, tam lubens ponere. Neq; uerò id temerè fecit, ſed admonitus ſomnio, ſeu potius diuino adflatu, ſe deuouet. Publicè uerò, quòd non poteſt non honeſtũ eſſe, quod uir bonus pro ſalute patriæ molitur. Age uerò, quot cõmoditates hoc ſuo facto attulerit, uide. Duces optimos quoſq; ſeruauit, exercitum uictorem domum remiſit, Romanis æternam gloriam peperit, ſe deniq; à mortalitate uindicauit. Pater patriæ iure ſuo dici poteſt. Quid uerò commemorem, quàm difficile hoc factu fuerit? Nemo nõ hominum amat uitam. hæc ſi ponenda eſt, dolemus, quàntumuis ſimus fortes. Vir tamen ille, cum uideret ſua uita reipub. ſalutem periclitaturam, maluit rempublicam quàm ſe incolumem.

Aliud.

Quòd ducentos ducatos ad ludum literarium erigendum dediſti, uehementer laudandum cenſeo. Quid enim honeſtius, quàm de literis bene mereri? quid magis pium, quàm bonorum iuuenũ ſtudia in urbe alere? Porrò ſi Demoſthenes eſſem, cõmoda facti tui, quid dicam exornare, uix enumerare poſſem. Principiò, uide tua priuata cõmoda: laudaberis, donec ullæ ciuitatis reliquiæ ſuperfuerint, tum (cum nemo non morti obnoxius

ſit)

ſit) hoc tuo beneficio te à morte aſſeres, ut qui ſemper in hominum pectoribus, in monumentis eruditorum uicturus ſis. Non *enim ingratæ ſunt literæ, immortali præconio ornant ſuos inſtauratores.* Porrò *ecquam putas multos inſigniter eruditos iuuenes uelut ex equo, quod aiũt,* Troiano, *è ludo iſto prodituros?* Et *cum* Plato *beatas reſpub. dixerit, quas aut* Philoſophi *gubernarẽt, aut in quibus gubernatores philoſopharẽtur: beatiſſima erit reſpub. tua, quæ à tot eruditis uiris gubernabitur, idq; beneficio tuo, &c.*

Generis demonſtratiui epiſtolæ.

Cuius loci ſunt, honeſtum, utile, facile, difficile. Hone*ſtas, rerum antiquitate, miraculo rei, inuentorib. tractatur.* Vtilitas *ſpargitur in multa, cum circumſtantijs docemus, quibus, quando, ubi, cur res ſit utilis.*

Exemplum.

T*heologia meritò omnib. literarũ ſtudijs præponitur, ut quæ antiquiſſima eſt, ut quam inuenit* ὁ θεὸς, *cuius nec principium, nec finis eſt: quam ut mundo palàm faceret, Chriſtum de cœlo demiſit.* Hic *eam per prædicationem & ſuam &* Apoſto*lorum in totum orbem terrarum enunciauit.* Cõ*moda* Theologiæ, *conſcientiæ tranquillitas, iuſtificatio noſtri, uita æterna, unicũ propugnaculũ aduerſus peccatum, mortem, diabolũ.* Facilitas:

Si

Si enim temetipſum abneges, ſi de te deſperes, adeſt ſpiritus ille Domini, *& ſine negotio te in penuaria ſua perducit.*

Huc refer deſcriptiones

Regionũ, *quæ laudantur à* { *Ducibus, Regibus, Vrbium frequentia, Celebritate, Copia annonæ, Tuto tranſitu.*

Exemplum *eſt, ut apud Plinium lib.3.cap.5. Vbi Italiam ſic laudibus tollit: Iam uerò tota ea uitalis ac perennis ſalubritatis cœli temperies eſt, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij ſaltus, tam opaca nemora, tã munifica ſyluarum genera, tot montium adflatus, tanta frugum & uitium olearumq; fertilitas, tam nobilia pecori uellera, tam opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumq; ubertas, totam eam perfundẽs: tot maria, portus, gremiumq; terrarum commercio patens undiq;, & tanquã ad iuuãdos mortales ipſa auida in maria procurrens, &c.*

Vrbium, *quæ laudantur à* { *Repub. Senatu, populi frequentia, bellicoſitate, ciuium urbanitate, concordia, domorũ magnificentia, rerum uariarũ copia, nõ ita magno parabili: ab aere, à uicinia, uilla.*

Verg. primo Aeneidos:

Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni,

Carthago,

Carthago, Italiam contrà, Tiberinaq; longè Oſtia, diues opũ, ſtudijsq; aſperrima belli. Plinius lib.3.cap.5. Romã ſic laudat: *Vrbs Roma uel ſola quo tandem narrari debet opere? &c.*

Aedificiorũ, quæ laudantur ab
- *Atrio,*
- *Magnitudine,*
- *Figura,*
- *Cubiculis,*
- *Conclauibus,*
- *Situ,*
- *Proſpectu,*
- *Veſtibulo,*
- *Penetralibus,*
- *Triclinijs.*

Exemplum habes apud Plinium libro Epiſtolarum ſecundo, epiſtola ad Gallum.

Homerus libro Ilia. ζ. domum Priami ſic deſcribit:

ἀλλ' ὅτε δὴ πριάμοιο δόμον περικαλλέ' ἵκανε
ξεστῇσ' αἰθούσῃσι τετυγμένον, αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο
πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι, ἔνθα δὲ παῖδες
κοιμῶντο πριάμοιο παρὰ μνηστῇς ἀλόχοισι.
κουράων δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἔνδοθεν αὐλῆς
δώδεκ' ἔσαν τέγεοι θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο.

HOC EST:

Sed cum iam ad Priami domũ ualde pulchrã

ueniſſet

ueniſſet, politis parietibus fabricatam, & in ipſa quinquaginta inerant thalami de polito lapide, propè inter ſe cõſtructi, ubi filij dormiebãt Priami propter deſponſatas uxores: filiarũ uerò ex altera parte è regione inter aulam, duodecim erant ſublimes lecti, de polito lapide, &c.

Fluminum, quæ laudantur { Ab amplitudine, curſu, colore, ortu, nimirum unde naſcãtur: locis, quæ præterfluunt, quæ influunt. Agris, nemoribus, quæ irrigant: piſcium genere.

Exemplũ inuenies apud Pliniũ, libro quinto, cap. nono, ubi Nilum deſcribit. Virgil. lib. 2. Aeneidos: Leni fluit agmine Tybris. Ecce à curſu Tybrim laudat.

Plinius libro quinto, cap. 28. Amnis Indus in Cybiritarum iugis ortus, recipit ſexaginta perennes fluuios, torrentes uerò amplius C. &c.

Agrorum, qui laudantur ab his: { Quid ferant, quantum, quo ritu colantur, cuiuſmodi cultores habeant. Quod arborum genus, quod uinum proferant.

Huc refer laudes amœnitatum ruris.

Horatius libro Epiſtolarum 1. epiſtola ad Fauſtum:

Nouiſti'ne locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hyemes? &c.

Montium, qui laudantur à	*Radicibus,* *Si quid habeant nouum,* *Quid prodigioſum,* *Quid memorabile.*

Plin. lib. 3. cap. 8. Aetna mons nocturnis mirus incendijs.

Virgilius lib. 3. Aeneidos:

Ipſe ſed horrificis iuxtà ſonat Aetna ruinis,
Interdumq́; atram prorumpit ad æthera nubem,
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla,
Attollitq́; globos flammarum, & ſidera lambit:
Interdum ſcopulos, euulſaq́; uiſcera montis
Erigit eructans, &c.

Generis deliberatiui epiſtolæ.

In hoc ſuademus aliquid, aut diſſuademus.

Cuius loci ſunt:

Honeſtum, utile, poßibile, neceſſe, facile, iucundum, pium, iuſtum, æquum, glorioſum. Porrò honeſti ratio in uirtutibus ſita eſt. Proinde ſi honeſti fontes ſcire uis, neceſſe eſt ut uirtutum ſingularum rationes teneas, quas ex 1. Officiorum libro perdiſces. Cæterùm de utilitate ſuprà diximus. Neceſſe eſt, ut inquit Cicero, ſine quo ſalui eſſe non poſſumus.

Ali-

Aliqui hos locos recenſent:

Laudem, gloriam, fidem, iuſticiam, quæſtum, emolumentum, fructus.

Hi uerò loci cum ſuperioribus reipſa conueniunt.

EXEMPLVM.

Suadet amicus amico, ut iuri ciuili nauet operam.

Audio te, uir optime, tecũ inire rationẽ, cui nam ſtudiorum generi te tradas. Tu *uerò, ſi amici conſilium admittis, ſuadeo ut animum tuum ad iuris ciuilis ſcientiam adiungas. Quid enim honeſtius hoc ſtudio aut dici, aut fingi poteſt?* Hoc *poteris ſuccurrere oppreſſo, iudicare pupillo, defendere uiduam. Quid porrò neceſſarium magis?* Tolle *è medio ius ciuile, & omnes urbes ſubuerteris, omnes rerumpub. formas confuderis.* Non *opinor ignoras, quid dicat Cicero in oratione pro Cluentio: Quòd hoc uinculum ſit ciuitatis, hoc fundamentũ libertatis.* Vt *enim corpora noſtra ſine mente, ita ciuitas ſine legibus, ſuis partibus & neruis, & ſanguine, & membris uti non poteſt. Audi uerò quid dicat idẽ* O*rator pro Cecinna: Nihil in ciuitate, inquit, tam diligenter retinendum, quàm ius ciuile: quo ſublato, nihil ciuquam exploratum eſſe poteſt, quid ſuum, quid alienum ſit. In hoc enim incumbit* Ius *ciuile,*

ciuile, ut optima ciuitas conſtituatur, Alcinoo au tore. En habes Iuris ciuilis neceßitatem. Iam uerò quantũ adferat iis qui ei præſunt, honoris, gratiæ, dignitatis, quis ignorat? & ut alios omittam, quantum ſplendoris ars hæc Mutio Scæuolæ attulit? ut cuius domus uerum oraculum ciuitatis Romanæ dicta eſt. Sabinus quidam uir anguſtæ rei familiaris, propter Iuris ciuilis ſtudium, à Tyberio Cæſare in equeſtrem ordinem iam grandis natu, & fermè quinquaginta annorũ, exceptus eſt. Caius Caßius Longinus ſub eodẽ Tyberio in maximo honore habitus eſt, ſub Claudio præfectus Syriæ creatus. Quòd ſi quæſtũ quoq; ambis, nulla eſt ars quæſtuoſior: id quod uerſiculus ille, licet in ſyllaba una uulgò uitioſus, ſatis arguit: Dat Galenus opes, & ſanctio Iuſtiniani. Quid, quòd reipſa uides, nullum quantumuis mediocriter iuris peritum, rei familiaris inopia laborare? Nec uerò eſt quòd te difficultas deterreat: ſtudium iſtud admonum facile eſt, ſi quis illud diſciplinis alijs inſtructus adeat. Tu uerò cum ſis linguarũ callentißimus, facundia facundior, memoria uiuacißima præditus, quid obſecro difficultatis perſenſurus es? Accedit huc, quòd totum iſtud Ius in certos, nec illos innumeros libros relatum eſt. quòd ſi perdidiceris (perdiſces uerò, ſi ingeniũ intenderis) tantũ nõ alter Scæuola futurus es. Hic quoq;

da eſt. Sordidi enim putātur, qui mercātur à mercatorib. quod ſtatim uendāt. Quid quæſo proficiunt, niſi admodū mentiantur? nec uerò quicquam turpius eſt uanitate. Hæc ille. Porrò pone ob oculos pericula, quæ tibi ingruent, ubi iam huc, iam illuc, uel pedes, uel eques proficiſceris: ſi quid pecuniarum in zona tecum geſtaueris, nullę inſidiæ tibi tendentur: ſi merces aliquas coemeris, iā uel in mari intercident, uel in uia pedeſtri à latronibus intercipientur. Taceo imbres, tonitrua, grandines, quæ tibi iam huc, iam illuc proficiſcenti imminebunt. Omitto laborem emendi, uehendi domum. has, inquam, malorum Iliadas reputa, & mirum ni cane peius & angue mercaturam oderis. At quæſtus forſitan tibi arridet. Verùm heus tu, quàm quæſo ſordidus eſt? quàm impius? Si quidē tu res minoris emis, ut pluris fratri tuo uendas. En quàm pius quæſtus. Quid uerò ſi aliquādo cū merce una aut altera tantū iacturæ acceperis, quantum in multis non reſarcire potes? Quid uerò ubi nō ſemper pecunia præſente emere poteris, & maioris emas, quàm reuendere unquam queas? Quid ſi aliquando unā rem plures alij emerint, & tua tibi domi maneat, ubi tūc manebit quæſtus? Deniq; quæ neceßitas, ſi Dijs placet, Diomedea, te ad mercaturam adigit? an non literas tenes? quæ unæ te, quócunque terrarum

 ueneris,

ueneris, alere poterunt? quæuis enim terra alit artem. Ecquur non *potius te ad certum aliquod ſtudiorum genus transferſ? uel medicinam, uel ſi mauis, etiam iuris prudentiam? hac ſanè uia citius ad honores, quorum ſcio te eſſe famelicum, ad opes quas ambis, proueheris.* Proinde *ſi me amicũ uis, aliò inſtituti tui uela uerte.*

Exemplum *diſſuaſoriæ orationis habes apud* Ciceronem *7.Philip.*

Ad hoc genus epiſtolæ, refer Epiſto*lam*	*Conciliatricem,* Exhortator*iam,* Dehortator*iam,* Petitor*iam,* Commendatoriam, *Conſolatoriam.*

Conciliatrix *epiſtola eſt, qua conciliamus uel noſmetipſos alijs, uel alios alijs.*

Loci *ſunt ijdẽ qui ſuaſoriæ epiſtolæ.* Dicimus *honeſtum eſſe, ut iram, ſimultatem, odium deponant: ſiquidem fortium uirorum eſſe, ſeipſos uincere.* Dicimus *impium eſſe Chriſtianum cũ Chriſtiano diſsidere, cum utrumq; Chriſtus ſuo ſanguine coniunxerit. ipſe enim eſt pax noſtra.* Oſtẽ*dimus multa incommoda, quæ ex illis odijs mutuis, & ſimultatib. gliſcant: facile uerò eos poſſe reconciliari docemus, ſi modò utrinq;, quicquid ultrò citroq; moleſtiarũ ſit, animo expuerint: nos*

& alios bonos uiros, quod æquũ ſit utriq;, pronunciaturos.

Exhortatoriæ quoque & dehortatoriæ loci ſunt qui ſuaſoriæ & diſſuaſoriæ.

Eraſmus hos locos enumerat:

Laudem { Rei: ut ſi res pia, honeſta, iucunda, glorioſa, &c. ſit. / Perſonæ,

Spem bonorum,	Odium inimicorum,
Metum malorum,	Commiſerationem,
Amorẽ eorũ quorũ gratia res aliqua ſubitur,	Aemulationem,
	Expectationẽ inimicorũ.

Exemplum apud Eraſmum offendes.

Cicero lib. Epiſtolarum 2. epiſtola quæ incipit, Epiſtolarũ, &c. Eſt enim tibi grauis aduerſaria conſtituta, & parata incredibilis quædã expectatio, quam tu una re facillimè uinces, ſi hoc ſtatueris, quarum laudum gloriam adamaris, &c.

C. Plinius Octauio Suo
S. D.

Nominem te patientem, uel potius durum, ac penè crudelem? qui tam inſignes libros, tam diu teneas? quouſq; & tibi & nobis inuidebis? tibi maximam laudem, nobis uoluptatem. Sine per ora hominum ferantur, iiſdemq; quibus lingua Romana ſpacijs peruagentur: magna etiã, longaq;

 expecta-

expectatio eſt, quam fruſtrari adhuc, & differre non debes. Enotuere quidam tui uerſus, & inuito te clauſtra refregerunt. hos niſi retrahis in corpus, quandoq;, ut errones, aliquẽ cuius dicantur, inuenient. Habe ante oculos mortalitatem, à qua aſſerere te hoc uno monumento potes. Nam caetera fragilia & caduca, non minus quàm ipſi homines occidũt, deſinuntq;. Dices, ut ſoles, amici mei uiderint. opto equidem amicos tibi tam fideles, tã eruditos, tam laborioſos, ut tantũ curæ intentionisq; ſuſcipere & poßint & uelint: ſed diſpice, ne ſit parum prouidum ſperare ex alijs, quod tibi ipſe non præſtes. & de editione quidẽ interim, ut uoles. recita ſaltem, quo magis libeat emittere: utq; tandem percipias gaudium, quod ego olim pro te non temerè præſumo. Imaginor enim, qui concurſus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam ſilentium maneat: quo ego, cũ dico, uel recito, non minus quàm clamore delector. ſit modò ſilentium acre, & intentum, & cupidum ulteriora audiendi. hoc fructu tanto, tam parato, deſine ſtudia tua infinita iſta cunctatione fraudare: quæ cũ modum excedit, uerendum eſt ne inertiæ & deſidiæ, uel etiam timiditatis nomen accipiat.

Exemplum epiſtolæ Dehortatoriæ.

Bella uerò res eſt, quod tu, ut audio, dies noctesq; ebrietati deditus es. An non uides quàm turpis

turpis res ſit, quàm homine indigna? Etenim homo una ratione cæteris animātib. anteit. Hæc *uerò uini iuxtà cereuiſiæq; ingurgitatione adeò obruitur, ut ex homine porcus quidam Acarnanius reddatur. An non uerò te ab ebrietate deterrent tot malorū agmina, quæ* Plinius *lib.14. recenſet?* Hinc, *inquit, pallor, & genæ pendulæ, oculorum ulcera, tremulæ manus, effundētes plena uaſa, & furiales ſomni, & inquies nocturna. hæc ille.* Et *quid obſecro inimici tui, qui tuam uitā adeò obſeruant, dicturi ſunt?* Imò *quid & amiciſſimi tui dicent?* En *hic nos ab ebrietate auocare deberet, & nemo eſt qui eam impenſius amet, colat.* Quid *huic credemus, qui ſemper ebrius eſt?* Ebrij *uerò nō raro cum* Parmenone Terētiano *nihil tacere poſſunt, quātumuis arcanum, quātumuis bona fide illis creditum.* Tu *ſi ſapis, uide ſobrius magis poſthac, quàm ebrius conſpiciaris.* Vale.

PETITORIA.

Petimus honeſta, utilia, facilia & factu & præſtitu poſſibilia, neceſſaria.

Exemplum: Petit amicus ſibi decem aureos mutuò dari.

Q*uod ego tibi ultrò deferrem, ſi facultatum mearum eſſet: id non dubito, quin & tu mihi lubens delaturus ſis, mi* Petre. O*pus eſt mihi decem aureis, quos oro ut mihi des mutuò: nō dici poteſt quàm illis egeā.* Etenim *domi ne obolus quidem*

amplius mihi eſt, et ut ſcis, mihi multi ſunt liberi, multæ operæ, quibus uictus ſuppeditãdus eſt. nõ quærunt unde habeas, ſed oportet habere. Neq; uerò tibi, homini tantum non cum Crœſo conferendo, difficile factu erit, decem aureos hominis & egẽtis & amici uſibus exponere. Tu ſanè non decem, ſed ducentos citra tuarum rerum diſpendium, mihi utendos dare poſſes: ſed parum abs te peto, ut minore negotio impetrẽ. Quot uerò mihi cõmoditates parua iſta pecunia allaturus ſis, uide: meã exiſtimationẽ, ne omnino eleuetur, conſeruabis: liberi, operæ, uxor, ne fame pereant, caueris: me in tuo, quod aiũt, ære eſſe facies. Vbi uiciſſim, ſi non pecunia, at induſtria, conſilio, literis, ſi quas modò calleo, tibi tuisq; conſulere potero, diſperéam, ſi non me tuum eſſe dixeris. Vale.

Seruius, id quod & Eraſmus obſeruauit, enarrans orationem illam Iunonis in 1. *Aeneid. Aeole, &c. dicit, id quod petimus, poſsibile, & iuſtum eſſe debere, tum modum præſtandi præſcribenbendum, poſtremò remunerationem addendam.*

EXEMPLVM.

Optime uir, eſt quod à te petam. Sycophanta quẽ noſti, mihi multis modis moleſtus eſt: quare te peto, quo illũ compeſcas, ut moleſtiarũ finem faciat. Ecquid uerò iuſtius, quàm amicum amico aduerſus ſycophantæ oblatrationes patrocinari?

ri? Vt uerò patrocineris, nihil facilius. noui enim auctoritatem tuam: admone ſaltem hominem iſtum, quem noſti, ut linguæ imperet, ut maledicē di finem faciat. Admonebis uerò ipſum, cum te, ut ſolet, ſalutādi gratia acceſſerit: ego uiciſsim ſedulò quæ uoles faciam.

In epiſtola petitoria ſæpe demonſtratiuæ locis utimur.

C. Plinius Maximo Suo S. D.

Quod ipſe amicis tuis obtuliſſem, ſi mihi eadem materia ſuppeteret, id nunc iure uideor à te meis petiturus. Arrianus Maturius Altinatiū eſt princeps. cum dico princeps, non de facultatibus loquor, quæ illi largæ ſuperſunt, ſed de caſtitate, iuſticia, grauitate, prudentia. Huius ego conſilio in negotijs, iudicio in ſtudijs utor. nam plurimū fide, plurimum ueritate, plurimum intelligentia præſtat: amat me (nihil poſſum dicere ardētius) ut tu: caret ambitu, ideo ſe in equeſtri gradu tenuit, cum facile poſset aſcendere altiſsimum: mihi tamen ornandus, extollendusq; eſt. Itaq; magni exiſtimo, dignitati eius aliquid aſtruere inopinantis, neſcientis, imò etiā fortaſſe nolētis. aſtruere aūt quod ſit ſplendidum, nec moleſtum, cuius generis, quæ prima occaſio tibi, in eum conferas rogo. Habebis me, habebis ipſum gratiſsimum debitorem. quamuis enim iſta non appetat, tam gra

tè tamen accipit, quàm ſi concupiſcat.

COMMENDATORIA.

Qua uel aliquam perſonam, uel alicuius ingenium commendamus.

Exempla plurima offendes in libro Epiſtolarum Ciceronis 10.

CONSOLATORIA EPISTOLA.

Qua aliquem conſolamur.

Exemplum.

Seruius Sulpitius M. Tullio Cic. S.

Poſteaquam mihi renunciatum eſt de obitu Tulliæ filiæ tuæ, ſanè quàm pro eo ac debui, grauiter moleſteq́; tuli: communemq́; eam calamitatē exiſtimaui. qui, ſi iſtic affuiſſem, neq; tibi defuiße, coramq́; meū dolorē tibi declaraſſem. Etſi genus hoc conſolationis miniműatq; acerbum eſt, propterea, quia per quos ea fieri debent propinquos ac familiareis ipſi pari moleſtia afficiuntur, neq; ſine lachrymis multis id conari queunt: ut magis ipſi uideantur aliorum conſolatione indigere, quàm alijs poſſe ſuum officium præſtare. tamen quæ in præſentia in mentē uenerunt, decreui breui ad te perſcribere: non quò ea te fugere exiſtimē, ſed quòd forſitan dolore impeditus minus ea perſpicias. Quid eſt quòd tantopere te cō moueat tuus dolor inteſtinus? cogita quemadmodū adhuc fortuna nobiſcū egerit: ea nobis erepta

eſſe,

eſſe, quæ hominibus nõ minus, quàm liberi, chara eſſe debent: patriã, honeſtatẽ, dignitatẽ, honores omneis. hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere iam debet, atq; omnia minoris æſtimare? An illius uicem (credo) doles, quoties in eam cogitationem neceſſe eſt & tu ueneris, & nos ſæpe incidimus, hiſce temporibus non peßimè cum ijs eſſe actũ, quibus ſine dolore licitum eſt mortem cũ uita commutare? Quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad uiuendũ magnopere inuitare poſſet? quæ res, quæ ſpes, quod animi ſolatium? Vt cum aliquo adoleſcente primario coniuncta, ætatẽ ageret? Licitum eſt tibi, credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute generũ deligere, cuius fidei liberos tuos te tutò committere putares: an ut ea liberos ex ſeſe páreret, quos cũ florenteis uideret, lætaretur, qui rẽ à parente traditam per ſe tenere poſſent, honores ordinatim in repub. petituri eſſent? in amicorum negotijs libertate ſua uterentur? Quid horum fuit, quòd nõ prius, quàm datum, ademptum ſit? At uerò malũ eſt, liberos amittere: malũ, niſi hoc peius ſit hæc ſufferre & perpeti. Quæ res mihi non mediocrem conſolationem attulit, uolo tibi commemorare, ſi fortè eadem res tibi dolorem minuere poſſet. Ex Aſia rediens, cum ab Aegina Megaram

ram

ram uerſus nauigarem, cœpi regiones circumcir ca proſpicere. Poſt me erat Aegina, antè Megara, dextra Piræeus, ſiniſtra Corinthus, quæ oppida quodam tempore florentiſsima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos iacēt. Cœpi ego met mecū ſic cogitare, Hē nos homūculi indignamur, ſi quis noſtrûm interijt, aut occiſus eſt: quorum uita breuior eſſe debet, cùm uno loco tot oppidorum cadauera proiecta iacent. Vis'ne tu te Serui cohibere, & meminiſſe hominem eſſe natū? Crede mihi, cogitatione ea non mediocriter ſum confirmatus. Hoc idem ſi tibi uidetur, fac ante oculos tibi proponas. Modò uno tempore tot uiri clariſsimi interierunt, de imperio præterea tāta diminutio facta eſt, omnes prouinciæ conquaſſatæ ſunt: in unius mulierculæ animula ſi iactura facta eſt, tantopere commoueris? quæ ſi hoc tempore non ſuum diem obijſſet, paucis pòſt annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. Et iam tu ab hiſce rebus animum ad cogitationem tuam auoca, atq; ea potius reminiſcere, quæ digna tua perſona ſunt: illam, quamdiu ei opus fuerat, uixiſſe, unà cum rep. fuiſſe, te patrem ſuum, prætorē, conſulem, augurem uidiſſe: adoleſcentib. primarijs nuptā fuiſſe, omnib. bonis propè perfunctā eſſe, cum reſpub. occideret, uita exceſſiſſe. Quid eſt quòd tu, aut illa, cū fortuna hoc

*nomine queri poßis? Deniq; noli te obliuiſc[i]
ceronem eſſe, & eum qui alijs conſueueris pr[æci]
pere & dare conſilium: neq; imitare malos [me]
dicos, qui in alienis morbis profitentur ſe tener[e]
medicinæ ſcientiam, ipſi ſe curare non poſſunt:
ſed potius, quæ alijs tute præcipere ſoles, ea tute
tibi ſubijce, atq; apud animũ propone.* Nullus do
*lor eſt, quem non longinquitas temporis minuat
atq; molliat. hoc te expectare tempus, tibi turpe
eſt, ac non ei rei ſapiẽtia tuapte occurrere.* Quòd
*ſi quis etiam inferis ſenſus eſt, qui illius in te a-
mor fuit, pietasq́; in omneis ſuos, hoc certè illa te
facere non uult.* Da *hoc illi mortuæ, da cæteris a-
micis ac familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da
patriæ, ut ſi qua in re opus ſit, opera & conſilio
tuo uti poßit.* Deniq; *quoniam in eam fortunam
deuenimus, ut etiam huic rei nobis ſeruiendũ ſit,
noli committere, ut quiſquam te putet non tam fi
liam, quàm reipub. tempora & aliorũ uictoriam
lugere.* Plura *me, ad te, de hac re ſcribere, pudet,
ne uidear prudentiæ tuæ diffidere.* Quare *ſi hoc
unum propoſuero, finẽ faciam ſcribẽdi.* Vidimus
*aliquoties ſecundã pulcherrimè te ferre fortunã,
magnamq́; ex ea re te laudẽ adipiſci: fac aliquan-
do intelligamus, aduerſam quoque te æquè ferre
poße. neq; id maius, quàm debeat, tibi onus uide-
ri, ne ex omnibus uirtutibus hæc una tibi uidea-*

tur

ſſe. Quod ad me attinet, cũ te tranquillio... eſſe cognoro, de ijs reb. quæ hic gerun... admodumq́; ſe prouincia habeat, certio... faciam.

De genere epiſtolæ Iudicialis.

Hæc conſtat intentione, id eſt, accuſatione, cũ ſcilicet alicui crimen obijcitur: & defenſione, cũ quis crimen obiectum defendit & deprecatur. Hic multum refert, callere rationes amplificandi crimen, quod alicui obijcitur: refert, confutandi rationem habere cognitam.

Amplificatur res à circunſtantijs	*Verbis, ſententijs, figuris,*	
	Loco,	
	Tempore,	*Vide Fabium lib. 8.*
	Perſona,	*Ciceronem in Partit.*
	Modo,	
	Frequentia.	

Ratio confutandi.

Aut totum eſt negandum, quod obiectum eſt, & fictum & falſum eſſe docendum: aut redarguenda ea quæ pro uerisimilibus dicta ſunt. Primò dubia eſſe poſita, pro certis: item impoßibilia eſſe, repugnantia eſſe, abſurda dictu eße, inuidia magis quàm iudicio effuſa, &c.

Exempla: Accuſatur amicus ſtrupri.

An'ne uerò Iupiter tibi mentem abſtulit omnẽ? Ecquæ te intẽperies agit, quod Chremetis noſtri

filiæ

De conſcr

filiæ uitiũ offers? An u
uerò tolerandũ, quòd
ti, ipſo die natalis Chri
tehac ſemper integræ, ſi
tu in puella tui diſsimilis c.
alijs uidentibus, & ſupra m
tuam expleas libidinem. Qu
neſcio, niſi quòd audio exemp
maximum. Bene uale.

Exemplum confutandi.

Cõfutat quidã ſuſpicionẽ uulnerati à ſe

Iohannes fuit hodie apud me, indicans
nũ Phaniã graue uulnus accepiſſe: de nullo u
ſuſpicionẽ coortã, niſi de me. Ego uerò auſim
ierare per deos omnes, me eſſe extra noxam.
quod iſti dicunt, me heri gladio accinctum, æ
uicini præterijſſe: non arguit, me propterea eum
uulneraſſe, cum multi alij præterierint, non mi-
nus armati quàm ego, cur nõ in eos quoq; recidit
ſuſpicio? Accedit huc, quòd ego heri circiter ho-
rã undecimã à meridie domũ Phaniæ præterij, et
poſthac ne ſemel quidem in publicũ progreſſus
ſum: qui nam igitur fieri poteſt, ut ego illum uul
nerarim? cum conſtet eum ueſperi hora nona uul
neratum. Age uerò, qui nam congruit, uulnera-
tum illum à me, quem ſemper parentis in loco ha
buerim? teſtabitur ipſe, ſi mihi nõ adhibetur fides.
non

Hegend.

...it, qui me hoc nomi-
...inimiciſſimi, qui ni-
...xtinctum. Ex his igi-
...e traducar, &c.

...m, | qux ut nomini-
...ulationē | bus uariāt, ita
...urgationē, | tractādi ratio-
Exprobrationē | ne ab argumē-
Inuectiuam | tis epiſtolæ iu-
| dicialis nō mul
| tū diſcrepant.

... Exempla in autoribus obſerua.

EXORDIIS EPISTOLARVM.

...dia ducuntur à reb. ipſis, de quib. ſcribimus.

Exempla.

Miram ſanè rem, & tibi, ut opinor, auditu iu cundiſſimam, non potui non ad te perſcribere: cū ſciam te rerum nouarū percupidū eſſe. En rem, ut nouam, ita miram. Mira auditu nuper ad te perſcripſi, ſed audi θαυμαςότερα.

Exordia ducuntur à perſona noſtra.

Exempla.

Meum erga te animum multis ſæpe nominibus tibi cognitum eſſe, non dubito: ſcis, opinor, quàm patrem tuum multis ſæpe rebus ornarim, non te latet quàm toti familiæ tuæ ſemper prodeſſe ſtuduerim, &c.

Ali-

228 . 1 -

... S2...